Reģionu attīstība Latvijā

Rīga, 2007

Reģionu attīstība Latvijā 2006
Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Redaktors **Ralfs Spāde**

Izdevumu izstrādāja:
Valentīna Locāne (Valsts reģionālās attīstības aģentūra),
Ralfs Spāde (Valsts reģionālās attīstības aģentūra),
Pēteris Šķiņķis (Latvijas Universitāte)

Izdevumā izmantoti **Centrālās statistikas pārvaldes dati un Valsts reģionālās attīstības aģentūras** aprēķini
Izdevumā izmantotas **SIA „Reģionālo studiju centrs"** sagatavotās karšu pamatnes
Kartes sagatavoja **Ronalds Krūmiņš** (SIA „Grupa 93")
Vāka noformējums – **SIA „Due"** un **Andris Zirnītis** (SIA „Umbra")
Maketēšana – **Sandra Lipska** (SIA „Umbra")
Tekstu korektūra – **Antra Vagnere**
Projekta vadītāja – **Dace Retējuma**

Izgatavots SIA „Umbra"

© Valsts reģionālās attīstības aģentūra, 2007

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz izdevumu „Reģionu attīstība Latvijā 2006" obligāta

ISBN 9984-XX-XXX-X

SATURS

TERITORIJU ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI UN ANALĪZES METODES **5**

PLĀNOŠANAS REĢIONU TERITORIJAS UN PAŠVALDĪBAS **6**

REĢIONU SALĪDZINOŠS RAKSTUROJUMS **8**

DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA 8

EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA 15

PLĀNOŠANAS REĢIONU PAŠVALDĪBU TERITORIJU RAKSTUROJUMS **26**

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS 26

LATGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS 29

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONS 32

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS 34

ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS 37

EIROPAS SAVIENĪBAS STRUKTŪRFONDU TERITORIĀLAIS IEGULDĪJUMS **40**

NOBEIGUMS **41**

PIELIKUMS **57**

IEVADS

Ilgtspējīgas un stabilas attīstības pamats ir visu Latvijas reģionu līdzsvarota izaugsme. To nodrošinās mērķtiecīgas investīcijas, kvalificēta darbaspēka piesaiste un, galvenais, ikviena reģiona īpašā izaugsmes potenciāla prasmīga izmantošana.

Šis ir pirmais gads, kad valsts kopējo virzību nosaka Nacionālais attīstības plāns, iezīmējot vidēja termiņa prioritātes. Līdztekus izglītības un zinātnes attīstībai, kas veicinās tautsaimniecības izaugsmi un konkurētspēju, svarīga nozīme valsts attīstībā ir spēcīgiem reģioniem un pašvaldībām.

Vietējās un reģionālās pārvaldes līmeņu stiprināšanā pēdējo gadu laikā ir paveikts daudz. Nosakot plānošanas reģionu vietu valsts pārvaldes sistēmā, ir nostiprināts to statuss, un reģioni kļūst par arvien spēcīgāku partneri reģionālās politikas veidošanā un īstenošanā.

Vienlaikus ciešā sadarbībā ar pašvaldībām turpinās darbs pie valsts administratīvi teritoriālās struktūras attīstības. Izveidojot ekonomiski attīstītīties spējīgus novadus, iedzīvotājiem būs nodrošināti līdzvērtīgi dzīves, darba un vides apstākļi.

Lai sekmētu sabalansētu izaugsmi visā Latvijas teritorijā, svarīgas ir investīcijas un to prasmīga ieguldīšana. Būtisks stimuls reģionu attīstībai turpmākajos septiņos gados būs Eiropas Savienības fondu līdzekļi. Tāpat tiek strādāts pie pašvaldību finansēšanas sistēmas pilnveides un vienotas valsts investīciju politikas plānošanas.

Šobrīd mums ir visi priekšnoteikumi, lai Latvija būtu plaukstoša zeme, kur cilvēki dzīvo pārticībā, drošībā un var piepildīt dzīves mērķus. No mūsu kopīga darba ir atkarīgs, vai šie priekšnoteikumi tiks pilnvērtīgi izmantoti, sekmējot visu reģionu augšupeju.

Ar cieņu,

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs

Aigars Štokenbergs

TERITORIJU ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI UN ANALĪZES METODES

Rādītāji

Teritoriju attīstības analīzei ir izmantoti dati, ko apkopo un publicē Latvijas Republikas Centrālā Statistikas pārvalde (CSP), kā arī Valsts kases, Nodarbinātības valsts aģentūras un Valsts zemes dienesta dati. Šie dati ir Valsts reģionālās attīstības aģentūras (VRAA) veikto aprēķinu pamatā par katrā reģionā ietilpstošajām republikas pilsētām un rajoniem, lai iegūtu rādītāju kopas plānošanas reģionu raksturošanai un to savstarpējai salīdzināšanai. Datu pieejamība lielā mērā ir ietekmējusi pārskatā ietverto rādītāju struktūru, jo ir ierobežots izmantoto rādītāju loks.

Šajā pārskatā reģionu attīstības analīzei un salīdzināšanai ir izvēlēti rādītāji, kas teritorijas attīstību spēj raksturot visos svarīgākajos aspektos un kas tiek izmantoti, lai aprēķinātu teritoriju attīstības indeksu.

Datu pieejamību un struktūru ietekmē arī teritoriju administratīvais statuss. Plašāka statistiskā informācija ir pieejama par rajoniem un republikas pilsētām, ne tik plaša – par rajonu pilsētām, novadiem un pagastiem.

Pārskatā izmantotie statistikas dati atšķiras pēc atskaites laika. Daļa no tiem raksturo situāciju konkrētā brīdī – gada sākumā vai gada beigās (šajā pārskatā no 2002. gada sākuma līdz 2006. gada sākumam). Savukārt dati, kas raksturo laika posmā notikušu procesu, tiek attiecināti uz gada periodu (šajā pārskatā no 2001. gada līdz 2005. gadam). Piemēram, iedzīvotāju skaits, iedzīvotāju vecumstruktūra, demogrāfiskā slodze, iedzīvotāju blīvums, bezdarba līmenis tiek attiecināti uz katra gada sākumu. Strādājošo skaits pamatdarbā un bezdarbnieku skaits attiecas uz katra gada beigām. Bet tādi rādītāji kā iekšzemes kopprodukts, iedzīvotāju ienākuma nodoklis, nefinanšu investīcijas, dati par ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem un uzņēmējsabiedrībām, kā arī dabiskā pieauguma saldo un migrācijas saldo raksturo konkrēto gadu.

Jāpiebilst, ka LR Centrālās Statistikas pārvaldes izdotajos krājumos publiski pieejamo statistisko datu analīze nedod iespēju tiešā veidā konstatēt Latvijas un tās reģionu specifiskās problēmas, bet ļauj konstatēt visiem reģioniem raksturīgas problēmas.

Pārskatā par pamatu ņemts 2007. gada 1. janvāra administratīvais iedalījums ir un aprēķinos iekļauti 2006. gadā izveidotie novadi.

Teritoriju attīstības vērtēšana

Lai novērtētu teritoriju attīstību, tās ir savstarpēji salīdzinātas, turklāt ir salīdzināta arī rādītāju vērtība pret rādītāju vidējām vērtībām valstī. Tāpat ir salīdzināti teritorijas raksturojošie rādītāji pēdējos piecos gados. Šajā pārskatā atspoguļota informācija par laika posmu no 2001. gada līdz 2005. gada beigām. Dažkārt attīstības dinamika aplūkota, salīdzinot pēdējā aplūkojamā gada rādītāja vērtību pret iepriekšējo četru gadu vidējo vērtību. Ir analizētas sakarības starp dažiem rādītājiem.

Salīdzināšanai izmantoti gan absolūtie, gan relatīvie rādītāji. Daži rādītāji ir izteikti dažādās mērvienībās, tostarp procentos un procentpunktos. Savukārt atvasinātie rādītāji ir aprēķināti gan uz 1 iedzīvotāju, gan uz 1000 iedzīvotājiem.

Teritorijas attīstības indekss

Teritorijas attīstības indeksi tiek aprēķināti no 2000. gada. Teritoriju attīstības vērtēšanai pēc šobrīd izmantotās metodikas teritoriju attīstības indeksi tiek aprēķināti atsevišķi pēc statusa un rādītāju pieejamības viendabīgām grupām – reģioniem, rajoniem, pilsētām un pagastiem.

Novadi, kuros ietilpst pilsēta, tiek pieskaitīti pie pilsētu grupas. Savukārt, ja novadu veido tikai pagastu teritorijas, tas tiek pieskaitīts pie pagastu grupas. Katras teritoriju grupas sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa noteikšanai paredzēts savs rādītāju loks. Reģionu un rajonu grupā izmanto 8, pagastu grupā – 6, pilsētu grupā – 4 rādītājus. Katram rādītājam pēc tā nozīmības ir piešķirts noteikts svars, ko noteikuši eksperti.

Teritoriju attīstības indeksi pašlaik ir aprēķināti septiņiem gadiem – no 1999. līdz 2005. gadam. Taču šī izdevuma pielikumā ir redzami rajonu, pilsētu un pagastu grupu attīstības indeksi un rangi pēdējo piecu gadu periodā, bet reģionu indeksi aplūkoti plānošanas reģionu sadaļā.

Lai noskaidrotu faktorus, kas ietekmē attīstības indeksu maiņu atbilstošajā teritoriju grupā, var vērtēt teritorijas attīstības indeksu veidojošos pamatrādītājus.

Attīstības indeksu vērtības un to aprēķiniem lietotie pamatrādītāji šajā darbā ir izmantoti teritoriju attīstības vispārējai analīzei, teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības atšķirību raksturošanai, iedzīvotāju dzīves līmeņa salīdzināšanai, kā arī reģionālās attīstības ietekmējošo faktoru noteikšanai.

Teritorijas attīstības indekss tiek izmantots par atbalsta informāciju atbildīgu valdības lēmumu pieņemšanā, jo šāds sintētisks rādītājs dod iespēju salīdzināt teritorijas pēc to attīstības līmeņa. Attīstības indekss tiek izmantots valsts atbalsta programmu darbības nodrošināšanai, reģionālās attīstības atbalsta pasākumu intensitātes noteikšanai un īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanai*. Indeksu iespējams izmantot arī attīstības plānošanas procesā un programmu un projektu sagatavošanas un uzraudzības procesā.

Reģiona pašvaldību teritoriju attīstības indekss

Izmantojot 2003.–2005. gada datus, reģionu teritoriju attīstības indeksi ir aprēķināti katram plānošanas reģionam kā atsevišķai reģiona teritoriju grupai, apvienojot pilsētas, novadus un pagastus vienā kopā. Reģiona teritoriju attīstības indeksa aprēķinos par pamatu salīdzināšanai izmantotas konkrēta rādītāja vidējās vērtības reģionā. Aprēķinā ietverti četri rādītāji: bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, demogrāfiskās slodzes līmenis un pastāvīgo iedzīvotāju skaita pārmaiņas pēdējo piecu gadu laikā.

Reģiona teritoriju attīstības indeksa aprēķinu var izmantot pilsētu, novadu un pagastu attīstības līmeņa salīdzināšanai un novērtēšanai, attīstības atšķirību raksturošanai reģiona pilsētu un reģiona pagastu grupā, kā arī valsts un reģionu attīstības plānošanas dokumentos.

Pašreiz ir ierobežotas iespējas iegūt statistikas datus par novados apvienotajām pilsētām vai pagastiem. Lai novērtētu un analizētu reģionālās attīstības procesus valstī, tos nepieciešams novērot ilgākā laika posmā. Turklāt, veidojot jaunas administratīvās teritorijas, tomēr nepieciešams saglabāt esošo statistikas datu salīdzināšanas iespējas.

Reģionu attīstības atšķirību dziļākai analīzei nepieciešami turpmāki pētījumi par reģionu teritoriju attīstības procesiem. Šajā pārskatā reģionu teritorijas raksturotas atbilstoši dažiem rādītājiem.

* Īpaši atbalstāmā teritorija ir teritorija, kurā ilgstoši saglabājas negatīvas ekonomiskās un sociālās attīstības tendences vai viena no šīm tendencēm un kurai ir piešķirts īpaši atbalstāmās teritorijas statuss Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

PLĀNOŠANAS REĢIONU TERITORIJAS UN PAŠVALDĪBAS

Plānošanas reģionu teritorijas

Atbilstoši 2002. gada 9. aprīlī pieņemtajam Reģionālās attīstības likumam un saskaņā ar 2003. gada 23. marta Ministru kabineta noteikumiem nr. 133, reģionālās attīstības plānošanai, koordinācijai un pašvaldību sadarbības nodrošināšanai tika izveidoti pieci plānošanas reģioni (sk. 1. tabulu un 1. attēlu).

Juridiskā statusa piešķiršana plānošanas reģioniem stiprina reģionu nozīmi valsts pārvaldē, kā arī palielina reģionu interešu aizstāvības iespējas valsts politikas izstrādes un īstenošanas procesos. Lai sekmētu Eiropas Savienības strukturālo fondu apguvi, nepieciešama saskaņota valsts pārvaldes iestāžu un pašvaldību darbība. Lai izpildītu 2003. gada 26. maijā pieņemtās Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības padomes regulas Nr. 1059/2003 «Par vienotas teritoriālo vienību klasifikācijas ieviešanu statistikas mērķiem (NUTS)" prasības par maksimāli pieļaujamo iedzīvotāju skaitu NUTS 3. līmenī – 800 000 – un vienlaikus maksimāli savietotu statistikas reģionus ar plānošanas reģioniem, Latvijā ir izstrādāta jauna statistikas reģionu sistēma, nosakot sešus statistikas reģionus. Jauno statistikas reģionu sastāvu ir apstiprinājis Ministru kabinets 2004. gada 28. aprīlī ar rīkojumu nr. 271 «Par Latvijas Republikas statistiskajiem reģioniem un tajos ietilpstošajām administratīvajām vienībām» un akceptējis *Eurostat*. Jaunajā statistikas reģionu sistēmā Rīgas plānošanas reģions iedalīts divos statistikas reģionos – Rīgas un Pierīga s statistikas reģionā. Pārējie četri plānošanas un statistikas reģioni ir pilnīgi vienādi. Līdz ar to Latvijā ir seši statistikas reģioni un pieci plānošanas reģioni.

Rīgas plānošanas reģions	Vidzemes plānošanas reģions	Kurzemes plānošanas reģions	Zemgales plānošanas reģions	Latgales plānošanas reģions
Rīga	Alūksnes rajons	Liepāja	Jelgava	Daugavpils
Jūrmala	Cēsu rajons	Ventspils	Aizkraukles rajons	Rēzekne
Limbažu rajons	Gulbenes rajons	Kuldīgas rajons	Bauskas rajons	Balvu rajons
Ogres rajons	Madonas rajons	Liepājas rajons	Dobeles rajons	Daugavpils rajons
Rīgas rajons	Valkas rajons	Saldus rajons	Jēkabpils rajons	Krāslavas rajons
Tukuma rajons	Valmieras rajons	Talsu rajons	Jelgavas rajons	Ludzas rajons
		Ventspils rajons		Preiļu rajons
				Rēzeknes rajons

1. tabula. Plānošanas reģionu teritorijas atbilstoši 2003. gada 23. marta Ministru kabineta noteikumiem nr. 133 «Par plānošanas reģionu teritorijām»

1. attēls. Plānošanas reģionu teritorijas saskaņā ar 2003. gada 23. marta Ministru kabineta noteikumiem nr. 133 «Par plānošanas reģionu teritorijām»

Plānošanas reģionu pašvaldības

2007. gada 1. janvārī Latvijā kopumā bija 553 pašvaldības – 26 rajonu pašvaldības un 527 vietējās pašvaldības, kuras savukārt iedalījās 7 republikas pilsētu pašvaldībās, 53 rajonu pilsētu pašvaldībās, 432 pagastu pašvaldībās un 35 novadu pašvaldībās.

Vislielākais vietējo pašvaldību skaits (134) jeb gandrīz ceturtā daļa no visām Latvijas pilsētām, novadiem un pagastiem ietilpst Latgales reģionā. Nedaudz mazāk vietējo pašvaldību ir Vidzemes reģionā – 124. Pēc pilsētu, novadu un pagastu kopskaita vismazākais ir Rīgas reģions, kurā ir 75 pašvaldības. Kurzemes reģionā ir 99 vietējās pašvaldības, Zemgales reģionā – 95 (sk. 2. attēlu).

* NUTS – teritoriālo vienību statistikas nomenklatūra Eiropas Savienībā vienotas teritoriālo vienību statistikas uzskaitei. NUTS 3. līmenis attiecas uz reģionālo statistiku Latvijā.

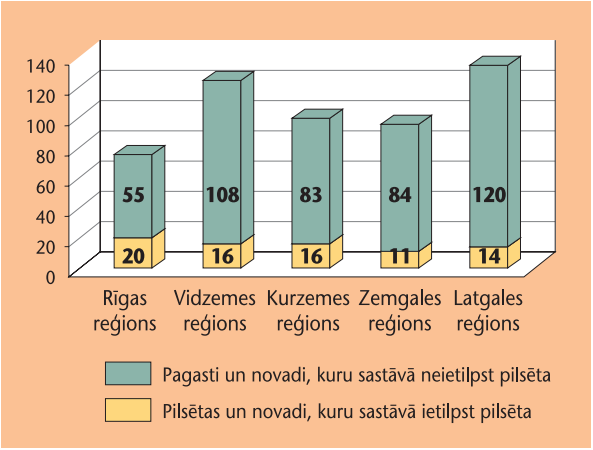

2. attēls. Pilsētu un pagastu grupu pašvaldību skaits plānošanas reģionos 2006. gada sākumā

Rīgas reģionā ir lielākais pilsētu skaita īpatsvars no kopējā pašvaldību skaita – 20 pilsētas veido 27 % no visa reģiona administratīvo teritoriju kopskaita. Pārējos reģionos pilsētu īpatsvars vietējo pašvaldību kopskaitā ir no 10 līdz 16 %.

Vienā vietējā pašvaldībā dzīvo vidēji 4,4 tūkst. cilvēku, bet, ja nošķir lauku pašvaldības (pagastus un lauku novadus), – 1,5 tūkst. cilvēku.

Latvijā ir salīdzinoši daudz pašvaldību ar nelielu iedzīvotāju skaitu. Lauku pašvaldību vidū ir 192 pašvaldības, kur iedzīvotāju skaits ir mazāks par 1000, un 183 pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 1000 līdz 2000. Tikai 75 pašvaldībās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 2000, tostarp 23 – lielāks par 4000 (sk. 2. tabulu).

Iedzīvotāju skaits	Pagastu un lauku novadu skaits	Iedzīvotāju īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā
līdz 999	192	6,0
1000-1999	183	11,2
2000-2999	40	4,2
3000-3999	12	1,6
4000-4999	10	1,9
5000 un vairāk	13	4,3

2. tabula. Pagastu un lauku novadu iedalījums pēc iedzīvotāju skaita 2006. gada sākumā

Lauku pašvaldību ar iedzīvotāju skaitu, kas mazāks par 2000, visvairāk ir Latgales reģionā (112) un Vidzemes reģionā (97), vismazāk – Rīgas reģionā (33). Kurzemes reģionā mazo pašvaldību skaits ir 73, Zemgales reģionā – 62.

Ja atsevišķi apskata lauku pašvaldības, kurās iedzīvotāju skaits nesasniedz 1000, tad Latgales reģions izceļas krasāk – tur šādu pavisam nelielu pagastu ir 68 jeb trešā daļa no visas atbilstošās pašvaldību grupas. Vidzemes reģionā mazāk par 1000 pastāvīgajiem iedzīvotājiem ir 47, Kurzemes reģionā – 37, Zemgales reģionā – 29 un Rīgas reģionā – 11 lauku pašvaldībās.

Savukārt 13 lielo lauku pašvaldību (ar 5000 un vairāk iedzīvotājiem) sadalījums starp reģioniem ir šāds: Rīgas reģionā – 9, Zemgales reģionā – 2, Latgales reģionā – 2. Vidzemes un Kurzemes reģionā tik lielu pašvaldību nav (sk. 3. tabulu).

Plānošanas reģions	līdz 999	1000-1999	2000-2999	3000-3999	4000-4999	5000 un vairāk
Rīgas reģions	11	20	12	-	3	9
Vidzemes reģions	47	50	4	6	1	-
Kurzemes reģions	37	36	8	1	1	-
Zemgales reģions	29	33	12	3	5	2
Latgales reģions	68	44	4	2	-	2
Kopā Latvijā	**192**	**183**	**40**	**12**	**10**	**13**

3. tabula. Pagastu un lauku novadu sadalījums pēc iedzīvotāju skaita plānošanas reģionos 2006. gada sākumā

Vislielākās lauku pašvaldības pēc iedzīvotāju skaita ir Rīgas reģionā – Ķekavas pagasts (12 566 iedzīvotāji) un Mārupes pagasts (10 313 iedzīvotāji). Pašas mazākās Latvijas pašvaldības atrodas Vidzemes reģionā – Kalncempju pagasts (281 iedzīvotājs) un Ipiķu pagasts (324 iedzīvotāji).

375 lauku pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000, kuras veido 83 % no vietējo lauku pašvaldību kopskaita, dzīvo gandrīz piektā daļa Latvijas iedzīvotāju – 17,2 %, tostarp 192 pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu līdz 1000 – 6,1 % valsts iedzīvotāju, kas ir tikpat daudz kā salīdzinoši lielajās lauku pašvaldībās ar vairāk nekā 4000 iedzīvotājiem.

Līdz 2007. gada 1. janvārim Latvijā ir izveidoti 35 novadi. 17 novadu centri ir pilsētas, savukārt 18 novadus veido tikai pagastu teritorijas. Visvairāk novadu, kuros ietilpst pilsēta, atrodas Rīgas reģionā – 7. Nedaudz mazāk to ir Latgales reģionā (5) un Kurzemes reģionā (4). Zemgales reģionā ir tikai 1 novads, kura centrs ir pilsēta, bet Vidzemes reģionā šādu novadu nav.

Lauku novadu jeb novadu, kuru teritorijās nav pilsētu, visvairāk ir Rīgas reģionā – 8 novadi, Zemgales reģionā – 4, Vidzemes un Latgales reģionā – 3 novadi katrā. Kurzemes reģionā nav novadu, kurus veido tikai pagastu teritorijas.

13 novadi izveidoti bez apvienošanās, atbilstošās pašvaldības ir tikai pārdēvētas par novadiem un tiem saglabātas iepriekšējās administratīvās teritorijas robežas.

Novados, kas savu statusu ieguvuši, vietējām pašvaldībām tikai pārsaucoties par novadiem, ir pietiekami attīstīta infrastruktūra, lai veiktu pašvaldību funkcijas, kā arī citas ekonomiskas attīstības iespējas. Par novadiem ir pārdēvētas 3 pilsētas un 10 pagasti. Lielākais šādu pašvaldību skaits ir atrodams Rīgas reģionā, kurā par novadiem pārdēvētas 11 pašvaldības, Zemgales reģionā – 2. Lielākais par novadiem pārdēvēto pašvaldību skaits ir Rīgas rajonā – 8, Ogres rajonā – 2, bet Tukuma, Jelgavas un Bauskas rajonā pa vienai katrā.

Pēc platības plānošanas reģionu teritorijas ir salīdzinoši līdzīgas, savstarpējā atšķirība pēc to īpatsvara valsts kopējā teritorijā nav lielāka par 8 procentpunktiem. Mazākais ir Rīgas reģions, kura teritorijas īpatsvars valsts teritorijā ir 16,2 %. Zemgales reģions ir nedaudz lielāks. Pārējo trīs reģionu teritoriju īpatsvars pārsniedz 20 % no valsts kopējās teritorijas. Lielākais ir Vidzemes reģions, kas aizņem 23,6 % no Latvijas kopplatības (sk. 4. tabulu un 3. attēlu).

Plānošanas reģions	Platība, km²	Īpatsvars
Vidzemes reģions	15 257,6	23,6
Latgales reģions	14 547,2	22,5
Kurzemes reģions	13 600,8	21,1
Zemgales reģions	10 741,6	16,6
Rīgas reģions	10 441,5	16,2
Kopā Latvijā	**64 588,7**	**100,0**

4. tabula. Plānošanas reģionu teritorijas un to īpatsvars valsts kopējā teritorijā 2006. gada sākumā

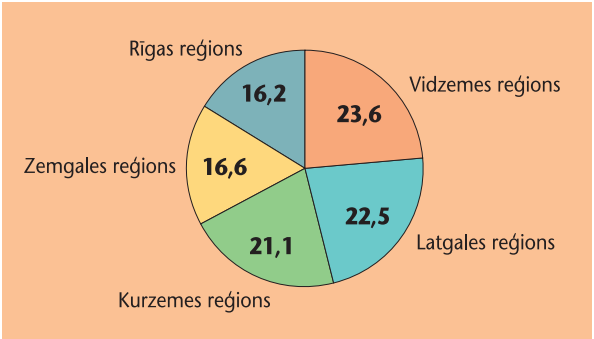

3. attēls. Plānošanas reģionu teritoriju īpatsvars valsts kopējā teritorijā 2006. gada sākumā

REĢIONU SALĪDZINOŠS RAKSTUROJUMS

DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA

Šajā pārskatā valsts teritoriju demogrāfiskās situācijas raksturojumam izmantoti šādi rādītāji: iedzīvotāju skaits un tā pārmaiņas, iedzīvotāju dabiskā kustība un migrācija, iedzīvotāju galvenās vecuma grupas un demogrāfiskās slodzes līmenis.

Iedzīvotāju skaits

Iedzīvotāju skaits Latvijā 2006. gada sākumā bija 2 milj. 294,6 tūkst. Pēc teritorijas platības plānošanas reģioni ir līdzīgi, bet pēc iedzīvotāju skaita starp tiem ir vērojamas lielākas atšķirības. To galvenokārt nosaka Rīgas reģiona relatīvi lielais iedzīvotāju skaits.

2006. gada 1. janvārī gandrīz puse (1 milj. 96,9 tūkst. iedzīvotāju jeb 47,8 %) no visiem Latvijas iedzīvotājiem dzīvoja Rīgas reģionā, galvaspilsētā Rīgā – 31,7 % no valsts iedzīvotāju kopskaita jeb gandrīz trešā daļa Latvijas iedzīvotāju.

Pēc iedzīvotāju skaita atšķirības starp pārējiem četriem reģioniem nav lielas, un iedzīvotāju īpatsvars ir 11–16 % no valsts iedzīvotāju kopskaita. Latgales reģions ir otrais lielākais Latvijas reģions – tajā dzīvo 359,8 tūkst. jeb 15,7 % no visiem valsts iedzīvotājiem. Vismazākais pēc iedzīvotāju skaita ir Vidzemes reģions, kurā ir 243,0 tūkst. iedzīvotāju jeb desmitā daļa (10,6 %) no valsts iedzīvotāju kopskaita (sk. 5. tabulu un 4. attēlu).

Plānošanas reģions	Iedzīvotāju skaits	Īpatsvars
Rīgas reģions	1 096 948	47,8
Latgales reģions	359 762	15,7
Kurzemes reģions	308 433	13,4
Zemgales reģions	286 408	12,5
Vidzemes reģions	243 039	10,6
Kopā Latvijā	**2 294 590**	**100,0**

5. tabula. Plānošanas reģionu iedzīvotāju skaits un to īpatsvars valsts kopējā teritorijā 2006. gada sākumā

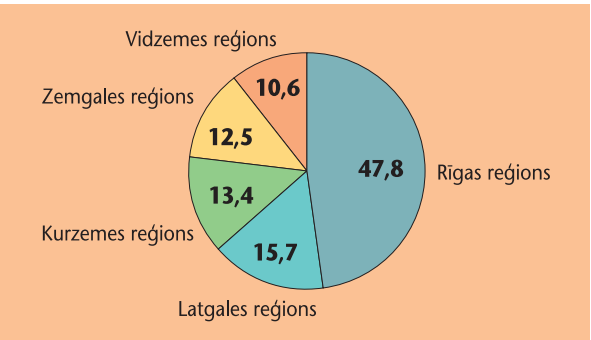

4. attēls. Plānošanas reģionu iedzīvotāju skaita īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā 2006. gada sākumā

Iedzīvotāju blīvums

Latvijā vidējais iedzīvotāju blīvums 2006. gada sākumā bija 35,5 cilvēki uz 1 km^2. Piecu gadu laikā iedzīvotāju blīvums valstī ir samazinājies proporcionāli iedzīvotāju skaita sarukumam – 2002. gada sākumā šis rādītājs bija 36,3 cilvēki uz 1 km^2.

Plānošanas reģioni ir līdzīgi pēc to platības, bet atšķirīgi pēc iedzīvotāju skaita un līdz ar to arī pēc iedzīvotāju blīvuma. Ar visaugstāko iedzīvotāju blīvumu – 105,1 iedzīvotāju uz 1 km^2 – starp reģioniem izceļas Rīgas reģions, tajā iedzīvotāju blīvums trīs reizes pārsniedz vidējo blīvumu valstī. Pārējos reģionos šis rādītājs ir zemāks par vidējo valstī. Zemgales reģionā tas ir 26,7, Latgales reģionā – 24,7, Kurzemes reģionā – 22,7 cilvēki uz 1 km^2, bet viszemākais iedzīvotāju blīvums ir Vidzemes reģionā – 15,9 iedzīvotāji uz 1 km^2. Vidzeme aizņem ceturto daļu no valsts teritorijas kopējās platības, bet tajā dzīvo tikai desmitā daļa no visiem Latvijas iedzīvotājiem. Reģionu iedzīvotāju blīvuma aprēķinos, ja neņem vērā republikas pilsētas, būtiski samazinās atšķirības starp reģioniem (sk. 6. tabulu un 5. un 6. attēlu).

Plānošanas reģions	Iedzīvotāju blīvums kopējais	Iedzīvotāju blīvums bez republikas pilsētām
Rīgas reģions	105,1	31,3
Zemgales reģions	26,7	20,6
Latgales reģions	24,7	14,8
Kurzemes reģions	22,7	13,3
Vidzemes reģions	15,9	15,9
Vidēji Latvijā	**35,5**	**18,4**

6. tabula. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2006. gada sākumā, cilv./km^2

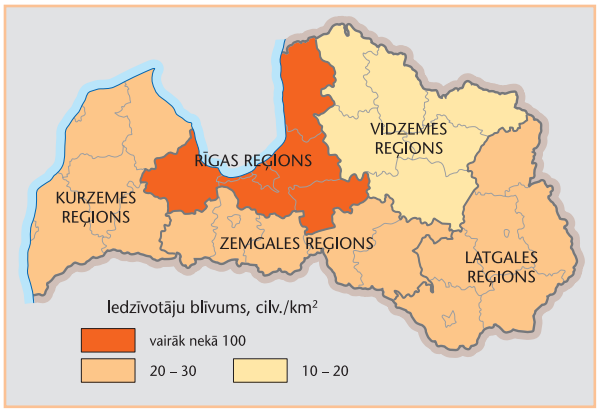

5. attēls. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2006. gada sākumā

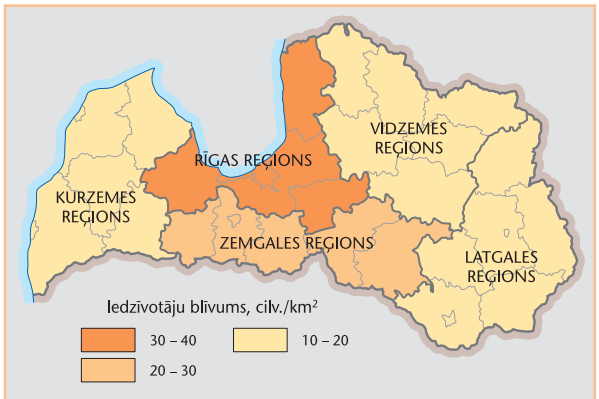

6. attēls. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2006. gada sākumā, neiekļaujot republikas pilsētas

Iedzīvotāju blīvums ir netieši saistīts ar reģionu sociālekonomisko attīstību. Jo lielāks ir iedzīvotāju blīvums, jo vieglāk nodrošināt satiksmes un citu pakalpojumu infrastruktūru, tāpēc iedzīvotāju blīvuma rādītāji ir būtiski, kad jāpieņem lēmumi par teritorijas attīstības jautājumiem. Iedzīvotāju blīvuma atšķirības reģionos ir saistītas ar vēsturiski veidojušos apdzīvotības un saimniecisko struktūru, un laika gaitā tās mainās pakāpeniski, galvenokārt migrācijas procesu ietekmē. Reģioni ar lielāku lielo pilsētu īpatsvaru un pilsētām, kuras saimnieciski ir ciešāk saistītas ar reģiona lauku teri torijām, piesaista lielāku iedzīvotāju skaitu uz migrācijas rēķina. Iedzīvotāju migrācijas plūsmas tiek piesaistītas gan pilsētām, gan to apkaimes teritorijām. Tāpēc augstāki blīvuma rādītāji ir reģionos ar relatīvi augstāku urbanizācijas pakāpi.

Būtiskākās iedzīvotāju blīvuma atšķirības iezīmējas nevis reģionu savstarpējās atšķirībās, bet gan ar Rīgas aglomerācijas areāla teritoriju iedzīvotāju skaita relatīvo palielināšanos, tāpēc tur ir salīdzinoši lielāks blīvums nekā pārējā Latvijas teritorijā. Liela nozīme ir arī reģionu iekšējam iedzīvotāju blīvuma sadalījumam; rajonu centru un to apkaimes teritorijās ir salīdzinoši lielāks iedzīvotāju blīvums nekā pārējā reģiona telpā. Par lielāka iedzīvojuma blīvuma teritorijām pakāpeniski kļūst arī lauku teritorijas un mazās pilsētas, kas atrodas pie valsts nozīmes satiksmes maģistrālēm.

Pilsētu un lauku iedzīvotāju sadalījums

Pilsētu un lauku iedzīvotāju sadalījums raksturo teritoriju urbanizācijas pakāpi, kā arī – netieši – to saimniecisko darbību un struktūru. Pārmaiņas pilsētu un lauku iedzīvotāju sadalījumā var liecināt par būtiskiem strukturāliem sociāliem un ekonomiskiem procesiem.

Laikā no 2002. gada līdz 2006. gada sākumam gan pilsētu, gan lauku iedzīvotāju skaits ir samazinājies. Šajā laika posmā būtiski nav mainījies pilsētu un lauku iedzīvotāju sadalījums jeb īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā. 2002. gada sākumā 69,1 % Latvijas iedzīvotāju dzīvoja pilsētās (kopā ar pilsētām piederošo lauku teritoriju), uz pusi mazāk – 30,9 % – laukos. 2006. gada 1. janvārī šie skaitļi bija atbilstoši 68,8 % un 31,2 %. Tas nozīmē, ka lauku iedzīvotāju īpatsvars ir nedaudz palielinājies, bet pilsētu iedzīvotāju īpatsvars – samazinājies.

Pilsētu iedzīvotāju koncentrācija reģionos ir izteikti nevienmērīga. 2006. gada sākumā pilsētu iedzīvotāju īpatsvars (kopā ar lauku teritoriju) no kopējā iedzīvotāju skaita reģionos svārstījās no 44 % līdz 85 %. Vislielākais pilsētu iedzīvotāju īpatsvars ir Rīgas reģionā (84,5 %). Kurzemes reģionā tas ir 63,6 %, Latgales reģionā – 58,2 %, Zemgales reģionā – 49,1 %. Mazākais pilsētu iedzīvotāju īpatsvars vērojams Vidzemes reģionā – 43,6 %, tas ir divreiz mazāk nekā Rīgas reģionā. Līdz ar to Vidzemē salīdzinājumā ar citiem reģioniem ir vislielākais lauku iedzīvotāju īpatsvars (sk. 7. tabulu).

Latvijai ir raksturīga ļoti liela iedzīvotāju koncentrācija galvaspilsētā, un tas nosaka augstu Rīgas reģiona urbanizācijas pakāpi. 2006. gada sākumā Rīgā dzīvoja 727,6 tūkst. cilvēku jeb 31,7 % valsts iedzīvotāju (2002. gada sākumā – 7476,2 tūkst. jeb 31,9 %).

Pilsētu un lauku iedzīvotāju skaita pārmaiņu attiecība periodā no 2002. gada līdz 2006. gada sākumam reģionos atšķiras. Pilsētu iedzīvotāju skaits ir samazinājies visos reģionos, bet to īpatsvars piecu gadu laikā ir samazinājies tikai Rīgas reģionā (par 1,7 procentpunktiem). Pārējos reģionos pilsētu iedzīvotāju īpatsvars ir palielinājies: Vidzemes reģionā – par 0,9, Kurzemes un Latgales reģionā – par 0,6, Zemgales reģionā – par 0,3 procentpunktiem. Līdzīgi šajos četros reģionos ir samazinājusies lauku iedzīvotāju daļa kopējā iedzīvotāju skaitā reģionos.

Šie skaitļi atspoguļo vispārējo sakarību: pilsētu iedzīvotāju īpatsvars ir samazinājies vai ne tik daudz palielinājies tur, kur lielo pilsētu iedzīvotāju īpatsvars reģiona kopskaitā ir lielāks. Un otrādi – pilsētu iedzīvotāju īpatsvars vairāk ir palielinājies reģionos, kur ir mazāks republikas pilsētu iedzīvotāju īpatsvars vai republikas pilsētu vispār nav (sk. 7. attēlu). Analizējamā laika posmā visu republikas pilsētu iedzīvotāju īpatsvars valsts iedzīvotāju skaitā ir samazinājies par 0,1 procentpunktu, kaut gan reģionu griezumā piecu gadu laikā tas visvairāk ir samazinājies Rīgas reģionā (Rīgā un Jūrmalā) – par 1,2 procentpunktiem, Latgales reģionā (Daugavpilī un Rēzeknē) – par 0,4 un Kurzemes reģionā (Liepājā un Ventspilī) – par 0,1. Dažu republikas pilsētu iedzīvotāju īpatsvars reģionu iedzīvotāju kopskaitā ir palielinājies par 0,1 procentpunktu (Jūrmalā, Jelgavā un Ventspilī).

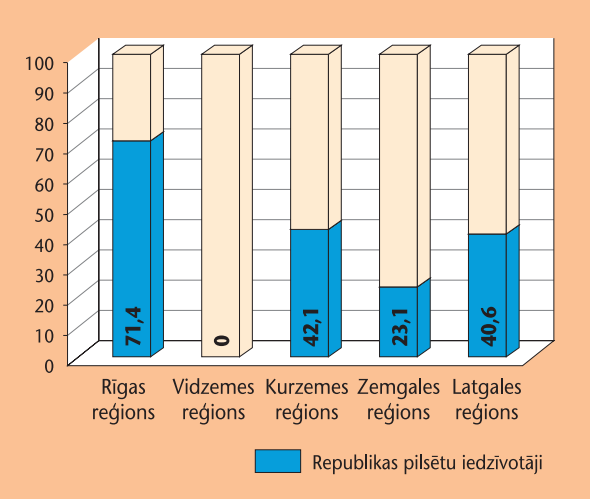

7. attēls. Republikas pilsētu iedzīvotāju īpatsvars plānošanas reģionu iedzīvotāju kopskaitā 2006. gada sākumā

Kopš 2002. gada pilsētu iedzīvotāju īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā nedaudz, bet pastāvīgi ir samazinājies. Lauku un pilsētu iedzīvotāju sadalījumu Latvijā kopumā un katrā no reģioniem atsevišķi nosaka lielo pilsētu iedzīvotāju skaita samazinājums. Lielo pilsētu iedzīvotāju skaita apjoms un īpatsvars reģiona iedzīvotāju kopējā struktūrā iespaido pilsētu un lauku iedzīvotāju skaita palielinājuma vai samazinājuma kopējos rādītājus. Jo lielāka ir pilsēta, jo relatīvi lielāks ir tās iespaids uz reģiona kopējās iedzīvotāju struktūras pārmaiņu dinamiku. Sevišķi spilgti šī sakarība vērojama Rīgas reģionā. Pilsētu iedzīvotāju skaita samazinājums atspoguļo formālo pilsētas teritorijas robežās dzīvojošo cilvēku skaita samazinājumu. Tas notiek līdz ar vispārējo iedzīvotāju skaita samazinājumu negatīvā dabiskā pieauguma apstākļos Latvijā, kā arī ar iedzīvotāju pārcelšanos uz dzīvi piepilsētu lauku teritorijās, kuras lielākoties ir funkcionāli integrētas ar pilsētu vai funkcionāli ir pilsētas sastāvdaļa. Līdz ar to statistikas dati atspoguļo teritoriālo iedzīvotāju skaita sadalījuma maiņu, bet neatspoguļo pilsētu saimnieciskās telpas «izplešanos».

Iedzīvotāju skaita pārmaiņas

CSP dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāju skaits vēl aizvien turpina samazināties gan valstī kopumā, gan katrā plānošanas reģionā. 2002. gada sākumā Latvijā bija 2 milj. 345,8 tūkst., bet 2006. gada sākumā – 2 milj. 294,6 tūkst. iedzīvotāju. Tātad laikā no 2002. gada līdz 2006. gada sākumam Latvijas iedzīvotāju skaits kopumā ir samazinājies gandrīz par 51 tūkstoti.

Laikā no 2002. gada līdz 2006. gada sākumam vislielākais iedzīvotāju skaita samazinājums bija vērojams Latgales reģionā – par 18,4 tūkst., vismazākais Zemgales reģionā – par 5,6 tūkst. Vidzemes reģionā – par 9,7 tūkst., Rīgas

	2002				2006			
	Pilsētu iedzīvotāji*		Lauku iedzīvotāji		Pilsētu iedzīvotāji*		Lauku iedzīvotāji	
Plānošanas reģions	Kopā, tūkst.	% no iedz. skaita reģionā	Kopā, tūkst.	% no iedz. skaita reģionā	Kopā, tūkst.	% no iedz. skaita reģionā	Kopā, tūkst.	% no iedz. skaita reģionā
Rīgas reģions	953,6	86,2	152,1	13,8	927,4	84,5	169,6	15,5
Vidzemes reģions	108,0	42,7	144,8	57,3	106,0	43,6	137,0	56,4
Kurzemes reģions	199,6	63,0	117,5	37,0	196,0	63,6	112,4	36,4
Zemgales reģions	142,3	48,7	149,7	51,3	140,5	49,1	145,9	50,9
Latgales reģions	217,6	57,5	160,5	42,5	209,2	58,2	150,5	41,8
Latvijā	**1621,1**	**69,1**	**724,7**	**30,9**	**1579,2**	**68,8**	**715,4**	**31,2**

7. tabula. Pilsētu un lauku iedzīvotāju skaits un īpatsvars plānošanas reģionos 2006. gada sākumā

** Pilsētu lauku teritoriju iedzīvotāji ietverti pilsētu iedzīvotāju skaitā. Pilsētu grupas novadu lauku apvidu iedzīvotāji nav ietverti pilsētu iedzīvotāju skaitā.*

reģionā iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 8,8 tūkst., Kurzemes reģionā – par 8,6 tūkst. (sk. 8. tabulu un 8. attēlu).

Iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi pēdējo piecu gadu laikā kļuvuši lēnāki. 2001. gadā valsts iedzīvotāju skaits samazinājās par 0,78 %, bet 2005. gadā – par 0,51 % no iedzīvotāju kopskaita.

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	1105,7	1098,1	1098,5	1097,8	1096,9
t.sk. Rīga	747,2	739,2	735,2	731,8	727,6
Jūrmala	55,3	55,2	55,5	55,6	55,6
Vidzemes reģions	252,8	251,7	248,2	245,4	243,0
t.sk. Valmiera	27,4	27,4	27,5	27,6	27,5
Kurzemes reģions	317,1	315,6	313,3	310,7	308,4
t.sk. Liepāja	87,5	87,0	86,5	86,3	85,9
Ventspils	44,0	44,0	44,1	44,0	43,8
Zemgales reģions	292,0	291,3	290,0	288,2	286,4
t.sk. Jelgava	65,9	65,8	66,1	66,1	66,1
Jēkabpils	27,4	27,2	27,0	26,8	26,7
Latgales reģions	378,1	374,8	369,2	364,3	359,8
t.sk. Daugavpils	113,4	112,6	111,2	110,4	109,5
Rēzekne	38,1	37,8	37,2	36,8	36,6
Kopā Latvijā	**2345,8**	**2331,5**	**2319,2**	**2306,4**	**2294,6**

8. tabula. Iedzīvotāju skaits plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā, tūkst.

Iedzīvotāju skaita palielināšanos vai samazināšanos katrā periodā un reģionā visvienkāršāk un arī uzskatamāk būtu parādīt ar konkrētu iedzīvotāju skaitu. Tomēr, lai parādītu reģionus, kuri savus iedzīvotājus zaudē visstraujāk un kuri tos iegūst, tiek aprēķināts relatīvais rādītājs – iedzīvotāju skaita pārmaiņas piecu gadu periodā, attiecinot tās pret iedzīvotāju skaitu perioda sākumā un izsakot procentos.

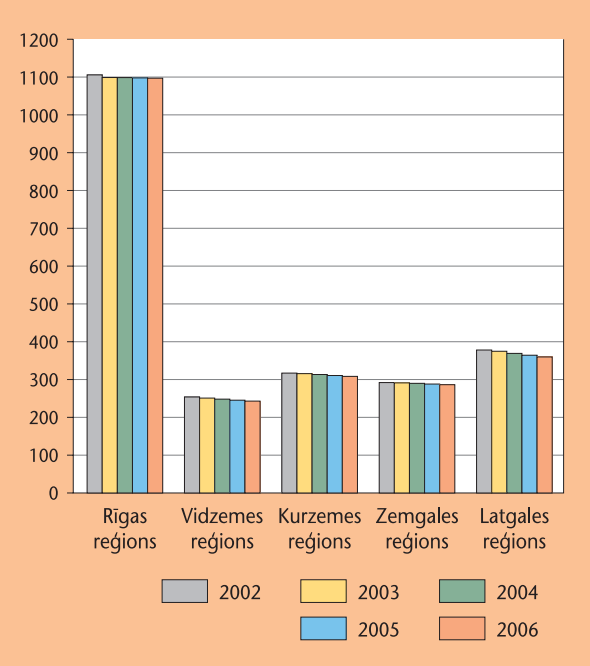

8. attēls. Iedzīvotāju skaita dinamika plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā, tūkst.

Piecu gadu laikā – no 2002. gada līdz 2006. gada sākumam – pastāvīgo iedzīvotāju skaits visstraujāk sarucis Latgales reģionā – par 5,9 %. Nedaudz lēnāks šis process ir bijis Vidzemes reģionā – par 4,5 % un Kurzemes reģionā – par 3,4 %. Relatīvi vislabvēlīgākā situācija bijusi Rīgas un Zemgales plānošanas reģionā, kur iedzīvotāju skaits samazinājies atbilstoši par 1,7 % un 2,1 % (sk. 9. tabulu un 9. attēlu).

Plānošanas reģions	1997.–2002.	1998.–2003.	1999.–2004.	2000.–2005.	2001.–2006.
Rīgas reģions	-4,3	-3,9	-3,0	-2,3	-1,7
t.sk. Rīga	-9,2	-9,0	-7,7	-4,5	-3,8
Jūrmala	-6,6	-6,9	-5,8	-0,1	-0,2
Vidzemes reģions	-3,6	-3,5	-3,9	-4,4	-4,5
t.sk. Valmiera	-5,0	-4,7	-3,8	-0,6	0,2
Kurzemes reģions	-4,3	-3,5	-3,4	-3,6	-3,4
t.sk. Liepāja	-11,2	-10,7	-9,4	-3,8	-2,9
Ventspils	-5,8	-5,9	-5,1	0,2	-0,1
Zemgales reģions	-2,3	-1,8	-1,6	-1,7	-2,1
t.sk. Jelgava	-7,6	-8,0	-6,8	4,4	2,4
Jēkabpils	-4,0	-4,5	-5,0	-3,5	-3,4
Latgales reģions	-4,8	-4,8	-5,2	-5,5	-5,9
t.sk. Daugavpils	-3,6	-3,5	-3,7	-4,1	-4,4
Rēzekne	-9,0	-8,7	-8,2	-7,2	-5,3
Vidēji Latvijā	**-4,1**	**-3,7**	**-3,3**	**-3,2**	**-2,9**

9. tabula. Iedzīvotāju skaita pārmaiņas plānošanas reģionos slīdošos piecu gadu periodos, %

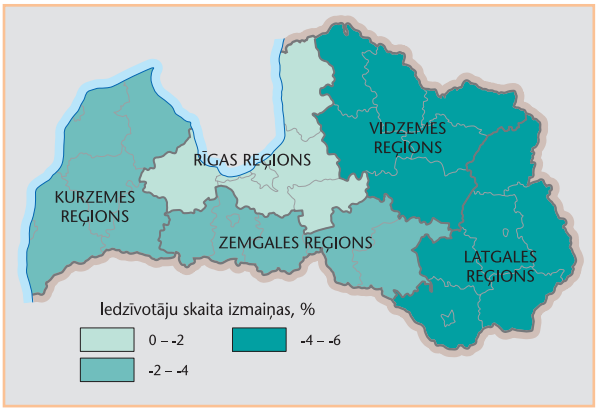

9. attēls. Iedzīvotāju skaita pārmaiņas plānošanas reģionos no 2001. gada līdz 2006. gada sākumam

Laikā no 2002. gada līdz 2006. gada sākumam iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi valstī kopumā un trijos tās plānošanas reģionos ir kļuvuši lēnāki. Iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi ir paātrinājušies Vidzemes reģionā (par 0,9 procentpunktiem) un Latgales reģionā (par 1,1 procentpunktu), turklāt Latgales reģionā iedzīvotāju skaita samazinājums šajā laika posmā nepārtraukti ir bijis visstraujākais.

Iedzīvotāju dabiskā kustība

Dabiskais pieaugums ir starpība (saldo) starp dzimušo un mirušo cilvēku skaitu noteiktā laika posmā. Dabisko pieaugumu raksturo arī koeficients, kas ir dabiskā pieauguma (vai samazinājuma) attiecība pret gada vidējo iedzīvotāju skaitu (izteikts uz 1000 iedzīvotājiem). Iedzīvotāju skaita samazinājums vai palielinājums dabiskās kustības dēļ ir būtisks vispārējās un katras atsevišķas teritorijas attīstības indikators, kas liecina par pozitīvām vai negatīvām pārmaiņām iedzīvotāju struktūrā.

Kopš 1991. gada dabiskajai kustībai Latvijā ir negatīva bilance. Pozitīvs iedzīvotāju dabiskais pieaugums, proti, kad dzimušo skaits pārsniedz mirušo skaitu, pēdējo reizi ir fiksēts 1990. gadā. Turpmākajos gados ir vērojams ļoti straujš dzimstības kritums un mirstības palielināšanās. Iedzīvotāju skaita dabiskais samazinājums 1991. gadā bija 116 cilvēki, vislielāko skaitu tas sasniedza 1995. gadā – 17 336 cilvēki. 2005. gadā mirušo skaits par 11 280 cilvēkiem pārsniedza dzimušo skaitu (sk. 10. tabulu un 10. attēlu).

No 2001. gada Latvijā ir vērojama dzimstības palielināšanās. 2005. gadā valstī bija lielākā dzimstība pēdējos desmit gados. Valstī piedzima 21 497 bērni, kas ir par 1163 bērniem vairāk nekā 2004. gadā un par 1833 bērniem vairāk nekā 2001. gadā.

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005	2001.–2005.
Rīgas reģions	-6243	-5209	-4551	-4354	-3794	-24 151
t.sk. Rīga	-4744	-3860	-3231	-3078	-2795	-17 708
Jūrmala	-431	-361	-295	-343	-299	-1729
Vidzemes reģions	-1210	-1238	-1314	-1350	-1276	-6388
t.sk. Valmiera	-247	-117	-103	-80	-58	-605
Kurzemes reģions	-1403	-1272	-1218	-1410	-1323	-6626
t.sk. Liepāja	-524	-433	-400	-297	-309	-1963
Ventspils	-164	-225	-228	-165	-170	-952
Zemgales reģions	-1375	-1326	-1077	-1243	-1350	-6371
t.sk. Jelgava	-220	-261	-198	-203	-127	-1009
Jēkabpils	-103	-112	-83	-78	-126	-502
Latgales reģions	-3096	-3409	-3271	-3333	-3537	-16 646
t.sk. Daugavpils	-615	-710	-728	-635	-764	-3452
Rēzekne	-276	-278	-210	-287	-230	-1281
Kopā Latvijā	**-13 327**	**-12 454**	**-11 431**	**-11 690**	**-11 280**	**-60 182**

10. tabula. Iedzīvotāju dabiskā kustība plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, cilv.

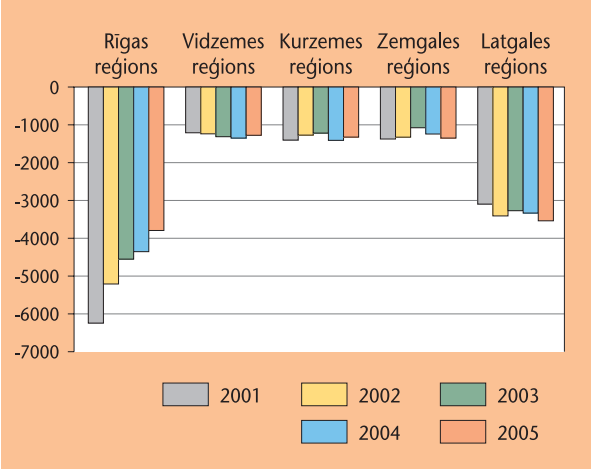

10. attēls. Iedzīvotāju dabiskās kustības dinamika plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, cilv.

Līdz ar dzimušo bērnu skaita pieaugumu palielinās arī dzimstības relatīvais rādītājs – dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem. Tā 2001. gadā rādītāja vērtība bija 8,4, bet 2005. gadā tā sasniedza 9,3, un tas ir lielākais dzimušo bērnu skaits uz 1000 iedzīvotājiem laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam.

Summārais dzimstības koeficients (vidējais bērnu skaits, kas varētu piedzimt sievietei viņas dzīves laikā, saglabājoties atbilstošā gada dzimstības līmenim) lielākās vērtības sasniedza 2005. gadā (sk. 11. tabulu). Šis rādītājs ir mazliet vairāk nekā puse no paaudžu nomaiņai nepieciešamā lieluma (2,1–2,2).

Gads	Dzīvi dzimušo skaits kopā	Dzīvi dzimušo skaits uz 1000 iedz.	Summārais dzimstības koeficients
2001	19 664	8,4	1,207
2002	20 044	8,6	1,232
2003	21 006	9,1	1,286
2004	20 334	8,8	1,240
2005	21 497	9,3	1,309

11. tabula. Dzimstības tendences Latvijā 2001.–2005. gadā.

Pēdējos gados mirstības līmenis Latvijā ir stabilizējies; kopš 2001. gada mirušo skaits gadā ir pat nedaudz samazinājies. 2005. gadā situācija salīdzinājumā ar 2004. gadu pasliktinājās, atkal palielinoties mirušo skaitam (par 1,2 tūkst.). Mirušo skaits 2005. gadā bija 32,8 tūkst. cilvēku, un vispārējais mirstības koeficients, kas rēķināts kā mirušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem, bija 14,2 (salīdzinājumam: 2001. gadā – 14,0, 2002. gadā – 13,9, 2003. gadā – 13,9, 2004. gadā – 13,8).

Republikas pilsētās mirušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir tuvs vidējiem rādītājiem valstī, tikai Jelgavā, Ventspilī un Rīgā tas ir nedaudz mazāks (atbilstoši 12,3; 12,9; 13,5).

Lielākais mirstības koeficients starp reģioniem bija Latgales reģionā (2005. gadā – 17,5 cilvēki uz 1000 iedzīvotājiem), bet no Latvijas rajoniem – Ludzas, Rēzeknes un Krāslavas rajonā (atbilstoši 22,0, 20,3 un 19,6).

Laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam vidēji katru gadu Latvijā uz 1000 iedzīvotājiem miruši par 5–6 cilvēkiem vairāk nekā piedzimuši (sk. 12. tabulu un 11. attēlu).

No 2001. līdz 2005. gadam vidēji visā valstī bija vērojama negatīvā iedzīvotāju dabiskās kustības rādītāja vērtības pakāpeniska samazināšanās no – 5,7 cilvēkiem uz 1000 iedzīvotājiem 2001. gadā līdz – 4,9 cilvēkiem uz 1000 iedzīvotājiem. 2004. gadā tendence jau ir pretēja: – 5,1 cilvēks uz 1000 iedzīvotājiem. Apskatāmajā laika posmā kopumā dabiskā pieauguma pozitīvas pārmaiņas notikušas Rīgas reģionā un pavisam nedaudz – Kurzemes reģionā, citos reģionos tās ir bijušas vai nu mainīgas, vai arī negatīvas, t. i., palielinājies mirušo pārsvars pār dzimušajiem. Visnelabvēlīgākā situācija ir Latgales reģionā.

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005	2001.–2005.
Rīgas reģions	-5,6	-4,7	-4,1	-4,0	-3,5	-22,0
t.sk. Rīga	-6,3	-5,2	-4,4	-4,2	-3,8	-24,1
Jūrmala	-7,8	-6,5	-5,3	-6,2	-5,4	-31,2
Vidzemes reģions	-4,8	-4,9	-5,3	-5,5	-5,3	-25,7
t.sk. Valmiera	-8,9	-4,3	-3,8	-2,9	-2,1	-22,0
Kurzemes reģions	-4,4	-4,0	-3,9	-4,5	-4,3	-21,2
t.sk. Liepāja	-6,0	-5,0	-4,6	-3,4	-3,6	-22,7
Ventspils	-3,7	-5,1	-5,2	-3,7	-3,9	-21,6
Zemgales reģions	-4,7	-4,6	-3,7	-4,3	-4,7	-22,0
t.sk. Jelgava	-3,3	-4,0	-3,0	-3,1	-1,9	-15,3
Jēkabpils	-3,7	-4,1	-3,0	-2,9	-4,7	-18,4
Latgales reģions	-8,2	-9,1	-8,9	-9,1	-9,8	-45,1
t.sk. Daugavpils	-5,4	-6,3	-6,5	-5,8	-7,0	-31,0
Rēzekne	-7,3	-7,4	-5,6	-7,8	-6,3	-34,3
Vidēji Latvijā	**-5,7**	**-5,3**	**-4,9**	**-5,1**	**-4,9**	**-25,9**

12. tabula. Iedzīvotāju dabiskais samazinājums plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, cilv.

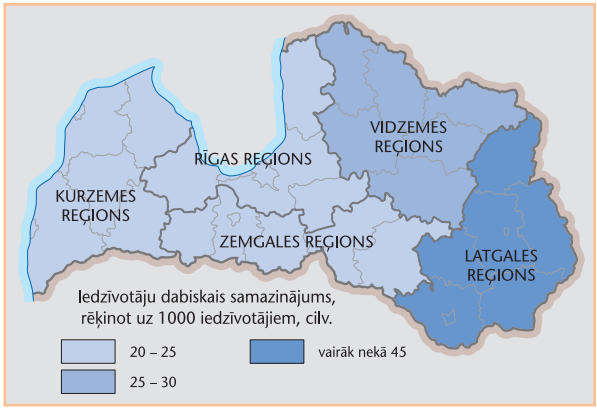

11. attēls. Iedzīvotāju dabiskais samazinājums plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem

CSP apkopotie demogrāfiskās statistikas dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāju skaits vēl aizvien turpina samazināties. Kopš 1991. gada iedzīvotāju skaits sarūk gan Latvijā kopumā, gan katrā atsevišķā plānošanas reģionā galvenokārt uz negatīva dabiskā pieauguma rēķina. Tā kā reģionu dabiskās kustības rādītāji būtiski neatšķiras no vidējiem rādītājiem Latvijā, tad var secināt, kā tā ir vispārēja vērtību un sociāli ekonomisku apstākļu nosacīta situācija.

Iedzīvotāju skaita samazināšanās ir teritoriāli diferencēta. Iedzīvotāju skaits relatīvi vairāk samazinās tajās Latvijas lielajās pilsētās, kuras

funkcionāli «izplešas» vai attīstās pāri to formālajām administratīvajām teritoriju robežām suburbanizācijas procesā, kā arī pilsētu infrastruktūras tīklu integrācijā ar pilsētu apkaimi. Tāpat vērojama pakāpeniska iedzīvotāju skaita samazināšanās valsts pierobežas lauku teritorijās, kā arī administratīvo rajonu nomales teritorijās.

Iedzīvotāju skaita sarukšanas intensitāte pēdējos gados samazinās. To pavisam nedaudz ietekmē dabiskās kustības rādītāju uzlabošanās, bet galvenokārt – emigrācijas apjoma samazināšanās līdz 2004. gadam un tā struktūras pārmaiņas pēc 2004. gada. Atbilstoši uz demogrāfiskās slodzes pārmaiņām visos reģionos vērojamas līdzīgas vienmērīgas samazināšanās tendences.

Visai strauji palielinās iedzīvotāju vidējais vecums. Mazs iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam visos Latvijas reģionos ir saistīts ar dzimstības līmeņa pazemināšanos valstī no 1991. gada, un tas var radīt negatīvas sekas, kas būs jūtamas tuvākajos 20–30 gados. Savukārt samazināsies darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits, turklāt vairāk kļūs iedzīvotāju virs darbspējas vecuma, tādēļ ir paredzams ievērojams demogrāfiskās slodzes pieaugums.

Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācija

Statistikā tiek apkopoti un publicēti dati par ilgtermiņa migrantiem. Atbilstoši ANO Rekomendācijām ilgtermiņa migranti ir personas, kuras ierodas valstī, lai paliktu tajā uz pastāvīgu dzīvi vai uz laiku, kas vienāds vai ilgāks par vienu gadu, kā arī personas, kas izbrauc no kādas valsts uz citu valsti ar nolūku uzturēties tur pastāvīgi vai arī vienu gadu un ilgāk. Šis uzturēšanās ilguma kritērijs ļauj nošķirt ilgtermiņa migrantus no citām valsts robežu šķērsojošajām personu grupām, piemēram, tūristiem.

Tiek izšķirta ārējā (starpvalstu) un iekšējā (valsts ietvaros) migrācija. Iekšējās migrācijas statistikā netiek uzskaitīta personas dzīvesvietas maiņa vienas pilsētas, pagasta vai novada robežās.

Izbraukušo un iebraukušo iedzīvotāju starpība veido migrācijas saldo. Tas ir uzskatāms par vienu no būtiskākajiem teritorijas pievilcības rādītājiem.

Pēdējos desmit gados kopumā Latvijā starpvalstu ilgtermiņa migrācijas saldo ir bijis negatīvs. Emigrācijas plūsmas apjoms ir stabilizējies no 2000. gada, kad vērojamas pozitīvas attīstības tendences un negatīvā migrācijas saldo samazinājums. Šajā un arī nākamajā – 2001. gadā iedzīvotāju skaits Latvijā migrācijas dēļ samazinājās par vairāk nekā 5 tūkst. iedzīvotāju, bet jau 2002. gadā – par mazāk nekā 2 tūkst. 2004. gadā salīdzinājumā ar 2003. gadu starpvalstu ilgtermiņa migrācija gan atkal nedaudz palielinājās, bet 2005. gadā starpvalstu migrācija bija vismazākā pēdējā desmitgadē. Tā kā emigrācija ir pārsvarā pār imigrāciju, 2004. gadā mūsu valsts iedzīvotāju skaits migrācijas dēļ samazinājās par 1079 iedzīvotājiem, savukārt 2005. gadā – par 564 cilvēkiem (sk. 13. tabulu un 12. attēlu).

2005. gadā uz pastāvīgu dzīvi vai vismaz uz vienu gadu no citām valstīm ieradās 1886 cilvēki, t. i., par 443 cilvēkiem jeb par 30,7 % vairāk nekā 2001. gadā un par 13,3 % vairāk nekā gadu iepriekš. Savukārt no valsts ar nolūku mainīt pastāvīgo dzīvesvietu aizbraukušo personu skaits sasniedza 2450, t. i., par 4152 cilvēkiem jeb par 62,9% mazāk nekā 2001. gadā un par 294 cilvēkiem jeb par 10,7 % mazāk nekā 2004. gadā.

Kopumā laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam starpvalstu ilgtermiņa migrācijas dēļ iedzīvotāju skaits valstī samazinājās par 9482.

Iedzīvotāju skaits gan starpvalstu, gan starpreģionu migrācijas dēļ laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam palielinājās Rīgas reģionā – par 5267 iedzīvotājiem – un Zemgales reģionā – par 302 iedzīvotājiem, bet tas ir samazinājies pārējos trīs reģionos.

	2001	2002	2003	2004	2005
Emigrācija	6602	3262	2210	2744	2450
Imigrācija	1443	1428	1364	1665	1886
Migrācijas saldo	**-5159**	**-1834**	**-846**	**-1079**	**-564**

13. tabula. Iedzīvotāju starpvalstu ilgtermiņa migrācija Latvijā 2001.–2005. gadā, cilv.

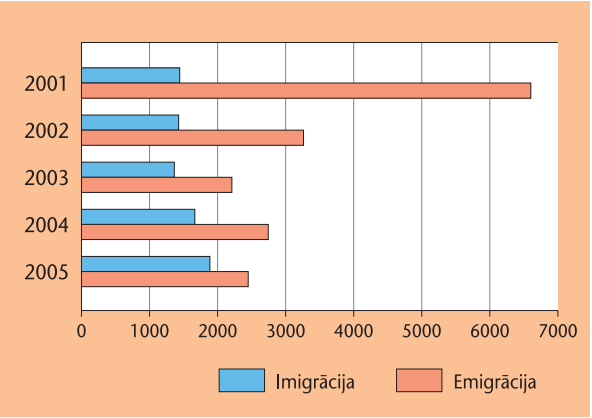

12. attēls. Iedzīvotāju starpvalstu ilgtermiņa migrācija Latvijā 2001.–2005. gadā, cilv.

Galvaspilsētā Rīgā iedzīvotāju skaits migrācijas dēļ piecu gadu laikā ir samazinājies par 11 341 iedzīvotāju, bet pārējā reģionu daļā palielinājies par 16 608 iedzīvotājiem. Rīgas reģionā iedzīvotāju skaita palielināšanos migrācijas dēļ nosaka pozitīvs migrācijas saldo Rīgas rajonā, Ogres rajonā, Tukuma rajonā un Jūrmalas pilsētā. Uz pastāvīgu dzīvi Rīgas rajonā 2005. gadā apmetās 3795 (salīdzinājumam: 2001. gadā – 809), Ogres rajonā – 377, Tukuma rajonā – 66 un Jūrmalas pilsētā – 298 iedzīvotāji. Lielākā iedzīvotāju migrācija uz Rīgas rajonu novērota pēdējos trīs gados, kad iedzīvotāju skaits 2003. gadā palielinājās par 3902, 2004. gadā – par 3458 un 2005. gadā – par 3795 iedzīvotājiem.

Pārējos četros Latvijas reģionos vērojama izteikti negatīva migrācijas bilance. Migrācijas dēļ iedzīvotāju skaits 2005. gadā Latgales reģionā samazinājās par 1046, Vidzemes reģionā – par 1111, Kurzemes reģionā – par 917, Zemgales reģionā – par 395 iedzīvotājiem (sk. 14. attēlu un 13. tabulu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005	2001.–2005.
Rīgas reģions	-3164	-2418	4277	3667	2905	5267
t.sk. Rīga	-4726	-4065	-760	-401	-1389	-11 341
Jūrmala	47	189	591	494	298	1619
Vidzemes reģions	-1086	125	-1466	-1428	-1111	-4966
Kurzemes reģions	-928	-235	-1003	-1251	-917	-4334
t.sk. Liepāja	-444	-87	-109	85	-40	-595
Ventspils	314	231	348	52	-41	904
Zemgales reģions	947	603	-259	-594	-395	302
t.sk. Jelgava	1629	88	532	251	78	2578
Latgales reģions	-928	91	-2395	-1473	-1046	-5751
t.sk. Daugavpils	-457	-90	-650	-217	-133	-1547
Rēzekne	-358	1	-344	-138	78	-761
Kopā Latvijā	**-5159**	**-1834**	**-846**	**-1079**	**-564**	**-9482**

14. tabula. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, cilv.

Laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam pastāvīgi negatīvs migrācijas saldo bija tikai Kurzemes reģionā. Pārējos reģionos šajos piecos gados migrācijas rādītājs ir bijis mainīgs, kaut gan pārsvarā tomēr negatīvs. Uz negatīva migrācijas saldo fona migrācijas dēļ iedzīvotāju skaits palielinājās Zemgales reģionā 2001. un 2002. gadā, Vidzemes un Latgales reģionā pozitīva migrācijas kustība bija 2002. gadā, Rīgas reģionā – 2003.–2005. gadā.

Pēc CSP datiem, 2005. gadā starpvalstu ilgtermiņa imigrācijas plūsmā Eiropas Savienības valstu īpatsvars bija 60,4 %, pārējo valstu– 39,6 %. Savukārt 41,7 % no Latvijas emigrējušie devās uz kādu no ES valstīm, pārējie – uz citām valstīm. No emigrējušajiem 31,2 % par savu nākamās dzīvesvietas valsti izvēlējās Krievijas Federāciju, 10,7 % – Vāciju, 7,7 % – Lielbritāniju, 6,8 % – ASV, 5,8 % – Ukrainu, 4,6 % – Baltkrieviju, 4,2 % – Lietuvu, 3,4 % – Īriju un 3,0 % – Igauniju.

Bērnu līdz 14 gadu vecumam īpatsvars starp imigrantiem bija 26,6 %, turpretī starp emigrantiem – tikai 11,1 %.

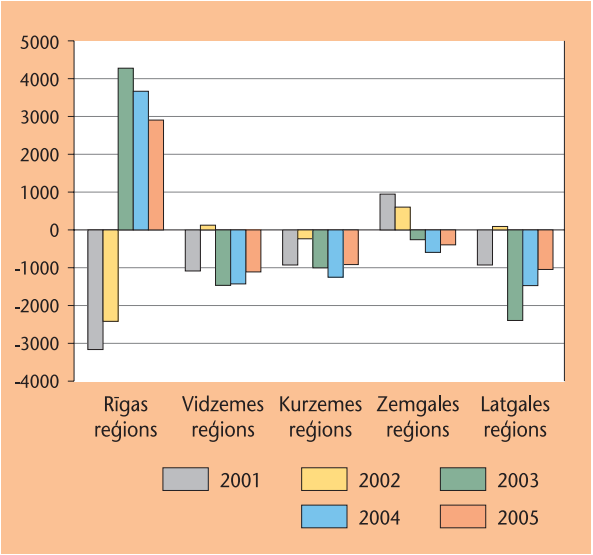

13. attēls. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo dinamika plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, cilv.

Kopumā Latvijā starpvalstu ilgtermiņa migrācijas tempi samazinās. Ja rēķina uz 1000 iedzīvotājiem, 2001. gadā vidēji no Latvijas aizbrauca 2,2 cilvēki; tā bija lielākā migrācija pēdējos piecos gados. 2005. gadā no Latvijas izbrauca 0,2 cilvēki no katriem 1000 iedzīvotājiem (sk. 15. tabulu un 14. attēlu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005	2001.–2005.
Rīgas reģions	-2,9	-2,2	3,9	3,3	2,6	4,8
t.sk. Rīga	-6,3	-5,5	-1,0	-0,5	-1,9	-15,3
Jūrmala	0,8	3,4	10,7	8,9	5,4	29,2
Vidzemes reģions	-4,3	0,5	-5,9	-5,8	-4,6	-20,1
Kurzemes reģions	-2,9	-0,7	-3,2	-4,0	-3,0	-13,9
t.sk. Liepāja	-5,1	-1,0	-1,3	1,0	-0,5	-6,8
Ventspils	7,1	5,2	7,9	1,2	-0,9	20,5
Zemgales reģions	3,2	2,1	-0,9	-2,1	-1,4	1,0
t.sk. Jelgava	24,7	1,3	8,0	3,8	1,2	39,1
Latgales reģions	-2,5	0,2	-6,5	-4,0	-2,9	-15,6
t.sk. Daugavpils	-4,0	-0,8	-5,8	-2,0	-1,2	-13,9
Rēzekne	-9,4	0,0	-9,2	-3,8	2,1	-20,2
Vidēji Latvijā	**-2,2**	**-0,8**	**-0,4**	**-0,5**	**-0,2**	**-4,1**

15. tabula. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, cilv.

2005. gadā valsts iedzīvotāju skaits samazinājās par 0,51 %, tostarp dabiskās kustības dēļ par 0,49 % un starpvalstu migrācijas dēļ par 0,02 %. 2001. gadā iedzīvotāju skaits samazinājās par 0,78 %, tostarp dabiskās kustības dēļ par 0,56 % un starpvalstu migrācijas dēļ par 0,22 %. Piecu gadu laikā migrācijas ietekme uz iedzīvotāju skaita samazināšanos saruka par 0,20 procentpunktiem. Iedzīvotāju skaita samazināšanos arvien vairāk ietekmē iedzīvotāju dabiskās kustības saldo, vienlaikus samazinās migrācijas ietekme (sk. 15. attēlu).

Latvijā gandrīz nemaz nav informācijas un pētījumu par faktisko emigrāciju no Latvijas, par iepriekš izteikto nodomu, uzturēšanās ilgumu ārvalstīs un tās sekām Latvijas darba tirgū un iedzīvotāju ataudzes norisēs. Latvijas Universitātes pētnieku un piesaistīto ekspertu pētījuma *«Darbaspēka ģeogrāfiskā mobilitāte»* ietvaros 2005. gada nogalē un 2006. gada sākumā ir veikta aktīvā vecuma iedzīvotāju aptauja.

Galvenais iemesls, kāpēc cilvēki dodas strādāt ārpus Latvijas, ir atalgojums – tādi ir pētījuma secinājumi. Šis iemesls raksturīgs jebkura vecuma respondentu grupās gan vīriešiem, gan sievietēm. Visbiežāk vēlēšanos braukt strādāt uz ārvalstīm izteikuši jaunieši vecumā līdz 24 gadiem ar vēlmi iegūt pieredzi un valodas zināšanas.

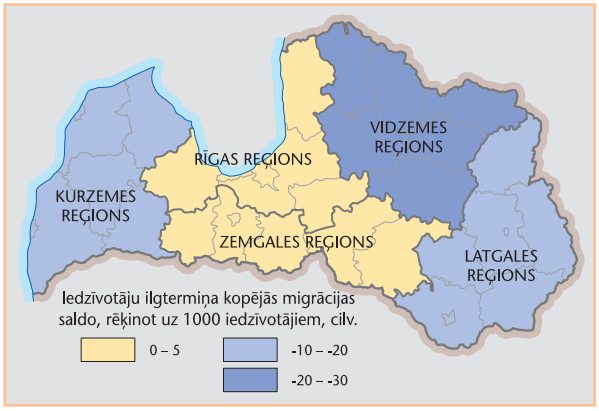

14. attēls. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem

Pēc pētnieku domām, «darbaspēka migrācija no Latvijas uz citām valstīm, galvenokārt uz ES valstīm, visbiežāk ir migrācija bez pastāvīgas dzīvesvietas maiņas, neraugoties uz prombūtnes ilgumu. Galvenā iezīme ir deklarēta dzīvesvieta Latvijā, kas arī tiek fiziski saglabāta (drošība, ka būs, kur atgriezties)». Aptaujas dati «nepārprotami liecina par to, ka lielāka daļa respondentu savu tuvāko un tālāko nākotni saista ar dzīvi un darbu Latvijā».

Valsts iekšējās migrācijas apjomu būtiski ietekmē Dzīvesvietas deklarēšanas likums. Kopš likuma stāšanās spēkā 2003. gada 1. jūlijā aptuveni divas reizes palielinājies iedzīvotāju pastāvīgās dzīvesvietas maiņas skaits. 2005. gadā pastāvīgo dzīvesvietu no vienas mūsu valsts administratīvās teritorijas uz citu deklarējušo skaits pārsniedza 54,4 tūkst. cilvēku (2004. gadā – 60,5 tūkst.).

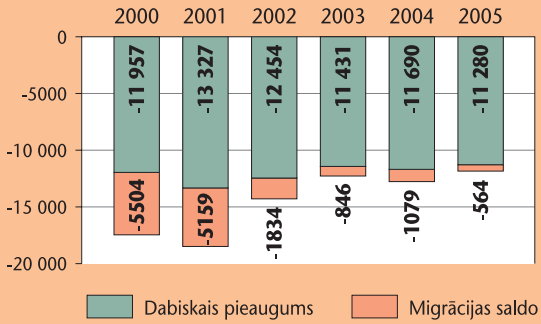

15. attēls. Iedzīvotāju skaita pārmaiņas Latvijā un tās ietekmējošie faktori 2000.–2005. gadā, cilv.

Līdz 2002. gadam iedzīvotāju skaita samazinājumu manāmi ir ietekmējis starpvalstu emigrācijas pārsvars par imigrāciju Latvijā kopumā un arī katrā no reģioniem. Starpvalstu emigrācijai nav bijis un arī pašreiz nav izteiktas reģionālas atšķirības. Kopš 2002. gada starpvalstu migrācijas apjoms kopumā ir samazinājies, un tas sasaistās ar iedzīvotāju kopējā skaita samazinājuma tempu palēninašanos. Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā ir radies liels iedzīvotāju darba migrācijas plūsmu apjoms. Šīs migrācijas radītās iedzīvotāju struktūras pārmaiņas neatspoguļojas statistiskajā uzskaitē, tāpēc pašreiz nevar spriest par darba izceļotāju struktūras vai skaita iespējamām atšķirībām starp reģioniem. Ir pamats domāt, ka līdz ar darba ražīguma kāpināšanu, darba organizācijas sakārtošanu un algu palielināšanos zudīs tie stimuli, kas šobrīd veicina aizbraukšanu, un pastiprināsies stimuls atgriezties. Tomēr, nemainoties ekonomiskai situācijai un migrācijas politikai, sagaidāma intensīvas emigrācijas turpināšanās.

Reģionu atšķirības spilgtāk iezīmē valsts iedzīvotāju iekšējā migrācija. Rīgas un Zemgales reģionam pastāvīgi ir pozitīva iekšējās migrācijas bilance salīdzinājumā ar pārējiem Latvijas reģioniem. Minēto divu reģionu saimnieciskā struktūra, kuras pamatā ir savstarpēji saistītu pilsētu saimnieciskā aktivitāte un daudzveidība, kā arī to apkaimes teritoriju attīstība ir pievilcīga jaunu sociālo un ekonomisko iespēju meklētājiem. Turklāt šajos divos reģionos ir raksturīga līdz šim nepietiekami pētītā iedzīvotāju ikdienas kustība jeb svārstveida migrācija, kas raksturo starpteritoriālās saimnieciskās

saites, un savstarpēji papildinoša ekonomiskā potenciāla palielināšanās. Taču vienlaikus svārstveida migrācijas kustība var nebūt labvēlīga Kurzemes, Vidzemes un Latgales reģiona attīstības potenciāla uzturēšanai.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskās slodzes līmenis raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem, un tas tiek aprēķināts kā darbspējas vecumu nesasniegušo un pārsniegušo personu skaita attiecība pret 1000 personām darbspējas vecumā. Demogrāfiskās slodzes līmeņa rādītāja vērtība ir ietekmējusi pensijas vecuma pārrēķināšanu, un tas traucē precīzi novērtēt demogrāfiskās struktūras pārmaiņas Latvijā kopumā, bet šo rādītāju ir lietderīgi izmantot reģionu savstarpējā salīdzināšanā (sk. 16. tabulu).

Plānošanas reģions	2002			2006		
	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecumam	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecumam
Rīgas reģions	15,1	61,9	23,0	13,4	65,2	21,4
Vidzemes reģions	19,1	58,5	22,3	15,6	62,8	21,6
Kurzemes reģions	18,5	59,8	21,8	16,0	63,2	20,8
Zemgales reģions	18,5	60,3	21,1	15,6	64,2	20,2
Latgales reģions	16,6	59,9	23,5	13,8	64,0	22,1
Vidēji Latvijā	**16,6**	**60,8**	**22,6**	**14,3**	**64,4**	**21,3**

16. tabula. Iedzīvotāju sadalījums atbilstoši vecuma grupām plānošanas reģionos 2002. un 2006. gada sākumā, īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā

Bērnu un pusaudžu skaits 0–14 gadu vecumā no 2002. gada sākuma valstī ir samazinājies gandrīz par 62 tūkst., un to īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā ir samazinājies no 16,6 % 2002. gada sākumā līdz 14,3 % 2006. gada sākumā. Vismazākais bērnu un pusaudžu īpatsvars 2006. gada sākumā bija Rīgas reģionā – 13,4 % un Latgales reģionā – 13,8 %. Pārējos reģionos atšķirības nav lielas un svārstās no 15,6 % līdz 16,0 %.

Bērnu un pusaudžu īpatsvars iedzīvotāju vecumsastāvā ir mazāks par pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvaru jau no 1993. gada, un starpība arvien palielinās. 2002. gada sākumā tā bija 6,0 procentpunkti, 2006. gada sākumā – jau 7,0 procentpunkti. 2006. gada sākumā pensijas vecuma iedzīvotāju skaits uz 1000 darbspējīgajiem iedzīvotājiem bija 1,5 reizes lielāks nekā bērnu un pusaudžu skaits (2002. gada sākumā – 1,4 reizes lielāks).

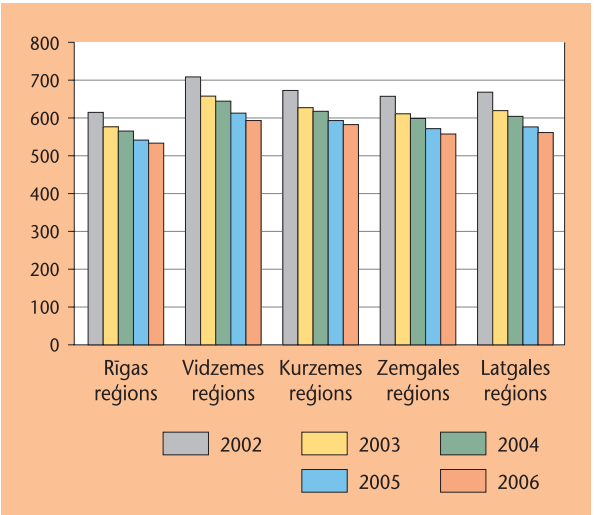

16. attēls. Demogrāfiskās slodzes līmeņa dinamika plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā

2006. gada sākumā valstī vidēji bija 553 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem. Augstākais demogrāfiskās slodzes rādītājs bija Vidzemes, zemākais – Rīgas reģionā. Kopš 2002. gada sākuma demogrāfiskās slodzes līmenis ir samazinājies gan valstī kopumā, gan reģionos: Rīgas un Kurzemes reģionā – par 13 % katrā, Vidzemes, Zemgales un Latgales reģionā – par 15–16 % katrā. Salīdzinājumā ar ekonomiskajiem procesiem demogrāfiskā kustība ir daudz stabilāka, tāpēc šie rādītāji reģionos gadu no gada ievērojami neatšķiras (sk. 17. tabulu, 16. un 17. attēlu).

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	614,8	576,6	565,4	541,5	533,4
Vidzemes reģions	708,6	657,8	644,5	612,8	593,2
Kurzemes reģions	672,8	627,2	617,7	593,2	582,4
Zemgales reģions	657,3	611,0	598,7	571,7	557,6
Latgales reģions	668,2	619,4	604,3	576,4	561,5
Vidēji Latvijā	**646,0**	**602,9**	**590,8**	**565,0**	**553,4**

17. tabula. Demogrāfiskās slodzes līmenis plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā

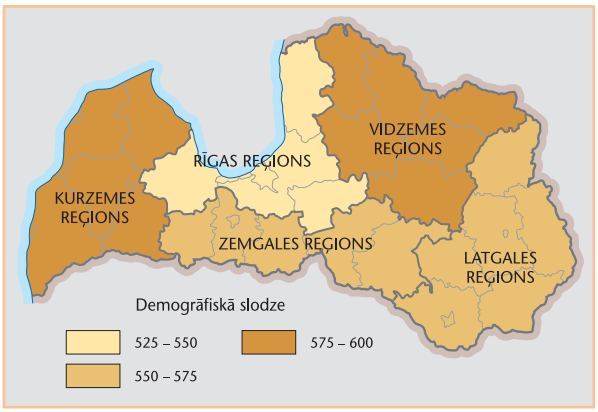

17. attēls. Demogrāfiskās slodzes līmenis plānošanas reģionos 2006. gada sākumā

Iedzīvotāju sadalījums pēc dzimuma

Vīriešu un sieviešu īpatsvars valsts kopējā iedzīvotāju skaitā pēdējo piecu gadu laikā nav būtiski mainījies. 2006. gada sākumā vīriešu un sieviešu skaita īpatsvars bija atbilstoši 46,1 % un 53,9 %. Lielākais vīriešu īpatsvars bija Zemgales reģionā (47,1 %) un Vidzemes reģionā (47,0 %), mazākais – Rīgas reģionā (45,2 %). Kurzemes reģionā vīriešu īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā reģionā bija 46,8 %, Latgales reģionā – 46,5 %.

Ja rēķina uz 100 vīriešiem, vislielākais sieviešu skaits (121) ir Rīgas reģionā. Tas ir lielāks nekā vidēji valstī (117 sievietes). Latgales reģionā uz 100 vīriešiem ir aptuveni 115 sieviešu, bet Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionā sieviešu skaits uz 100 vīriešiem ir diezgan līdzīgs – aptuveni 113. 2006. gada sākumā salīdzinājumā ar 2002. gada sākumu sieviešu skaita pārsvars pār vīriešiem ir nedaudz samazinājies gan valstī kopumā, gan visos plānošanas reģionos (sk. 18. tabulu).

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	121,1	121,4	121,2	121,0	121,0
t.sk. Rīga	124,2	124,7	124,6	124,6	124,8
Jūrmala	124,2	123,7	122,6	122,4	121,5
Vidzemes reģions	112,9	112,9	112,9	112,7	112,8
Kurzemes reģions	113,8	113,8	113,5	113,4	113,5
t.sk. Liepāja	120,5	120,9	120,8	120,6	121,0
Ventspils	118,2	118,6	118,2	118,1	118,5
Zemgales reģions	113,0	112,8	112,6	112,5	112,4
t.sk. Jelgava	116,8	116,7	117,4	117,7	118,1
Latgales reģions	114,9	114,9	114,7	114,7	114,9
t.sk. Daugavpils	121,6	122,1	122,4	122,6	123,2
Rēzekne	120,6	121,1	121,3	121,3	121,5
Vidēji Latvijā	**117,2**	**117,3**	**117,1**	**117,0**	**117,0**

18. tabula. Sieviešu skaits plānošanas reģionos un republikas pilsētās 2002.–2006. gada sākumā, rēķinot uz 100 vīriešiem

Mūža ilgums un demogrāfiskā prognoze

Demogrāfisko situāciju raksturojošs rezultatīvs rādītājs ir vidējais paredzamais mūža ilgums. Pēc CSP datiem, ir novērota pozitīva tendence – dzīves ilguma pagarināšanās. 2005. gadā Latvijā jaundzimušo iedzīvotāju vidējais paredzamais mūža ilgums bija 71,8 gadi: vīriešiem – 65,6 gadi, sievietēm – 77,4 gadi.

No 2001. gada jaundzimušo paredzamais mūža ilgums vīriešiem palielinājies par 0,4, sievietēm – par 0,8 gadiem. Savukārt salīdzinājumā ar iepriekšēja gada datiem mūža ilgums 2005. gadā vīriešiem samazinājās par 1,5 gadiem, bet sievietēm palielinājās par 0,2 gadiem.

Būtiska problēma ir lielā atšķirība starp sieviešu un vīriešu dzīves ilguma rādītājiem. Vīriešiem, kas 2005. gadā bija sasnieguši 60 gadu vecumu, vidējais paredzamais turpmākās dzīves ilgums ir 15,0 gadi, bet to pašu vecumu sasniegušajām sievietēm – 21,8 gadi.

Latvijas Zinātņu akadēmijas pētījumā «Depopulācija šodien un rīt» minēts, ka «Latvija esot dziļā demogrāfiskā krīzē, no kuras tuvākajā un vidēji tālā laika periodā nav izredzes izkļūt».

2007. gada sākumā iedzīvotāju skaits Latvijā bija 2281,3 tūkst., tas ir par 13 tūkst. iedzīvotāju mazāk nekā 2006. gada sākumā.

Demogrāfiskās attīstības prognoze ir sagatavota, izmantojot prognožu sagatavošanas laikā pieejamos datus par iedzīvotāju skaitu 1. janvārī. Kopumā pamathipotēzēs ir ņemta vērā dzimstība, mirstība un iedzīvotāju migrācija pēc dzimuma un vecuma. Pozitīvas tendences iedzīvotāju skaita dinamikā nav gaidāmas, un valstij ir nepieciešamas speciālas programmas demogrāfijas problēmu risināšanai (sk. 18. attēlu). Iespējams, ir jāveido programmas, kas materiāli stimulētu jaunos vecākus.

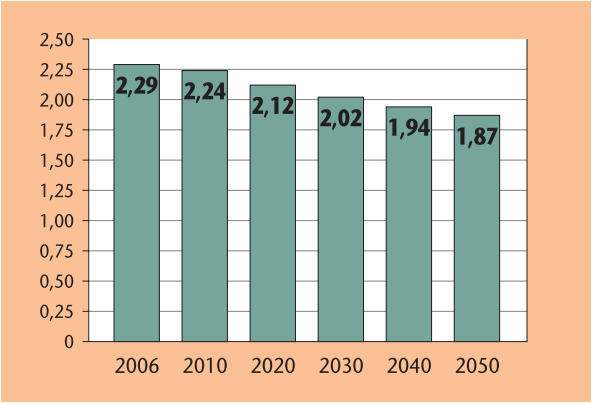

18. attēls. Latvijas iedzīvotāju skaita prognoze līdz 2050. gadam, milj.

Latvijā visos plānošanas reģionos demogrāfiskā situācija ir vērtējama kā kritiska. Negatīvs iedzīvotāju dabiskās kustības saldo, gados vecu iedzīvotāju īpatsvara palielināšanās, bērnu un jauniešu īpatsvara samazinājums, darbspējas vecuma iedzīvotāju kontingenta vidējā vecuma palielinājums liecina par iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes fiziskā potenciāla sarukšanu. Iedzīvotāju vecumsastāvs ir būtiskākais rādītājs, kas raksturo ne tikai atsevišķa reģiona demogrāfisko situāciju, bet arī liecina par sociālekonomiskās attīstības potenciālu un iespējām. No reģionālās attīstības viedokļa īpaši svarīgi ir raksturot iedzīvotāju sadalījumu dažādās vecuma grupās, jo tas liecina par nodarbinātības attīstības perspektīvām. Savukārt proporcija starp iedzīvotāju skaitu līdz darbspējas vecumam un pensijas vecuma cilvēku skaitu raksturo paaudžu nomaiņas tendences. Demogrāfiskās slodzes relatīvais samazinājums ir vērtējams neviennozīmīgi. Tas ir saistīts gan ar dzimstības samazināšanos, gan ar pensionēšanās vecuma palielināšanu. Demogrāfisko rādītāju atšķirības starp reģioniem nav būtiskas, tātad tie atspoguļo vispārējo sociālo un ekonomisko nosacījumu radītās iedzīvotāju struktūras un attīstības iezīmes, kur reģionāliem apstākļiem nav lielas ietekmes. Iedzīvotāju vecumstruktūras specifiskās problēmas raksturo demogrāfiskās slodzes atšķirības vietējo pašvaldību teritoriju līmenī. Salīdzinoši labvēlīgāki slodzes rādītāji ir raksturīgi pilsētām un tām piegulošajām lauku teritorijām. Savukārt administratīvo rajonu nomales lauku teritorijas, sevišķi Latgales, Vidzemes un daļēji Kurzemes reģionā, iezīmējas ar salīdzinoši augstu demogrāfiskās slodzes līmeni.

Pēc Latvijas Universitātes pētnieku prognozēm*, iedzīvotāju skaita samazinājuma apjoms līdz 2020. gadam ik gadu pārsniegs 10 tūkstošus, pēc 2020. gada iedzīvotāju skaits samazināsies nedaudz mazākā apjomā. Pēc 2010. gada Latvijā sāksies strauja darbspējas vecuma iedzīvotāju kontingenta novecošanās. Iedzīvotāju kopskaita un darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās ir gaidāma visās teritorijās, izņēmums būs Pierīga. Visstraujākais darbspējas iedzīvotāju skaita samazinājums gaidāms Latgalē un Rīgā. Samazināšanas galvenais faktors būs negatīvais dabiskais pieaugums, ko nosaka paaudžu maiņai nepietiekamais dzimstības līmenis. Prognozes turpmākajiem gadiem liecina, ka Latvijā gaidāmā darbaspēka daudzuma nemitīgā samazināšanās notiek straujāk nekā iedzīvotāju kopskaita samazināšanās. Darbaspēka kvalitatīvajam sastāvam un attīstības potenciālam īpaši nelabvēlīga ir straujā jaunāko vecuma grupu pārstāvju skaita samazināšanās. Prognozes liecina, ka strukturālo pārmaiņu dēļ īpaši strauji samazināsies iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā un turpināsies iedzīvotāju novecošanās.

EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA

Šajā pārskatā valsts teritoriju ekonomiskās attīstības raksturojumam izmantoti šādi rādītāji, kas aplūkoti sīkāk: iekšzemes kopprodukts, nefinanšu investīcijas, tirgus sektora ekonomiski aktīvie uzņēmumi, strādājošo skaits sabiedriskajā un privātajā sektorā, nodarbinātības līmenis, bezdarbs, iedzīvotāju ienākuma nodoklis un teritorijas attīstības indekss.

Iekšzemes kopprodukts

Viens no nozīmīgākajiem kompleksajiem rādītājiem, kas raksturo reģionu ekonomiskās attīstības līmeni, ir iekšzemes kopprodukts (IKP). IKP ir valsts teritorijā saražoto gala produktu un pakalpojumu summārā vērtība gada laikā. CSP, izpildot Eiropas Savienības prasības, aprēķina IKP vērtību statistiskiem reģioniem, attiecīgi vēlāk ir iespējams veikt aprēķinus arī par plānošanas reģioniem. Aprēķins ir komplicēts process, prasa ilgu laiku, un, atšķirībā no citiem rādītājiem, tā rezultāti tiek publiskoti ar aptuveni divu gadu nobīdi. Šobrīd IKP dati ir pieejami par laika periodu no 2000. līdz 2004. gadam* *. 2004. gadā Rīgas reģiona IKP īpatsvars veidoja 67,9% no valstī kopumā saražotā IKP, Kurzemes reģiona – 11,9%, Latgales reģiona – 7,4%, Zemgales reģiona – 6,5% un Vidzemes reģiona – 6,4%. Salīdzinot ar 2000. gada datiem, īpatsvars kopējā IKP palielinājies tikai Rīgas reģiona (par 2,2 procentpunktiem) un Vidzemes reģionā (par 0,3 procentpunktiem). Pārējos trīs reģionos daļa samazinājies. Latgales reģiona IKP īpatsvars samazinājies par 0,5 procentpunktiem, Zemgales reģiona - par 0,8 procentpunktiem, bet lielākais īpatsvara samazinājums raksturo Kurzemes reģionu – -1,2 procentpunkti.

* Detalizēts darbaspēka un darba tirgus pētījums tautsaimniecības sektoros. – Rīga: Latvijas Universitāte, 2007.

** Iekšzemes kopprodukta (IKP) dati par 2000.–2004. gadu ir pārrēķināti saskaņā ar Eiropas Komisijas regulas nr. 1889/2002 prasībām attiecībā uz netieši novērtētajiem finanšu starpniecības pakalpojumiem (FISIM) un tādēļ nav salīdzināmi ar iepriekš publicētajiem datiem par 1996.–1999. gadu.

Vērtējot IKP īpatsvara izmaiņas īsākā laika periodā (2003. un 2004. gadā), var novērot, ka ir palielinājusies Rīgas un Kurzemes reģiona daļa valsts kopējā IKP (attiecīgi par 1,6 un 0,1 procentpunktiem), bet pārējos reģionos tā ir samazinājusies robežās no 0,1 līdz 0,9 procentpunktiem.

Plānošanas reģions	2000	2001	2002	2003	2004
Rīgas reģions	2785,0	3047,1	3541,8	3854,6	4594,2
t.sk. Rīga	3458,9	3782,2	4470,2	4868,9	5891,6
Jūrmala	1206,0	1445,4	1265,8	1250,5	1162,3
Vidzemes reģions	1126,7	1231,5	1425,0	1645,7	1915,5
Kurzemes reģions	1938,5	2061,4	2040,4	2412,0	2841,0
t.sk. Liepāja	1969,3	2179,0	2124,5	3061,3	3698,5
Ventspils	5583,2	4911,0	4164,4	5013,8	5468,3
Zemgales reģions	1178,4	1271,0	1370,5	1574,1	1661,8
t.sk. Jelgava	1556,5	1634,5	1638,5	1829,0	2186,4
Latgales reģions	974,5	1290,5	1189,0	1418,0	1492,9
t.sk. Daugavpils	1261,8	2058,2	1574,4	1811,7	1859,7
Rēzekne	1371,9	1766,2	1927,5	2945,7	2601,2
Vidēji Latvijā	**2002,0**	**2216,5**	**2462,3**	**2749,2**	**3214,5**

19. tabula. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2000.–2004. gadā, Ls

Rīgas reģions ir Latvijas ekonomiskās augšupejas dzinējspēks. Galvenā loma reģiona IKP pieaugumā, gan arī valstī radītā IKP pieaugumā ir Rīgas pilsētai. 2004. gadā Rīgā saražoja 58,1% no valstī saražotā IKP. Līdzīgi kā Rīgas reģiona īpatsvara izmaiņas, arī Rīgas pilsētas īpatsvars IKP radīšanā pieaudzis, salīdzinot 2004. gadu pret 2000. gadu (par 2,7 procentpunktiem), bet pret 2003.gadu par 2,0%.

Citu republikas pilsētu loma valstī radītā IKP kopapjomā nav tik nozīmīga. Piemēram, Ventspils īpatsvars IKP kopapjomā 2004. gadā bija 3,2%, Liepājas – 4,3%, Daugavpils – 2,8%, Jelgavas – 1,9%, Rēzeknes – 1,3%, Jūrmalas – 0,9%. Piecu gadu laikā (2000.-2004. gadi) Rīgas, Liepājas un Rēzeknes pilsētas IKP īpatsvars palielinājies, bet pārējas pilsētas – samazinājies.

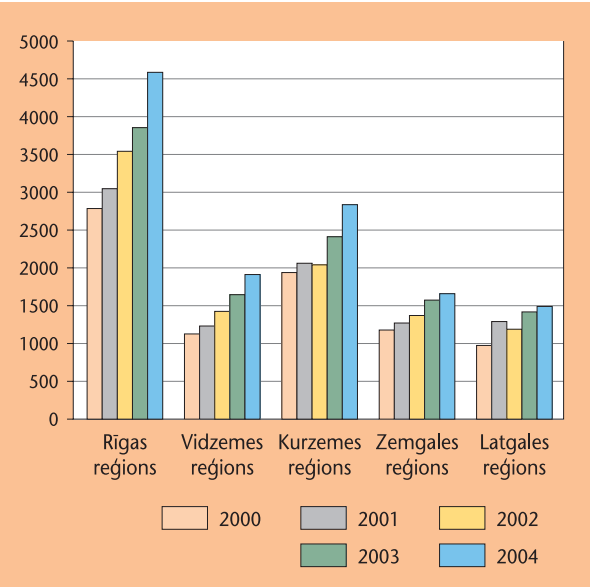

19. attēls. Iekšzemes kopprodukta uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2000.–2004. gadā, Ls

2004. gadā valstī vidēji IKP tika saražots 3214,5 latu apmērā uz 1 iedzīvotāju. Lielākais IKP apjoms bija Rīgas reģionā – 4594,2 Ls uz 1 iedzīvotāju – daudz lielāks nekā vidēji valstī. Pārējos plānošanas reģionus atbilstoši IKP uz 1 iedzīvotāju var sakārtot dilstošā secībā šādi: Kurzemes reģions (2841,0 Ls), Vidzemes reģions (1915,5 Ls), Zemgales reģions (1661,8 Ls) un Latgales reģions (1492,9 Ls). Vērtējot situāciju piecu gadu periodā, redzams, ka valstī vidēji IKP uz 1 iedzīvotāju pieaug katru gadu un pieaugums kopumā vērojams visos reģionos, tikai Kurzemes un Latgales reģionā 2002. gadā IKP apjoms uz 1 iedzīvotāju bija samazinājies.

2004. gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu IKP pieaugums uz 1 iedzīvotāju valstī bija vidēji 60,6%. Visstraujākais IKP pieaugums uz 1 iedzīvotāju ir bijis Vidzemes reģionā – 70,0% (rēķinot faktiskajās cenās) un Rīgas reģionā – 65,0%. Latgales reģionā šis rādītājs bija 53,2%, Kurzemes reģionā – 46,6%, Zemgales reģionā – 41,0%.

Piecos republikas pilsētās IKP uz 1 iedzīvotāju laika periodā no 2000. līdz 2004. gadam ir palielinājies, bet Ventspilī un Jūrmalā – samazinājies (attiecīgi par 114,9 Ls un par 43,7 Ls). Lielākais pieaugums IKP vērtībās uz 1 iedzīvotāju konstatējams Rīgā (par 2432,7 Ls), Liepājā (par 1729,2 Ls) un Rēzeknē (par 1229,3 Ls), bet Jelgavā – par 629,9 Ls un Daugavpilī – par 597,9 Ls (skat. 19. tabulu, 19. un 20. attēlu).

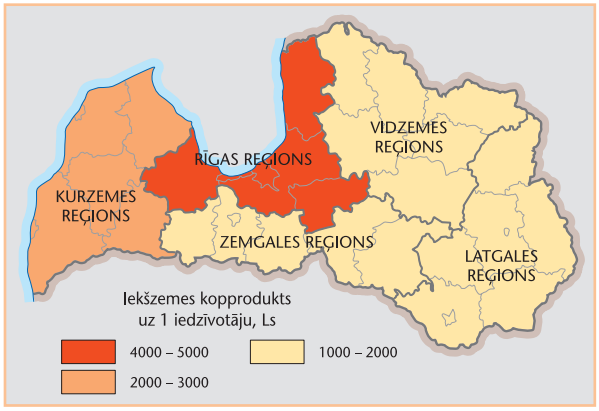

20. attēls. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2004. gadā

Salīdzinājumā ar vidējo rādītāju valstī IKP uz 1 iedzīvotāju 2004. gadā Rīgas reģionā bija 142,9 %, Kurzemes reģionā – 88,4 %, Vidzemes reģionā – 59,6 %, Zemgales reģionā – 51,7 %, Latgales reģionā – 46,4 %. IKP uz 1 iedzīvotāju Rīgā procentos pret vidējo vērtību valstī 2004. gadā veidoja 183,3 %, Ventspilī – 170,1 %, Liepājā – 115,1 %. Jūrmalā (36,2 %), Daugavpilī (57,9 %), Jelgavā (68,0 %) un Rēzeknē (80,9 %) saražotais IKP uz 1 iedzīvotāju nesasniedza vidējo līmeni valstī (sk. 20. tabulu un 21. attēlu).

Analizējot IKP pārmaiņas attiecībā pret vidējo vērtību valstī piecu gadu laika posmā, redzams, ka tas ir svārstījies. 2001. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu būtisks IKP pieaugums ir novērojams Latgales reģionā. Tā lielums uz 1 iedzīvotāju pret vidējo vērtību valstī palielinājās no 48,7 % līdz 58,2 %. 2002. gadā Rīgas reģionā IKP attiecībā pret vidējo vērtību valstī palielinājās par 6,3 procentpunktiem no 137,5 % 2001. gadā līdz 143,8 % 2002. gadā. Salīdzinājumā ar 2003. gadu 2004. gadā IKP apjoms uz 1 iedzīvotāju attiecībā pret vidējo rādītāju valstī bija palielinājies tikai Rīgas un Kurzemes reģionā, bet pārējos trijos reģionos – samazinājies.

Plānošanas reģions	2000	2001	2002	2003	2004
Rīgas reģions	139,1	137,5	143,8	140,2	142,9
t.sk. Rīga	172,8	170,6	181,5	177,1	183,3
Jūrmala	60,2	65,2	51,4	45,5	36,2
Vidzemes reģions	56,3	55,6	57,9	59,9	59,6
Kurzemes reģions	96,8	93,0	82,9	87,7	88,4
t.sk. Liepāja	98,4	98,3	86,3	111,4	115,1
Ventspils	278,9	221,6	169,1	182,4	170,1
Zemgales reģions	58,9	57,3	55,7	57,3	51,7
t.sk. Jelgava	77,7	73,7	66,5	66,5	68,0
Latgales reģions	48,7	58,2	48,3	51,6	46,4
t.sk. Daugavpils	63,0	92,9	63,9	65,9	57,9
Rēzekne	68,5	79,7	78,3	107,1	80,9
Vidēji Latvijā	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

20. tabula. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2000.–2004. gadā, % pret vidējo rādītāju valstī

Informācija par kopējo pievienoto vērtību pēc darbības veidiem raksturo IKP struktūru. Struktūras pārmaiņas laika gaitā dod iespēju novērot gūtos rezultātus tautsaimniecības nozarēs.

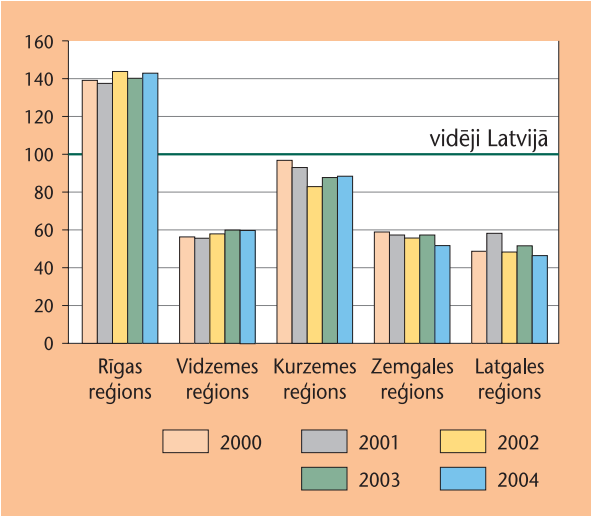

21. attēls. Iekšzemes kopprodukta uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2000.–2004. gadā, % pret vidējo rādītāju valstī

Pievienotās vērtības novērtējumam piemīt izlases kļūda, jo informācija tiek iegūta nevis no visiem uzņēmumiem, bet tikai izlases veidā, turklāt ir jāievēro konfidencialitātes ierobežojumi. 2004. gada CSP datu analīze liecina, ka reģionālā griezumā 4 no 15 nozarēm ir konfidenciālas un datus par šīm nozarēm nav atļauts publicēt.

Kurzemes reģionā 2004. gadā kopējā pievienotajā vērtībā vislielākais īpatsvars ir transportam, glabāšanai un sakariem (22,0 %). Salīdzinoši ievērojams īpatsvars ir arī apstrādes rūpniecībai (20,2 %), vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remontam (16,9 %).

Piecu gadu laikā Kurzemes reģionā ir palielinājies transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā par 9,4, apstrādes rūpniecības īpatsvars – par 6,6, lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības – par 4,8 procentpunktiem. Kurzemes reģionā ir palielinājies arī valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas (par 1,4 procentpunktiem) un izglītības īpatsvars (par 1,0 procentpunktu).

Savukārt vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta īpatsvars ir samazinājies par 2,4 procentpunktiem, bet būtiskākais samazinājums ir novērots operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai un citai komercdarbībai (par 12,3 procentpunktiem) un finanšu starpniecībai (par 4,8 procentpunktiem).

Latgales reģionā 2004. gada kopējā pievienotajā vērtībā vislielākais ieguldījums ir vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remontam (14,3 %). No minētajiem darbības veidiem atpaliek apstrādes rūpniecība (13,6 %), transports, glabāšana un sakari (9,4 %).

CSP datos konfidencialitātes dēļ nav uzrādīta lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības kopējā pievienotā vērtība Latgales un Vidzemes reģionā 2004. gadā.

Latgales reģionā atšķirībā no citiem reģioniem var konstatēt lielāko valsts pārvaldes un aizsardzības un obligātās sociālās apdrošināšanas īpatsvaru kopējā pievienotajā vērtībā (2004. gadā – 15,4 %). Tieši šajā darbības veidā 2000.–2004. gadā ir novērots būtiskākais pieaugums – par 6,9 procentpunktiem. Izglītības īpatsvars ir palielinājies par 5,1, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta īpatsvars – par 3,2, bet veselības un sociālās aprūpes īpatsvars – par 2,2 procentpunktiem.

Būtiski ir samazinājusies transporta, glabāšanas un sakaru daļa – par 17,1 procentpunktiem, būvniecības īpatsvars – par 5,2 un apstrādes rūpniecības īpatsvars – par 1,6 procentpunktiem.

Rīgas reģionā 2004. gada kopējās pievienotās vērtības piekto daļu (20,6 %) veido vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts. Atšķirībā no citiem reģioniem lielākais īpatsvars ir arī operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai un citai komercdarbībai (17,8 %), tāpat ievērojams īpatsvars ir transportam, glabāšanai un sakariem (16,0 %), kā arī apstrādes rūpniecībai (10,6 %).

Salīdzinot 2000. un 2004. gada datus, jāsecina, ka Rīgas reģionā nav novērotas īpaši lielas pārmaiņas pievienotās vērtības struktūrā. Tomēr ir fiksēta transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvara palielināšanās (par 3,6 procentpunktiem), kā arī samazināšanās operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai un citai komercdarbībai (par 2,7 procentpunktiem).

Vidzemes reģionā vislielākais īpatsvars 2004. gadā kopējā pievienotajā vērtībā ir apstrādes rūpniecībai (21,7 %). Nozīmīgs ir arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonta īpatsvars (14,6 %). Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība veido 15,2 %, transports, glabāšana un sakari – 5,2 %, izglītība – 8,6 % no kopējās pievienotās vērtības. Desmito daļu no pievienotās vērtības reģionā veido valsts pārvaldes un aizsardzības un obligātās sociālās apdrošināšanas īpatsvars.

2004. gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu Vidzemes reģionā ir palielinājies lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības (par 7,6 procentpunktiem), valsts pārvaldes un aizsardzības un obligātās sociālās apdrošināšanas (par 2,8 procentpunktiem), kā arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta īpatsvars (par 2,5 procentpunktiem), bet samazinājies transporta, glabāšanas un sakaru (par 8,4 procentpunktiem), kā arī operāciju ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības īpatsvars (par 3,5 procentpunktiem).

Zemgales reģionā, līdzīgi kā Vidzemes reģionā, ir liels lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības īpatsvars (2003. gadā – 16,1 %; par 2004. gadu konfidencialitātes dēļ dati nav uzrādīti), tomēr četru gadu laikā tas ir samazinājies par 1,8 procentpunktiem. Liels ir arī apstrādes rūpniecības (2004. gadā – 17,8 %), kā arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonta īpatsvars (13,7 %).

Operāciju ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības īpatsvars 2000.–2004. gadā ir palielinājies par 2,1, būvniecības īpatsvars – par 1,6 procentpunktiem. Ir fiksēts arī transporta, glabāšanas un sakaru (par 3,7 procentpunktiem), valsts pārvaldes un aizsardzības un obligātās sociālās apdrošināšanas īpatsvara samazinājums (par 3,8 procentpunktiem). Izglītības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā veido 8,9 % (2000. gadā – 9,5 %).

Pēdējo gadu laikā Latvijā ir vērojami pastāvīgi un strauji ekonomiskās izaugsmes tempi. Tie rada būtisku ekonomiskās izaugsmes risku – inflāciju, ko pavada visai strauja, ar inflāciju saistīta cenu palielināšanās. Tas savukārt atspoguļojas IKP kāpumā. IKP pieauguma pamatā tomēr ir iekšējā pieprasījuma straujš kāpums, ko veicina arvien lielāki kreditēšanas apjomi un ES finanšu līdzekļu piesaiste. Tas kopumā nopietni ietekmē ekonomisko aktivitāti un strauju IKP kāpumu. Latvijas IKP izaugsmes rādītājus pozitīvi ietekmē augošais tirdzniecības un finanšu sektors, kā arī transports un sakari. Nozīmīgu īpatsvaru valsts IKP joprojām saglabā operācijas ar nekustamo īpašumu. Latvijas iekšzemes kopprodukta struktūra atbilst mūsdienu attīstītas valsts pazīmēm, izņēmums ir vienīgi ražošanas nozīme ekonomiskajā struktūrā, jo pieaugums rūpniecības sektorā krietni atpaliek no kopējā ekonomikas pieauguma. Latvijas ekonomikas izaugsme, kas balstās galvenokārt uz tirdzniecību un iekšzemes pakalpojumiem, nav pietiekami līdzsvarota un daudzveidīga. Ilgtspējīgai un līdzsvarotai Latvijas ekonomiskajai attīstībai būtisks komponents ir inovatīva un eksportspējīga ražošana. Stiprinot tās attīstību, iespējams arī būtiski līdzsvarot reģionu potenciālu.

Ekonomiskās struktūras īpatnības netieši atspoguļojas reģionālās atšķirībās. Pašreizējais attīstības centru/darbavietu novietojums, esošā infrastruktūra un cilvēku kapitāls nosaka galvenās ekonomiskās attīstības struktūras un tempu atšķirības starp reģioniem. Rīgas reģions stabili un apjomā būtiski pārspēj citus reģionus gan pēc IKP kopumā, gan pēc IKP uz vienu iedzīvotāju. Rīgā koncentrējas lielākā daļa valstī notiekošo ekonomisko darbību, un lielākais valsts IKP pieaugums joprojām tiek radīts Rīgas reģionā. Pēc IKP uz vienu iedzīvotāju Kurzemes reģions ieņem otro vietu aiz Rīgas reģiona visā piecu gadu periodā. Tas relatīvi samazinās līdz ar Ventspils ieguldījuma relatīvo samazinājumu, kaut gan tik un tā saglabājas ļoti

augsts arī Latvijas mērogā. Laika posmā no 2000. līdz 2004. gadam atšķirības starp reģioniem pēc saražotā IKP uz 1 iedzīvotāju ir nedaudz pastiprinājušās. IKP uz vienu iedzīvotāju Rīgas plānošanas reģionā 2000. gadā 2,9 reizes pārsniedza Latgales reģiona rādītāju, bet 2004. gadā – 3,1 reizi.

Nefinanšu investīcijas

Nefinanšu investīcijās ir ietverti ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi, dzīvojamās ēkas, citas būves un celtnes, ilggadīgie stādījumi, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējie pamatlīdzekļi un inventārs, kā arī pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas.

Investīciju pieplūdums ir viens no labākajiem rādītājiem valsts ekonomiskās attīstības potenciāla novērtēšanai.

Nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā valstī vidēji bija Ls 1178,7 (kopā ar individuālo būvniecību, faktiskajās cenās). Rīgas reģionā šis rādītājs (Ls 1573,9) bija lielāks par vidējo vērtību valstī, bet pārējos četros reģionos – krietni mazāks. Vismazākās nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju bija Latgales reģionā – Ls 598,6, un tas ir 2,0 reizes mazāk nekā vidēji valstī un 2,6 reizes mazāk nekā Rīgas reģionā. Kurzemes reģionā nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju bija Ls 1026,6, Zemgales reģionā – Ls 888,0 un Vidzemes reģionā – Ls 789,4 (sk. 21. tabulu un 22. un 23. attēlu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	733,5	766,5	885,5	1190,9	1573,9
t.sk. Rīga	864,6	884,3	1011,0	1326,5	1733,1
Jūrmala	283,8	340,9	589,7	727,1	1460,4
Vidzemes reģions	289,2	365,6	387,2	597,7	789,4
Kurzemes reģions	496,7	546,7	620,7	851,7	1026,6
t.sk. Liepāja	504,0	565,6	640,6	919,2	1188,4
Ventspils	1565,8	1238,4	1475,2	1677,6	1709,8
Zemgales reģions	219,8	405,0	439,3	588,8	888,0
t.sk. Jelgava	191,1	278,3	472,1	484,2	959,3
Latgales reģions	208,1	268,7	329,1	389,2	598,6
t.sk. Daugavpils	377,4	312,6	396,5	401,6	622,9
Rēzekne	139,3	267,4	373,4	471,5	682,2
Vidēji Latvijā	**505,0**	**568,3**	**652,0**	**880,2**	**1178,7**

21. tabula. Nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, Ls

Piecu gadu periodā – no 2001. līdz 2005. gadam – nefinanšu investīciju pieaugumā reģionos ir vērojamas atšķirības. Visbūtiskākā nefinanšu investīciju palielināšanās absolūtos skaitļos bijusi Rīgas reģionā – vairāk par Ls 840,4 uz 1 iedzīvotāju, turklāt Rīgas reģionā arī nefinanšu investīciju rādītājs ir visaugstākais. Kurzemes un Vidzemes reģionā pieaugums bija diezgan līdzīgs – atbilstoši Ls 529,9 un Ls 500,2, Zemgales reģionā – Ls 668,2, bet Latgales reģionā tas bijis – apmēram Ls 390,5 uz 1 iedzīvotāju. Ņemot vērā nefinanšu investīciju rādītāju līmeni 2001. gadā, plānošanas reģionus pēc pieauguma īpatsvara var sakārtot šādā secībā: Zemgales reģions (304 %), Latgales reģions (188 %), Vidzemes reģions (173 %), Rīgas reģions (115 %) un Kurzemes reģions (10 7%).

Īsākā laika posmā, ja salīdzina 2004. un 2005. gada datus, nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju visvairāk ir palielinājies Rīgas reģionā (par Ls 383,0). No tā atpaliek Zemgales reģions (palielinājums par Ls 299,2), Latgales reģions (par Ls 209,4), Vidzemes reģions (par Ls 191,7) un Kurzemes reģions (par Ls 175,0).

Republikas pilsētas pēc nefinanšu investīcijām uz 1 iedzīvotāju var sakārtot šādā dilstošā secībā: Rīga – Ls 1733,1, Ventspils – Ls 1709,8, Jūrmala – Ls 1460,4, Liepāja – Ls 1188,4, Jelgava – Ls 959,3, Rēzekne – Ls 682,2, Daugavpils – Ls 622,9.

Analizējot republikas pilsētas, var novērot, ka lielākais nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju 2001. –2004. gada periodā ir bijis Ventspilī, bet 2005. gadā – Rīgā.

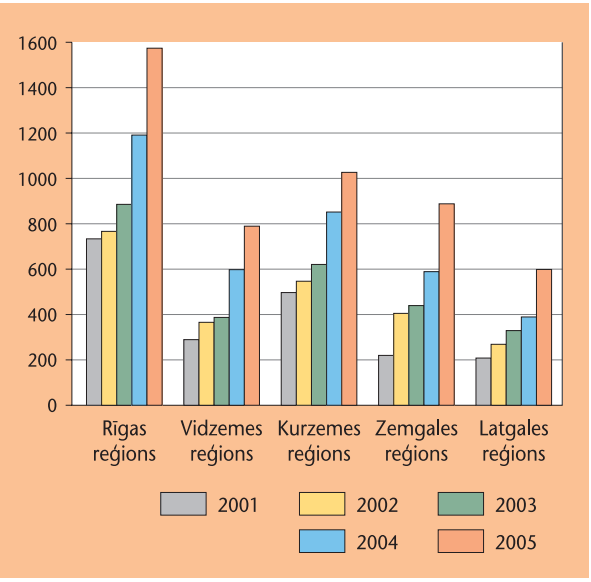

22. attēls. Nefinanšu investīciju uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, Ls

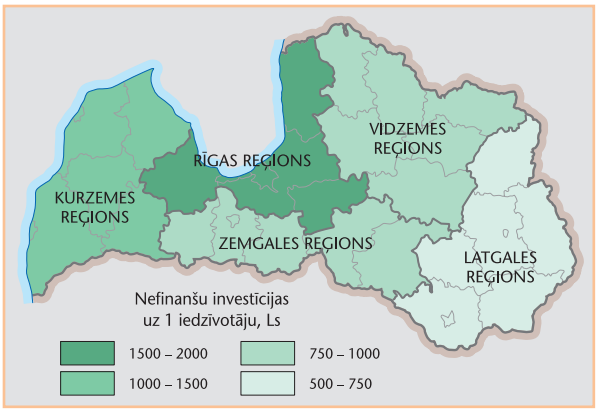

23. attēls. Nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2005. gadā

2005. gadā salīdzinājumā ar 2001. gadu nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju ir palielinājušās visās republikas pilsētās, visstraujāk – Jūrmalā (par 415 %), Jelgavā (par 402 %) un Rēzeknē (par 390 %). Mazākais pieaugums ir novērots Ventspilī un Daugavpilī (atbilstoši par 9 % un 65 %). Liepājā nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju palielinājušās par 136 %, Rīgā – par 101 %.

Reģionālās atšķirības šajā periodā ir gan palielinājušās (2000. un 2001. gadā), gan arī samazinājušās (2002. un 2005. gadā). Augstākais nefinanšu investīciju rādītājs uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā (Rīgas reģionā – Ls 1573,9) 2,6 reizes pārsniedza zemāko rādītāju (Latgales reģionā – Ls 598,6).

Nefinanšu investīciju apjoma palielināšanās visos plānošanas reģionos ir saistīta ar ekonomiskās aktivitātes vairošanos Latvijā kopumā. Finanšu sadalījums nav izteikti saistīts ar reģionu attīstības atšķirībām. Nefinanšu ieguldījumu virzība bez teritoriāli vērstas un diferencētas reģionālās politikas instrumentu izmantošanas Latvijā ir cieši saistīta ar iepriekšējās desmitgadēs izveidojušos saimniecisko un tehnisko infrastruktūru apdzīvojuma centros. Tāpēc saglabājas atšķirības starp reģioniem, kur nefinanšu investīciju sadalījums un tā apjoma palielināšanās galvenokārt ir atkarīga no lielo pilsētu saimnieciskās nozīmes, aktivitātes un infrastruktūras. Paredzams, ka reģionāli vērsta finanšu investīciju politika tehnoloģiju un ražošanas tehnoloģiju sektoros, izmantojot katra reģiona specifisko attīstības potenciālu, tuvākajos gados sekmēs līdzsvarotas attīstības iespējas katrā no tiem.

Ekonomiski aktīvie uzņēmumi

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaitā ir iekļauti komersanti un komercsabiedrības (bez zemnieku, zvejnieku saimniecībām un pašnodarbinātām personām, kuras veic saimniecisko darbību), kas ražoja produkciju vai sniedza pakalpojumus vai nu visā periodā, vai arī tikai kādu laiku no tā. 2005. gadā Latvijā bija 55 597 ekonomiski aktīvie uzņēmumi un uzņēmējsabiedrības.

Plānošanas reģionu ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību īpatsvars kopējā uzņēmumu skaitā valstī ir ļoti atšķirīgs. Rīgas reģionā 2005. gadā bija 69,6 % no uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību kopskaita valstī, Kurzemes reģionā – 9,3 %, Latgales reģionā – 7,5 %, Vidzemes reģionā – 7,0 % un Zemgales reģionā – 6,6 %. 2005. gadā salīdzinājumā ar 2001. gadu Rīgas reģiona uzņēmumu skaita īpatsvars kopējā uzņēmumu skaitā valstī bija palielinājies par 3,1 procentpunktiem, pārējos četros reģionos – samazinājies par 0,5–1,1 procentpunktam katrā.

Laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits valstī ir palielinājies par 14,9 tūkstošiem jeb 36,7 %. Rīgas plānošanas reģionā to skaits ir palielinājies par 11,7 tūkstošiem jeb par 43,1 %, Vidzemes reģionā – par 27,5 %, Kurzemes reģionā – par 25,0 %, Zemgales reģionā – par 23,8 % un Latgales reģionā – par 19,6 %.

Ja salīdzina 2004. un 2005. gada datus, ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību Rīgas reģionā ir palielinājies par 2614, un tas ir vairāk nekā pārējos četros reģionos kopā. Kurzemes reģionā uzņēmumu skaits ir palielinājies par 478, Vidzemes reģionā – par 475, Zemgales reģionā – par 298 un Latgales reģionā – par 292.

Republikas pilsētu daļa kopējā ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaitā valstī ir ļoti liela – 70,4 %.

Rīgas pilsētas ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību īpatsvars 2005. gadā bija 57,3 % no uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību kopskaita valstī, Daugavpils un Liepājas īpatsvars – 3,1 % katrai, Jelgavas, Jūrmalas un Ventspils īpatsvars – atbilstoši 2,1 %, 1,8 %, 1,6 %, Rēzeknes īpatsvars – 1,2 %.

Būtisks ekonomisko aktivitāti raksturojošs rādītājs ir ekonomisko aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem. Latvijā šis rādītājs konstanti ir audzis pēdējo piecu gadu laikā no 17,3 2001. gadā līdz 24,2 2005. gadā. Rīgas reģions ievērojami apsteidz pārējos plānošanas reģionus pēc ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem – 32,9 uzņēmumi. Pārējos reģionos – no 12 līdz 17 uzņēmumiem.

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	24,5	26,0	28,0	32,9	35,3
t.sk. Rīga	29,6	31,6	34,5	41,0	43,8
Jūrmala	16,1	16,1	16,6	17,5	17,9
Vidzemes reģions	12,0	12,2	13,0	13,8	15,9
Kurzemes reģions	13,0	13,5	14,0	15,1	16,7
t.sk. Liepāja	15,8	16,8	17,6	20,2	20,3
Ventspils	17,9	17,9	18,7	22,3	20,7
Zemgales reģions	10,2	10,5	11,0	11,8	12,9
t.sk. Jelgava	13,7	14,6	15,6	16,6	17,9
Latgales reģions	9,2	9,6	10,0	10,6	11,6
t.sk. Daugavpils	12,8	13,8	14,5	15,3	15,8
Rēzekne	15,2	15,9	16,2	17,6	18,5
Vidēji Latvijā	**17,3**	**18,2**	**19,5**	**22,3**	**24,2**

22. tabula. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā

2005. gadā vidēji uz 1000 iedzīvotājiem Rīgā bija 43,8 ekonomiski aktīvie uzņēmumi un uzņēmējsabiedrības, Ventspilī – 20,7, Liepājā – 20,3, Rēzeknē – 18,5, Jelgavā un Jūrmalā – 17,9 katrā un Daugavpilī – 15,8 uzņēmumi.

Laika posmā no 2001. līdz 2005. gadam ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem valstī ir palielinājies vidēji par 6,9: Rīgas reģionā par 10,8, Vidzemes reģionā – par 3,9, Kurzemes reģionā – par 3,7, Zemgales reģionā – par 2,7 un Latgales reģionā – par 2,4 uzņēmumiem. Reģionālās atšķirības pēc ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem ik gadu ir palielinājušās: 2001. gadā Rīgas reģionā ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem bija 2,7 reizes lielāks nekā Latgales reģionā, bet 2005. gadā – jau 3,1 reizi lielāks. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita palielināšanās temps piecu gadu periodā Rīgas reģionā bija 5 reizes straujāks nekā Latgales reģionā (sk. 22. tabulu un 24. un 25. attēlu).

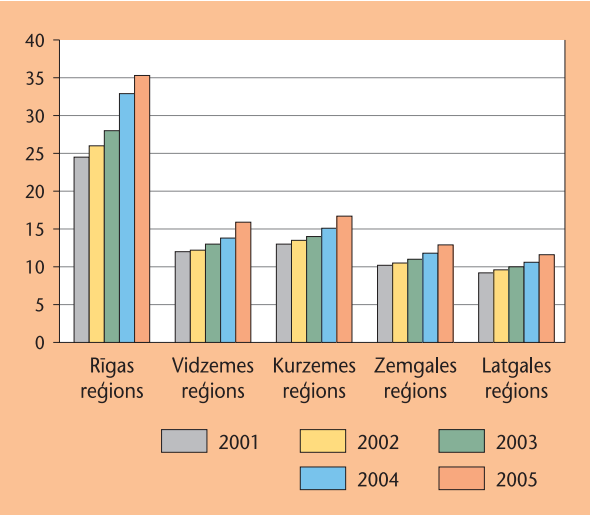

24. attēls. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem dinamika plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā

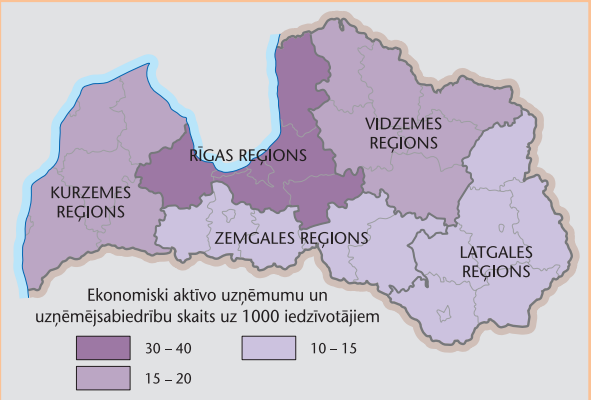

25. attēls. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2005. gadā

Pēdējos gados «Lursoft» statistika liecina par pozitīvām tendencēm uzņēmumu reģistrēšanas dinamikā. 2006. gadā Latvijā ir reģistrēti 13 404 uzņēmumi, 74,7 % no tiem – Rīgas reģionā (10 018 uzņēmumi), Kurzemes reģionā – 7,9 % , Zemgales reģionā – 6,6 %, Latgales reģionā – 5,6 %, Vidzemes – 5,1 %. Pēc reģistrēto uzņēmumu kopskaita 2002.–2006. gadā plānošanas reģionus var sakārtot šādā secībā: Rīgas reģions (34,6 tūkst. uzņēmumu), Kurzemes reģions (4,1 tūkst.), Zemgales reģions (3,5 tūkst.), Latgales reģions (3,2 tūkst.) un Vidzemes reģions (2,9 tūkst.).

Vēl lielāka ir kļuvusi atšķirība starp uzdrošināšanos sākt savu biznesu Rīgā un reģionos. Rīgas plānošanas reģionā, kur reģistrēta vairāk nekā puse visu Latvijas uzņēmumu, 2005. gadā ir nodibināti 75 % no jaunajām komercsabiedrībām.

Visvairāk uzņēmumu darbību ir pārtraukuši Rīgas reģionā, tad dilstošā secībā – Latgales, Kurzemes, Zemgales un Vidzemes reģionā. 2002.–2006. gada periodā Latgales reģions plānošanas reģionu vidū izceļas ar mazāko reģistrēto, bet lielāko likvidēto uzņēmumu skaitu (sk. 23. un 24. tabulu).

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	4398	5144	6965	8048	10 018
Vidzemes reģions	390	499	616	663	686
Kurzemes reģions	596	714	878	891	1064
Zemgales reģions	391	678	884	649	883
Latgales reģions	458	571	764	675	753
Kopā Latvijā	**6233**	**7606**	**10 107**	**10 926**	**13 404**

23. tabula. Reģistrēto uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits plānošanas reģionos 2002.–2006. gadā (LURSOFT dati)

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	1477	1475	2330	3878	1630
Vidzemes reģions	320	229	398	747	351
Kurzemes reģions	292	287	691	1174	511
Zemgales reģions	213	291	588	1199	439
Latgales reģions	401	621	718	1562	343
Kopā Latvijā	**2703**	**2903**	**4725**	**8560**	**3274**

24. tabula. Likvidēto uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits plānošanas reģionos 2002.–2006. gadā (LURSOFT dati)

2005. gadā Latvijā bija 109 193 tirgus sektora statistikas vienības*: pašnodarbinātas personas (40 327 jeb 36,9 %), individuālie komersanti (4765 jeb 4,4 %), komercsabiedrības (50 832 jeb 46,6 %) un zemnieku un zvejnieku saimniecības (13 269 jeb 12,2 %). Vairāk nekā pusi no tirgus sektora ekonomiski aktīvām statistikas vienībām (50,9 %) veido individuālie komersanti un komercsabiedrības.

Atbilstoši nodarbināto skaitam un saskaņā ar 2003. gada 6. maija Eiropas Komisijas rekomendāciju nr. 361 tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības tiek iedalītas dažāda lieluma grupās – mikrovienībās, mazās, vidējās un lielās statistikas vienībās:

- lielās ar nodarbināto skaitu, kas lielāks par 249, vai neto apgrozījumu, kas lielāks par Ls 33,4 milj.;
- vidējās ar nodarbināto skaitu no 50 līdz 249 vai gada apgrozījumu, kas vienāds vai mazāks par Ls 33,4 milj.;
- mazās ar nodarbināto skaitu no 10 līdz 49 vai gada apgrozījumu, kas vienāds vai mazāks par Ls 6,7 milj.;
- mikrovienībās ar nodarbināto skaitu, kas vienāds vai mazāks par 9, vai gada apgrozījumu, kas vienāds vai mazāks par Ls 1,3 milj.

Galvenais kritērijs iekļaušanai atbilstošā grupā ir nodarbināto skaits, bet apgrozījums vai bilances kopsumma var tikai mainīt statistikas vienības lieluma grupu uz augstāku.

Latvijā mikrouzņēmumi un mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) veido lielu tautsaimniecības daļu, un tiem ir liela nozīme iekšzemes kopprodukta radīšanā un nodarbinātībā. 2005. gadā Latvijā bija 108 836 tirgus sektora ekonomiski aktīvas statistikas vienības, kas atbilst MVU definīcijai, ja ņem vērā tikai strādājošo skaitu.

Mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi no ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaita četros Latvijas reģionos veidoja 98 % un vairāk, vienīgi Rīgas reģionā to īpatsvars bija nedaudz zemāks – 97 %. Mikrouzņēmumi veido lielāko daļu no kopējā uzņēmumu skaita gan vidēji valstī (87,8 %), gan katrā reģionā atsevišķi. Lielākais šādu uzņēmumu īpatsvars ir Latgales reģionā – 92,6 % (sk. 25. tabulu).

Mazo uzņēmumu skaits valstī 2005. gadā bija 10 832 jeb 9,9 % no tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaita: Rīgas reģionā – 13,1 %, Kurzemes reģionā – 8,0 %; pārējos trīs reģionos mazo uzņēmumu īpatsvars ir līdzīgs – 6,0 % katrā.

Plānošanas reģions	Skaits	Procentos pa lieluma grupām			
		Mikro	Mazi	Vidēji	Lieli
Rīgas reģions	55 549	83,9	13,1	2,5	0,5
Vidzemes reģions	13 096	92,4	6,1	1,1	...*
Kurzemes reģions	13 401	90,0	8,0	1,7	-
Zemgales reģions	12 689	92,2	6,2	1,3	0,2
Latgales reģions	14 485	92,6	6,1	1,1	...*
Kopā Latvijā	**109 193**	**87,8**	**9,9**	**1,9**	**0,3**

25. tabula. Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības pēc lieluma grupām 2005. gadā (pēc to biroja faktiskās atrašanās vietas)
** Dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ*

* Par tirgus sektora statistikas vienībām tiek uzskatītas juridiskas vai fiziskas personas, kuras pārdod galvenokārt savu vai tikai savu produkciju vai pakalpojumus par noteiktu cenu, kas ir ekonomiski nozīmīga. Šajā sektorā tiek klasificētas pašnodarbinātas fiziskas personas, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, individuālie komersanti un komercsabiedrības.

Plānošanas reģions	Kopā	Mikro	Mazi	Vidēji	Lieli
Rīgas reģions	50,6	42,5	6,6	1,3	0,2
Vidzemes reģions	53,6	49,6	3,3	0,6	...*
Kurzemes reģions	43,3	39,0	3,5	0,7	-
Zemgales reģions	44,2	40,7	2,8	0,6	0,1
Latgales reģions	40,0	37,0	2,4	0,5	...*
Vidēji Latvijā	**47,5**	**41,7**	**4,7**	**0,9**	**0,2**

26. tabula. Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības pēc lieluma grupām uz 1000 iedzīvotājiem 2005. gadā (pēc to biroja faktiskās atrašanās vietas)
** Dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ*

Vidēja lieluma uzņēmumu skaits 2005. gadā Latvijā bija 2125 jeb 1,9 %, savukārt lielie uzņēmumi veido tikai 0,3 % (357 uzņēmumi) no tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistikas vienību kopskaita valstī. 259 lielie uzņēmumi jeb 72,5 % atrodas Rīgas reģionā.

Būtisks ekonomisko aktivitāti raksturojošs rādītājs ir ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem, tomēr tikpat nozīmīgs ir arī pašnodarbināto personu skaits, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecību skaits. Līdz ar to pašreizējā ES praksē uzņēmumu skaitā uz 1000 iedzīvotājiem aprēķinā tiek iekļauti gan komersanti un komercsabiedrības, gan arī pašnodarbinātas personas (individuālie darba veicēji), zemnieku un zvejnieku saimniecības. Tieši šis rādītājs tiek lietots starptautiskai ekonomiskās aktivitātes salīdzināšanai. 2005. gadā Latvijā vidēji bija 47,5 tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības uz 1000 iedzīvotājiem.

Ja rēķina uz 1000 iedzīvotājiem, lielākais tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaits ar nodarbināto skaitu mazāk par 249 cilvēkiem (mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi) 2005. gadā bija Vidzemes reģionā (53,6), no tā atpalika Rīgas reģions ar 50,4, Zemgales reģions ar 44,1, Kurzemes reģions ar 43,3 un Latgales reģions ar 40,0 uzņēmumiem. Vidējais rādītājs valstī bija 47,3 uzņēmumi (sk. 26. tabulu).

2005. gadā vidēji strādājošo skaits pamatdarbā (pēc reālās darbavietas) valstī bija 818,2 tūkst. cilvēku. Lielākais strādājošo skaits 2005. gadā vidēji bija Rīgas reģionā (488,3 tūkst. jeb 59,7 % no strādājošo kopskaita valstī), no tā atpaliek Kurzemes un Latgales reģions (11,6 % katrā), Zemgales (8,9 %) un Vidzemes reģions (8,2 %).

Piecu gadu laikā strādājošo skaits valstī ir palielinājies par 106,1 tūkst. jeb par 14,9 %. Visstraujākais strādājošo skaita pieauguma temps bija novērots Rīgas reģionā, kur strādājošo skaits palielinājās par 79 tūkst. Pārējos reģionos strādājošo pieaugums bija 5–9 tūkst. robežās. Ja ņem vērā strādājošo skaitu 2001. gadā, lielākais pieauguma īpatsvars bija Rīgas reģionā (19,4 %), pēc tam dilstošā secībā – Kurzemes un Zemgales reģionā (11,0 % katrā), Vidzemes (8,4 %) un Latgales reģionā (6,3 %). Latgales reģions, kas ir otrais pēc nodarbināto skaita, starp Latvijas reģioniem ieņem pēdējo vietu pēc nodarbināto skaita pieauguma 2001.–2005. gadā (sk. 27. tabulu).

Plānošanas reģions	2001*	2002*	2003*	2004	2005
Rīgas reģions	409,1	416,0	435,0	462,4	488,3
Vidzemes reģions	62,1	62,0	62,4	64,3	67,3
Kurzemes reģions	85,5	86,6	87,1	90,9	94,7
Zemgales reģions	65,9	66,7	68,6	69,6	72,8
Latgales reģions	89,5	91,1	91,6	94,2	95,1
Kopā Latvijā	**712,4**	**722,5**	**744,7**	**781,4**	**818,2**

27. tabula. Strādājošo skaits pamatdarbā plānošanas reģionos vidēji 2001.–2005. gadā (pēc faktiskās darbavietas), tūkst. cilv.
** Gada beigās*

2005. gadā 65,8 % no strādājošo kopskaita (538,4 tūkst. cilvēku) strādāja privātajā sektorā. Divas trešdaļas no visiem strādājošiem privātajā sektorā strādā Rīgas reģionā.

Lielākais privātajā sektorā strādājošo īpatsvars bija Rīgas reģionā – 70,5 %, mazākais – Latgales reģionā – 52,0 %. Pārējie reģioni pēc privātajā sektorā strādājošo skaita īpatsvara 2005. gadā sarindojas šādā dilstošā secībā: Kurzemes reģions, Vidzemes reģions un Zemgales reģions (sk. 28. tabulu).

Plānošanas reģions	2001*	2002*	2003*	2004	2005
Rīgas reģions	66,4	66,9	68,3	69,8	70,5
Vidzemes reģions	54,6	55,7	56,2	58,3	60,3
Kurzemes reģions	60,7	60,6	62,0	63,2	65,2
Zemgales reģions	53,1	54,0	55,5	56,7	58,6
Latgales reģions	46,5	47,1	47,4	51,3	52,0
Vidēji Latvijā	**60,9**	**61,5**	**62,8**	**64,7**	**65,8**

28. tabula. Strādājošo skaits pamatdarbā privātajā sektorā plānošanas reģionos vidēji 2001.–2005. gadā (pēc reālās darbavietas), %

Palielinoties ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaitam privātajā sektorā, ir palielinājies arī šajā sektorā strādājošo skaits. No 2001. līdz 2005. gadam privātajā sektorā strādājošo īpatsvara pieaugums bija šāds: Zemgales un Latgales reģionā – par 5,5 procentpunktiem katrā, Vidzemes reģionā – par 5,7, Kurzemes reģionā – par 4,5 un Rīgas reģionā – par 4,1 procentpunktiem. Vidēji valstī privātajā sektorā strādājošo īpatsvars kopējā strādājošo skaitā šajā periodā ir palielinājies par 4,9 procentpunktiem.

2005. gadā nodarbināto iedzīvotāju skaits* Latvijā bija 1035,9 tūkst. Piecu gadu laikā nodarbināto skaits ir palielinājies par 76 tūkstošiem. Lielākais nodarbināto skaita pieaugums novērots Rīgas reģionā (54,0 tūkst.), tad dilstošā secībā – Kurzemes (par 9,0 tūkst.), Latgales (par 6,4 tūkst.), Zemgales (par 5,9 tūkst.) un Vidzemes (par 0,6 tūkst.) reģionā.

No nodarbināto kopskaita 2005. gadā 52,2 % strādāja Rīgas reģionā, 13,2 % – Latgales reģionā, 12,7 % – Kurzemes reģionā, 11,8 % – Zemgales reģionā un 10,1 % – Vidzemes reģionā.

Rīgas, Vidzemes un Kurzemes reģionā lielākais nodarbināto īpatsvars 2005. gadā bija rūpniecībā un enerģētikā (atbilstoši 16,9 %, 20,1 %, 19,9 % no kopējā nodarbināto skaitā reģionā), Vidzemes un Latgales reģionā – lauksaimniecībā (atbilstoši 21,3% un 19,9%). Pakalpojumu jomā nodarbināto skaita īpatsvars vidēji valstī bija 61,3 %, bet Rīgas reģionā – lielāks (68,3 %), pārējos četros reģionos pakalpojumos aizņemto nodarbināto īpatsvars – mazāks nekā vidēji valstī (52–58 %).

Atšķirīgu iedzīvotāju aktivitāti Latvijas reģionos var raksturot ar nodarbinātības līmeni, kas ir nodarbināto iedzīvotāju skaits procentos no iedzīvotāju kopskaita 15–74 gadu vecumā. Rīgas reģionā nodarbinātības līmenis ir visaugstākais – 61,5 %, Latgales reģionā viszemākais – 47,4 %.

Pārējos reģionos nodarbinātības līmenis ir 55–57 %. 2005. gadā salīdzinājumā ar 2004. gadu nodarbinātības līmenis straujāk pieauga Vidzemes un Zemgales reģionā, lēnāk – Rīgas reģionā, Latgales reģionā tas palicis nemainīgs, bet Kurzemes reģionā samazinājies par 0,7 procentpunktiem (sk. 29. tabulu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	55,1	57,4	59,4	60,4	61,5
Vidzemes reģions	54,8	56,1	53,7	53,9	56,8
Kurzemes reģions	51,1	52,9	54,9	56,2	55,5
Zemgales reģions	54,1	54,8	54,0	52,2	54,7
Latgales reģions	44,6	46,0	46,2	47,4	47,4
Vidēji Latvijā	**52,7**	**54,4**	**55,4**	**56,1**	**57,1**

29. tabula. Iedzīvotāju nodarbinātības līmenis 2001.–2005. gadā (pēc darbaspēka izlases veida apsekojuma datiem, personas vecumā no 15 līdz 74 gadiem)

Kaut arī Latvijā notiek strauja tautsaimniecības izaugsme, ir plašas iespējas saņemt ES struktūrfondu līdzekļus un pastāvīgi uzlabojas uzņēmējdarbības vide, uzņēmējdarbības aktivitāte vēl nav pietiekami liela. Uzņēmējdarbības attīstība ir cieši saistīta ar sociālekonomisko attīstību.

* Nodarbinātie iedzīvotāji ir visas tās 15–74 gadu vecās personas, kas pārskata nedēļā veikušas jebkuru darbu vai nu par samaksu naudā, vai arī par atlīdzību precēs vai pakalpojumos. Par nodarbinātiem uzskata arī pašnodarbinātās personas uzņēmējdarbībā, lauku saimniecībā vai profesionālajā praksē.

un būtiski ietekmē situāciju darba tirgū un darbaspēka pieprasījumu, jo tā nodrošina jaunu darbavietu izveidošanu, nozaru attīstību, iedzīvotāju ienākumu palielināšanos, pakalpojumu un preču kvalitātes uzlabošanos un iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanos. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita un tā pārmaiņu analīze ļauj spriest par uzņēmējdarbības attīstības līmeni, kas savukārt ietekmē darbaspēka pieprasījumu. Nodarbināto skaita sadalījums pa darbības veidiem liecina par strādājošo īpatsvara palielināšanos pakalpojumu sektorā un būvniecībā, toties strādājošo skaita īpatsvars ir samazinājies lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības, kā arī zvejniecības nozarē. Visos Latvijas reģionos dominē uzņēmumi, kas darbojas pakalpojumu nozarē, starp tiem – vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmumi. Uzņēmējdarbības nozaru struktūra veido noteiktu darbaspēka pieprasījuma struktūru, un Latvijā tās ir profesijas, kas nepieciešamas tirdzniecības uzņēmumos.

Vērtējot ekonomiski aktīvās statistikas vienības sadalījumā pēc lieluma grupām, var secināt, ka vislielākais īpatsvars ir mikrouzņēmumiem, savukārt lielo uzņēmumu īpatsvars ir visai mazs, un tie pārsvarā darbojas Rīgā. Piecu gadu laikā uzņēmējdarbības aktivitāte pēc jaunu uzņēmumu skaita Latvijā palielinās lēni. Valstī un visos reģionos ir palielinājies mazo uzņēmumu īpatsvars kopējā uzņēmumu skaitā, bet lielo uzņēmumu īpatsvars ir saglabājies stabils. Komercdarbības attīstību raksturo reģionālās atšķirības finanšu pieejamībā, iedzīvotāju pirktspējā, kā arī nepietiekamā specializācijā jaunu konkurences iespēju apstākļos. Uzņēmējdarbības aktivitātes palielināšanos galvenokārt nosaka valsts un ES attīstības politika kopumā, resursu pieejamība, kā arī speciāli atbalsta pasākumi un to realizācijas stabilitāte. Uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides pilnveidošanās, cilvēkresursu attīstības stimulēšana, jaunas uzņēmējdarbības iniciatīvas attīstīšana un vispārējā riska mazināšana ir fona nosacījumi, lai vidējā termiņā pakāpeniski palielinātos uzņēmējdarbības aktivitāte jaunu komercdarbības nišu un reģionāliem apstākļiem atbilstošo specializāciju virzienos.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, ko rēķina vidēji uz 1 iedzīvotāju, ir viens no rādītājiem, kas netieši raksturo iedzīvotāju ienākumus un dzīves līmeni. Tas raksturo arī teritoriju attīstības iespējas, jo ir viens no galvenajiem valsts un pašvaldību ieņēmumu avotiem. Pašvaldības ir īpaši ieinteresētas, lai tiktu samaksāta pēc iespējas lielāka ienākuma nodokļa summa, jo šie maksājumi veido pašvaldību budžeta ieņēmuma lielāko īpatsvaru. Līdz 2004. gadam pašvaldību budžetā tika ieskaitīti 71,6 % no samaksātās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas, 2005. gadā pašvaldības saņēma 73 %, bet no 2006. gada 1. janvāra pašvaldības saņem 75 % no kopējās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas. Nodokļa sadalījums tika mainīts, lai kompensētu pašvaldību budžeta ieņēmumu samazinājumu, ko rada ar nodokli neapliekamā ienākumu minimuma palielināšana.

Iekasētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa veido vairāk nekā pusi no visiem valsts ieņēmumiem (2005. gadā – 50,4 %).

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa iekasētās summas kopapjoms valstī ik gadu palielinās. 2005. gadā salīdzinājumā ar 2004. gadu gan valstī, gan katrā reģionā atsevišķi iekasētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa palielinājās vidēji par 19–21 %. Bet piecu gadu laikā iedzīvotāju ienākuma nodokļa kopsumma valstī un visos reģionos ir dubultojusies.

Rīgas reģionā 2005. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi veidoja 60,9 % no kopsummas valstī, tātad vairāk nekā pārējos četros reģionos kopā. Savukārt tajos šie rādītāji ir līdzīgi: Kurzemes reģiona iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa bija 11,4 %, Zemgales reģiona – 10,1 %, Latgales reģiona – 9,5 % un Vidzemes reģiona – 8,2 %. Ja salīdzina reģionus pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumu īpatsvara valstī un novēro tā pārmaiņas piecu gadu periodā, rādītājs raksturo attīstības tempa atšķirības. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa kopsummas īpatsvars Rīgas un Kurzemes reģionā ir samazinājies (atbilstoši par 1,2 un 0,4 procentpunktiem), Latgales un Vidzemes reģionā tas ir nedaudz palielinājies (par 0,4 procentpunktiem katrā), bet visvairāk ir palielinājusies Zemgales reģiona daļa (par 0,8 procentpunktiem).

Pēc samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz iedzīvotāju gadā līderis ir Rīgas reģions. 2005. gadā viens Rīgas reģiona iedzīvotājs samaksāja

iedzīvotāju ienākuma nodokli vidēji Ls 205,7 apmērā. Latgales reģiona iedzīvotāji maksāja 2,1 reizes mazāk jeb Ls 97,7 , Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģiona iedzīvotāji – aptuveni Ls 130.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis, ko rēķina uz 1 iedzīvotāju, ja ņem vērā 2001. gada līmeni, piecu gadu laikā ir palielinājies visos reģionos. Zemgales un Latgales reģionā šī summa ir dubultojusies, Vidzemes reģionā – palielinājusies par 98,8 %, Kurzemes reģionā – par 81,3 %, Rīgas reģionā – par 80,0 %.

Rīgas reģionā samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju apskatāmajā laika posmā ievērojami pārsniedz vidējo rādītāju valstī, bet pārējie četri plānošanas reģioni, it īpaši Latgales reģions, atpaliek no tā (sk. 30. tabulu un 26., 27. un 28. attēlu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	114,3	127,2	148,0	172,6	205,7
t.sk. Rīga	126,1	139,6	160,3	186,8	224,5
Jūrmala	101,6	111,6	139,7	160,9	190,1
pārējā reģiona daļa	87,6	100,0	120,1	141,2	164,6
Vidzemes reģions	62,5	70,3	85,0	103,4	124,3
t.sk. Valmiera	111,0	120,5	142,0	169,9	199,5
pārējā reģiona daļa	56,7	64,1	77,9	95,0	114,7
Kurzemes reģions	75,4	83,1	96,5	113,3	136,6
t.sk. Liepāja	82,9	92,0	106,8	127,0	155,7
Ventspils	149,5	149,7	160,7	174,7	208,0
pārējā reģiona daļa	54,2	63,0	76,1	91,7	109,9
Zemgales reģions	65,0	76,1	91,0	109,2	130,8
t.sk. Jelgava	88,4	105,0	120,7	144,8	169,7
Jēkabpils	65,3	71,8	89,3	107,5	125,9
pārējā reģiona daļa	57,2	67,2	81,3	97,4	118,2
Latgales reģions	48,8	55,8	66,1	79,9	97,7
t.sk. Daugavpils	60,8	73,4	82,6	99,4	120,7
Rēzekne	80,3	85,2	100,9	124,1	146,9
pārējā reģiona daļa	37,6	41,9	51,9	62,5	77,5
Vidēji Latvijā	**86,8**	**97,2**	**114,1**	**134,7**	**161,5**

30. tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos, republikas pilsētās, Valmierā un Jēkabpilī 2001.–2005. gadā, Ls

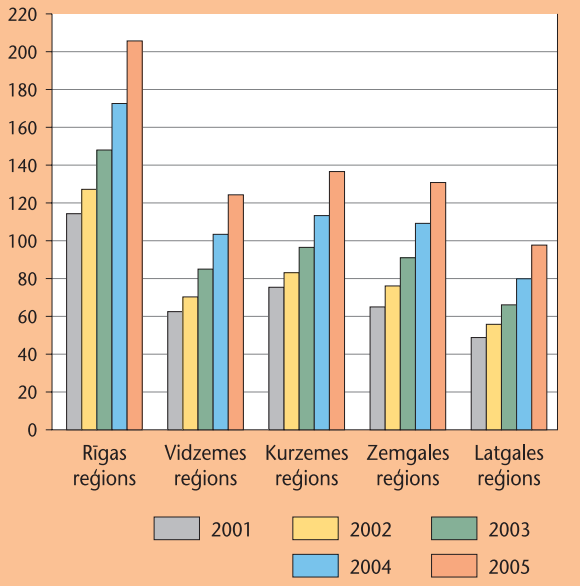

26. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā, Ls

Rīga un Ventspils ir būtiski uzlabojusi atbilstoši gan Rīgas, gan Kurzemes reģiona kopējos rādītājus. 2005. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms Rīgā bija Ls 224,6 uz 1 iedzīvotāju, Ventspilī – Ls 208,0. Citu republikas pilsētu ietekme uz reģionu kopējo rādītāju nav tik spilgti izteikta.

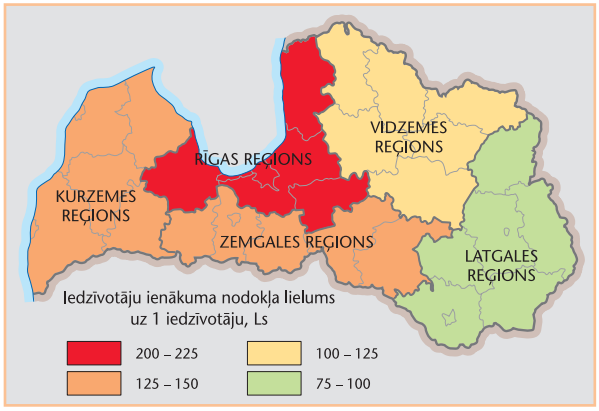

27. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2005. gadā

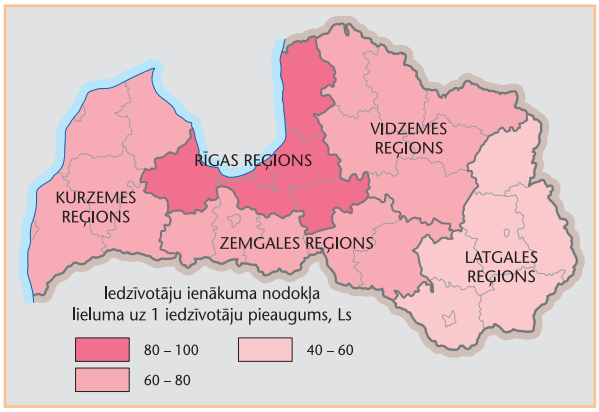

28. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju pārmaiņas plānošanas reģionos 2001.–2005. gadā

Rīgas reģiona teritorijā (nav ietvertas republikas pilsētas Rīga un Jūrmala) samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju arī pārsniedz vidējo līmeni valstī, un tas ir Rīgas rajona ieguldījums. 2005. gadā Rīgas rajonā ievērojami palielinājies iedzīvotāju skaits un līdz ar to arī pēc dzīvesvietas samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis (Ls 188,4 uz 1 iedzīvotāju). Analizējot pārējos plānošanas reģionus bez republikas pilsētām, tostarp bez Valmieras un Jēkabpils, redzams, ka visos četros reģionos ir saglabājusies atpalicība no valsts vidēja rādītāja pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma.

Vidējais iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju Rīgas reģionā ir apmēram 130 % no valsts vidējā rādītāja, pārējos reģionos tas ir no 60–85 %. Rīgas un Kurzemes reģionos iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju attiecība pret vidējo rādītāju valstī 2005. gadā salīdzinājumā ar 2001. gadu ir samazinājusies, bet Vidzemes, Zemgales un Latgales reģionā – palielinājusies. Tas nozīmē, ka ekonomiskās aktivitātes palielināšanās tempi reģionos ir atšķirīgi. Atšķirības starp reģioniem pēc iedzīvotāju ienākumu nodokļa apjoma ir diezgan lielas. Piecu gadu periodā reģionālās atšķirības pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma ir saglabājušās: 2001. gadā iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju Rīgas reģionā bija 2,3 reizes lielāks nekā Latgales reģionā, bet 2005. gadā – 2,1 reizi lielāks.

Latgales reģions, kā arī Zemgales un Vidzemes reģions ir nabadzīgākie gan Latvijā, gan arī starp visu 27 Eiropas Savienības valstu reģioniem.

Reģionu atšķirības pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa uz vienu iedzīvotāju piecos gados ir palielinājušās, un tas nozīmē, ka pastiprinās arī iedzīvotāju dzīves līmeņa atšķirības. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa diferenciācijā spilgti iezīmējas Rīgas reģiona un pārējo reģionu pilsētu – lauku, lielo un pārējo pilsētu – līmeņa atšķirības. Turklāt nav vērojamas šo atšķirību samazināšanās tendences. Gluži pretēji, piecu gadu laikā iedzīvotāju ienākuma nodoklis intensīvāk ir palielinājies Rīgas reģionā, pārējā Latvijas telpā tas jūtami audzis pilsētu un tām piegulošo lauku teritorijās.

Reģionu atšķirības pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa uz vienu iedzīvotāju piecos gados ir palielinājušās, un tas nozīmē, ka pastiprinās arī iedzīvotāju dzīves līmeņa atšķirības. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa diferenciācijā spilgti iezīmējas Rīgas reģiona un pārējo reģionu pilsētu – lauku, lielo un pārējo pilsētu – līmeņa atšķirības. Turklāt nav vērojamas šo atšķirību samazināšanās tendences. Gluži pretēji, piecu gadu laikā iedzīvotāju ienākuma nodoklis intensīvāk ir palielinājies Rīgas reģionā, pārējā Latvijas telpā tas jūtami audzis pilsētu un tām piegulošo lauku teritorijās.

Migrācijas un svārstveida migrācijas procesi atspoguļo un pastiprina uzņēmējdarbības aktivitāti, saimnieciskā potenciāla palielināšanos lielajās pilsētās un to apkaimes teritorijās. Reģionu vidējos rādītājus joprojām jūtami ietekmē lielo pilsētu īpatsvars un spēja iespaidot to apkārtnes teritoriju iedzīvotāju saiknes ar pilsētu kā darbavietu centru. Teritoriāli vienmērīgam iedzīvotāju dzīves līmeņa pieaugumam ir nepieciešama teritoriāli diferencēta sociālā un ekonomiskā attīstības politika valstī kopumā un katrā no reģioniem, kur īpaša nozīme paredzama attīstības centriem. Ekonomiski pamatotas pilsētas, kas integrētu laukus un būtu tiem sasniedzama, infrastruktūras attīstība, atbalsts specializētai un uz lielāka mēroga konkurences spēju orientētai komercdarbībai var radīt priekšnosacījumus pakāpeniskai iedzīvotāju ienākumu teritoriālo atšķirību samazināšanai.

Bezdarbs

Bezdarbs ir viena no smagākajām sociāli ekonomiskajām problēmām valstī, tāpēc bezdarba līmenis ir būtisks teritorijas attīstības vērtēšanas rādītājs. Bezdarba līmenis rāda Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto bezdarbnieku skaitu procentos no darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita. Šādā veidā bezdarba līmenis tiek aprēķināts administratīvajās teritorijās vietējo pašvaldību līmenī (pilsētās, pagastos, novados), un pēc tam tas tiek izmantots teritorijas attīstības indeksa aprēķinos*. Rādītāja nepilnība slēpjas apstāklī, ka netiek aptverts nereģistrēto bezdarbnieku skaits. Bezdarbs jāvērtē kopsakarībā ar ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaitu, iedzīvotāju skaita pārmaiņām un sociālo infrastruktūru reģionos.

Latvijā 2005. gada beigās bija 78 482 reģistrētie bezdarbnieki; tas ir vairāk nekā par 13 tūkstošiem jeb par 14,4 % mazāk nekā 2001. gada beigās. Vislielākais bezdarbnieku skaits 2005. gada beigās bija Latgales reģionā – 24 938, nedaudz mazāk Rīgas reģionā – 24 409. Pārējos plānošanas reģionos bezdarbnieku skaits bija mazāks: Kurzemes reģionā – 10 422, Zemgales reģionā – 10 373 un Vidzemes reģionā – 8340 bezdarbnieki. 2005. gadā salīdzinājumā ar 2001. gadu reģistrēto bezdarbnieku absolūtais skaits ir samazinājies visos reģionos.

2006. gada sākumā bezdarba līmenis valstī bija 5,3 %. Augstākais bezdarba līmenis 2006. gada sākumā bija Latgales plānošanas reģionā (10,8 %, t. i., 2 reizes augstāks nekā vidēji valstī), bet zemākais – Rīgas reģionā (3,4%, t. i., 1,6 reizes zemāks nekā vidēji valstī). Zemgales un Vidzemes reģionā bezdarba līmenis bija nedaudz augstāks nekā vidēji valstī, bet Kurzemes reģionā – vienāds ar vidējo rādītāju valstī (sk. 31. tabulu un 29. un 30. attēlu).

Bezdarba līmenis plānošanas reģionos pa gadiem ir nedaudz svārstījies. Vērtējot bezdarba līmeņa pārmaiņas piecu gadu laikā, var secināt, ka bezdarba līmenis ir samazinājies visos reģionos: Rīgas reģionā – par 0,5 procentpunktiem, Vidzemes reģionā – par 1,0 procentpunktu, bet Kurzemes un Zemgales reģionā – par 1,7 procentpunktiem katrā. Lielākais bezdarba līmeņa samazinājums ir novērots Latgales reģionā – par 1,8 procentpunktiem, tomēr Latgales reģionā pēdējo piecu gadu laikā ir saglabājies visaugstākais bezdarba līmenis.

Reģionālās atšķirības šajā laikā ir saglabājušās, un bezdarba līmenis Latgales reģionā 2006. gada sākumā, tāpat kā 2002. gada sākumā, bija 3,2 reizes augstāks nekā Rīgas reģionā.

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	3,9	3,9	3,8	3,9	3,4
t.sk. Rīga	3,6	3,6	3,4	3,6	3,2
Jūrmala	6,6	6,6	5,9	6,0	4,6
Vidzemes reģions	6,5	6,2	6,7	6,5	5,5
Kurzemes reģions	7,0	6,9	7,2	6,8	5,3
t.sk. Liepāja	10,0	9,7	9,2	8,0	5,8
Ventspils	5,7	5,7	5,8	5,2	4,6
Zemgales reģions	7,4	6,6	6,7	6,4	5,6
t.sk. Jelgava	6,7	5,5	5,2	4,8	3,8
Latgales reģions	12,7	11,9	12,2	12,2	10,8
t.sk. Daugavpils	8,3	7,6	6,8	7,2	5,1
Rēzekne	11,4	10,6	9,7	9,9	8,3
Vidēji Latvijā	**6,4**	**6,2**	**6,2**	**6,2**	**5,3**

31. tabula. Bezdarba līmenis plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā, %

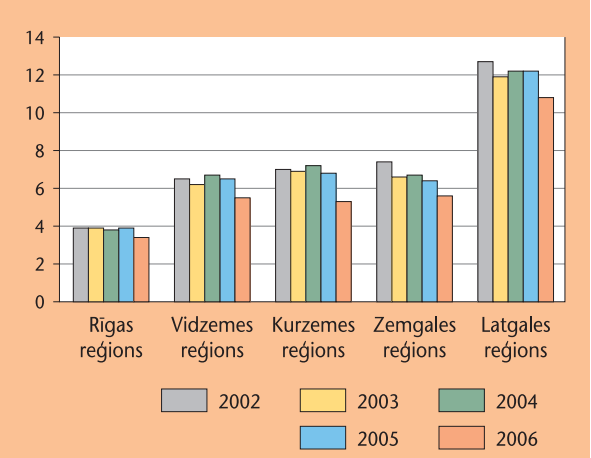

29. attēls. Bezdarba līmeņa dinamika plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā, %

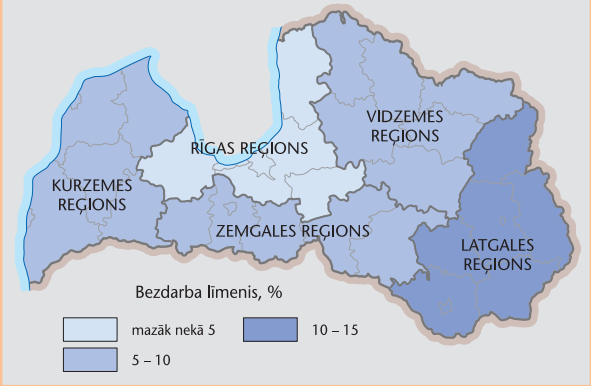

Salīdzinot bezdarba līmeni 2006. gada sākumā ar četru gadu perioda vidējo rādītāju (2002.–2005. gada sākumā), redzams, ka lielākais bezdarba līmeņa samazinājums bijis Kurzemes reģionā (par 1,6 procentpunktiem) un Latgales reģionā (par 1,4 procentpunktiem). Bezdarbs ir samazinājies arī Zemgales un Vidzemes reģionā (atbilstoši par 1,1 un 1,0 procentpunktu) un Rīgas reģionā (par 0,5 procentpunktiem). Valstī vidēji bezdarba līmenis ir samazinājies par 0,9 procentpunktiem (sk. 31. attēlu).

30. attēls. Bezdarba līmenis plānošanas reģionos 2006. gada sākumā

* Centrālās statistikas pārvaldes ikgadējos datu krājumos bezdarba līmenis republikas pilsētās, rajonos un statistikas reģionos tiek aprēķināts kā bezdarbnieku īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā. Tā kā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir mazāks nekā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits, tad atbilstoši šajā pārskatā izmantotajai aprēķina metodei analizētais bezdarba līmenis ir zemāks nekā statistikas izdevumos publicētais.

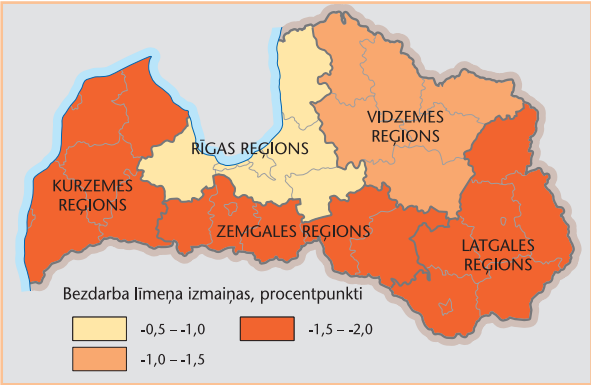

31. attēls. Bezdarba līmeņa pārmaiņas plānošanas reģionos 2002.–2006. gada sākumā

Vairāk nekā puse no reģistrētajiem bezdarbniekiem ir sievietes. 2005. gada laikā sieviešu bezdarbnieču skaits ir samazinājies par 6,5 tūkst., bet viņu īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā – palielinājies no 57,4 % 2001. gada beigās līdz 59,9 % 2005. gada beigās, tātad par 2,5 procentpunktiem.

Reģionu vidū visaugstākais sieviešu bezdarbnieču īpatsvars 2005. gada beigās bija Rīgas reģionā, viszemākais – Latgales reģionā. Piecu gadu laikā bezdarbnieču īpatsvars ir palielinājies visos reģionos 2–4 procentpunktu robežās, bet Vidzemes reģionā – tikai par 0,6 procentpunktiem (sk. 32. tabulu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	60,3	61,9	62,2	62,6	63,9
Vidzemes reģions	58,8	59,7	57,9	57,9	59,4
Kurzemes reģions	58,8	61,1	61,1	60,8	62,0
Zemgales reģions	58,8	59,9	59,7	60,9	61,2
Latgales reģions	52,8	53,6	53,4	54,0	54,7
Vidēji Latvijā	**57,4**	**58,7**	**58,5**	**59,0**	**59,9**

32. tabula. Sieviešu īpatsvars visu reģistrēto bezdarbnieku skaitā plānošanas reģionos 2001.–2005. gada beigās

Visos plānošanas reģionos ir samazinājies reģistrēto bezdarbnieku skaits. Tam par iemeslu ir saimnieciskā izaugsme Latvijā kopumā, iedzīvotāju skaita samazināšanās un darba migrācija uz ES dalībvalstīm. Latvijas darba tirgū straujas saimnieciskās izaugsmes apstākļiem ir raksturīgs kvalificēta darbaspēka trūkums. Piecos gados ir pastiprinājusies bezdarbnieku grupas atšķirība no strādājošiem pēc salīdzinoši zemāka izglītības līmeņa – tas akcentē noteiktas sabiedrības daļas nepietiekamās iemaņas un pieredzi jauna darba tirgus pieprasījuma apstākļos. Piecos gados ir palielinājies sieviešu bezdarbnieču īpatsvars kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaitā plānošanas reģionos 2001.–2005. gada beigās. Tas ir saistīts nevis ar izglītības līmeni vai spēju psiholoģiski adaptēties dinamiskam darba tirgus pieprasījumam, bet gan, ticamāk, ar sociālo lomu daudzveidošanos, lielāku aktivitāti izglītības ieguvē, relatīvi intensīvāku vīriešu iesaistīšanos mazāk kvalificētā darbā un sociāli noteiktu augstāku darba mobilitātes gatavību. Kopējā Latvijas attīstības iezīme ir tā, ka pozitīvas bezdarba līmeņa pārmaiņas pilsētās, pagastos un novados 2006. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2002.–2005. gadā ir teritorijās, kuras raksturo relatīvi augstāks bezdarba līmenis, tātad notiek lēna bezdarba līmeņa izlīdzināšanās līdzīgu teritoriju grupās (pilsētās, piepilsētās, rajonu nomaļu lauku teritorijās) Latvijā kopumā.

Teritorijas attīstības indekss

Reģionu sociālekonomiskās attīstības skaitliskai raksturošanai Latvijā tiek izmantots īpašs teritorijas attīstības indekss. Attīstības indekss plānošanas reģioniem tiek aprēķināts katru gadu no 1999. gada.

Kaut gan starp dažādiem reģionu attīstības pamatrādītājiem ir vērojama diezgan cieša sakarība, tomēr var būt un ir gadījumi, kad pēc viena rādītāja labāki rezultāti ir vienam, pēc cita – citam reģionam. Tādēļ ir lietderīgs visu pārējs, sintētisks attīstības rādītājs (indekss), kas apkopo iepriekš minētos pamatrādītājus.

Attīstības indekss salīdzina reģionu attīstības līmeni vērtējamajā gadā, bet neatspoguļo attīstības procesu, kā nonākt pie šāda līmeņa.

Pēc attīstības indeksa Rīgas reģions jau no 1999. gada ir neapstrīdams līderis, pārliecinoši apsteidzot pārējos reģionus, – pēc 2005. gada datiem, attīstības indekss tam ir 1,003, bet visiem pārējiem reģioniem – dažāda lieluma negatīvie skaitļi (sk. 33. tabulu, 32. un 33. attēlu).

Plānošanas reģions	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	0,904	0,909	0,975	0,995	1,003
Vidzemes reģions	-0,759	-0,835	-0,885	-0,895	-0,877
Kurzemes reģions	-0,300	-0,303	-0,429	-0,428	-0,431
Zemgales reģions	-0,477	-0,440	-0,469	-0,533	-0,590
Latgales reģions	-1,270	-1,257	-1,310	-1,339	-1,346

33. tabula. Plānošanas reģionu attīstības indekss pēc 2001.–2005. gada datiem

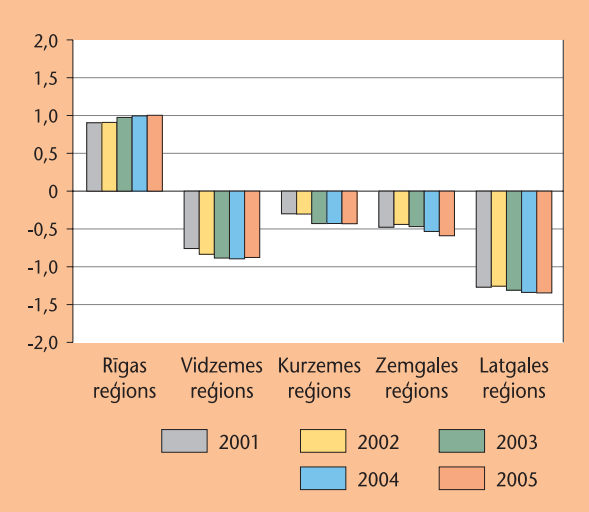

32. attēls. Plānošanas reģionu attīstības indeksa dinamika pēc 2001.–2005. gada datiem

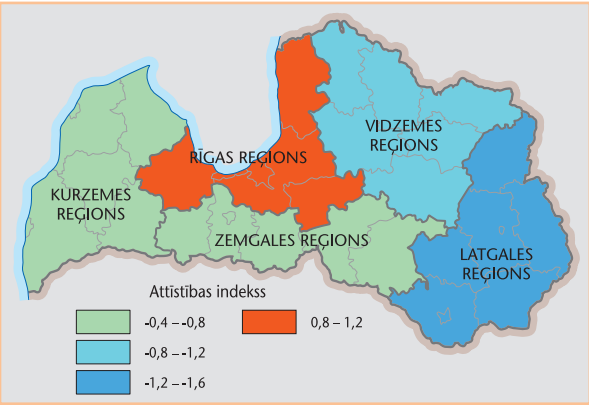

33. attēls. Plānošanas reģionu attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

Visos astoņos pamatrādītājos, kas tiek izmantoti attīstības indeksa aprēķināšanai, Rīgas reģions analizējamajā periodā ieņem stabilu pirmo vietu. Augsto vietu rangu tabulā Rīgas reģionam ir ļāvusi iegūt Rīgas pilsētas, kā arī reģiona iekšzemes kopprodukta vērtība (rēķinot uz 1 iedzīvotāju).

Gluži cita aina paveras, ja aplūko Latgales reģionu, kas pēc sešiem no astoņiem rādītājiem ierindojas piektajā jeb pēdējā vietā un tikai pēc demogrāfiskās slodzes un iedzīvotāju blīvuma rādītājiem ieņem trešo vietu. Atpalicību nosaka neliels radītais iekšzemes kopprodukta apjoms uz 1 iedzīvotāju un ļoti augstais bezdarba līmenis, kas ir zema iedzīvotāju dzīves līmeņa iemesls – to atspoguļo samaksātā ienākuma nodokļa summa, vāja ekonomiskā aktivitāte. Latgales reģiona attīstības indeksa vērtība pēc 2005. gada datiem ir – 1,346.

Otro vietu rangu tabulā pēc 2005. gada datiem ieņem Kurzemes reģions, kura attīstības indeksa vērtība ir diezgan mazs negatīvais skaitlis (– 0,431), trešo – Zemgales reģions ar nedaudz mazāku attīstības indeksu (– 0,590). Ceturtais ir Vidzemes plānošanas reģions, kur attīstības indekss ir – 0,877. Latgales reģions starp plānošanas reģioniem ieņem piekto vietu, un tā attīstības indekss ir diezgan liels negatīvs skaitlis (– 1,346).

Atšķirības plānoša nas reģionu sociālekonomiskajā attīstībā piecu gadu laikā ir nedaudz palielinājušās. Ja salīdzina Rīgas plānošanas reģiona attīstības indeksu ar viszemāko – Latgales plānošanas reģiona attīstības indeksu, tad 2001. gadā starpība bija 2,174, bet 2005. gadā – 2,348.

Salīdzinot 2004. gada rādītāju ar piecu iepriekšējo gadu vidējo attīstības indeksa vērtību, redzams, ka attīstības indekss ir palielinājies tikai Rīgas reģionā, bet pārējos četros – pazeminājies (sk. 34. attēlu).

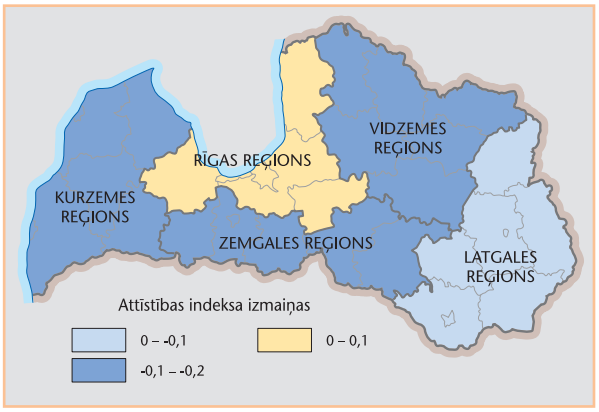

34. attēls. Plānošanas reģionu attīstības indeksa pārmaiņas pēc 2001.–2005. gada datiem

Atbilstoši ekonomiskās attīstības līmeņa dinamikai, ko kompleksi raksturo attīstības indekss, piecu gadu periodā atšķirības starp plānošanas reģioniem no 2001. līdz 2005. gadam ir palielinājušās. Tās ir palielinājušās arī pēc dažiem indeksa aprēķinu veidojošiem rādītājiem. Plānošanas reģionu vidū īpaši izceļas Rīgas plānošanas reģions. Tā attīstību spēcīgi ietekmē galvaspilsēta Rīga. Galvaspilsētas iedzīvotāji (66 % no iedzīvotāju skaita Rīgas plānošanas reģionā) 2005. gadā saražoja 84 % no reģiona IKP. 2005. gadā Rīgā koncentrējās 73 % no visām nefinanšu investīcijām Rīgas plānošanas reģionā un 82 % no reģiona ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem un uzņēmējsabiedrībām. 72 % iedzīvotāju ienākuma nodokļa Rīgas reģionā samaksāja Rīgas iedzīvotāji. IKP uz 1 iedzīvotāju 2000. gadā Rīgas reģionā bija 2,9 reizes lielāks nekā Latgales reģionā, bet 2004. gadā – jau 3,1 reizi lielāks. Atšķirības pēc iekšzemes kopprodukta uz vienu iedzīvotāju saglabājas augstā līmenī. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2001. gadā Rīgas reģionā bija 2,7 reizes lielāks nekā Latgales reģionā, bet 2005. gadā – 3,1 reizi lielāks. Kaut gan bezdarba līmenis Latvijā kopumā ir būtiski samazinājies, tas joprojām visaugstākais bijis Latgalē, bet Rīgas reģionā – viszemākais. Latgales reģionā gan 2002. gada sākumā, gan 2006. gada sākumā tas bija 3,2 reizes augstāks nekā Rīgas reģionā. Neliels atšķirību samazinājums ir novērots pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa, kā arī pēc nefinanšu investīcijas apjoma uz 1 iedzīvotāju. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz vienu iedzīvotāju Rīgas reģionā 2001. gadā bija 2,3 reizes, bet 2005. gadā – 2,2 reizes lielāks nekā Latgales reģionā. Atšķirība nefinanšu investīciju apjomā uz vienu iedzīvotāju pēc neliela samazinājuma 2001.–2003. gadā ir palielinājusies 2004. gadā un atkal samazinājusies 2005. gadā. Nefinanšu investīciju apjoms uz vienu iedzīvotāju Rīgas reģionā 2005. gadā bija 2,6 reizes lielāks nekā Latgales reģionā. Rīgas reģionā straujāk nekā citos reģionos palielinās iedzīvotāju ienākumi, radītais IKP, nefinanšu investīcijas, it īpaši salīdzinājumā ar Latgales reģionu, tā saglabājot attīstības līmeņa atšķirības starp plānošanas reģioniem.

Vietējo teritoriju attīstības līmeni raksturojošā attīstības indeksa vērtība Latvijas mērogā ir diferencēta divos līmeņos. Pirmkārt, reģionālā – kur Rīgas un Rīgas reģiona teritoriju attīstības līmenis salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem ir manāmi augstāks. Otrkārt, rajonu līmenī – kur rajonu centru pilsētas un tām piegulošās teritorijas pēc indeksa vērtības ir pārākas par rajona nomales teritorijām. Reģionālā līmenī palielinās Rīgas reģiona attīstības indeksa vērtība attiecībā pret pārējiem reģioniem. Savukārt rajonu līmenī salīdzinoši vislielākais attīstības indeksa pieaugums ir teritorijām, kas sākotnēji bija ar zemāku indeksa vērtību.

PLĀNOŠANAS REĢIONU PAŠVALDĪBU TERITORIJU RAKSTUROJUMS

Lai raksturotu teritoriju atšķirības katrā plānošanas reģionā, ir aprēķināts reģionu teritoriju attīstības indekss katram plānošanas reģionam kā atsevišķai teritoriju grupai. Aprēķins veikts jau trešo gadu, izmantojot 2003., 2004. un 2005. gada datus par plānošanas reģiona pilsētām, novadiem un pagastiem vienotā grupā. Par salīdzināšanas bāzi kalpo katra attīstības indeksa aprēķinā izmantotā rādītāja vidējā vērtība plānošanas reģiona ietvaros.

Attīstības indeksa aprēķins veikts, izmantojot četrus rādītājus, kas ir pieejami gan par pilsētu, gan par pagastu grupas pašvaldībām: bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju, demogrāfiskās slodzes līmenis un pastāvīgo iedzīvotāju skaita pārmaiņas pēdējo piecu gadu laikā.

Katra plānošanas reģiona ietvaros tiek analizētas reģiona teritoriju attīstības indeksa aprēķinos izmantoto pamatrādītāju vērtības. Katra reģiona teritoriju atšķirības ir analizētas pilsētu un pagastu grupās atsevišķi, teritorijas salīdzinot savā starpā. Pilsētu un pagastu pamatrādītāji ir salīdzināti ar vidējiem rādītājiem visās Latvijas pilsētu un pagastu grupās.

Pārskatā katrā plānošanas reģionā ir noteiktas teritorijas, kas izceļas ar konkrētā rādītāja augstāko vai zemāko vērtību citu reģiona teritoriju vidū. Tās raksturo lielākos kontrastus reģiona pilsētu un pagastu grupās, piemēram, visaugstāko vai viszemāko bezdarba līmeni, vislielāko vai vismazāko iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju, demogrāfiskās situācijas atšķirības u. tml.

Plānošanas reģionu pašvaldību teritoriju attīstības indekss atrodams attēlos un tabulās. Tabulās ietverts arī teritoriju rangs.

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS

Bezdarba līmenis

Bezdarba līmenis Kurzemes reģionā kopumā, kā arī reģiona pilsētās un reģiona laukos 2006. gada sākumā bija gandrīz vienāds (atbilstoši 5,3 %, 5,4 % un 5,2 %).

Bezdarba līmenis Kurzemes reģiona pilsētās (5,4 %) 2006. gada sākumā vidēji bija augstāks nekā pilsētās valstī kopumā (4,6 %), savukārt Kurzemes reģiona pagastos bezdarba līmenis – vidēji 5,2 % – bija zemāks nekā pagastos visā valstī (7,0 %).

Kurzemes reģiona pilsētu grupā ar zemāko bezdarba līmeni izceļas Grobiņa, Piltene ar lauku teritoriju un Saldus (atbilstoši 3,2 %, 3,4 %, 3,7 %). Augsts bezdarba līmenis ir novērots Priekulē – 10,8 % un Aizputē – 8,0 %.

Pagastu grupā atrodas 10 pagasti, kuros bezdarba līmenis ir zemāks par 3 %. Viszemākais bezdarba līmenis Kurzemes reģionā 2006. gada sākumā bija Saldus rajona Zvārdes pagastā – 2,1 %, Ventspils rajona Ziru pagastā – 2,3 % un Saldus rajona Jaunlutriņu pagastā – 2,5 %. Savukārt visaugstākais bezdarba līmenis reģistrēts Liepājas rajona pagastos – Bunkas (12,7 %), Vaiņodes (12,1 %), Kalētu (11,5 %) un Virgas (10,6 %) pagastā – un Kuldīgas rajona Gudenieku pagastā (10,9 %).

Atšķirība starp viszemāko un visaugstāko bezdarba līmeni Kurzemes reģiona pilsētās 2006. gada sākumā bija 3,4 reizes, bet pagastos – 6,0 reizes (2004. gada sākumā atbilstoši 3,9 un 5,9 reizes).

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Kurzemes reģionā 2005. gadā vidējais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju bija Ls 136,6 līmenī, ko nesasniedza gandrīz 90 % no reģiona pašvaldībām – 13 pilsētas un pilsētnovadi un 76 pagasti.

Vidējais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju Kurzemes reģiona pilsētās 2005. gadā (Ls 159,2) un pagastos (Ls 93,0) bija mazāks nekā vidēji pilsētās un pagastos valstī – atbilstoši Ls 186,7 un 101,2. 2005. gadā ar vislielākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumiem uz 1 iedzīvotāju Kurzemes reģiona pilsētu grupā izceļas Ventspils – Ls 208,0, Grobiņa – Ls 177,0 un Talsi – Ls 171,0, pagastu grupā: Talsu rajona Kolkas pagasts – Ls 161,4, Ventspils rajona Tārgales pagasts – Ls 152,2 un Talsu rajona Laidzes pagasts – Ls 140,4. Mazākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā, tāpat kā 2004. gadā, pilsētu grupā fiksēti Sakas novadā (Ls 77,2) un Sabiles novadā (Ls 87,0), lauku teritorijās – Kuldīgas rajona Turlavas pagastā (Ls 42,8) un Saldus rajona Šķēdes pagastā (Ls 43,1).

Kurzemes reģionā saglabājas cilvēku noslāņošanās pēc materiālās labklājības. Atšķirība starp vislielāko un vismazāko samaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā Kurzemes plānošanas reģiona pilsētās bija 2,7 reizes, bet pagastos – 3,8 reizes (2003. gadā atbilstoši 3,0 un 4,8 reizes).

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskā slodze Kurzemes plānošanas reģiona pilsētās un laukos ir lielāka nekā pilsētās un laukos vidēji valstī. 2006. gada sākumā pilsētās vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija 577,9 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, bet pilsētās visā valstī – 539,8. Savukārt reģiona lauku teritorijās vidējais demogrāfiskās slodzes līmenis (591,1) bija tuvāks demogrāfiskās slodzes līmenim visos Latvijas pagastos – atbilstoši 587,2.

Kurzemes reģiona pilsētu grupā zemākais demogrāfiskās slodzes līmenis 2006. gada sākumā bija Liepājas rajona pilsētās Aizputē (501,6) un Priekulē (513,0). Piltenē ar lauku teritoriju tas bija 507,4, Ventspilī – 539,8. Visaugstākais demogrāfiskās slodzes rādītājs reģistrēts Sakas novadā – 684,3 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem – un Talsos (668,1). Sakas novadā ir arī vismazākais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju starp Kurzemes reģiona pilsētām.

Lauku teritoriju vidū zemākā demogrāfiskā slodze bija Saldus rajona Zvārdes pagastā (421,8) un Ventspils rajona Ziru pagastā (425,0).

Kurzemes reģionā 6 pagasti izcēlās ar vislielāko demogrāfisko – vairāk par 700. Starp tiem ir Kuldīgas rajona Īvandes pagasts ar 740,5, Saldus rajona Kursīšu pagasts ar 753,6 un Saldus rajona Gaiķu pagasts ar 730,9 bērniem un pensijas vecuma cilvēkiem uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

Atšķirība starp augstāko un zemāko demogrāfiskās slodzes rādītāju Kurzemes reģiona pilsētu grupā 2006. gada sākumā bija 1,4 reizes, pagastu grupā – 1,8 reizes (2004. gada sākumā – atbilstoši 1,6 un 1,7 reizes).

Iedzīvotāju skaita pārmaiņas

Kurzemes reģionā no 2001. gada sākuma līdz 2006. gada sākumam iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 11 tūkst. jeb par 3,4 %, savukārt visā Latvijā – par 2,9 %. Iedzīvotāju skaita negatīvās pārmaiņas Kurzemes plānošanas reģiona pilsētās notikušas lēnāk nekā reģiona pagastos.

Salīdzinot ar iedzīvotāju skaita pārmaiņu rādītājiem šajā laika posmā visā valstī, redzams, ka Kurzemes reģiona pilsētās iedzīvotāju skaits sarucis vidēji

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss 2003	2004	2005	Rangs 2003	2004	2005
Saldus pagasts	Saldus	1,202	0,983	1,237	2	3	1
Laidzes pagasts	Talsu	0,933	0,845	1,077	5	5	2
Ventspils	-	0,959	1,159	1,033	4	1	3
Pelču pagasts	Kuldīgas	0,819	0,916	0,958	7	4	4
Kolkas pagasts	Talsu	1,247	1,126	0,715	1	2	5
Medzes pagasts	Liepājas	0,107	0,328	0,712	28	13	6
Grobiņa	Liepājas	0,455	0,819	0,607	13	6	7
Ziru pagasts	Ventspils	0,894	0,143	0,579	6	19	8
Saldus	Saldus	0,790	0,696	0,538	8	7	9
Piltene ar l.t.	Ventspils	0,431	0,609	0,522	14	8	10
Tārgales pagasts	Ventspils	0,762	0,511	0,412	9	9	11
Talsi	Talsu	0,382	0,473	0,374	17	10	12
Zirņu pagasts	Saldus	0,215	0,231	0,355	25	14	13
Novadnieku pagasts	Saldus	0,596	0,138	0,284	11	20	14
Puzes pagasts	Ventspils	0,232	-0,181	0,238	24	32	15
Nīgrandes pagasts	Saldus	0,500	0,043	0,235	12	24	16
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	0,273	0,118	0,200	22	22	17
Nīcas pagasts	Liepājas	-0,028	0,207	0,170	36	16	18
Grobiņas pagasts	Liepājas	0,365	0,217	0,161	18	15	19
Rojas pagasts	Talsu	0,333	0,193	0,122	19	17	20
Vārves pagasts	Ventspils	1,006	0,457	0,115	3	11	21
Liepāja	-	-0,268	-0,014	0,115	50	27	22
Zvārdes pagasts	Saldus	0,064	-0,362	0,041	31	47	23
Lutriņu pagasts	Saldus	0,428	-0,039	0,037	15	28	24
Brocēnu novads	Saldus	0,151	-0,155	-0,024	26	30	25
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	0,057	-0,046	-0,036	32	29	26
Ugāles pagasts	Ventspils	0,313	0,068	-0,057	20	23	27
Otaņķu pagasts	Liepājas	-0,242	-0,220	-0,076	49	35	28
Lubes pagasts	Talsu	0,125	0,368	-0,113	27	12	29
Mērsraga pagasts	Talsu	-0,166	0,130	-0,114	46	21	30
Vērgales pagasts	Liepājas	-0,387	-0,321	-0,130	56	43	31
Ezeres pagasts	Saldus	0,387	-0,157	-0,133	16	31	32
Lībagu pagasts	Talsu	0,095	-0,237	-0,167	29	37	33
Popes pagasts	Ventspils	0,611	0,168	-0,240	10	18	34
Zaņas pagasts	Saldus	-0,757	-0,695	-0,249	77	61	35
Gaviezes pagasts	Liepājas	-0,484	-0,708	-0,291	65	63	36
Vandzenes pagasts	Talsu	-0,165	-0,207	-0,315	45	33	37
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	0,090	-0,247	-0,340	30	38	38
Ģibuļu pagasts	Talsu	0,030	-0,223	-0,359	34	36	39
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	-0,109	-0,315	-0,363	42	41	40
Usmas pagasts	Ventspils	-0,040	-0,335	-0,364	38	44	41
Balgales pagasts	Talsu	-0,604	-0,354	-0,365	71	45	42
Dundagas pagasts	Talsu	-0,154	-0,315	-0,395	43	42	43
Zlēku pagasts	Ventspils	0,309	-0,009	-0,415	21	26	44
Stende	Talsu	-0,238	-0,517	-0,415	48	53	45
Kursīšu pagasts	Saldus	-0,052	-0,271	-0,438	39	39	46
Kuldīga	Kuldīgas	-0,040	-0,486	-0,439	37	51	47
Gaiķu pagasts	Saldus	-0,171	-0,532	-0,470	47	54	48
Vecpils pagasts	Liepājas	-0,383	-0,499	-0,475	55	52	49
Strazdes pagasts	Talsu	-0,164	-0,665	-0,498	44	58	50
Ķūļciema pagasts	Talsu	-1,101	-0,304	-0,507	84	40	51
Alsungas pagasts	Kuldīgas	-0,468	-0,696	-0,533	63	62	52
Virbu pagasts	Talsu	0,038	-0,663	-0,537	33	57	53
Rumbas pagasts	Kuldīgas	-0,413	-0,409	-0,554	60	49	54
Kabiles pagasts	Kuldīgas	-0,680	-0,881	-0,572	74	72	55
Īvandes pagasts	Kuldīgas	-0,390	-0,766	-0,586	57	65	56
Cīravas pagasts	Liepājas	-0,581	-1,238	-0,601	68	83	57
Valdgales pagasts	Talsu	-0,335	-0,484	-0,610	53	50	58
Laucienes pagasts	Talsu	-0,404	-0,369	-0,624	58	48	59
Šķēdes pagasts	Saldus	-0,322	-1,003	-0,662	51	76	60
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	-0,453	-0,672	-0,679	62	59	61
Pampāļu pagasts	Saldus	-0,478	-0,637	-0,684	64	56	62
Užavas pagasts	Ventspils	0,251	-0,006	-0,691	23	25	63
Padures pagasts	Kuldīgas	-0,020	-0,217	-0,703	35	34	64
Vārmes pagasts	Kuldīgas	-0,086	-0,682	-0,709	40	60	65
Vadakstes pagasts	Saldus	-0,666	-1,316	-0,722	73	85	66
Kalvenes pagasts	Liepājas	-0,518	-0,772	-0,759	66	66	67
Sakas novads	Liepājas	-1,117	-0,822	-0,763	85	67	68
Durbes novads	Liepājas	-0,610	-0,862	-0,823	72	71	69
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	-0,411	-0,859	-0,917	59	70	70
Rucavas pagasts	Liepājas	-0,812	-0,842	-0,929	79	68	71
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	-0,109	-0,539	-0,953	41	55	72
Rubas pagasts	Saldus	-0,588	-1,054	-0,960	69	77	73
Gramzdas pagasts	Liepājas	-0,429	-0,356	-0,966	61	46	74
Aizpute	Liepājas	-0,751	-1,080	-0,977	76	78	75
Rendas pagasts	Kuldīgas	-0,334	-1,115	-0,985	52	79	76
Lažas pagasts	Liepājas	-0,550	-0,857	-0,988	67	69	77
Dunalkas pagasts	Liepājas	-0,978	-1,198	-1,028	82	81	78
Dunikas pagasts	Liepājas	-1,152	-1,408	-1,108	87	89	79
Jaunauces pagasts	Saldus	-0,714	-1,380	-1,134	75	88	80
Ances pagasts	Ventspils	-0,377	-0,745	-1,178	54	64	81
Sabiles novads	Talsu	-1,134	-0,921	-1,181	86	74	82
Īves pagasts	Talsu	-0,604	-0,921	-1,246	70	73	83
Raņķu pagasts	Kuldīgas	-1,456	-1,358	-1,258	95	86	84
Aizputes pagasts	Liepājas	-0,900	-0,991	-1,288	81	75	85
Embūtes pagasts	Liepājas	-1,864	-1,599	-1,352	98	93	86
Priekule	Liepājas	-1,378	-1,377	-1,493	91	87	87
Laidu pagasts	Kuldīgas	-1,268	-1,689	-1,502	89	94	88
Bārtas pagasts	Liepājas	-1,380	-1,727	-1,526	92	96	89
Turlavas pagasts	Kuldīgas	-0,800	-1,504	-1,563	78	92	90
Kazdangas pagasts	Liepājas	-1,388	-1,503	-1,607	93	91	91
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	-1,091	-1,195	-1,611	83	80	92
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	-0,893	-1,691	-1,621	80	95	93
Priekules pagasts	Liepājas	-1,273	-1,471	-1,766	90	90	94
Kalētu pagasts	Liepājas	-1,699	-1,809	-1,796	97	97	95
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	-1,498	-1,957	-1,928	96	98	96
Virgas pagasts	Liepājas	-1,390	-1,258	-2,019	94	84	97
Bunkas pagasts	Liepājas	-1,196	-1,215	-2,117	88	82	98
Vaiņodes pagasts	Liepājas	-1,934	-2,126	-2,243	99	99	99

34. tabula. Kurzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2005. gada datiem

nedaudz mazāk nekā visās pilsētās vidēji valstī – atbilstoši par 2,7 % un 2,9 %, savukārt reģiona lauku teritorijās iedzīvotāju skaits ir samazinājies caurmērā straujāk nekā visos pagastos vidēji valstī – atbilstoši par 4,8 % un 3,1 %.

Piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits ir samazinājies visās 16 Kurzemes plānošanas reģiona pilsētās un 75 pagastos.

Lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums pilsētu pašvaldību vidū bija Durbes novadā (par 10,9 %) un Sabiles novadā (par 8,5 %). Kurzemes plānošanas reģiona laukos visievērojamākais iedzīvotāju skaita kritums – lielāks par 10 % – fiksēts 11 pagastos. Lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums novērots Liepājas rajona Embūtes pagastā (par 21,6 %), Saldus rajona Vadakstes pagastā (par 17,2 %) un Saldus rajona Pampāļu pagastā (par 15,8 %).

Iedzīvotāju skaita palielināšanās novērota 8 pagastos – vislielākais iedzīvotāju skaita kāpums bija Liepājas rajona Medzes pagastā (5,2 %), Kuldīgas rajona Pelču (3,9 %) un Ēdoles (3,5 %) pagastā un Liepājas rajona Nīcas pagastā (2,9 %).

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Pēc 2005. gada datiem, Kurzemes plānošanas reģiona pašvaldību teritoriju vidū pirmo piecu pašvaldību skaitā ir četri pagasti un Ventspils. Visaugstākais attīstības indeksa rādītājs ir Saldus rajona Saldus pagastā – 1,237, no tā atpaliek Talsu rajona Laidzes pagasts ar indeksa vērtību 1,077, Kuldīgas rajona Pelču pagasts (0,958) un Talsu rajona Kolkas pagasts (0,715). Trešo vieto pirmajā piecniekā ieņem Ventspils (1,033).

No pilsētām pēc attīstības indeksa otrā pēc Ventspils ir Grobiņa, rangu tabulā ieņemot 7. vietu. Viszemākais attīstības indekss no Kurzemes reģiona pilsētām ir Priekulei (– 1,493 un 87. vieta). Republikas pilsēta Liepāja rangu tabulā ieņem 22. vietu, tās attīstības indeksa vērtība ir mazs pozitīvs skaitlis.

Kopumā 24 no 99 Kurzemes reģiona pašvaldībām jeb ceturtajai daļai pašvaldību attīstības indekss ir ar pozitīvu vērtību. Pašvaldības, kuru attīstības indekss ir negatīvs, veido 76 % no reģiona pašvaldību kopskaita (2005. gadā

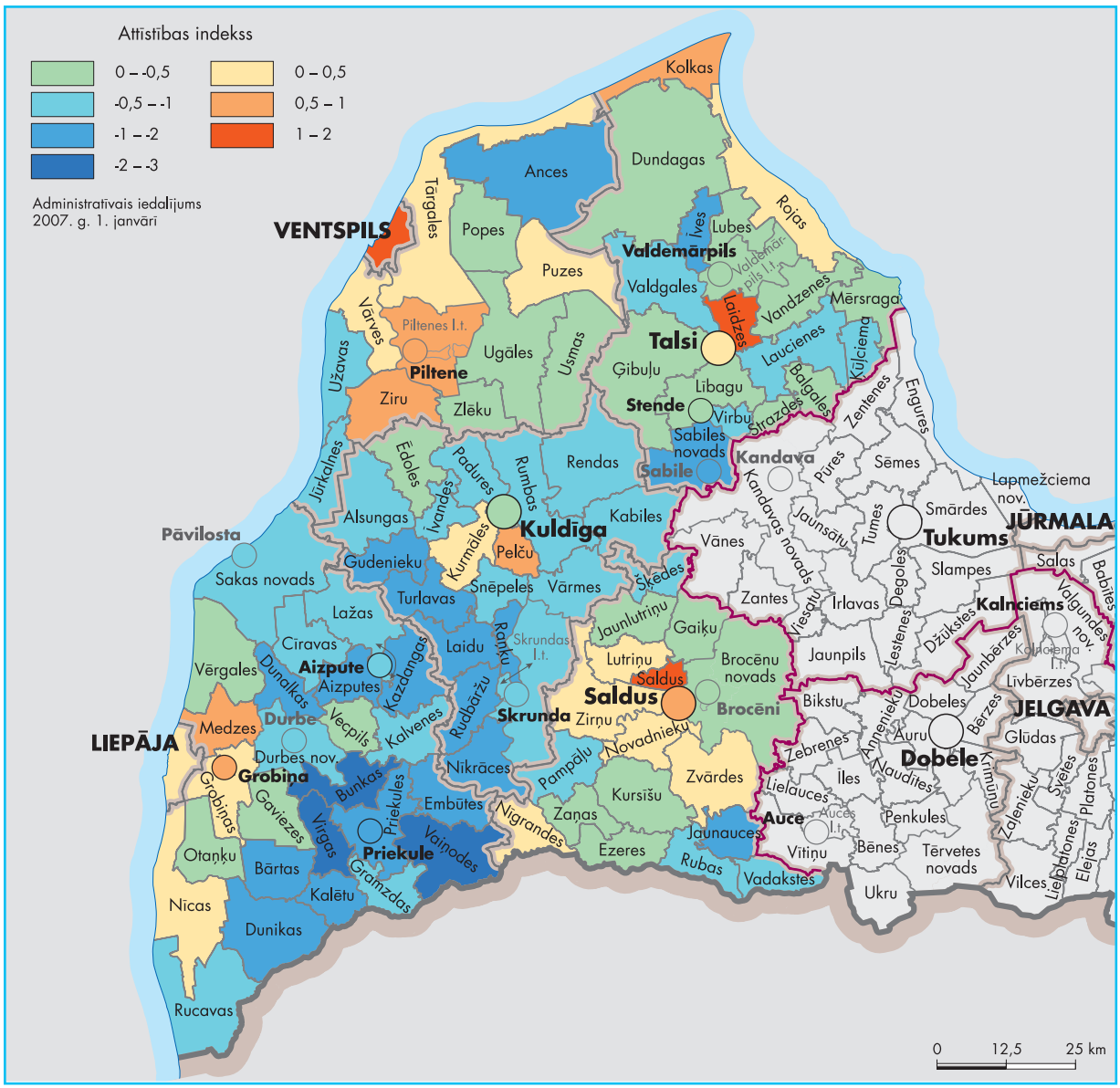

35. attēls. Kurzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

75 pašvaldības). Zemākās attīstības indeksa vērtības Kurzemes reģionā ir Liepājas un Kuldīgas rajona pagastiem. Pēdējo vietu reģiona rangu tabulā pēc 2005. gada datiem ieņem Liepājas rajona Vaiņodes pagasts ar attīstības indeksa vērtību – 2,243. Rangu tabulas lejasdaļā atrodas arī Liepājas rajona pagasti – Bunkas, Virgas, Kalētu pagasts, kā arī Kuldīgas rajona Gudenieku pagasts (sk. 34. tabulu un 35. attēlu).

Analizējot pašvaldību attīstības indeksa pārmaiņas un pakāpšanos vai noslīdēšanu rangu tabulā gada laikā, var iezīmēt teritorijas, kuras attīstās diezgan ātrā tempā, teritorijas, kuru attīstībā nav noticis būtisks pavērsiens, un teritorijas, kuru attīstībā vismaz salīdzinājumā ar vairumu citu teritoriju ir novērojamas negatīvas tendences.

Īpaši var izcelt teritorijas, kuru attīstības indekss triju gadu laikā no negatīva ir mainījies uz pozitīvu. Kurzemes plānošanas reģionā tādas gan ir tikai divas pašvaldības – Liepājas rajona Nīcas pagasts un Liepāja. Savukārt no pozitīvas uz negatīvu zīmi attīstības indeksa vērtība mainījusies 12 pašvaldību teritorijām. Starp tām ir 2 pilsētas – Brocēnu novads un Valdemārpils ar lauku teritoriju, kā arī 10 pagasti Saldus, Talsu un Ventspils rajonā.

2005. gadā salīdzinājumā ar 2003. gadu Kurzemes reģionā ar ievērojamu attīstības indeksa kāpumu, palielinot pozitīvo indeksu un līdz ar to pavirzoties augšup rangu tabulā, izceļas Liepājas rajona Medzes pagasts (no 28. uz 6. vietu), Talsu rajona Laidzes pagasts (no 5. uz 2. vietu), Saldus rajona Zirņu pagasts (no 25. uz 13. vietu), kā arī Grobiņa (no 13. uz 7. vietu).

Tāpat arī pozitīvs piemērs ar negatīvā indeksa samazinājumu un pakāpšanos rangu tabulā ir Saldus rajona Zaņas pagasts (no 77. uz 35. vietu), Liepājas rajona Vērgales pagasts (no 56. uz 31. vietu), Talsu rajona Balgales pagasts (no 71. uz 42. vietu), Talsu rajona Ķūļciema pagasts (no 84. uz 51. vietu) un Kuldīgas rajona Kabiles pagasts (no 74. uz 55. vietu).

Starp teritorijām ar strauju attīstības indeksa vērtības samazināšanos jāizceļ Ventspils rajona Vārves pagasts (no 3. uz 21. vietu), Kuldīgas rajona Snēpeles pagasts (no 41. uz 72. vietu), Kuldīgas rajona Padures pagasts (no 35. uz 64. vietu), Ventspils rajona Ances pagasts (no 54. uz 81. vietu), Saldus rajona Ezeres pagasts (no 16. uz 32. vietu) un Talsu rajona Virbu pagasts (no 33. uz 53. vietu).

Samazinot attīstības indeksa vērtību un mainot tā zīmi no pozitīvas uz negatīvu, rangu tabulā no 23. uz 63. vietu ir noslīdējis Ventspils rajona Užavas pagasts, no 10. uz 34. vietu – Popes pagasts, no 21. uz 44. vietu – Zlēku pagasts.

LATGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS

Bezdarba līmenis

Bezdarba līmenis 2006. gada sākumā Latgales reģiona pilsētās vidēji bija 8,3 %, pagastos – 15,0 %. Latgales reģiona rādītāji ir vairāk nekā divas reizes augstāki nekā visā valstī vidēji pilsētās (4,6 %) un vidēji laukos (7,0 %).

Latgales plānošanas reģiona pilsētu vidū ar bezdarba līmeni, kas zemāks par vidējo rādītāju pilsētu grupā reģionā, bija tikai viena pilsēta – Daugavpils (5,1 %). Rēzeknē bezdarba līmenis bija vienāds ar vidējo pilsētu grupā (8,3 %), bet pārējās pilsētās šis rādītājs atradās robežās no 10,0 līdz 23,3 %; augstākais bezdarba līmenis Latgales reģiona pilsētās reģistrēts Zilupes novadā. Tikai nedaudz zemāks tas bija Viļānos – 19,5 % un Kārsavā – 17,1 %.

Pagastu grupā zemākais bezdarba līmenis 2005. gada sākumā bija Preiļu rajona Rudzātu pagastā – 5,4 %, Krāslavas rajona Bērziņu pagastā – 5,2 % un Daugavpils rajona pagastos: Kalkūnes (6,0 %), Vaboles (6,6 %) un Laucesas (6,8 %) pagastā. Savukārt visaugstākais – Rēzeknes rajona Sokolku pagastā (30,1 %), Ludzas rajona Pasienes pagastā (29,9 %) un Balvu rajona Baltinavas pagastā (29,6 %). Kopumā 99 Latgales pagastos un lauku novados jeb 83 % no visām lauku pašvaldībām reģionā bezdarba līmenis bija augstāks par 10 %, no tiem 28 – augstāks par 20 %.

2003.–2005. gada periodā Latgales reģiona pilsētu grupā lielākais bezdarba līmeņa samazinājums ir reģistrēts Preiļu rajona Preiļu un Līvānu novadā (atbilstoši par 4,3 un 3,4 procentpunktiem), pagastu grupā – Krāslavas rajona Ķepovas pagastā (par 7,1), Preiļu rajona Sutru pagastā (par 6,4) un Balvu rajona Vecumu pagastā (par 5,4 procentpunktiem). Bezdarba līmenis ir palielinājies 38 lauku pašvaldībās.

Atšķirība starp viszemāko un visaugstāko bezdarba līmeni Latgales reģiona pilsētās ir palielinājusies no 3,2 reizēm 2004. gada sākumā līdz 4,6 reizēm 2006. gada sākumā, bet reģiona pagastos – no 5,2 līdz 5,6 reizēm.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Latgales reģionā gan pilsētās, gan pagastos iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju ir ievērojami mazāks nekā citos Latvijas plānošanas reģionos un valstī kopumā.

Vidējais iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju reģiona pilsētās 2005. gadā sasniedza Ls 121,2, pagastos – Ls 61,2 (Latvijā vidēji pilsētās un pagastos – atbilstoši Ls 186,7 un 101,2).

Starp reģiona pilsētām 2005. gadā tikai Rēzeknē, Balvos un Ludzā samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju pārsniedza vidējo rādītāju grupā, pārējās 11 pilsētās un pilsētnovados, arī republikas pilsētā Daugavpilī, rādītājs bija zemāks par vidējo reģiona pilsētās. Daugavpilī iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs 2005. gadā bija Ls 120,7 uz 1 iedzīvotāju – tas ir zemākais rādītājs starp republikas pilsētām.

Latgales plānošanas reģiona pilsētās lielākās iedzīvotāju ienākuma nodokļa iemaksas uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā tika veiktas Rēzeknē (Ls 146,9) un Balvos (Ls 141,7), mazākās – Subatē ar lauku teritoriju (Ls 52,9) un Zilupes novadā (Ls 69,4).

Pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā 79 Latgales reģiona lauku pašvaldības jeb aptuveni 66% no to kopskaita nesasniedza vidējo rādītāju reģiona pagastu grupā. Vismazākais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju tika iemaksāts Daugavpils rajona Biķernieku pagastā – Ls 29,9 un Krāslavas rajona pagastos: Bērziņu pagastā – Ls 33,8, Šķeltovas pagastā – Ls 34,2, Piedrujas pagastā – Ls 34,3.

Starp visām Latgales reģiona lauku pašvaldībām bija tikai divi pagasti, kuru iedzīvotāji maksājuši lielāku ienākuma nodokli nekā vidēji visos Latvijas pagastos, – Balvu rajona Žīguru pagasts (Ls 117,9 uz 1 iedzīvotāju) un Rēzeknes rajona Verēmu pagasts (Ls 109,5 uz 1 iedzīvotāju). Vairāk nekā 40 % no visiem Latgales reģiona pagastiem samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju veido tikai pusi no valsts lauku pašvaldību vidējā ienākuma nodokļa.

Visās Latgales reģiona pašvaldībās iedzīvotāju ienākuma nodokļa iemaksas ir palielinājušās, tomēr jāatzīst, ka tas noticis visai nevienmērīgi. 2005. gadā salīdzinājumā ar 2003. gadu iedzīvotāju ienākuma nodokļa uz 1 iedzīvotāju lielākais pieaugums ir reģistrēts Rēzeknē – par Ls 46,0, Balvos – par Ls 45,7, Daugavpilī – Ls 38,1, kā arī Rēzeknes rajona Verēmu pagastā – par Ls 41,6, Daugavpils rajona Nīcgales pagastā– par Ls 39,5 un Krāslavas rajona Izvaltas pagastā – par Ls 39,2.

86 lauku pašvaldībās iedzīvotāju ienākuma nodokļa iemaksas ir palielinājušās no Ls 7 līdz 25 uz 1 iedzīvotāju, bet 34 pašvaldībās – no Ls 25 līdz 42.

Atšķirība starp vislielāko un vismazāko samaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokļa summu uz 1 iedzīvotāju Latgales plānošanas reģiona pilsētās ir samazinājusies no 4,8 reizēm 2003. gadā līdz 2,8 reizēm 2005. gadā, bet pagastos atbilstoši no 6,0 reizēm līdz 3,9 reizēm.

Demogrāfiskā slodze

Starp pilsētu un pagastu grupām Latgales reģionā pastāv lielas atšķirības pēc demogrāfiskās slodzes līmeņa. Pilsētu grupā demogrāfiskās slodzes līmenis ir par 120 cilvēkiem zemāks nekā pagastu grupā.

2006. gada sākumā Latgales reģiona pilsētās uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija vidēji 517,2 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, tātad tas ir ievērojami zemāk par vidējo rādītāju pilsētās visā valstī (539,8). Šis bija zemākais rādītājs arī Latvijas plānošanas reģionu pilsētu grupas vidū. Turpretī Latgales reģiona lauku teritorijās vidējais demogrāfiskās slodzes līmenis (635,7) bija visaugstākais visu reģionu pagastu grupu vidū un līdz ar to arī augstāks nekā demogrāfiskās slodzes līmenis vidēji valstī laukos (587,2 cilvēki).

Pilsētu grupā Latgales reģionā zemākais demogrāfiskās slodzes līmenis 2006. gada sākumā bija Balvos (492,9) un Daugavpilī (501,3), augstākais – Kārsavā (671,1) un Subatē ar lauku teritoriju (665,3).

Starp Latgales plānošanas reģiona lauku pašvaldībām viszemākais demogrāfiskās slodzes līmenis bija divos Balvu rajona pagastos – Bērzkalnes un Lazdulejas pagastā, kur uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem atbilstoši bija 460,4 un 492,5 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji. Ar visaugstāko demogrāfiskās slodzes rādītāju ir izceļami Preiļu rajona Saunas pagasts – 830,8, Balvu rajona Kubuļu pagasts –812,2 un Daugavpils rajona Ambeļu pagasts – 810,1.

Atšķirība starp augstāko un zemāko demogrāfiskās slodzes rādītāju 2006. gada sākumā, tāpat kā 2004. gada sākumā, Latgales reģiona pilsētu grupā bija 1,4 reizes, pagastu grupā – 1,8 reizes, saglabājoties 2003. un 2004. gada sākuma līmenī.

Iedzīvotāju skaita pārmaiņas

Iedzīvotāju skaita samazināšanās no 2001. gada sākuma līdz 2006. gada sākumam Latgales plānošanas reģionā – par 5,9 % – notika divas reizes straujāk nekā valstī kopumā, kur šis rādītājs bija 2,9 %. Latgales reģiona pilsētu grupas pašvaldībās iedzīvotāju skaits samazinājās vidēji par 5,0 %, pagastu grupas pašvaldībās – vidēji par 7,1 %; savukārt atbilstošie valsts vidējie rādītāji šajā laika posmā bija 2,9 % un 3,1 %.

Latgales plānošanas reģionā nav nevienas pilsētas, kurā laika posmā no 2001. līdz 2006. gada sākumam iedzīvotāju skaits būtu palielinājies, toties ir 4 lauku teritorijas, kurās iedzīvotāju skaits ir kļuvis lielāks. Starp tām ir Rēzeknes rajona Ozolaines un Griškānu pagasts (pieaugums par 191 un 143 iedzīvotājiem), Balvu rajona Balvu pagasts (par 17 iedzīvotājiem) un Krāslavas rajona Ūdrīšu pagasts (par 6 iedzīvotājiem).

Latgales reģiona pilsētu grupā iedzīvotāju skaits visvairāk samazinājās Balvu rajona Viļakā (par 8,5 %) un Ludzas rajona Kārsavā (par 7,9 %). Visievērojamākais iedzīvotāju skaita kritums starp visām Latvijas pašvaldībām apskatāmajā periodā novērots Balvu rajona Kupravas pagastā – iedzīvotāju skaits samazinājies par 23,7 %. Visai būtiska iedzīvotāju skaita samazināšanās bija arī Krāslavas rajona Ķepovas un Bērziņu pagastā – attiecīgi par 20,5 % un 20,1 %.

Negatīvas iedzīvotāju skaita pārmaiņas piecu gadu laikā notikušas 97 % Latgales reģiona teritorijās.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss 2003	2004	2005	Rangs 2003	2004	2005
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	1,467	0,866	1,252	1	2	1
Griškānu pagasts	Rēzeknes	0,922	1,148	1,159	3	1	2
Daugavpils	-	0,622	0,568	0,829	5	3	3
Rēzekne	-	0,183	0,266	0,794	16	10	4
Balvi	Balvu	0,138	0,339	0,722	21	7	5
Verēmu pagasts	Rēzeknes	0,745	0,539	0,679	4	5	6
Naujenes pagasts	Daugavpils	0,553	0,542	0,594	6	4	7
Preiļu novads	Preiļu	0,265	0,330	0,508	13	8	8
Krāslavas novads	Krāslavas	-0,018	0,183	0,358	27	13	9
Laucesas pagasts	Daugavpils	0,506	0,480	0,307	7	6	10
Balvu pagasts	Balvu	0,144	0,116	0,196	20	16	11
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	0,387	0,236	0,179	8	11	12
Ludza	Ludzas	-0,257	-0,127	0,090	44	29	13
Tabores pagasts	Daugavpils	0,166	0,080	0,019	18	18	14
Dubnas pagasts	Daugavpils	-0,124	0,037	-0,003	31	21	15
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	-0,462	-0,141	-0,041	60	32	16
Līksnas pagasts	Daugavpils	-0,137	-0,171	-0,087	32	36	17
Maļinovas pagasts	Daugavpils	-0,185	0,129	-0,119	36	14	18
Demenes pagasts	Daugavpils	0,022	0,107	-0,157	24	17	19
Lendžu pagasts	Rēzeknes	0,181	0,213	-0,188	17	12	20
Līvānu novads	Preiļu	-0,363	-0,283	-0,199	49	42	21
Lazdulejas pagasts	Balvu	0,160	-0,261	-0,200	19	40	22
Jersikas pagasts	Preiļu	0,304	-0,194	-0,237	12	37	23
Audriņu pagasts	Rēzeknes	0,205	-0,108	-0,247	15	24	24
Rudzātu pagasts	Preiļu	0,306	-0,111	-0,296	11	25	25
Ilūkstes novads	Daugavpils	-0,466	-0,166	-0,316	62	34	26
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	0,957	0,310	-0,326	2	9	27
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	0,258	0,128	-0,336	14	15	28
Medumu pagasts	Daugavpils	-0,399	-0,059	-0,344	52	22	29
Dagda	Krāslavas	-0,957	-0,196	-0,382	107	38	30
Cirmas pagasts	Ludzas	-0,435	0,056	-0,402	56	20	31
Kalupes pagasts	Daugavpils	-0,517	-0,153	-0,410	70	33	32
Dvietes pagasts	Daugavpils	-0,455	-0,205	-0,412	59	39	33
Vectilžas pagasts	Balvu	-0,651	-0,359	-0,519	83	51	34
Dekšāru pagasts	Rēzeknes	-0,148	-0,121	-0,561	34	28	35
Nīcgales pagasts	Daugavpils	-0,382	-0,117	-0,567	50	26	36
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	-0,437	0,067	-0,584	57	19	37
Žīguru pagasts	Balvu	0,014	-0,536	-0,614	25	61	38
Salienas pagasts	Daugavpils	-0,510	-0,342	-0,636	69	49	39
Aglonas pagasts	Preiļu	0,333	-0,100	-0,642	9	23	40
Pušmucovas pagasts	Ludzas	-0,397	-0,139	-0,653	51	31	41
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	-0,473	-0,315	-0,680	63	43	42
Maltas pagasts	Rēzeknes	-0,146	-0,412	-0,685	33	56	43
Isnaudas pagasts	Ludzas	-0,191	-0,579	-0,704	37	70	44
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	-0,498	-0,362	-0,710	68	52	45
Dagdas pagasts	Krāslavas	0,135	-0,344	-0,743	22	50	46
Eglaines pagasts	Daugavpils	-0,634	-0,396	-0,752	82	54	47
Nagļu pagasts	Rēzeknes	-0,415	-0,170	-0,755	55	35	48
Viļaka	Balvu	-0,857	-0,469	-0,761	94	59	49
Zilupes novads	Ludzas	-0,909	-0,368	-0,785	98	53	50
Pelēču pagasts	Preiļu	-0,522	-0,544	-0,799	71	64	51
Subate ar l.t.	Daugavpils	-0,859	-0,323	-0,801	95	47	52
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	-0,742	-0,549	-0,802	89	65	53
Višķu pagasts	Daugavpils	-0,328	-0,319	-0,807	47	45	54
Dricānu pagasts	Rēzeknes	-0,463	-0,550	-0,813	61	66	55
Kaplavas pagasts	Krāslavas	-0,194	-0,397	-0,835	40	55	56
Kubulu pagasts	Balvu	-0,123	-0,322	-0,851	30	46	57
Viļāni	Rēzeknes	-1,127	-0,774	-0,853	113	84	58
Vaboles pagasts	Daugavpils	-0,878	-0,729	-0,863	96	83	59
Kārsava	Ludzas	-0,948	-0,780	-0,875	106	86	60
Ezernieku pagasts	Krāslavas	0,081	-0,129	-0,898	23	30	61
Bērzkalnes pagasts	Balvu	0,326	-0,120	-0,915	10	27	62
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	-0,251	-0,822	-0,916	43	90	63
Sventes pagasts	Daugavpils	-0,651	-0,539	-0,919	84	62	64
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	-0,288	-0,563	-0,937	46	67	65
Biķernieku pagasts	Daugavpils	-0,478	-0,523	-0,942	65	60	66
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	-0,266	-0,456	-0,945	45	58	67
Viļānu pagasts	Rēzeknes	-0,250	-0,425	-0,963	42	57	68
Ciblas novads	Ludzas	-0,447	-0,541	-1,020	58	63	69
Rugāju pagasts	Balvu	-0,192	-0,576	-1,032	38	69	70
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	-0,474	-0,810	-1,044	64	89	71
Konstantinovas pag.	Krāslavas	-0,205	-0,262	-1,046	41	41	72
Šķaunes pagasts	Krāslavas	-0,022	-0,570	-1,053	28	68	73
Vārkavas pagasts	Preiļu	-0,573	-0,784	-1,073	78	87	74
Riebiņu novads	Preiļu	-0,672	-0,664	-1,165	86	78	75
Rikavas pagasts	Rēzeknes	-0,489	-0,338	-1,188	67	48	76
Andrupenes pagasts	Krāslavas	-0,612	-0,982	-1,205	79	96	77
Mērdzenes pagasts	Ludzas	-0,403	-0,316	-1,228	53	44	78
Kombuļu pagasts	Krāslavas	-0,544	-0,807	-1,238	75	88	79
Čornajas pagasts	Rēzeknes	-0,026	-0,620	-1,243	29	72	80
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	-0,558	-0,712	-1,269	76	82	81
Robežnieku pagasts	Krāslavas	-0,906	-0,868	-1,274	97	93	82
Blontu pagasts	Ludzas	-0,991	-0,581	-1,280	109	71	83
Šķilbēnu pagasts	Balvu	-0,167	-0,650	-1,290	35	76	84
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	-0,413	-0,643	-1,305	54	74	85
Andzeļu pagasts	Krāslavas	-0,192	-0,774	-1,339	39	85	86
Vīksnas pagasts	Balvu	-0,567	-0,670	-1,344	77	80	87
Sokolku pagasts	Rēzeknes	-0,532	-1,163	-1,345	74	111	88
Mežvidu pagasts	Ludzas	-1,355	-0,647	-1,362	124	75	89
Svariņu pagasts	Krāslavas	-0,622	-1,078	-1,372	81	103	90
Sutru pagasts	Preiļu	-0,340	-0,992	-1,387	48	97	91
Saunas pagasts	Preiļu	0,006	-0,894	-1,405	26	94	92
Aulejas pagasts	Krāslavas	-0,801	-0,844	-1,407	91	91	93
Izvaltas pagasts	Krāslavas	-0,930	-1,110	-1,412	103	106	94
Silmalas pagasts	Rēzeknes	-1,236	-1,103	-1,417	117	105	95
Vārkavas novads	Preiļu	-0,654	-0,865	-1,439	85	92	96
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	-1,395	-1,227	-1,454	125	117	97
Nirzas pagasts	Ludzas	-1,397	-0,629	-1,456	127	73	98
Tilžas pagasts	Balvu	-1,652	-1,084	-1,457	131	104	99
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	-0,927	-0,997	-1,460	102	98	100
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	-0,989	-0,998	-1,488	108	99	101
Pušas pagasts	Rēzeknes	-1,397	-1,204	-1,490	126	113	102
Medņevas pagasts	Balvu	-1,076	-1,424	-1,575	110	129	103
Goliševas pagasts	Ludzas	-1,207	-1,591	-1,589	115	131	104
Bērzpils pagasts	Balvu	-0,919	-1,192	-1,592	101	112	105
Ņukšu pagasts	Ludzas	-0,698	-0,705	-1,606	88	81	106
Bērziņu pagasts	Krāslavas	-0,530	-0,653	-1,609	73	77	107
Lauderu pagasts	Ludzas	-0,840	-0,972	-1,611	93	95	108
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	-1,146	-1,140	-1,635	114	109	109
Skaistas pagasts	Krāslavas	-0,813	-1,117	-1,636	92	107	110
Piedrujas pagasts	Krāslavas	-0,760	-1,034	-1,643	90	101	111
Krišjāņu pagasts	Balvu	-1,099	-1,137	-1,650	111	108	112
Pureņu pagasts	Ludzas	-0,529	-0,666	-1,669	72	79	113
Lazdukalna pagasts	Balvu	-0,916	-1,218	-1,678	100	116	114
Indras pagasts	Krāslavas	-0,912	-1,302	-1,732	99	122	115
Ambeļu pagasts	Daugavpils	-1,967	-1,145	-1,738	134	110	116
Kalniešu pagasts	Krāslavas	-0,613	-1,278	-1,758	80	120	117
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	-1,283	-1,297	-1,805	119	121	118
Istras pagasts	Ludzas	-0,940	-1,232	-1,818	105	118	119
Asūnes pagasts	Krāslavas	-0,688	-1,234	-1,824	87	119	120
Briežuciema pagasts	Balvu	-1,311	-1,306	-1,866	121	123	121
Brigu pagasts	Ludzas	-0,483	-1,380	-1,876	66	125	122
Grāveru pagasts	Krāslavas	-0,936	-1,047	-1,884	104	102	123
Susāju pagasts	Balvu	-1,281	-1,396	-1,961	118	128	124
Rundēnu pagasts	Ludzas	-1,223	-1,004	-1,973	116	100	125
Pildas pagasts	Ludzas	-1,124	-1,212	-1,991	112	114	126
Salnavas pagasts	Ludzas	-1,535	-1,361	-2,058	130	124	127
Pasienes pagasts	Ludzas	-1,311	-1,384	-2,123	122	127	128
Malnavas pagasts	Ludzas	-1,345	-1,382	-2,161	123	126	129
Baltinavas pagasts	Balvu	-1,928	-1,796	-2,240	133	133	130
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	-1,508	-1,651	-2,275	129	132	131
Vecumu pagasts	Balvu	-1,491	-1,587	-2,278	128	130	132
Ķepovas pagasts	Krāslavas	-1,298	-1,218	-2,325	120	115	133
Kupravas pagasts	Balvu	-1,797	-1,882	-2,351	132	134	134

35. tabula. Latgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2005. gada datiem

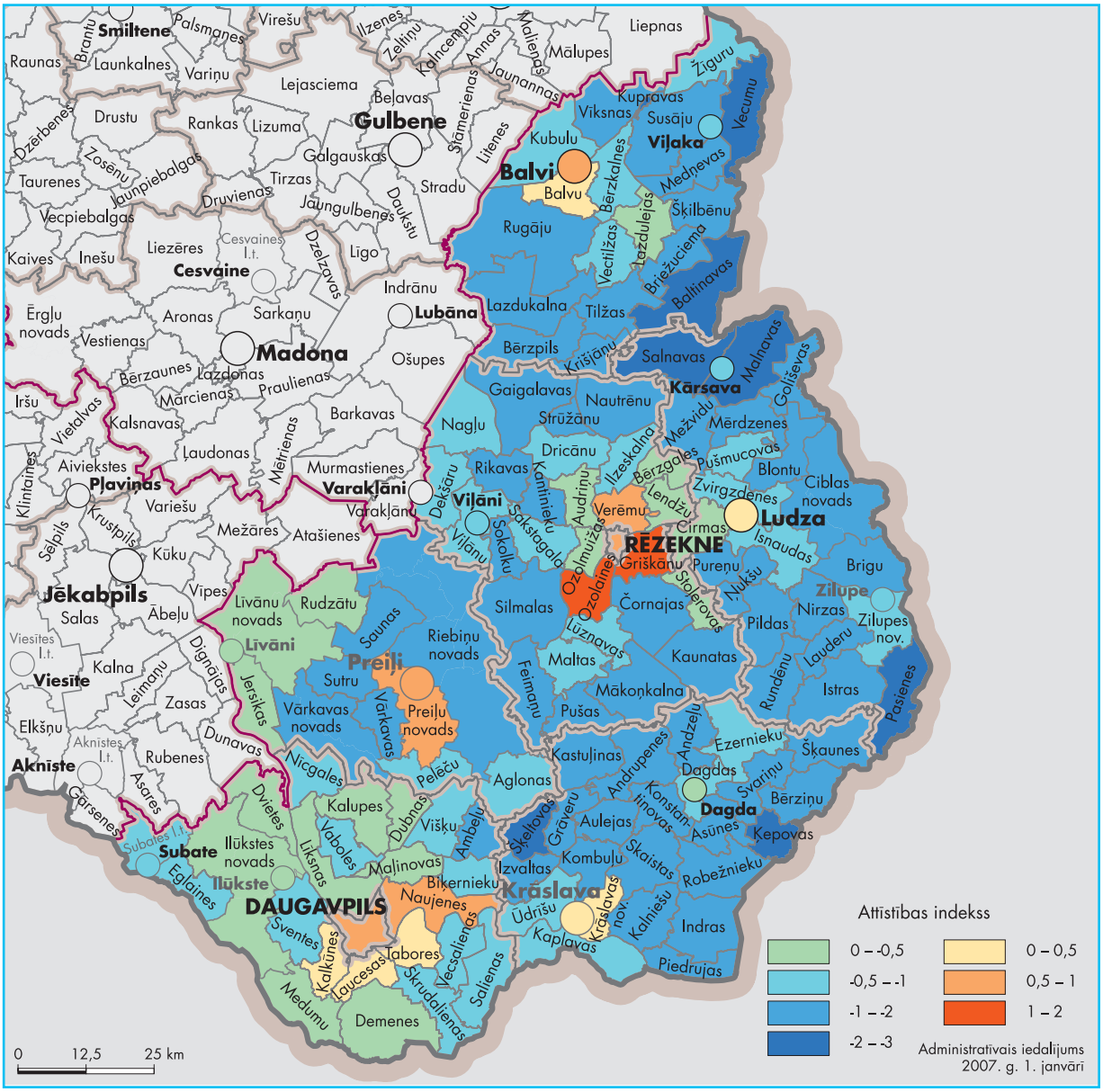

36. attēls. Latgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Starp Latgales plānošanas reģiona pašvaldībām pēc 2005. gada datiem attīstības indeksa rangu tabulā pirmās divas vietas ieņem Rēzeknes rajona Ozolaines pagasts (attīstības indekss 1,252) un Griškānu pagasts (1,159). Tiesa, visai liela nozīme šo teritoriju attīstības indeksa vērtības aprēķināšanā ir bijusi relatīvi lielajam iedzīvotāju skaita pieaugumam, kas abos pagastos bija augstākais Latgales reģionā laika posmā no 2001. līdz 2006. gada sākumam. Daugavpils rangu tabulā ieņem 3. vietu, bet otra Latgales reģiona republikas pilsēta Rēzekne – 4. vietu. 5. vietā pēc attīstības indeksa vērtības atrodas Balvi.

Latgales plānošanas reģionā attīstības indekss ar pozitīvu vērtību ir 14 no 134 pašvaldībām jeb tikai 10 % no visām pilsētām, novadiem un pagastiem.

Zemākā attīstības indeksa vērtība Latgales reģionā novērojama Balvu, Krāslavas un Ludzas rajona pagastos. Pēdējā vietā pēc 2005. gada datiem reģiona rangu tabulā ierindojas Balvu rajona Kupravas pagasts (ar attīstības indeksu – 2,351). Rangu tabulas beigu daļā ietilpst arī Krāslavas rajona Ķepovas pagasts un Balvu rajona Vecumu pagasts. No pilsētām pēc attīstības indeksa vērtības viszemāk atrodas Kārsava un Viļāni (sk. 35. tabulu un 36. attēlu).

Starp teritorijām, kuru attīstības indekss 2005. gadā salīdzinājumā ar 2003. gadu ir nozīmīgi palielinājies un kuras rangu tabulā ir ievērojami pacēlušās, jāizceļ Rēzekne (kāpums no 16. uz 4. vietu), Balvi (no 21. uz 5. vietu), Preiļu novads (no 13. uz 8. vietu), Dagda (no 107. uz 30. vietu), bet laukos – Rēzeknes rajona Stoļerovas pagasts (no 60. uz 16. vietu), Balvu rajona Tilžas un Vectilžas pagasts (atbilstoši no 131. uz 99. vietu un no 83. uz 34. vietu), Daugavpils rajona Ilūkstes novads (no 62. uz 26. vietu) un Daugavpils rajona Ambeļu pagasts (no 134. uz 116. vietu).

Divās Latgales plānošanas reģiona pašvaldībās – Krāslavas novadā un Ludzā – 2003.–2005. gada laikā attīstības indeksa vērtība ir mainījusies no negatīvas uz pozitīvu. Savukārt no pozitīvas uz negatīvu attīstības indeksa vērtība ir mainījusies 14 pašvaldību teritorijām, no kurām lielākā daļa ir Rēzeknes, Preiļu un Balvu rajona pagasti.

Būtisks attīstības indeksa vērtības samazinājums novērojams Balvu rajona Bērzkalnes pagastā – teritorija rangu tabulā tas noslīdējis no 10. uz 62. vietu, Ludzas rajona Briģu pagastā – no 66. uz 122. vietu, Krāslavas rajona Andzeļu pagastā – no 39. uz 86. vietu, Ludzas rajona Pureņu pagastā – no 72. uz 113. vietu, Rēzeknes rajona Čornajas pagastā – no 29. uz 80. vietu.

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONS

Bezdarba līmenis

Bezdarba līmenis 2006. gada sākumā Rīgas reģionā vidēji un pilsētu grupā bija 3,4 %. Rīgas reģions ir vienīgais Latvijas reģionu vidū, kurā bezdarba līmenis pilsētās un laukos ir gandrīz vienāds (3,4 % un 3,5 %). Vidējie bezdarba rādītāji reģiona pašvaldību grupās ir ievērojami zemāki nekā bezdarba līmenis pilsētās un pagastos vidēji valstī – atbilstoši 4,6 % un 7,0 %.

Rīgas plānošanas reģiona pilsētu vidū zemākais bezdarba līmenis ir reģistrēts Rīgas un Ogres rajonā. Viszemākais bezdarba līmenis 2006. gada sākumā bija Saulkrastos ar lauku teritoriju – 2,3 %, Ikšķiles novadā – 2,4 % un Baldonē ar lauku teritoriju – 2,6 %. Augstākais bezdarba līmenis Rīgas reģiona pilsētās reģistrēts Limbažos – 5,4 %, Olainē – 5,0 % un Jūrmalā – 4,6 %.

Rīgas reģiona laukos 2006. gada sākumā bija 16 pagasti ar bezdarba līmeni, kas zemāks par 3 %. Pamatā tās ir Rīgas un Ogres rajona pašvaldības. Viszemākais bezdarba līmenis bija Ogres rajona Krapes (1,3 %) un Lauberes (1,5 %) pagastā un Rīgas rajona Salas pagastā (1,9 %). Ar lielāko bezdarba līmeni Rīgas plānošanas reģiona laukos izceļas Tukuma un Limbažu rajona pagasti. Vislielākais bezdarbs reģionā bija Tukuma rajona Zantes pagastā – 14,5 % un Limbažu rajona Braslavas pagastā – 6,5 %.

Rīgas reģionā 2003.–2005. gada laikā atšķirība starp visaugstāko un viszemāko bezdarba līmeni ir samazinājusies pilsētu grupā no 4,1 līdz 2,3 reizēm, bet palielinājusies pagastu grupā no 6,2 līdz 10,8 reizēm.

Atšķirību samazinājumu pilsētu grupā galvenokārt nosaka visaugstākā bezdarba līmeņa rādītāja samazināšanās no 6,9 % 2004. gada sākumā līdz 5,4 % 2005. gada sākumā; viszemākā bezdarba līmeņa kāpums bijis no 1,7 % līdz 2,3 %. Savukārt lauku grupā atšķirību palielinājumu nosaka zemākā rādītāja samazināšanās atbilstoši no 2,5 % uz 1,3 %.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā Rīgas reģiona pilsētās vidēji bija Ls 213,9 (2003. gadā – Ls 153,9), tas gan Rīgas nozīmīgā īpatsvara dēļ pilsētu kopējos aprēķinos ir tikai par 14,6 % lielāks nekā pilsētās vidēji visā valstī (Ls 186,7). Reģiona pagastos un lauku novados iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju veidoja vidēji Ls 152,4 (2003. gadā – Ls 108,4) jeb 1,5 reizes vairāk nekā vidēji pagastos valstī (Ls 101,2).

Rīgas reģiona iedzīvotāju ienākuma nodokļa uz 1 iedzīvotāju vidējo rādītāju 2005. gadā – Ls 172,6 – visvairāk ietekmēja Rīgā, Jūrmalā un Rīgas un Ogres rajona pilsētās un pagastos samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Vislielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju ir fiksēti Rīgā – Ls 224,5 un Baložos – Ls 224,2; 2005. gadā tie bija arī augstākie rādītāji visu Latvijas pilsētu vidū. Rīgas reģiona pilsētu grupā par Ls 100 mazāks iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju tika maksāts tikai Staicelē ar lauku teritoriju – Ls 79,6 un Kandavas novadā – Ls 94,9.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss 2003	2004	2005	Rangs 2003	2004	2005
Garkalnes novads	Rīgas	1,679	1,964	2,349	1	1	1
Baloži	Rīgas	0,881	1,388	1,474	6	2	2
Salas pagasts	Rīgas	0,443	1,225	1,355	11	3	3
Babītes pagasts	Rīgas	0,861	1,098	1,180	7	5	4
Ķekavas pagasts	Rīgas	1,187	0,984	1,069	4	7	5
Carnikavas novads	Rīgas	1,048	0,874	0,979	5	8	6
Ikšķiles novads	Ogres	0,720	1,007	0,967	8	6	7
Ādažu novads	Rīgas	1,352	1,174	0,910	2	4	8
Mārupes pagasts	Rīgas	0,021	0,775	0,798	17	10	9
Stopiņu novads	Rīgas	1,236	0,826	0,645	3	9	10
Ķeguma novads	Ogres	0,062	0,137	0,284	15	15	11
Olaines pagasts	Rīgas	0,492	0,510	0,247	10	11	12
Rīga	-	0,180	0,184	0,207	14	14	13
Lapmežciema nov.	Tukuma	-0,028	-0,620	0,138	21	32	14
Ropažu novads	Rīgas	0,438	0,199	0,021	12	13	15
Saulkrasti ar l.t.	Rīgas	-0,138	-0,219	-0,013	24	20	16
Ogres novads	Ogres	-0,367	0,097	-0,051	27	16	17
Siguldas novads	Rīgas	-0,026	-0,208	-0,128	20	19	18
Lauberes pagasts	Ogres	-0,797	-0,428	-0,134	38	28	19
Baldone ar l.t.	Rīgas	0,217	-0,134	-0,135	13	17	20
Salaspils novads	Rīgas	0,660	0,316	-0,142	9	12	21
Sējas novads	Rīgas	-0,120	-0,360	-0,221	23	25	22
Lielvārdes novads	Ogres	-0,025	-0,190	-0,258	19	18	23
Jumpravas pagasts	Ogres	-0,510	-0,367	-0,308	29	26	24
Suntažu pagasts	Ogres	-0,512	-0,686	-0,424	30	34	25
Inčukalna novads	Rīgas	-0,049	-0,231	-0,433	22	21	26
Krapes pagasts	Ogres	-1,148	-1,862	-0,488	44	61	27
Vangaži	Rīgas	0,019	-0,294	-0,491	18	23	28
Krimuldas pagasts	Rīgas	-0,708	-0,429	-0,505	35	29	29
Allažu pagasts	Rīgas	-0,580	-0,721	-0,520	32	35	30
Daugmales pagasts	Rīgas	-0,204	-0,558	-0,541	26	30	31
Mālpils pagasts	Rīgas	0,046	-0,344	-0,575	16	24	32
Olaine	Rīgas	-0,182	-0,248	-0,634	25	22	33
Jūrmala	-	-0,878	-0,652	-0,697	40	33	34
Ainaži ar l.t.	Limbažu	-0,800	-2,515	-0,741	39	68	35
Viesatu pagasts	Tukuma	-1,239	-1,055	-0,779	46	39	36
Slampes pagasts	Tukuma	-0,736	-0,935	-0,831	36	38	37
Engures pagasts	Tukuma	-0,438	-0,416	-0,900	28	27	38
Birzgales pagasts	Ogres	-1,474	-1,300	-0,906	54	43	39
Tukums	Tukuma	-0,706	-0,617	-0,949	34	31	40
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	-1,581	-3,327	-1,072	57	73	41
Pūres pagasts	Tukuma	-1,822	-1,276	-1,089	63	42	42
Tumes pagasts	Tukuma	-0,549	-1,133	-1,130	31	41	43
Ķeipenes pagasts	Ogres	-0,676	-0,791	-1,257	33	36	44
Sēmes pagasts	Tukuma	-1,712	-1,783	-1,258	60	57	45
Džūkstes pagasts	Tukuma	-1,444	-1,981	-1,337	52	64	46
Limbaži	Limbažu	-1,045	-0,854	-1,347	43	37	47
Zentenes pagasts	Tukuma	-2,178	-2,443	-1,483	68	66	48
Jaunpils pagasts	Tukuma	-1,476	-1,615	-1,491	55	50	49
Lēdmanes pagasts	Ogres	-0,992	-1,301	-1,540	41	44	50
Kandavas novads	Tukuma	-1,594	-1,691	-1,549	58	53	51
Brīvzemnieku pag.	Limbažu	-1,968	-1,712	-1,565	66	54	52
Madlienas pagasts	Ogres	-1,380	-1,683	-1,596	50	52	53
Aloja ar l.t.	Limbažu	-1,301	-1,482	-1,635	47	48	54
Katvaru pagasts	Limbažu	-1,846	-1,837	-1,676	65	60	55
Irlavas pagasts	Tukuma	-1,423	-1,792	-1,701	51	58	56
Lēdurgas pagasts	Limbažu	-1,237	-1,410	-1,742	45	45	57
Skultes pagasts	Limbažu	-1,512	-1,477	-1,742	56	47	58
Meņģeles pagasts	Ogres	-1,640	-1,908	-1,766	59	63	59
Smārdes pagasts	Tukuma	-0,759	-1,105	-1,814	37	40	60
Limbažu pagasts	Limbažu	-1,800	-1,771	-1,816	62	56	61
Mazozolu pagasts	Ogres	-1,016	-1,658	-1,846	42	51	62
Vidrižu pagasts	Limbažu	-1,444	-1,529	-1,858	53	49	63
Viļķenes pagasts	Limbažu	-2,772	-3,180	-2,221	71	72	64
Degoles pagasts	Tukuma	-2,228	-1,832	-2,262	70	59	65
Taurupes pagasts	Ogres	-1,340	-1,874	-2,266	49	62	66
Liepupes pagasts	Limbažu	-2,096	-2,549	-2,311	67	69	67
Vānes pagasts	Tukuma	-1,733	-1,757	-2,371	61	55	68
Pāles pagasts	Limbažu	-1,843	-2,031	-2,491	64	65	69
Staicele ar l.t.	Limbažu	-2,949	-3,428	-2,645	72	74	70
Umurgas pagasts	Limbažu	-2,220	-2,569	-2,686	69	70	71
Lestenes pagasts	Tukuma	-1,303	-1,454	-2,966	48	46	72
Jaunsātu pagasts	Tukuma	-3,342	-2,502	-3,600	74	67	73
Braslavas pagasts	Limbažu	-3,175	-2,712	-4,135	73	71	74
Zantes pagasts	Tukuma	-5,722	-4,419	-6,850	75	75	75

36. tabula. Rīgas plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2005. gada datiem

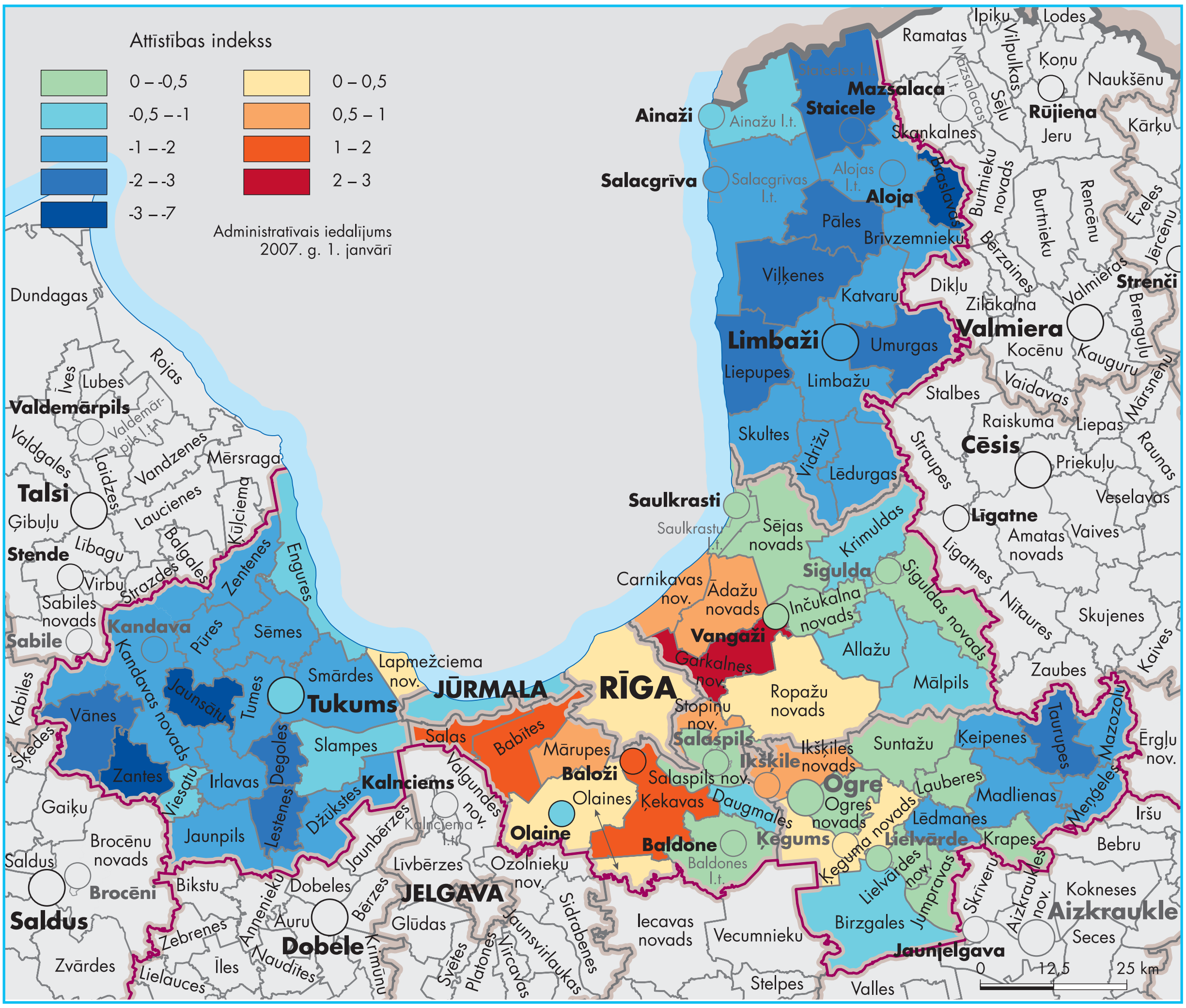

37. attēls. Rīgas plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

5 Rīgas rajona lauku pašvaldībās iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms 2005. gadā bija lielāks par Ls 200 uz 1 iedzīvotāju. Vislielākais samaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā bija Rīgas rajona Ķekavas pagastā – Ls 235,8. Tā ir vislielākā rādītāja vērtība ne tikai Rīgas reģionā, bet arī visās vietējās pašvaldībās Latvijā. Rīgas rajona iedzīvotāju ienākuma nodoklis Garkalnes novadā sasniedza Ls 216,5, bet Babītes pagastā, Ādažu novadā un Inčukalna novadā – atbilstoši Ls 208,1, 204,1 un 201,4.

Rīgas reģionā vismazākās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas uz 1 iedzīvotāju tika samaksātas Limbažu un Tukuma rajona pagastos: Limbažu rajona Braslavas pagastā – Ls 44,1, Tukuma rajona Jaunsātu pagastā – Ls 59,2 un Vānes pagastā – Ls 62,5.

No Rīgas reģiona vidējā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoma uz 1 iedzīvotāju atpaliek 17 no 20 reģiona pilsētām un 52 no 55 reģiona pagastiem, spilgti parādot atšķirību starp galvaspilsētu Rīgu ar tās apkaimi un pārējām plānošanas reģiona pašvaldībām.

Rīgas reģiona laukos ir lielākas atšķirības iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumos nekā pilsētās. 2005. gadā starp vislielāko un vismazāko iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju pagastos un lauku novados atšķirība bija 5,3 reizes, bet pilsētās – 2,8 reizes (2003. gadā atbilstoši 7,0 un 3,4 reizes).

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskās slodzes līmenis Rīgas reģiona pašvaldībās vidēji ir zemāks nekā valstī kopumā. Rīgas plānošanas reģiona pilsētās 2006. gada sākumā uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija vidēji 531,9 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, pagastos – vidēji 543,4 (Latvijā atbilstoši 539,8 un 587,2).

Rīgas reģionā 2006. gada sākumā mazākā demogrāfiskā slodze tika novērota Rīgas rajona pašvaldībās: pilsētu grupā – Baložos (395,6), Vangažos (483,6) un Salaspils novadā (486,5), pagastu grupā – Ādažu novadā (445,1), Olaines pagastā (455,4) un Salas pagastā (459,2).

Augstākais demogrāfiskās slodzes līmenis Rīgas reģiona pilsētu grupā bija Staicelē ar lauku teritoriju – 735,6 un Saulkrastos ar lauku teritoriju – 634,6. Pagastu grupā vislielākā demogrāfiskā slodze fiksēta Ogres rajona Madlienas pagastā – 700,5, Tukuma rajona Smārdes pagastā – 698,8 un Limbažu rajona Viļķenes pagastā – 691,1.

Atšķirība starp mazāko un lielāko demogrāfisko slodzi Rīgas plānošanas reģiona pilsētu grupas pašvaldībās 2006. gada sākumā bija 1,9 reizes, pagastu grupas pašvaldībās – 1,6 reizes.

Iedzīvotāju skaita pārmaiņas

Rīgas plānošanas reģions no 2001. gada sākuma līdz 2006. gada sākumam zaudēja 1,7 % savu iedzīvotāju, un tas ir mazāk nekā visā valstī tajā pašā laika posmā (2,9 %). Iedzīvotāju skaita vidējās pārmaiņas Rīgas reģiona pilsētās bija tuvas vidējo pārmaiņu rādītājam visās Latvijas pilsētās (atbilstoši – 2,8 % un – 2,9 %), savukārt reģiona laukos atšķirībā no valsts kopumā iedzīvotāju skaits mainījās pozitīvā virzienā. Latvijā visās pagastu grupas pašvaldībās piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits samazinājās vidēji par 3,1 %, bet Rīgas reģiona pagastos un lauku novados tas ievērojami palielinājās – vidēji par 5,9 %.

Reģiona pilsētu grupā iedzīvotāju skaits līdz 5 % kļuva lielāks 6 pilsētās un pilsētnovados, bet vairāk par 5 % – Ikšķiles novadā (par 13,2 %), Baldonē ar lauku teritoriju (par 7,9 %), Saulkrastos ar lauku teritoriju (par 7,3 %) un Baložos (par 7,1 %).

Rīgas reģiona pagastu grupā iedzīvotāju skaita pieaugums vērojams aptuveni 50 % pašvaldību – 22 pagastos un lauku novados. Palielinājums ir robežās līdz

pat 53,2 % – visvairāk iedzīvotāju piecu gadu periodā nākuši klāt Rīgas rajona Garkalnes pagastā. Ievērojami iedzīvotāju skaits palielinājās arī Rīgas rajona Mārupes pagastā – par 19,6 % un Rīgas rajona Olaines pagastā – par 19,1 %.

Starp iedzīvotājiem vispievilcīgākajām Rīgas reģiona teritorijām ir 19 Rīgas rajona pašvaldības, 7 Tukuma rajona pašvaldības, 4 Ogres rajona pašvaldības un 2 Limbažu rajona pašvaldības.

10 reģiona pilsētās iedzīvotāju skaits ir samazinājās – visvairāk Ainažos ar lauku teritoriju (par 9,7 %,) Alojā ar lauku teritoriju (par 5,5 %) un Limbažos (par 5,1 %). Galvaspilsētā Rīgā iedzīvotāju skaits sarucis par 3,8 %, būtiski ietekmējot reģiona vidējo rādītāju. Savukārt lauku teritoriju vidū ar visnozīmīgāko iedzīvotāju skaita samazināšanos negatīvi izcēlās Limbažu rajona Brīvzemnieku pagasts – par 20,0 %, Ogres rajona Mazozolu pagasts – par 12,4 %, Ogres rajona Meņģeles pagasts – par 11,9 % un Tukuma rajona Zentenes pagasts – par 10,4 %.

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Rīgas plānošanas reģiona attīstības indeksa rangu tabulas pirmajās 15 vietās pēc 2005. gada datiem atrodas 11 Rīgas rajona pašvaldības, 2 Ogres rajona pašvaldības, 1 Tukuma rajona pašvaldība un Rīga. Savukārt rangu tabulu beigās starp 15 teritorijām ir 8 Limbažu rajona, 5 Tukuma rajona un 2 Ogres rajona pašvaldības.

Rangu tabulas pirmo rindu jau trešo gadu aizņem Rīgas rajona Garkalnes pagasts (ar attīstības indeksa vērtību 2005. gadā 2,349). No tā atpaliek Rīgas rajona Baloži, Salas pagasts, Babītes pagasts, Ķekavas pagasts, Carnikavas novads un Ogres rajona Ikšķiles novads. Galvaspilsēta Rīga tabulā ieņem 13. vietu.

Kopumā pozitīva attīstības indeksa vērtība ir 15 no 75 jeb 20 % Rīgas plānošanas reģiona pašvaldību.

Reģiona rangu tabulas pēdējā vietā ierindojas Tukuma rajona Zantes pagasts ar attīstības indeksa vērtību – 6,850, Limbažu rajona Braslavas pagasts (– 4,135) un Jaunsātu pagasts (– 3,600). (sk. 36. tabulu un 37. attēlu.) Ārkārtīgi zemās attīstības indeksa vērtības salīdzinājumā ar citiem plānošanas reģioniem vērtējamas kā ekstremālas, jo salīdzināmās Rīgas reģiona pašvaldību teritorijas ir krasi atšķirīgas. Galvenā nozīme, protams, ir Rīgas lielajam īpatsvaram reģionā.

No teritorijām, kuru attīstības indekss gada laikā ir būtiski palielinājies un kuras rangu tabulā ir ievērojami pacēlušās 2005. gadā salīdzinājumā ar 2003. gadu, ir jāizceļ Baloži (kāpums no 6. uz 2. vietu), Rīgas rajona Babītes (no 7. uz 4. vietu) un Salas (no 11. uz 3. vietu) pagasts, Mārupes pagasts (no 17. uz 9. vietu) un Ogres novads (no 27. uz 17. vietu). Ar nozīmīgāko attīstības indeksa vērtības palielināšanos izceļas Tukuma rajona Pūres (no 63. uz 42. vietu) un Zentenes (no 68. uz 48. vietu) pagasts, kā arī Ogres rajona Krapes pagasts (no 44. uz 27. vietu).

Attīstības indekss ir palielinājies abām Limbažu rajona piejūras pilsētām – Ainažiem ar lauku teritoriju (no 39. uz 35. vietu) un Salacgrīvai ar lauku teritoriju (no 57. uz 41. vietu).

Nozīmīga attīstības indeksa samazināšanās 2003.–2005. gada laikā ir notikusi Tukuma rajona Smārdes pagastā (no 37. uz 60. vietu), Ogres rajona Mazozolu pagastā (no 42. uz 62. vietu) un Tukuma rajona Lestenes pagastā (no 48. uz 72. vietu).

Tikai vienai Rīgas plānošanas reģiona pašvaldību teritorijai attīstības indeksa vērtība triju gadu laikā ir mainījusies no negatīvas uz pozitīvu – Tukuma rajona Lapmežciema pagastam, savukārt no pozitīvas uz negatīvu tā mainījusies četrām Rīgas rajonā ietilpstošām pašvaldībām – Baldonei ar lauku teritoriju, Salaspilij ar lauku teritoriju, Vangažiem un Mālpils pagastam. Attīstības indeksa vērtība būtiski ir samazinājusies Tukuma rajona Zantes pagastā, taču rangu tabulā tas savu novietojumu nav mainījis, joprojām atrodoties pēdējā, 75. vietā.

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS

Bezdarba līmenis

Bezdarba līmenis 2006. gada sākumā gan Vidzemes plānošanas reģiona pilsētās, gan pagastos bija vidēji 5,5 %. 2006. gada sākumā Vidzemes reģions bija vienīgais Latvijas reģionu vidū, kurā bezdarba līmenis pilsētās un laukos bija vienāds. 2005. gada sākumā līdzīga situācija bija arī Rīgas reģionā. Salīdzinājumā ar 2004. gada sākumu bezdarba līmenis pilsētās ir samazinājies par 0,8, bet laukos par 1,1 procentpunktu. Vidzemes reģiona pilsētās vidējais bezdarba līmeņa rādītājs ir augstāks nekā pilsētās valstī kopumā (4,6 %), savukārt laukos – zemāks nekā atbilstošais valsts vidējais rādītājs (7,0 %).

2006. gada sākumā Vidzemes reģiona pilsētās mazākais bezdarba līmenis bija Līgatnē (4,1 %), Rūjienā un Cēsīs (4,2 % katrā), lielākais – Varakļānos (11,9 %) un Sedā ar lauku teritoriju (8,1 %).

Pagastu grupā zemākais bezdarba līmenis 2005. gada sākumā ir reģistrēts Alūksnes rajona Jaunlaicenes pagastā – 2,4 %, Valkas rajona Palsmanes pagastā – 2,5 %, savukārt augstākais bezdarba līmenis bija Alūksnes rajona Pededzes pagastā – 18,1 %, Madonas rajona Ošupes pagastā –15,1% un Varakļānu pagastā – 14,2 %.

Atšķirība starp viszemāko un visaugstāko bezdarba līmeni Vidzemes plānošanas reģiona pilsētās 2006. gada sākumā bija 2,9 reizes. Daudzkārt lielāka atšķirība redzama pagastu grupā – 7,5 reizes. Divus gadus iepriekš šī atšķirība atbilstoši bija 4,1 un 11,0 reizes.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

2005. gadā iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju Vidzemes reģiona pilsētās bija vidēji Ls 164,6, bet pagastos gandrīz uz pusi mazāks – vidēji Ls 93,1. Vidzemes reģiona rādītāji ir zemāki par atbilstošajiem valsts vidējiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa rādītājiem uz 1 iedzīvotāju pilsētu un pagastu grupās (atbilstoši Ls 186,7 un 101,2). Vidzemes plānošanas reģionā vidējā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa 2005. gadā bija Ls 124,3 uz 1 iedzīvotāju – šo apmēru nesasniedza 5 no 16 reģiona pilsētām un 102 no 108 reģiona pagastiem.

Vislielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā bija Valmierā – Ls 199,5, Smiltenē – Ls 196,8 un Cēsīs – Ls 178,3. Pagastu grupā līderi bija Cēsu rajona Priekuļu pagasts – Ls 178,1, Valmieras rajona Valmieras pagasts – Ls 160,8 un Madonas rajona Kalsnavas pagasts – Ls 147,4.

Starp Vidzemes reģiona pilsētām 2005. gadā vismazākā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa uz 1 iedzīvotāju bija fiksēta Apē ar lauku teritoriju (Ls 77,2) un Varakļānos (Ls 79,0) – divas reizes mazāka nekā reģiona pilsētās vidēji. Vidzemes reģiona lauku pašvaldībās vismazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju 2005. gadā bija Alūksnes rajona Pededzes pagastā – Ls 33,3, Madonas rajona Varakļānu pagastā – Ls 40,0 un Valmieras rajona Ramatas pagastā – Ls 42,6. Tas ir 2–3 reizes mazāk nekā reģiona laukos vidēji.

Vidzemes plānošanas reģiona pagastu grupā vērojami visai lieli labklājības līmeņa kontrasti – atšķirība starp pagastiem pēc samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoma uz 1 iedzīvotāju ir 5,3 reizes. Reģiona pilsētu vidū atšķirība nav tik liela – 2,6 reizes.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskā slodze Vidzemes plānošanas reģionā vidēji ir augstāka nekā caurmērā valstī. Vidzemes reģiona pilsētās 2006. gada sākumā vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija 587,3 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji (valstī – 539,8), bet pagastos – 597,8 (valstī – 587,2).

Vidzemes reģiona pilsētu grupā zemākā demogrāfiskā slodze 2006. gada sākumā bija Valmierā – 547,7 un Gulbenē – 559,1. Augstākais demogrāfiskās slodzes līmenis pilsētu vidū bija Līgatnē – 772,5 un Mazsalacā ar lauku

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss 2003	2004	2005	Rangs 2003	2004	2005
Valmieras pagasts	Valmieras	1,534	1,178	1,147	1	1	1
Valmiera	Valmieras	0,828	1,055	0,991	4	2	2
Cēsis	Cēsu	0,632	0,722	0,733	5	4	3
Launkalnes pagasts	Valkas	0,589	0,677	0,674	7	5	4
Palsmanes pagasts	Valkas	-0,032	0,441	0,619	35	10	5
Amatas novads	Cēsu	0,517	0,354	0,539	9	14	6
Brantu pagasts	Valkas	0,348	0,413	0,510	11	11	7
Vaidavas pagasts	Valmieras	0,597	0,600	0,498	6	6	8
Smiltene	Valkas	0,913	0,540	0,491	3	7	9
Priekuļu pagasts	Cēsu	1,134	0,730	0,465	2	3	10
Kauguru pagasts	Valmieras	0,518	0,527	0,442	8	8	11
Straupes pagasts	Cēsu	0,257	0,223	0,397	16	20	12
Vaives pagasts	Cēsu	-0,078	-0,009	0,355	39	36	13
Alūksne	Alūksnes	0,220	0,385	0,315	17	13	14
Madona	Madonas	0,360	0,296	0,299	10	18	15
Kocēnu pagasts	Valmieras	0,286	0,183	0,298	15	21	16
Līgatnes pagasts	Cēsu	0,346	0,311	0,245	12	16	17
Rencēnu pagasts	Valmieras	0,220	0,071	0,243	18	28	18
Vecpiebalgas pag.	Cēsu	0,178	0,300	0,226	23	17	19
Veselavas pagasts	Cēsu	-0,189	0,003	0,225	50	34	20
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	-0,290	0,387	0,223	59	12	21
Gaujienas pagasts	Alūksnes	0,071	0,338	0,219	28	15	22
Gulbene	Gulbenes	0,153	0,243	0,208	24	19	23
Blomes pagasts	Valkas	-0,218	-0,083	0,204	53	41	24
Stalbes pagasts	Cēsu	-0,127	0,084	0,170	43	27	25
Rūjiena	Valmieras	0,188	0,152	0,160	21	22	26
Naukšēnu pagasts	Valmieras	0,085	0,023	0,155	27	32	27
Taurenes pagasts	Cēsu	0,314	-0,274	0,138	13	53	28
Sarkaņu pagasts	Madonas	-0,677	-0,272	0,125	89	52	29
Brenguļu pagasts	Valmieras	0,196	-0,157	0,123	19	47	30
Raunas pagasts	Cēsu	0,112	-0,078	0,116	26	40	31
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	-0,366	0,088	0,092	64	26	32
Raiskuma pagasts	Cēsu	-0,121	-0,067	0,068	41	39	33
Liepas pagasts	Cēsu	0,027	-0,018	0,062	32	37	34
Valka	Valkas	0,288	0,040	0,015	14	30	35
Lubāna	Madonas	-0,135	-0,088	-0,001	44	42	36
Stradu pagasts	Gulbenes	-0,236	-0,205	-0,019	54	48	37
Daukstu pagasts	Gulbenes	-0,525	-0,390	-0,033	77	69	38
Jeru pagasts	Valmieras	0,184	0,012	-0,035	22	33	39
Variņu pagasts	Valkas	-0,030	0,489	-0,047	34	9	40
Smiltenes pagasts	Valkas	-0,181	-0,397	-0,050	46	70	41
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	-0,285	-0,294	-0,051	58	56	42
Virešu pagasts	Alūksnes	-0,126	0,150	-0,053	42	23	43
Bērzaunes pagasts	Madonas	-0,155	-0,276	-0,065	45	55	44
Jaunpiebalgas pag.	Cēsu	-0,185	-0,058	-0,075	48	38	45
Lizuma pagasts	Gulbenes	-0,182	-0,303	-0,075	47	58	46
Litenes pagasts	Gulbenes	-0,279	0,054	-0,078	57	29	47
Dzērbenes pagasts	Cēsu	-0,060	0,124	-0,081	37	24	48
Bērzaines pagasts	Valmieras	0,189	-0,003	-0,103	20	35	49
Lodes pagasts	Valmieras	0,065	-0,155	-0,106	29	46	50
Lazdonas pagasts	Madonas	-0,063	-0,267	-0,108	38	51	51
Kalsnavas pagasts	Madonas	-0,196	-0,154	-0,145	51	45	52
Burtnieku novads	Valmieras	-0,196	0,041	-0,157	49	31	53
Nītaures pagasts	Cēsu	0,048	-0,313	-0,174	30	60	54
Rankas pagasts	Gulbenes	-0,039	-0,437	-0,204	36	72	55
Jaunannas pagasts	Alūksnes	-0,561	-0,382	-0,227	82	67	56
Zilākalna pagasts	Valmieras	-0,445	-0,360	-0,244	70	64	57
Ķoņu pagasts	Valmieras	-0,473	-0,276	-0,272	74	54	58
Cesvaine ar l.t.	Madonas	-0,203	-0,208	-0,335	52	49	59
Strenči	Valkas	-1,113	-0,382	-0,354	109	66	60
Ziemeru pagasts	Alūksnes	-0,433	-0,450	-0,355	67	73	61
Liezēres pagasts	Madonas	-0,927	-0,211	-0,370	98	50	62
Praulienas pagasts	Madonas	-0,437	-0,359	-0,381	68	63	63
Inešu pagasts	Cēsu	-0,255	-0,296	-0,406	55	57	64
Vilpulkas pagasts	Valmieras	0,047	-0,130	-0,412	31	43	65
Bilskas pagasts	Valkas	-0,594	-0,337	-0,412	87	62	66
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	-0,011	0,104	-0,440	33	25	67
Grundzāles pagasts	Valkas	-0,564	-0,478	-0,452	83	75	68
Tirzas pagasts	Gulbenes	-0,652	-0,710	-0,510	88	86	69
Dikļu pagasts	Valmieras	-0,554	-0,520	-0,522	81	78	70
Zosēnu pagasts	Cēsu	-0,856	-0,702	-0,542	94	85	71
Annas pagasts	Alūksnes	-0,585	-1,155	-0,544	85	105	72
Plāņu pagasts	Valkas	-0,564	-0,307	-0,544	84	59	73
Trikātas pagasts	Valkas	-0,466	-0,930	-0,549	73	93	74
Ramatas pagasts	Valmieras	-0,308	-1,192	-0,559	61	108	75
Alsviķu pagasts	Alūksnes	-0,456	-0,369	-0,565	72	65	76
Druvienas pagasts	Gulbenes	-0,549	-0,845	-0,566	79	89	77
Vijciema pagasts	Valkas	-0,362	-0,321	-0,598	63	61	78
Vestienas pagasts	Madonas	-0,439	-0,563	-0,617	69	80	79
Valkas pagasts	Valkas	-0,258	-0,383	-0,644	56	68	80
Līgatne	Cēsu	0,137	-0,633	-0,646	25	83	81
Lejasciema pagasts	Gulbenes	-0,590	-0,479	-0,648	86	76	82
Aronas pagasts	Madonas	-0,336	-0,412	-0,666	62	71	83
Burtnieku pagasts	Valmieras	-0,401	-0,576	-0,700	65	82	84
Kaives pagasts	Cēsu	-1,162	-1,352	-0,708	112	113	85
Beļavas pagasts	Gulbenes	-0,841	-0,793	-0,736	93	88	86
Ērgļu novads	Madonas	-0,508	-0,610	-0,748	75	81	87
Seda ar l.t.	Valkas	-0,302	-0,995	-0,755	60	96	88
Drustu pagasts	Cēsu	-0,482	-1,016	-0,758	76	99	89
Ēveles pagasts	Valkas	-1,170	-1,235	-0,763	113	110	90
Ērģemes pagasts	Valkas	-0,768	-1,041	-0,780	90	101	91
Sēļu pagasts	Valmieras	-0,096	-0,459	-0,785	40	74	92
Ilzenes pagasts	Alūksnes	-1,018	-1,011	-0,819	104	98	93
Zvārtavas pagasts	Valkas	-0,548	-0,561	-0,837	78	79	94
Jērcēnu pagasts	Valkas	-1,196	-1,220	-0,852	114	109	95
Barkavas pagasts	Madonas	-1,045	-1,030	-0,854	107	100	96
Dzelzavas pagasts	Madonas	-0,815	-0,921	-0,858	92	92	97
Zaubes pagasts	Cēsu	-0,991	-1,509	-0,904	101	116	98
Mētrienas pagasts	Madonas	-1,041	-0,853	-0,926	105	90	99
Mārcienas pagasts	Madonas	-1,103	-1,264	-0,949	108	111	100
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	-0,768	-0,765	-0,953	91	87	101
Jaunalūksnes pag.	Alūksnes	-0,554	-0,490	-0,954	80	77	102
Ipiķu pagasts	Valmieras	-0,877	-0,985	-0,977	95	95	103
Jaungulbenes pag.	Gulbenes	-0,450	-0,141	-0,988	71	44	104
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	-0,913	-1,130	-1,006	96	104	105
Skujenes pagasts	Cēsu	-1,044	-1,156	-1,067	106	106	106
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	-0,999	-1,089	-1,094	102	103	107
Kalncempju pagasts	Alūksnes	-1,138	-0,665	-1,094	111	84	108
Trapenes pagasts	Alūksnes	-0,424	-0,875	-1,129	66	91	109
Kārķu pagasts	Valkas	-0,921	-0,941	-1,140	97	94	110
Ape ar l.t.	Alūksnes	-1,566	-1,182	-1,148	118	107	111
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	-0,970	-0,995	-1,158	100	97	112
Mālupes pagasts	Alūksnes	-1,005	-1,429	-1,190	103	115	113
Malienas pagasts	Alūksnes	-0,946	-1,044	-1,197	99	102	114
Galgauskas pagasts	Gulbenes	-1,388	-1,404	-1,222	116	114	115
Ligo pagasts	Gulbenes	-1,128	-1,297	-1,315	110	112	116
Ļaudonas pagasts	Madonas	-1,660	-1,803	-1,546	121	121	117
Liepnas pagasts	Alūksnes	-1,437	-1,581	-1,672	117	118	118
Murmastienes pag.	Madonas	-1,616	-1,655	-1,790	119	119	119
Indrānu pagasts	Madonas	-1,233	-1,664	-1,877	115	120	120
Varakļāni	Madonas	-1,639	-1,526	-1,880	120	117	121
Ošupes pagasts	Madonas	-1,823	-2,054	-2,270	122	122	122
Varakļānu pagasts	Madonas	-2,359	-2,086	-2,431	123	123	123
Pededzes pagasts	Alūksnes	-2,691	-2,736	-3,012	124	124	124

37. tabula. Vidzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2005. gada datiem

teritoriju – 749,8. Šajās abās pilsētās demogrāfiskā slodze ir vislielākā starp visām Latvijas pilsētām.

Reģiona pagastos zemākais demogrāfiskās slodzes līmenis vērojams Valmieras rajona Valmieras pagastā – 452,1, Cēsu rajona Veselavas pagastā – 489,5 un Gulbenes rajona Stradu pagastā – 502,8 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem. Lielākā demogrāfiskā slodze bija Madonas rajona Varakļānu pagastā – 813,3, Alūksnes rajona Liepnas pagastā – 812,8 un Cēsu rajona Kaives pagastā –743,2. Varakļānu pagasta un Liepnas pagastā demogrāfiskās slodzes rādītāji ir visaugstākie Latvijā 2006. gada sākumā, lielāka demogrāfiska slodze ir tikai Preiļu rajona Saunas pagastā (830,8).

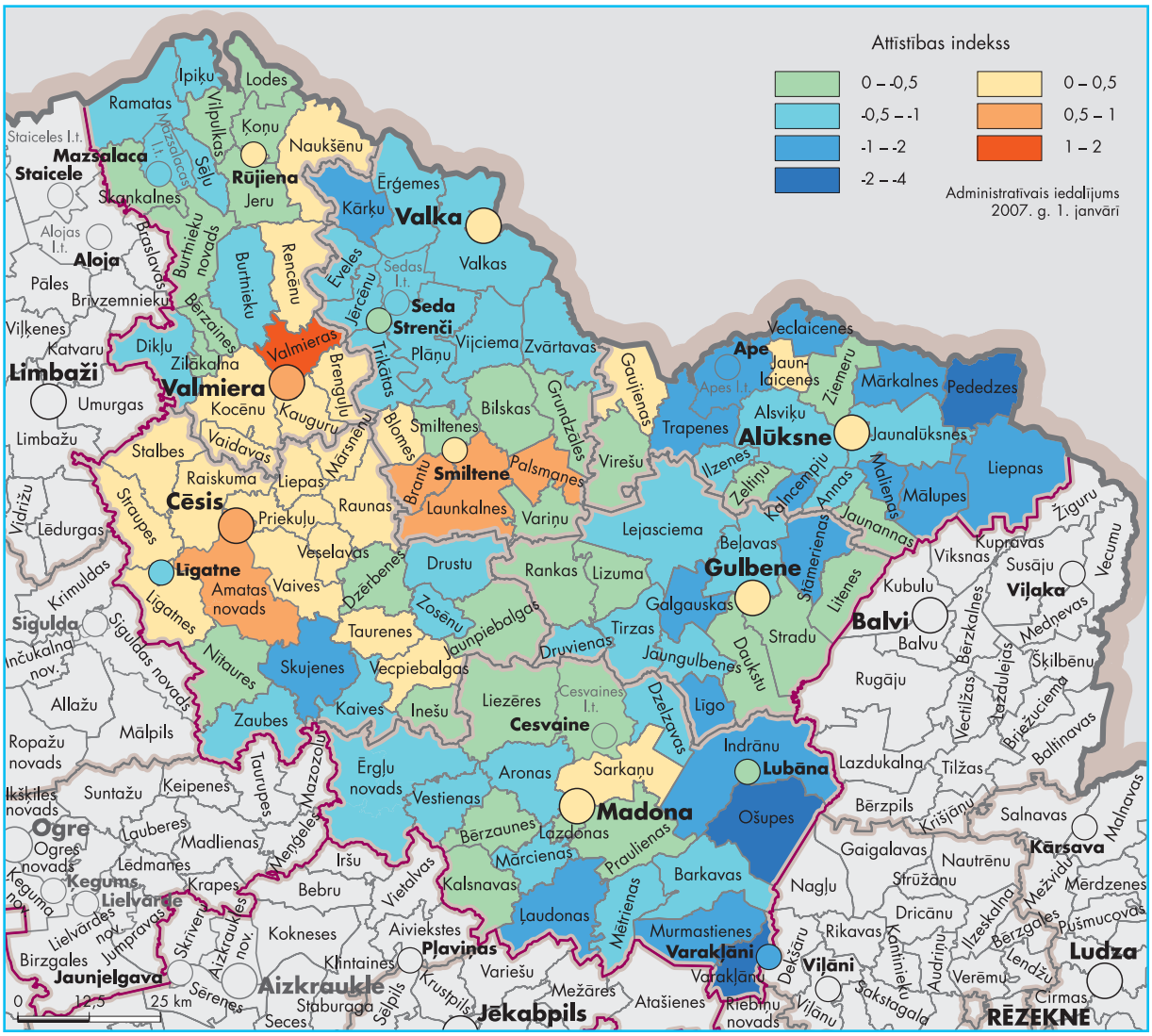

38. attēls. Vidzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2004. gada datiem

Demogrāfiskās slodzes zemākie un augstākie rādītāji 2006. gada sākumā Vidzemes reģiona pilsētās atšķiras 1,4 reizes, reģiona pagastos – 1,8 reizes.

Iedzīvotāju skaita pārmaiņas

Laika posmā no 2001. gada sākuma līdz 2006. gada sākumam Vidzemes plānošanas reģiona iedzīvotāju skaits saruka par 4,5 %, un tas ir vairāk nekā Latvijā kopumā – valstī šis rādītājs bija 2,9 %. Vidzemes reģiona laukos iedzīvotāju skaits samazinājās divas reizes straujāk nekā pilsētās. Reģiona pilsētās iedzīvotāju skaits samazinājās par 2,5 % (rādītājs ir nedaudz labāks nekā valstī atbilstošajā laika posmā – 2,9 %), bet pagastos tas kritās izteikti straujāk – par 5,9 %, ievērojami pārsniedzot atbilstošo valsts vidējo rādītāju (3,1 %).

Iedzīvotāju skaits Vidzemes reģiona pilsētās kopumā ir samazinājies par 2,7 tūkst., bet laukos – par 8,6 tūkst.

Apskatāmajā periodā iedzīvotāju skaits palielinājās Valmierā (par 0,2 %), bet pārējās Vidzemes reģiona pilsētās samazinājās 2–10 % robežās.

Reģiona laukos iedzīvotāju skaits ir palielinājies 5 pašvaldībās. Lielākais iedzīvotāju skaita pieaugums piecu gadu laikā reģistrēts Valmieras rajona Kauguru pagastā – par 2,2 %, Valmieras rajona Zilākalna pagastā un Alūksnes rajona Zeltiņu pagastā – par 1,0 % katrā. Valkas rajona Brantu pagastā iedzīvotāju skaits palielinājās par 0,7 %, Valmieras rajona Valmieras pagastā – par 0,3 %.

Lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums no 2001. līdz 2006. gada sākumam Vidzemes reģiona pilsētu grupā novērots Strenčos (par 10,3 %) un Apē ar lauku teritoriju (par 9,3 %), bet pagastu grupā – Gulbenes rajona Jaungulbenes pagastā (par 24,6 %), Alūksnes rajona Kalncempju pagastā (par 19,7 %) un Valmieras rajona Ipiķu pagastā (par 16,3 %).

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības indeksa rangu tabulas pirmajā vietā pēc 2003.–2005. gada datiem atrodas Valmieras rajona Valmieras pagasts. Valmieras pagasta attīstības indeksa vērtība pēc 2005. gada datiem ir 1,147. Piecu pēc attīstības indeksa labāko pašvaldību skaitā pēc 2005. gada datiem ir arī Valmiera, Cēsis, Valkas rajona Launkalnes pagasts un Palsmanes pagasts. Vidzemes plānošanas reģionā attīstības indeksa pozitīva vērtība ir 35 no 124 pašvaldībām jeb 28% no visām pilsētu un pagastu grupu teritorijām – tas ir lielākais pašvaldību ar pozitīvu attīstības indeksu īpatsvars starp visiem plānošanas reģioniem.

Rangu tabulā pēdējo vietu pēc 2005. gada datiem ieņem Alūksnes rajona Pededzes pagasts ar attīstības indeksa vērtību – 3,012. Rangu tabulas beigu daļā ir Madonas rajona pašvaldības – Varakļānu, Ošupes, Indrānu un Murmastienes pagasts. No Vidzemes plānošanas reģiona pilsētām viszemākais attīstības indekss ir Varakļāniem – reģiona rangu tabulā tie ieņem 121. vietu (sk. 37. tabulu un 38. attēlu).

Vidzemes reģionā salīdzinājumā ar pārējiem plānošanas reģioniem 2003.–2005. gadā pašvaldību teritoriju attīstības indeksa vērtības svārstības un līdz ar to pilsētu un pagastu pakāpšanās vai noslīdēšana rangu tabulā ir notikusi visintensīvāk. Salīdzinot 2003. gada datus ar 2005. gada datiem, Vidzemes reģionā ar ievērojamu attīstības indeksa vērtības pieaugumu jāizceļ Madonas rajona Sarkaņu pagasts (kāpums no 87. uz 29. vietu) un Strenči (no 109. uz 60. vietu), Gulbenes rajona Daukstu pagasts (no 77. uz 38. vietu), Alūksnes rajona Jaunlaicenes pagasts (no 59. uz 21. vietu), Valkas rajona Brantu pagasts (no 11. uz 7. vietu) un Palsmanes pagasts (no 35. uz 5. vietu).

Apskatāmajā laikā posmā pozitīvu attīstības indeksa vērtību saglabāja 26 Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldības, 9 pašvaldības to mainīja no pozitīva uz negatīvu, bet 6 – no negatīva uz pozitīvu. Tie ir jau minētie Madonas rajona Sarkaņu pagasts, Alūksnes rajona Jaunlaicenes pagasts, Valkas rajona Palsmanes pagasts, Cēsu rajona pagasti – Mārsnēnu, Veselavas, Raiskuma, Vaives un Stalbes pagasts, kā arī Valkas rajona Blomes pagasts.

Starp teritorijām, kurām attīstības indeksa vērtība 2005. gadā salīdzinājumā ar 2003. gadu no pozitīvas ir kļuvusi negatīva, jāizceļ Līgatne, Valmieras rajona Jeru, Bērzaines un Lodes pagasts un Cēsu rajona Nītaures pagasts.

No teritorijām ar attīstības indeksa negatīvu dinamiku jāmin arī Seda ar lauku teritoriju, kura rangu tabulā noslīdējusi no 60. uz 88. vietu, un Valmieras rajona Vilpulkas pagasts – no 31. uz 65. vietu.

Visnozīmīgākais attīstības indeksa samazinājums fiksēts Līgatnē. Attīstības indeksa rangu tabulā tā noslīdējusi no 25. uz 81. vietu. Būtiska attīstības indeksa vērtības samazināšanās triju gadu laikā notikusi Alūksnes rajona Trapenes pagastā (no 66. uz 109. vietu) un Valmieras rajona Sēļu pagastā (no 40. uz 92. vietu). Šāda pavērsiena iemesls galvenokārt ir relatīvi straujš bezdarba līmeņa pieaugums pagastā un visai izteikts iedzīvotāju skaita sarukums.

ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS

Bezdarba līmenis

Bezdarba līmenis 2006. gada sākumā Zemgales plānošanas reģiona pilsētās bija vidēji 6,3 % – augstāks nekā vidēji pilsētās valstī (5,4 %), bet reģiona laukos – vidēji 5,9 %, tātad zemāks par pagastu grupas pašvaldību vidējo rādītāju valstī (7,0 %). Pilsētu grupas pašvaldībās triju gada laikā bezdarbs pilsētās un pilsētnovados bija samazinājies par 0,9, bet pagastos un lauku novados – par 0,5 procentpunktiem. Zemgales reģionā ir nelielas atšķirības starp bezdarba līmeņa vidējiem rādītājiem pilsētās un laukos.

Starp Zemgales reģiona pilsētām zemākais bezdarba līmenis 2006. gada sākumā bija Jelgavā (3,8 %,) kā arī Bauskā un Pļaviņās (6,0 % katrā), lielākais – Aknīstē ar lauku teritoriju (11,8 %) un Viesītē ar lauku teritoriju (10,7 %).

Reģiona pagastu grupā zemākais bezdarba līmenis reģistrēts Jelgavas rajona Valgundes pagastā – 2,2 %, Sidrabenes pagastā – 2,4 % un Bauskas rajona Stelpes pagastā – 2,9 %. Visaugstākais bezdarba līmenis bija Jēkabpils rajona Asares pagastā – 13,8 %, Dobeles rajona Ukru pagastā – 11,9 % un Bauskas rajona Bārbeles pagastā – 11,8 %.

Visaugstākais un viszemākais bezdarba līmenis Zemgales reģionā 2006. gadā atšķīrās pilsētās 3,1 reizes un laukos 6,3 reizes (2004. gada sākumā – atbilstoši 2,6 reizes un 5,9 reizes). 2004.–2006. gada periodā Zemgales reģionā atšķirība starp pagastiem un pilsētām ir palielinājusies.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju Zemgales plānošanas reģiona pilsētās 2005. gadā bija Ls 160,9 – par Ls 25,8 mazāk nekā vidēji pilsētās kopumā valstī (Ls 186,7), bet pagastos – Ls 101,4, un būtībā tas atbilst valsts vidējam rādītājam lauku teritorijās (Ls 101,2). Zemgales reģiona pilsētās vidējais iedzīvotāju ienākuma nodoklis, ja rēķina uz 1 iedzīvotāju, bija 1,6 reizes lielāks nekā reģiona pagastos. Zemgales plānošanas reģionā iedzīvotāju ienākuma nodokļa vidējo līmeni uz 1 iedzīvotāju – Ls 130,8 – nesasniedza 4 no 11 reģiona pilsētām un 80 no 84 jeb 95 % no reģiona pagastiem un lauku novadiem.

Vislielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāji pilsētu grupā, ja rēķina uz 1 iedzīvotāju, 2004. gadā bija Aizkraukles novads – Ls 207,6 un Dobele – Ls 198,7. Pagastu grupā pēc šī rādītāja priekšgalā atradās Jelgavas rajona Ozolnieku novads – Ls 147,1, Aizkraukles rajona Skrīveru pagasts – Ls 140,9 un Kokneses pagasts – Ls 138,7.

2005. gadā vismazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju starp Zemgales reģiona pilsētām bija Viesītē ar lauku teritoriju (Ls 101,9) un Aknīstē ar lauku teritoriju (Ls 103,2), bet pagastu grupā – Jēkabpils rajona Asares pagastā (Ls 39,7), Bauskas rajona Viesturu pagastā (Ls 47,7) un Jēkabpils rajona Dignājas pagastā (Ls 47,9).

Atšķirība starp vislielāko un vismazāko samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju Zemgales plānošanas reģiona pilsētās 2005. gadā bija 2,0 reizes, pagastos – 3,7 reizes. Atšķirība gada laikā ir kļuvusi nedaudz mazāka (2003. gadā tā bija atbilstoši 2,3 un 5,2 reizes).

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskā slodze Zemgales plānošanas reģiona pilsētās 2006. gada sākumā bija līdzīga vidējam rādītājam pilsētās valstī, bet pagastos – pat zemāka nekā vidēji lauku teritorijās Latvijā.

Vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem Zemgales reģiona pilsētās bija 540,4 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, pagastos – 574,9 (atbilstošie vidējie rādītāji valstī – 539,8 un 587,2).

Zemgales reģiona pilsētu grupā mazākā demogrāfiskā slodze 2006. gada sākumā ir fiksēta Aizkraukles novadā (486,0) un Jelgavā (525,4), lielākā – Pļaviņās (648,2) un Aknīstē ar lauku teritoriju (631,7).

Pagastu grupā ar zemāko demogrāfiskās slodzes līmeni izcēlās Bauskas rajona Gailīšu pagasts – 418,7, Aizkraukles rajona Sērenes pagasts – 424,3 un Jēkabpils rajona Gārsenes pagasts – 462,2. Lielākā demogrāfiskā slodze bija Jēkabpils rajona lauku pašvaldībās: Rubenes pagastā – 804,5, Kūku pagastā – 773,5 un Zasas pagastā – 720,7 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējīgajiem iedzīvotājiem.

Atšķirība starp zemāko un augstāko demogrāfiskās slodzes rādītāju Zemgales plānošanas reģiona pilsētu grupā bija 1,3 reizes, pagastu grupā – 1,9 reizes.

Iedzīvotāju skaita pārmaiņas

Zemgales plānošanas reģionā no 2001. gada sākuma līdz 2006. gada sākumam iedzīvotāju skaits samazinājās par 2,1 % – nedaudz mazāk nekā valstī kopumā (2,9 %). Zemgales reģiona pilsētās un pagastos iedzīvotāju skaita pārmaiņās ir vērojamas būtiskas atšķirības – iedzīvotāju skaits pilsētu grupas pašvaldībās piecu gadu laikā ir samazinājās vidēji tikai par 0,9 %, bet pagastu grupas pašvaldībās – vidēji par 3,2 %. Atbilstošie valsts vidējie rādītāji šajā laika posmā bija – 2,9 % un – 3,1 %.

Pēdējo piecu gadu laikā Zemgales reģiona iedzīvotāju skaits pilsētās ir samazinājies par 1,4, laukos – par 4,7 tūkst. Šajā periodā no 11 reģiona pilsētām iedzīvotāju skaits palielinājās tikai Jelgavā – par 2,4 % un Jaunjelgavā – par 1,3 %. Tomēr skaitliski tas ir gandrīz divreiz mazāk nekā visu pārējo Zemgales reģiona pilsētu iedzīvotāju sarukums. Laukos iedzīvotāju skaits palielinājās 19 no 84 reģiona pagastiem un lauku novadiem. Piecu gadu laikā visievērojamākais iedzīvotāju skaita pieaugums fiksēts Jelgavas rajona Svētes pagastā – par 8,3 %, Dobeles rajona Auru pagastā – par 6,9 %, Aizkraukles rajona Mazzalves pagastā – par 2,9 %. Iedzīvotāju skaita pieaugums novērots 7 Jelgavas rajona, 6 Aizkraukles rajona, 3 Bauskas rajona, 2 Jēkabpils rajona pašvaldībās un Dobeles rajonā – Auru pagastā.

Zemgales reģionā laika posmā no 2001. līdz 2006. gada sākumam pilsētu grupā vislielākais iedzīvotāju skaita sarukums novērots Viesītē ar lauku teritoriju (par 9,1 %) un Aknīstē ar lauku teritoriju (par 7,8 %), bet pagastu grupā – Dobeles rajona Ukru pagastā (par 19,7 %), Jēkabpils rajona Dunavas un Leimaņu pagastā (atbilstoši par 14,0 % un 13,8 %).

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Pēc 2005. gada datiem, tāpat kā pēc 2004. gada datiem, pirmo vietu Zemgales plānošanas reģiona attīstības indeksa rangu tabulā ieņem esošo rangu tabulas līderis Jelgava ar attīstības indeksa vērtību 0,904. Mazliet zemāk rangu tabulas galvgalī dominē Jelgavas un Aizkraukles rajona pašvaldības – Aizkraukles rajona Aizkraukles novads un Sērenes pagasts, Jelgavas rajona Ozolnieku novads, Valgundes pagasts, Svētes pagasts, Glūdas pagasts un Jaunsvirlaukas pagasts. Kopumā Zemgales reģionā attīstības indekss ar pozitīvu vērtību ir 17 no 95 pašvaldībām – 18 % no kopējā pašvaldību skaita reģionā.

Starp Zemgales reģionā teritorijām ar zemāko attīstības indeksa vērtību visvairāk ir Jēkabpils rajona pašvaldību – 8 no 10 pagastiem un pilsētām rangu tabulas beigās. Pēdējo vietu attīstības indeksa rangu tabulā gan 2003., gan 2004., gan arī 2005. gadā ieņem Jēkabpils rajona Asares pagasts – tur indeksa vērtība pēc 2005. gada datiem ir – 2,738. Starp teritorijām ar viszemāko attīstības indeksu ietilpst arī Dobeles rajona Ukru pagasts, Bauskas rajona Bārbeles pagasts, Jēkabpils rajona Leimaņu pagasts un Aizkraukles rajona Neretas pagasts. Viszemākais attīstības indekss Zemgales reģiona pilsētu grupā ir Aknīstei ar lauku teritoriju (sk. 38. tabulu un 39. attēlu).

Daudzos Zemgales reģiona pagastos gan ir novērojama situācijas uzlabošanās. Triju gadu laikā – no 2003. līdz 2005. gadam – lielākais attīstības indeksa vērtības palielinājums novērots Aizkraukles rajona Mazzalves pagastā, kas līdz ar to rangu tabulā ir pakāpies no 49. uz 19. vietu, Jēkabpils rajona Vīpes pagastā – no 87. uz 67. vietu – un Krustpils pagastā – no 69. uz 45. vietu.

Nozīmīgs attīstības indeksa kāpums raksturo arī Bauskas rajona Ceraukstes pagastu – no 42. uz 20. vietu, Aizkraukles rajona Aiviekstes pagastu – no 52. uz 31. vietu un Dobeles rajona Bērzes pagastu – no 45. uz 28. vietu.

2003.–2005. gadā attīstības indeksa vērtība no negatīvas uz pozitīvu ir mainījusies tikai Aizkraukles rajona Kokneses pagastā. Savukārt pretēji attīstības indeksa vērtība mainījusies 9 pašvaldību teritorijām no Aizkraukles, Bauskas, Dobeles un Jelgavas rajona. Šāda šķietami negatīva tendence gan vairāk ir saistīta ar relatīvi strauju indeksa vērtības pieaugumu reģiona lielākajā pilsētā Jelgavā.

Pilsētu grupā būtisks attīstības indeksa palielinājums un pavirzīšanās rangu tabulā raksturo attīstību Kalnciemā ar lauku teritoriju (no 70. uz 40. vietu) un Dobelē (no 17. uz 9. vietu), bet Jaunjelgava ar lauku teritoriju un Pļaviņas izceļas ar vislielāko attīstības indeksa vērtības samazinājumu un pagriezienu no pozitīvā uz negatīvo – atbilstoši no 14. uz 44. un no 23. uz 39. vietu.

Starp teritorijām, kurās attīstības indeksa vērtība ir samazinājusies, ir Dobeles rajona Zebrenes pagasts (kritums rangu tabulā no 44. uz 64. vietu), Jelgavas rajona Elejas pagasts (no 29. uz 51. vietu), Aizkraukles rajona Zalves pagasts (no 62. uz 79. vietu). Attīstības indeksa vērtība būtiski ir samazinājusies arī rangu tabulā pēdējā vietā esošajā Jēkabpils rajona Asares pagastā, taču tas šo pašvaldību rangu tabulā nav pazeminājis.

Katrā Latvijas plānošanas reģionā salīdzinot labāko un sliktāko attīstības vērtēšanas pamatrādītāja skaitlisko nozīmi un apkopojot atšķirības, 39. tabulā var redzēt, ka 2005. gadā lielākās attīstības atšķirības pilsētu grupā pēc bezdarba līmeņa bija Latgales reģionā, pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoma uz 1 iedzīvotāju vienādā lielumā – Rīgas un Vidzemes reģionā, bet pēc demogrāfiskās slodzes līmeņa – Rīgas reģionā. Savukārt pagastu grupā lielākās atšķirības gan pēc bezdarba līmeņa, gan pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoma uz 1 iedzīvotāju novērotas Rīgas reģionā, bet pēc demogrāfiskās slodzes – Zemgales reģionā.

Plānošanas reģions		Bezdarba līmenis		Iedzīvotāju ienākuma nodokļa uz 1 iedzīvotāju		Demogrāfiskās slodzes līmenis	
		2003	2005	2003	2005	2003	2005
Kurzemes	Pilsētas	3,9	3,4	3,0	2,7	1,6	1,4
reģions	Pagasti	5,9	6,0	4,8	3,8	1,7	1,8
Latgales	Pilsētas	3,2	4,6	4,8	2,8	1,4	1,4
reģions	Pagasti	5,2	5,6	6,0	3,9	1,8	1,8
Rīgas	Pilsētas	4,1	2,3	3,4	2,8	1,8	1,9
reģions	Pagasti	6,2	10,8	7,0	5,3	1,7	1,6
Vidzemes	Pilsētas	4,1	2,9	2,6	2,6	1,4	1,4
reģions	Pagasti	11,0	7,5	7,0	5,3	2,1	1,8
Zemgales	Pilsētas	2,6	3,1	2,3	2,0	1,4	1,3
reģions	Pagasti	5,9	6,3	5,2	3,7	1,8	1,9

39. tabula. Atšķirība plānošanas reģionu pilsētu un pagastu grupās starp labāko un sliktāko rādītāju 2003. un 2005. gadā, reizes

2003.–2005. gada laikā atšķirībām kopumā ir tendence samazināties, tomēr pēc nodarbinātības atšķirība ir būtiski palielinājusies Rīgas reģiona pagastu grupā un Latgales reģiona pilsētu grupā.

Reģionu teritoriju attīstības indekss neaizstāj teritoriju attīstības indeksu, kas aprēķināts teritoriju grupām atbilstoši viendabības principam – pagasti, pilsētas, reģioni. Reģionu teritoriju attīstības indekss paredzēts pilsētu, novadu

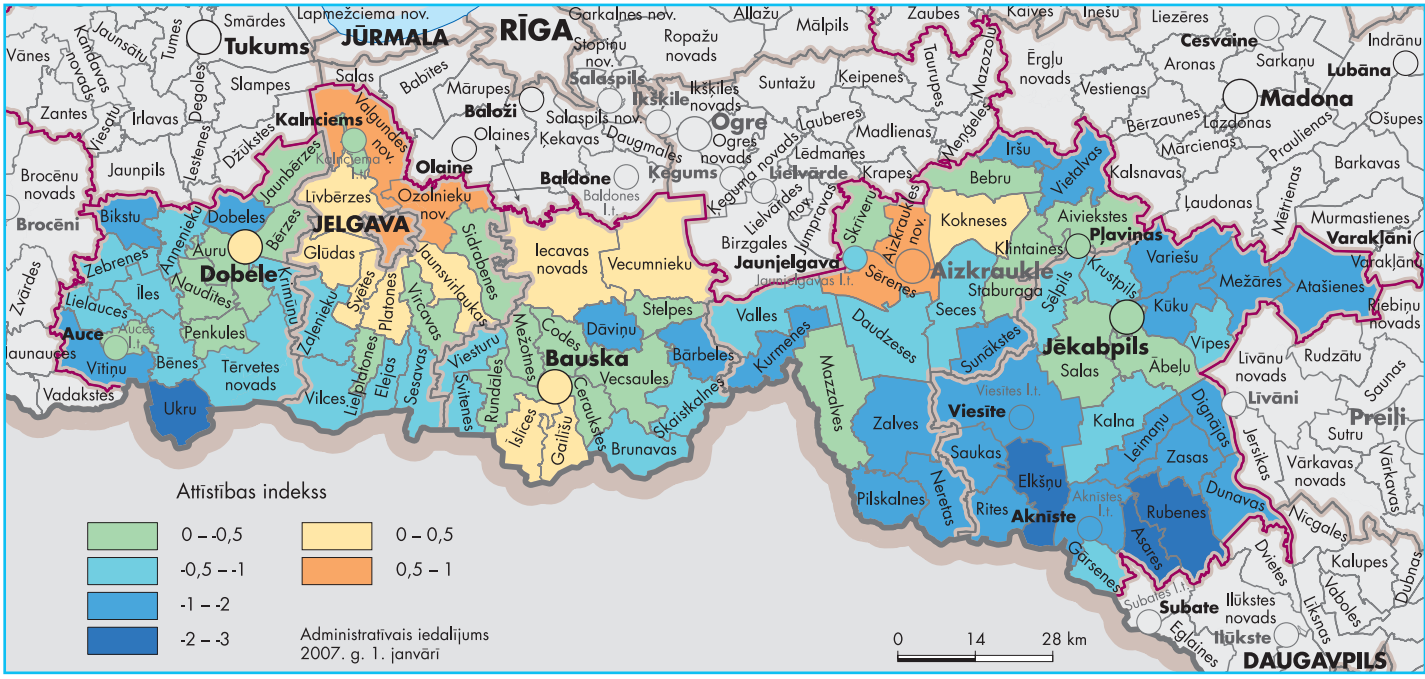

39. attēls. Zemgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

un pagastu analīzei reģiona ietvaros, attīstības atšķirību raksturošanai reģiona pilsētu grupā un reģiona pagastu grupā. Tas varētu dot papildu informāciju, lai pieņemtu lēmumus, risinot attīstības plānošanas jautājumus reģionos.

Šajā pārskatā reģionu attīstības līmeņu analīze sniedz tikai vispārēju ieskatu plānošanas reģiona pašvaldību teritoriju attīstības situācijā. Teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības atšķirību un to cēloņu dziļākai analīzei papildus nepieciešami gan kvantitatīvie, gan kvalitatīvie rādītāji, kurus varētu iegūt vietējo pašvaldību aptaujās un dažos tematiskos pētījumos par reģionu teritoriju attīstības procesiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss 2003	2004	2005	Rangs 2003	2004	2005
Jelgava	-	0,492	0,905	0,904	8	1	1
Aizkraukles novads	Aizkraukles	0,718	0,668	0,724	4	3	2
Ozolnieku novads	Jelgavas	1,081	0,688	0,718	1	2	3
Sērenes pagasts	Aizkraukles	0,714	0,552	0,717	5	6	4
Valgundes novads	Jelgavas	0,800	0,636	0,534	2	5	5
Svētes pagasts	Jelgavas	0,760	0,642	0,464	3	4	6
Glūdas pagasts	Jelgavas	0,466	0,370	0,411	9	9	7
Jaunsvirlaukas pag.	Jelgavas	0,496	0,270	0,380	7	12	8
Dobele	Dobeles	0,263	0,270	0,350	17	11	9
Gailīšu pagasts	Bauskas	0,445	0,261	0,273	11	14	10
Iecavas novads	Bauskas	0,466	0,294	0,267	10	10	11
Kokneses pagasts	Aizkraukles	-0,014	0,140	0,255	26	15	12
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	0,273	0,267	0,215	15	13	13
Vecumnieku pag.	Bauskas	0,538	0,395	0,198	6	8	14
Platones pagasts	Jelgavas	0,378	0,492	0,125	12	7	15
Bauska	Bauskas	0,372	0,102	0,102	13	16	16
Īslīces pagasts	Bauskas	0,214	0,015	0,037	20	19	17
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	0,217	0,075	-0,002	19	17	18
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	-0,460	0,053	-0,019	49	18	19
Ceraukstes pagasts	Bauskas	-0,385	-0,266	-0,074	42	27	20
Stelpes pagasts	Bauskas	-0,227	-0,172	-0,104	36	25	21
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	0,265	-0,146	-0,130	16	22	22
Salas pagasts	Jēkabpils	-0,164	-0,129	-0,144	32	21	23
Vecsaules pagasts	Bauskas	-0,309	-0,397	-0,161	39	32	24
Penkules pagasts	Dobeles	0,025	-0,004	-0,170	24	20	25
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,219	-0,169	-0,208	35	24	26
Codes pagasts	Bauskas	0,223	-0,178	-0,225	18	26	27
Bērzes pagasts	Dobeles	-0,412	-0,413	-0,268	45	37	28
Rundāles pagasts	Bauskas	-0,155	-0,407	-0,284	30	36	29
Vircavas pagasts	Jelgavas	0,138	-0,372	-0,288	22	31	30
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	-0,501	-0,479	-0,318	52	42	31
Auru pagasts	Dobeles	0,164	-0,167	-0,323	21	23	32
Lielplatones pag.	Jelgavas	-0,191	-0,421	-0,350	34	39	33
Staburaga pagasts	Aizkraukles	-0,081	-0,399	-0,350	28	33	34
Bebru pagasts	Aizkraukles	0,004	-0,266	-0,353	25	28	35
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	-0,436	-0,401	-0,356	47	34	36
Naudītes pagasts	Dobeles	-0,455	-0,433	-0,393	48	40	37
Auce ar l.t.	Dobeles	-0,392	-0,342	-0,410	43	30	38
Pļaviņas	Aizkraukles	0,032	-0,403	-0,432	23	35	39
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	-1,005	-0,590	-0,434	70	48	40
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	-0,424	-0,702	-0,474	46	53	41
Klintaines pagasts	Aizkraukles	-0,287	-0,628	-0,481	37	50	42
Mežotnes pagasts	Bauskas	-0,534	-0,421	-0,495	54	38	43
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	0,371	-0,327	-0,504	14	29	44
Krustpils pagasts	Jēkabpils	-0,955	-0,803	-0,540	69	58	45
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	-0,041	-0,510	-0,555	27	45	46
Lielauces pagasts	Dobeles	-0,492	-0,668	-0,566	51	52	47
Brunavas pagasts	Bauskas	-0,299	-0,583	-0,633	38	47	48
Skaistkalnes pag.	Bauskas	-0,355	-0,633	-0,649	41	51	49
Vilces pagasts	Jelgavas	-0,164	-0,444	-0,651	31	41	50
Elejas pagasts	Jelgavas	-0,094	-0,785	-0,702	29	57	51
Viesturu pagasts	Bauskas	-0,188	-0,618	-0,703	33	49	52
Kalna pagasts	Jēkabpils	-0,667	-0,873	-0,732	59	60	53
Valles pagasts	Aizkraukles	-0,628	-0,480	-0,736	57	43	54
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	-0,532	-0,708	-0,741	53	54	55
Svitenes pagasts	Bauskas	-0,548	-1,044	-0,741	55	67	56
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	-1,106	-0,544	-0,778	75	46	57
Krimūnu pagasts	Dobeles	-0,858	-1,024	-0,821	61	64	58
Annenieku pagasts	Dobeles	-0,558	-0,870	-0,842	56	59	59
Īles pagasts	Dobeles	-0,864	-1,026	-0,855	63	65	60
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	-0,641	-1,294	-0,860	58	77	61
Tērvetes novads	Dobeles	-0,467	-0,763	-0,892	50	56	62
Bēnes pagasts	Dobeles	-0,921	-1,055	-0,900	68	68	63
Zebrenes pagasts	Dobeles	-0,412	-0,955	-0,912	44	63	64
Sesavas pagasts	Jelgavas	-0,317	-0,491	-0,933	40	44	65
Seces pagasts	Aizkraukles	-1,051	-1,034	-0,950	72	66	66
Vīpes pagasts	Jēkabpils	-1,559	-1,148	-0,977	87	72	67
Saukas pagasts	Jēkabpils	-0,697	-1,555	-1,001	60	86	68
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	-1,283	-1,464	-1,015	81	82	69
Vītiņu pagasts	Dobeles	-1,125	-1,173	-1,068	76	73	70
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	-0,902	-0,711	-1,069	66	55	71
Dāviņu pagasts	Bauskas	-0,885	-0,942	-1,138	64	62	72
Kūku pagasts	Jēkabpils	-1,210	-1,087	-1,153	80	70	73
Dobeles pagasts	Dobeles	-0,892	-1,079	-1,203	65	69	74
Iršu pagasts	Aizkraukles	-1,162	-1,285	-1,259	79	75	75
Bikstu pagasts	Dobeles	-0,919	-0,933	-1,263	67	61	76
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	-1,740	-1,621	-1,279	91	87	77
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	-1,090	-1,254	-1,294	74	74	78
Zalves pagasts	Aizkraukles	-0,863	-1,745	-1,302	62	90	79
Atašienes pagasts	Jēkabpils	-1,818	-1,357	-1,355	93	80	80
Mežāres pagasts	Jēkabpils	-1,142	-1,354	-1,433	77	79	81
Variešu pagasts	Jēkabpils	-1,731	-1,553	-1,508	90	85	82
Rites pagasts	Jēkabpils	-1,072	-1,287	-1,515	73	76	83
Neretas pagasts	Aizkraukles	-1,012	-1,815	-1,521	71	91	84
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	-1,747	-1,725	-1,527	92	89	85
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	-1,377	-1,376	-1,533	84	81	86
Dunavas pagasts	Jēkabpils	-1,502	-1,720	-1,543	86	88	87
Zasas pagasts	Jēkabpils	-1,325	-1,346	-1,575	83	78	88
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	-1,616	-1,553	-1,638	89	84	89
Bārbeles pagasts	Bauskas	-1,147	-1,138	-1,656	78	71	90
Dignājas pagasts	Jēkabpils	-1,431	-1,546	-1,872	85	83	91
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	-1,604	-1,910	-2,032	88	92	92
Ukru pagasts	Dobeles	-1,293	-2,155	-2,262	82	94	93
Rubenes pagasts	Jēkabpils	-2,315	-2,139	-2,550	94	93	94
Asares pagasts	Jēkabpils	-2,453	-3,286	-2,738	95	95	95

38. tabula. Zemgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2005. gada datiem

EIROPAS SAVIENĪBAS STRUKTŪRFONDU TERITORIĀLAIS IEGULDĪJUMS

Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) Latvijai rodas lielas iespējas iegūt ES struktūrfondu* līdzekļus. Struktūrfondi ir galvenais finanšu instruments, ar kura palīdzību var mazināt nelabvēlīgās reģionālās atšķirības sociāli ekonomiskajā attīstībā gan starp valstīm, gan starp reģioniem valstu iekšienē. Eiropas Savienības finansējums var būtiski ietekmēt dažādu nozaru un jomu attīstību konkrētajās teritorijās, kā arī sekmēt visas teritorijas ekonomisko izaugsmi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Ir beidzies 2004.–2006. gada struktūrfondu plānošanas periods, un, kaut arī tas nav pilns ES programmēšanas periods (7 gadi), tomēr var sākt izvērtēt finansu ieguldījumu.

«ES struktūrfondu gadskārtējā ieviešanas ziņojuma» dati liecina, ka Latvijai pieejamais struktūrfondu finansējums 2004.–2006. gadam ir bijis 625,5 miljoni eiro (438,7 miljoni latu). Līdz 2006. gada beigām projektiem bija piesaistīti 96 % jeb 420 miljoni latu no kopējā Latvijai pieejamā struktūrfondu finansējuma.

ES SF līdzekļu sadalījums starp reģioniem apstiprina domu, ka «absolūtā finansējuma sadalījums norāda uz sakarību starp finansējuma apjomu un piesaistīto finansējumu – jo augstāks teritorijas sociālekonomiskās attīstības līmenis, jo lielāks piesaistītā finansējuma apjoms»**. Sakārtojot reģionus pēc ES SF ieguldījuma lieluma, var novērot, ka Rīgas, Kurzemes un Latgales reģiona vieta šajā gadījumā sakrīt ar ieņemamo vietu pēc sociālekonomiskās attīstības (pēc teritorijas attīstības indeksa) – atbilstoši 1., 3. un 5. vieta. Izņēmums ir Vidzemes un Zemgales reģions.

Vidzemes reģions piesaista trešo lielāko ES SF finansējumu uz 1000 iedzīvotājiem, bet pēc sociālekonomiskās attīstības (pēc teritorijas attīstības indeksa) tas atrodas ceturtajā vietā, savukārt Zemgales reģions pēc attīstības indeksa ieņem trešo vietu, bet pēc piesaistītā finansējuma uz 1000 iedzīvotājiem – ceturto vietu.

Aprēķinot finansējuma apjomu uz 1000 iedzīvotājiem, var novērot, ka lielākais ES finansējuma apjoms ir vērsts uz Rīgas reģionu, mazākais – uz Latgales reģionu (sk. 40. attēlu).

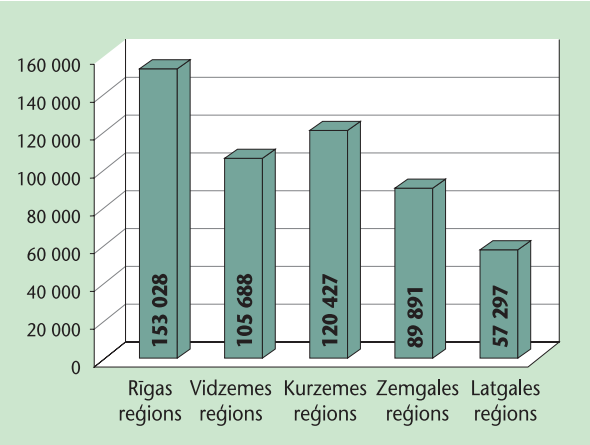

40. attēls. ES struktūrfondu finansējuma apjoms uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2004.–2006. gadā (Finanšu ministrijas dati)

ES SF ieguldījums Latgales reģionā ir gandrīz trīs reizes mazāks nekā Rīgas reģionā. Šis rādītājs būtiski atšķiras no Kurzemes reģiona (divreiz mazāks), no Vidzemes reģiona (1,8 reizes mazāks) un no Zemgales reģiona (1,6 reizes mazāks) rādītājiem.

Pēc projektu skaita uz 1000 iedzīvotājiem Latvijas plānošanas reģionus var sakārtot šādi: lielākais projektu skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2004.–2006. gada periodā bijis Vidzemes reģionā (3,61 projekti), no tā atpaliek Kurzemes (2,78) un Zemgales (1,79) reģions. Latgales reģions ieņem ceturto vietu (1,69 projekti uz 1000 iedzīvotājiem); mazāks rādītājs ir tikai Rīgas reģionā (1,02 projekti). Analizējot projektu skaitu saistībā ar ES SF finansējumu, var novērot atšķirību pēc projektu lieluma. Vidējais finansējums uz vienu projektu Rīgas reģionā ir 3–5 lielāks nekā pārējos reģionos.

ES SF ieguldījumiem katrā reģionā ir atšķirīga struktūra. Kopējā ES SF ieguldījumā četros reģionos lielākais īpatsvars ir ERAF līdzekļiem. Izņēmums ir Zemgales reģions, kur lielākais ieguldījums ir ELVGF. Vidzemes reģionā ir otrais lielākais ELVGF līdzekļu īpatsvars kopējā ES SF finansējumā. Lielākais ieguldījums ZVFI ir Kurzemes reģionā, jo tajā atrodas divas no trim lielākajām ostām valstī – Ventspils un Liepāja, turklāt ir vairākas mazās ostas. Mazākais ZVFI līdzekļu ieguldījums bijis Zemgales reģionā (sk. 41. attēlu).

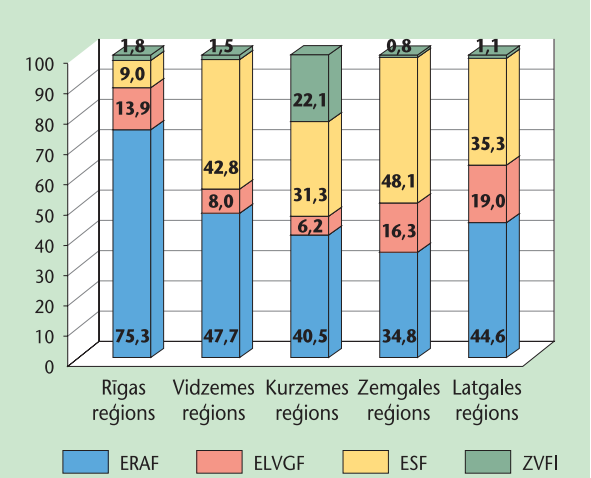

41. attēls. ES struktūrfondu ieguldījuma īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2004.–2006. gadā (aprēķins pēc Finanšu ministrijas datiem)

Šobrīd lielākas valsts investīcijas ir saistītas ar ES struktūrfondu apgūšanu. Diemžēl šajā (2004.–2006.) programmu plānošanas periodā Latvijas attīstības plānā paredzētajiem pasākumiem nav pietiekamas saistības ar Latvijas reģionālo politiku un reģionālo attīstību. Reģionālās attīstības aspektu ievērošana pilnībā netiek nodrošināta. ES nauda tiek ieguldīta labāk attīstītos reģionos, jo tā ir panākama visātrākā atdeve. Iedzīvotāju pārmērīgi ieplūst attīstītajos centros, bet pārējā teritorija paliek mazapdzīvota, līdz ar to atšķirības palielināsies vēl vairāk un kopumā tas traucēs attīstīties visai valstij. No valsts līdzsvarotas attīstības viedokļa, nauda vairāk būtu jāpiešķir atpalikušajām teritorijām, plānojot un īstenojot nozares un jomas arī teritoriāli.

Struktūrfondu ieviešana atstās ietekmi uz reģionālo atšķirību izlīdzināšanu un teritorijas attīstību, bet, kā prognozē eksperti ES SF tematiskā izvērtēšanā, tā būs jūtama 2–4 gadus pēc perioda beigām.

* ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds, ESF – Eiropas Sociālais fonds, ELVGF – Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds, ZVFI – Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments.

** «Eiropas Savienības struktūrfondu ietekmes uz reģionālo attīstību Latvijā izvērtējums». Eiropas Savienības struktūrfondu tematiskā izvērtēšanā, A/S «COWI», SIA «Dea Baltika, SIA «PKC», Rīga, 2006.

NOBEIGUMS

Pārskata periodā ir saglabājušās iepriekšējo gadu teritoriju attīstības tendences. Pamatojoties uz statistikas rādītājiem un salīdzinot reģionus ar augstākajiem un zemākajiem sociālekonomiskajiem rādītājiem, var novērot, ka atšķirības pastiprinās ne tikai starp reģioniem, bet arī starp citām teritoriālajām vienībām.

Visi aplūkotie un analizētie rādītāji liecina, ka piecu gadu periodā vislabāk attīstītais ir Rīgas reģions, bet vissliktāk – Latgales reģions. Atšķirība starp Rīgas un Latgales reģiona attīstības indeksu ir palielinājusies no 2,174 procentpunktiem 2001. gadā līdz 2,348 procentpunktiem 2005. gadā.

Par pozitīvām tendencēm liecina tādi rādītāji kā nefinanšu investīciju apjoms un iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju – tajos reģionālās atšķirības ir nedaudz mazinājušās.

Mazliet ir pastiprinājusies reģionu ekonomiskā noslāņošanās; par to liecina tādi rādītāji kā IKP uz 1 iedzīvotāju un ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem – tajos reģionālās atšķirības ir palielinājušās. Visvājāk attīstītā Latgales reģiona IKP uz 1 iedzīvotāju ir 3,1 reizes mazāks nekā Rīgas reģionā.

Piecu plānošanas reģionu salīdzinājums pēc galvenajiem sociālekonomiskajiem rādītājiem pēdējo piecu gadu laikā liecina, ka Rīgas reģions saglabā ievērojamu dominanci. Savukārt Kurzemes reģions nostiprina otrā spēcīgākā reģiona pozīciju, tuvojoties Rīgas reģionam. Arī Vidzemes reģions pēc vairākiem rādītājiem pēdējo gadu laikā ir apsteidzis Zemgales reģionu (lielāks IKP uz 1 iedzīvotāju un ekonomisko aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem).

Kaut gan Latgales reģiona rādītāju attīstības dinamika liecina par nelielu pozitīvu dinamiku, tas ievērojami atpaliek no Rīgas reģiona, kā arī no pārējiem reģioniem. Sevišķi nopietnas problēmas Latgales reģionā rada straujais iedzīvotāju skaita samazinājums.

Turpinās salīdzinoši strauja Rīgas un lielo ekonomisko centru attīstība, uzņēmējdarbībai kļūstot aktīvākai un līdz ar to palielinoties arī iedzīvotāju ieņēmumiem. Zemais iedzīvotāju dzīves līmenis lauku teritorijās, finanšu kapitāla un saimnieciskās pieredzes trūkums ir veicinājis ekonomiski aktīvāko iedzīvotāju aizplūšanu no laukiem uz pilsētām un no valsts uz ārzemēm. Līdz ar to Latvijā veidojas mazapdzīvotas lauku teritorijas un saasinās ekonomiska un sociāla rakstura problēmas gan pilsētās, gan laukos. Pilsētās rodas papildu nepieciešamība pēc jaunām darbavietām, kvalitatīva mājokļa un dažādiem pakalpojumiem (izglītības, tostarp pirmsskolas izglītības, transporta pieejamības utt.), savukārt laukos iedzīvotāju migrācijas ietekmē samazinās iedzīvotāju ekonomiskā un sociālā aktivitāte, līdz ar to – arī dzīvesvietas pievilcība.

Valsts atbalsta programmu mērķis bieži vien ir radīt iespējas ekonomiski vāju vai mazāk attīstītu teritoriju ekonomiskajai un sociālajai izaugsmei, lai veicinātu līdzvērtīgu sociālo un ekonomisko apstākļu izveidošanos visā valsts teritorijā.

Lai gan ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2004.–2006. gada Latvijas Vienotajā programmdokumentā par vienu no horizontālajām prioritātēm tika noteikta līdzsvarota valsts attīstība, šis reģionālās politikas mērķis struktūrfondu apguves procesā netika ievērots, jo atbalsta saņemšanas nosacījumos netika paredzēti kritēriji un principi atbalsta teritoriālai diferenciācijai, lai vājāk attīstītām teritorijām nodrošinātu nepieciešamās priekšrocības atbalsta saņemšanai. Līdz ar to spēcīgākās pašvaldības apguva lielāku ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējuma apjomu, savukārt vājākās to nespēja nepietiekamās cilvēkresursu un finansiālās kapacitātes dēļ. Tādēļ ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2007.–2013. gada programmēšanas periodā līdzsvarotas attīstības horizontālās prioritātes efektīvai īstenošanai ir noteikti specifiski atbalsta saņemšanas kritēriji, kas atbilst teritorijas vajadzību un izaugsmes potenciāla izvērtējumam.

Nākotnē reģionu attīstība aizvien vairāk būs atkarīga no inovācijām, darbaspēka kvalitātes, zinātnes atklājumu aktīvākas ieviešanas uzņēmējdarbībā, un to pamatā nodrošina reģionu pilsētas.

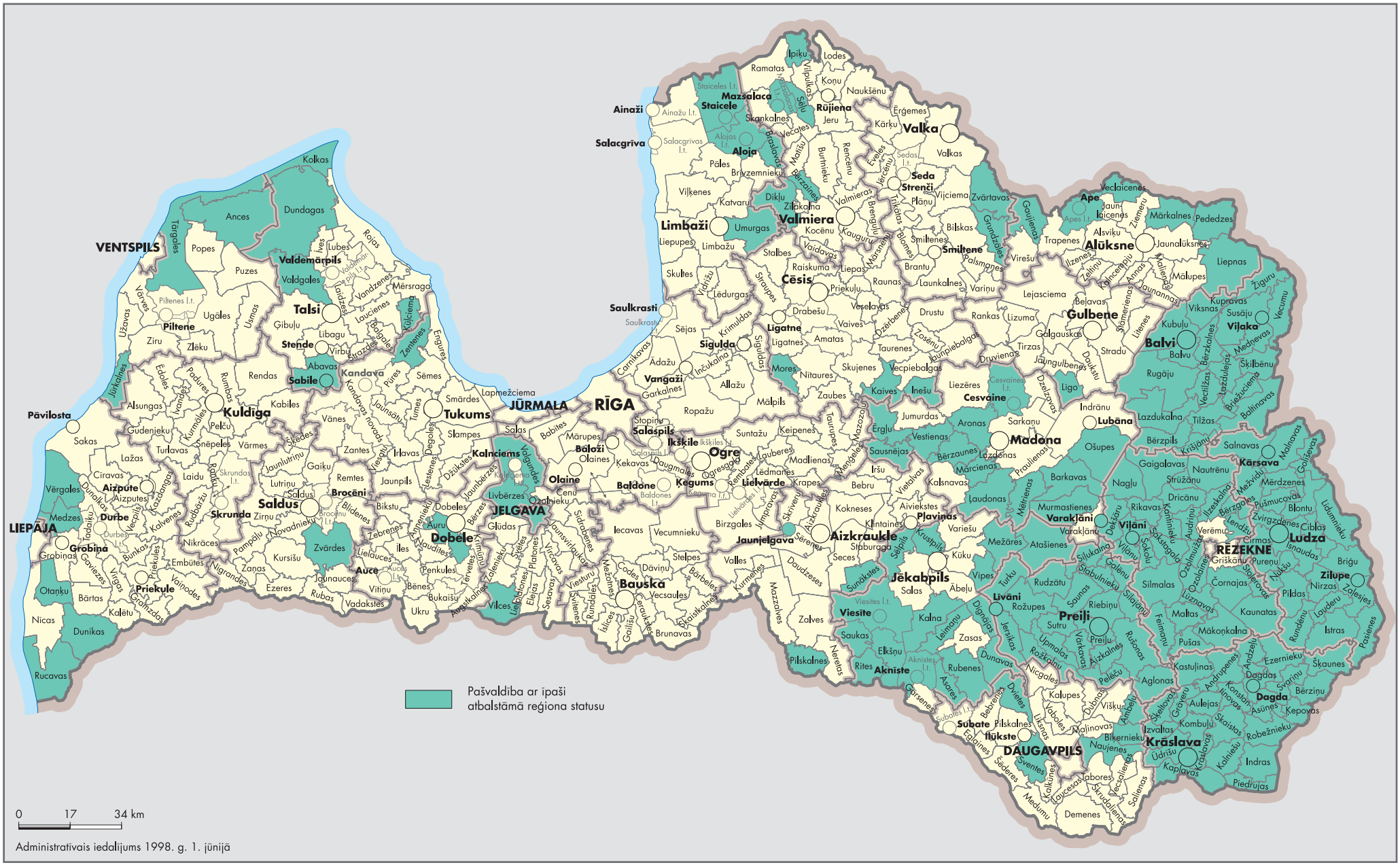

42. attēls. Īpaši atbalstāmie reģioni 1998.–2001. gadā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem nr. 263

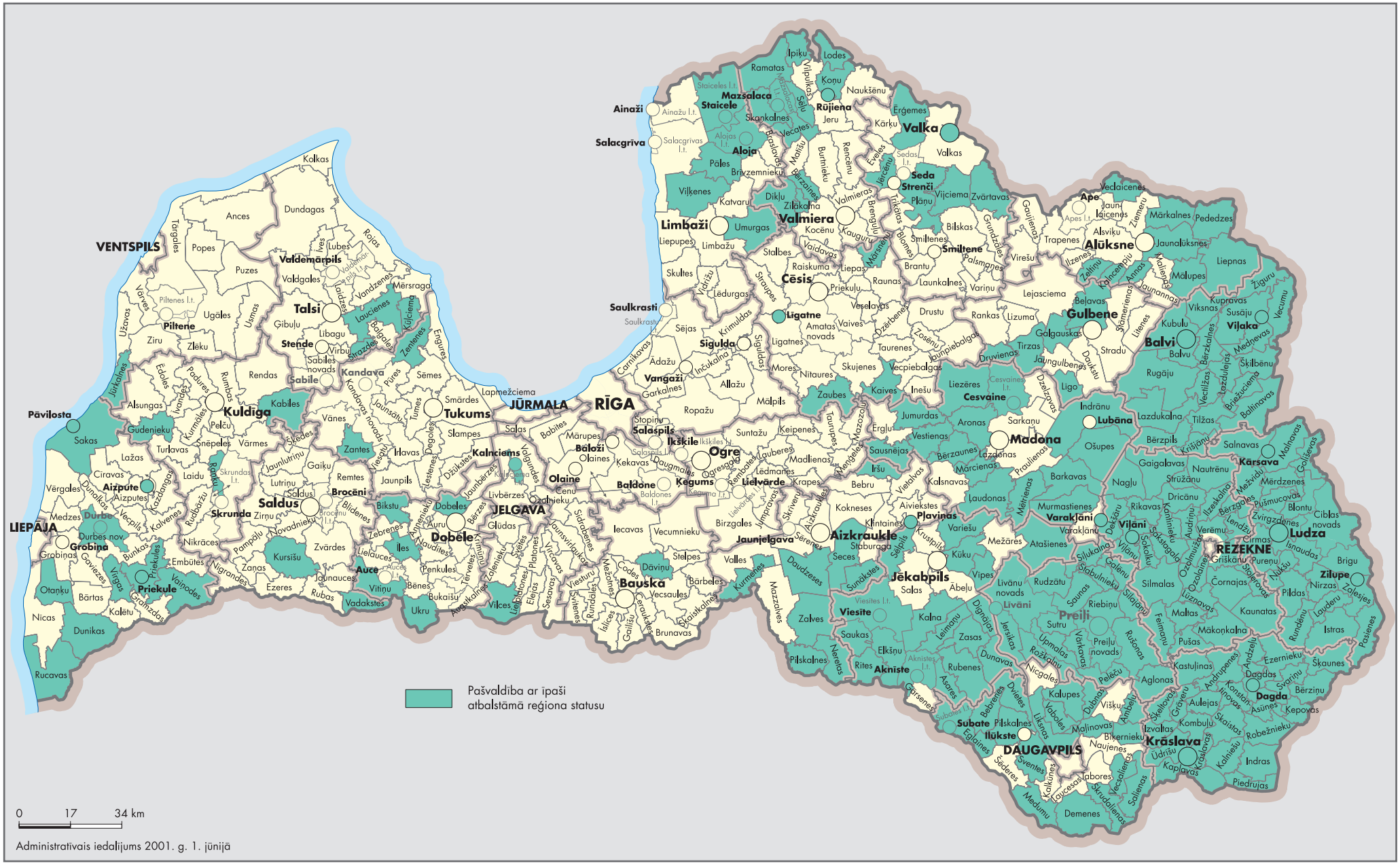

43. attēls. Īpaši atbalstāmie reģioni 2001.–2004. gadā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem nr. 325

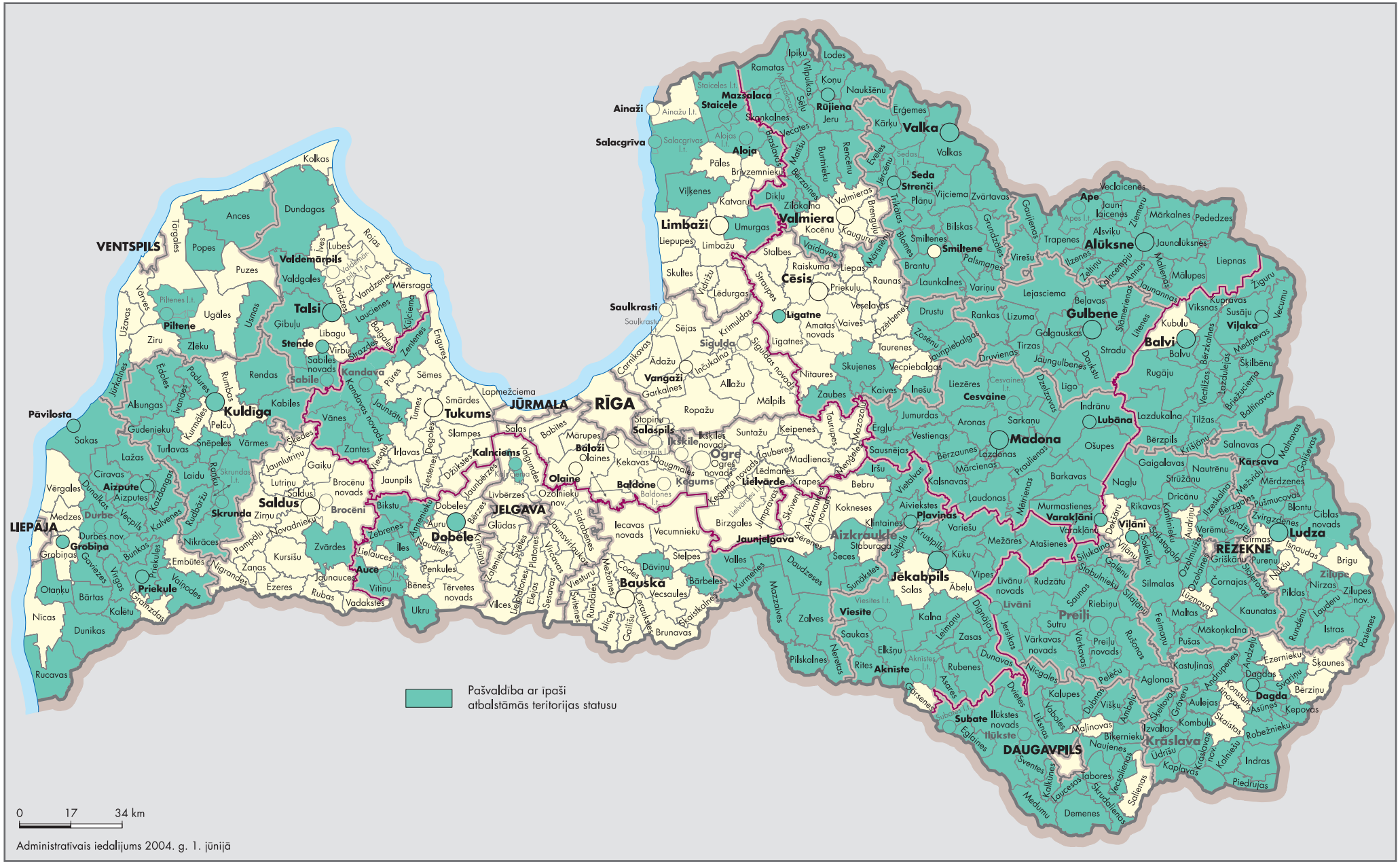

44. attēls. Īpaši atbalstāmās teritorijas 2004.–2006. gadā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem nr. 637

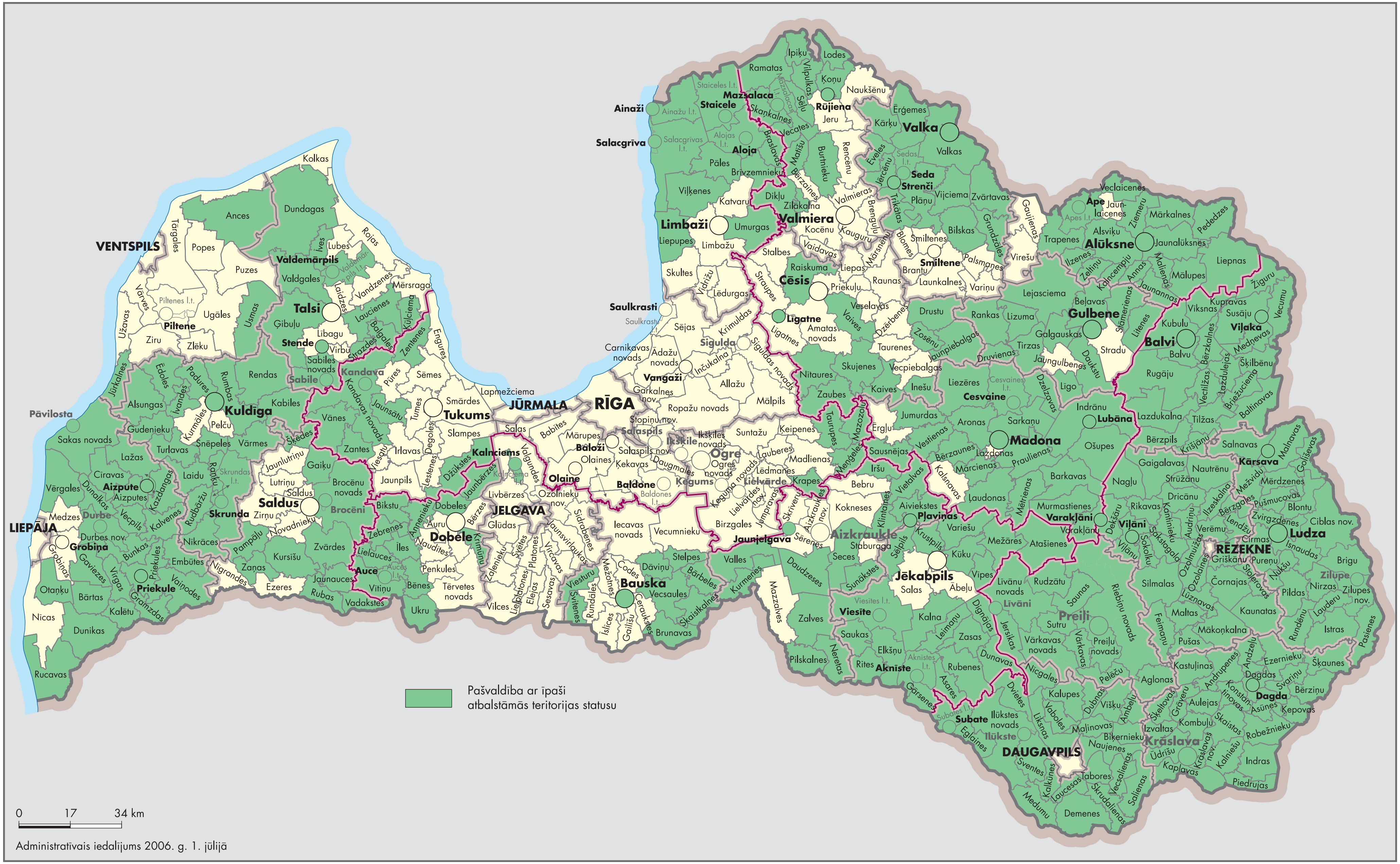

45. attēls. Īpaši atbalstāmās teritorijas 2007.–2009. gadā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem nr. 637

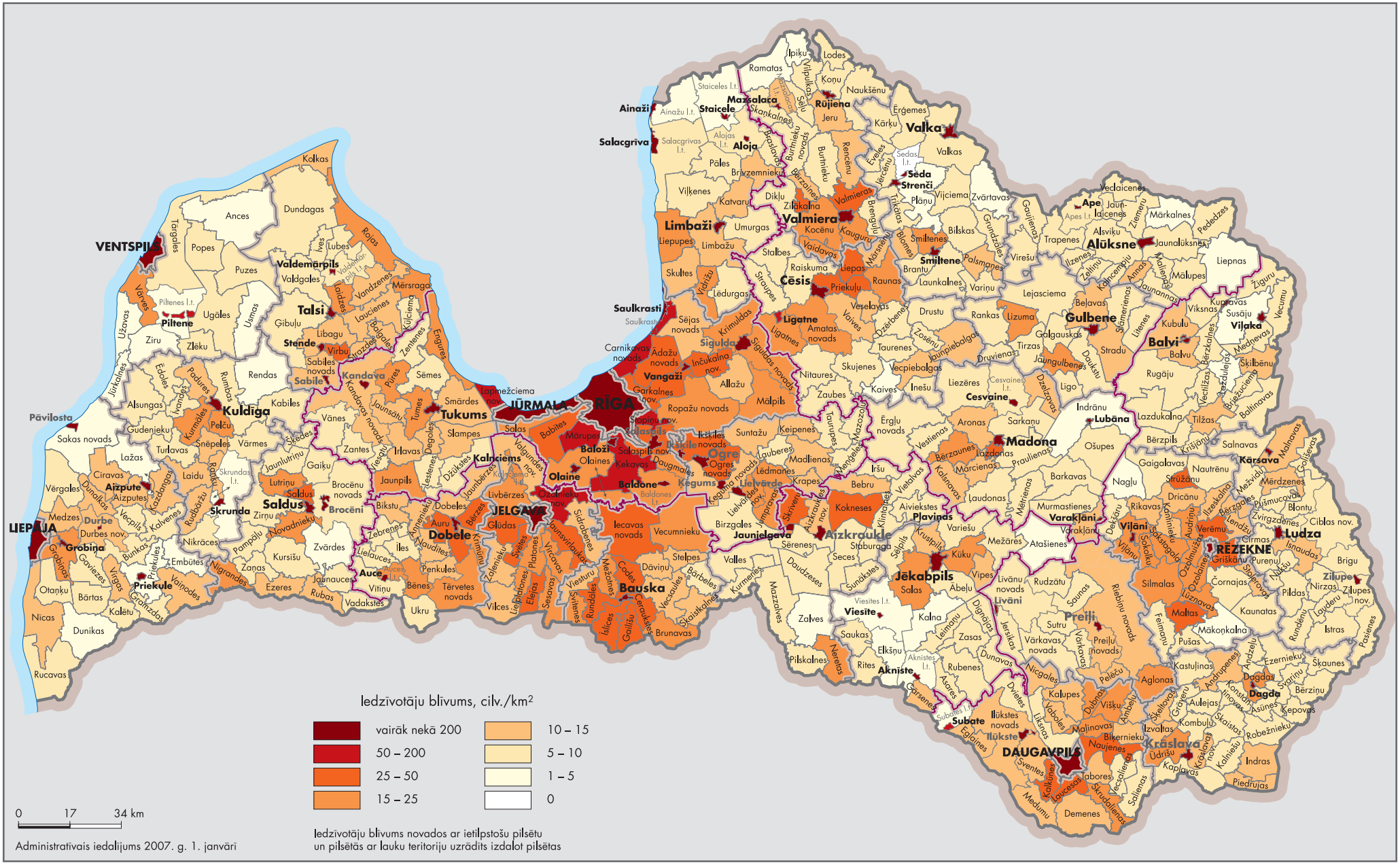

46. attēls. Iedzīvotāju blīvums 2006. gada sākumā

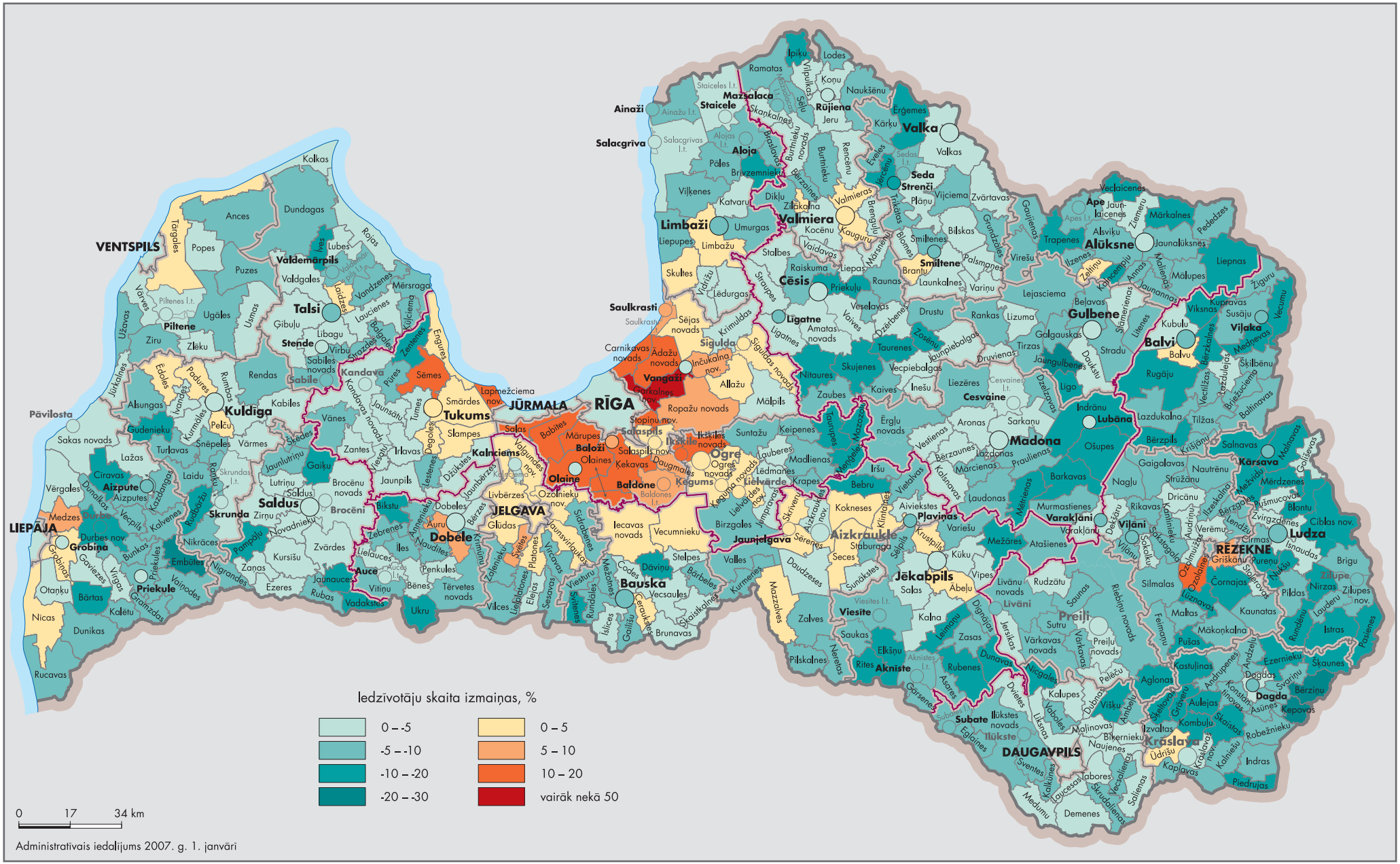

47. attēls. Iedzīvotāju skaita pārmaiņas pilsētās, pagastos un novados no 2001. līdz 2006. gada sākumam

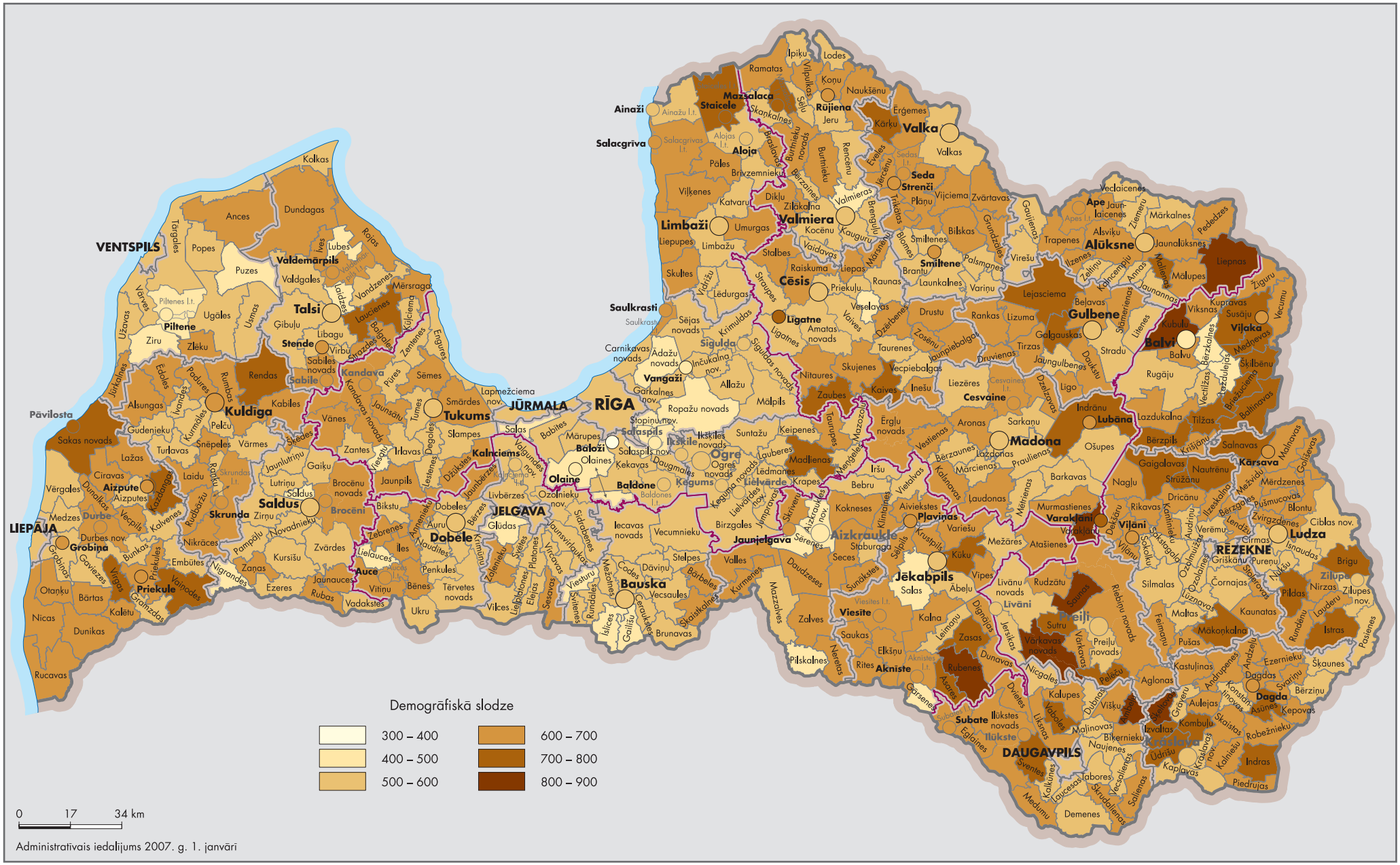

48. attēls. Demogrāfiskās slodzes līmenis pilsētās, pagastos un novados 2006. gada sākumā

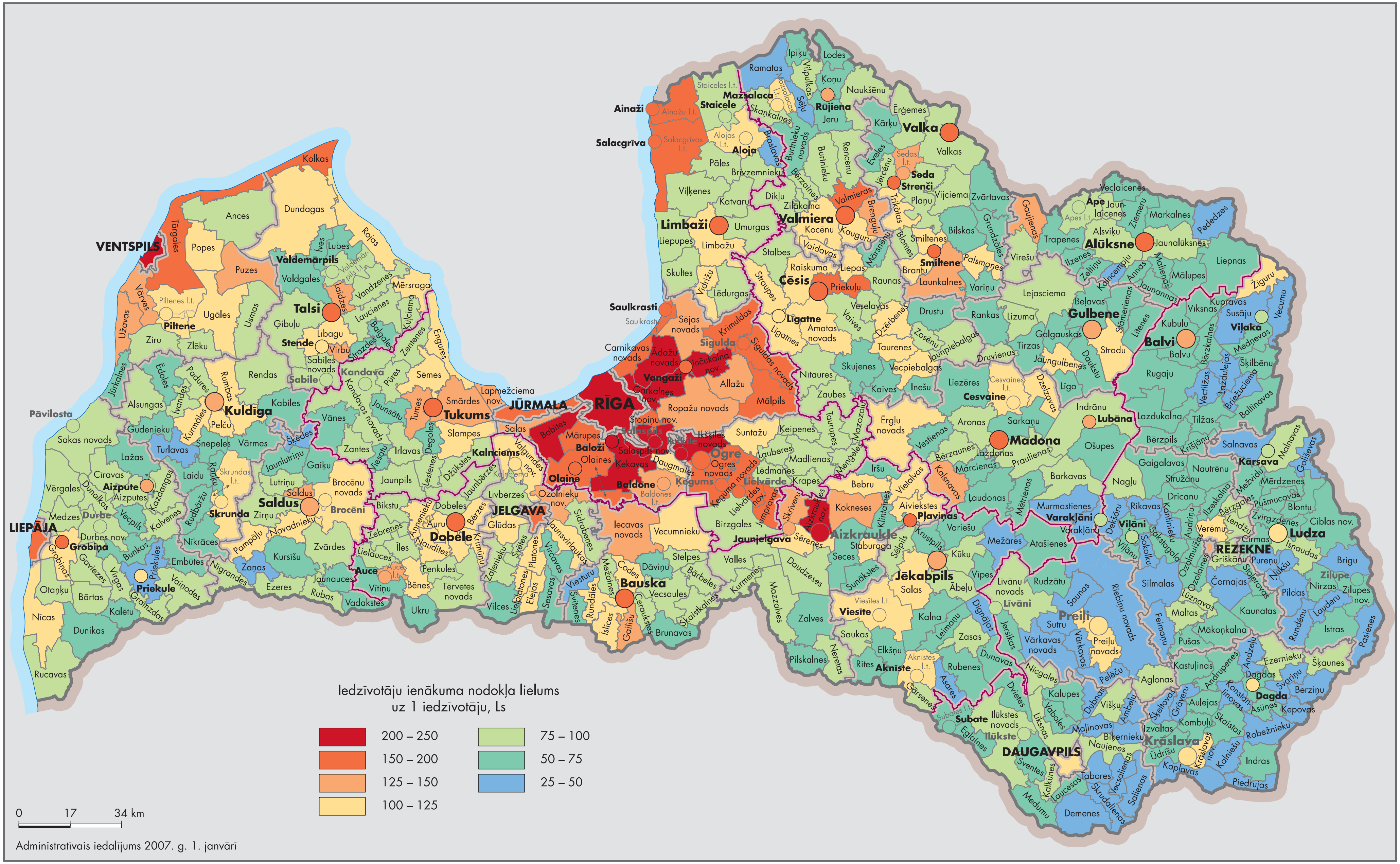

49. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju pilsētās, pagastos un novados 2005. gadā

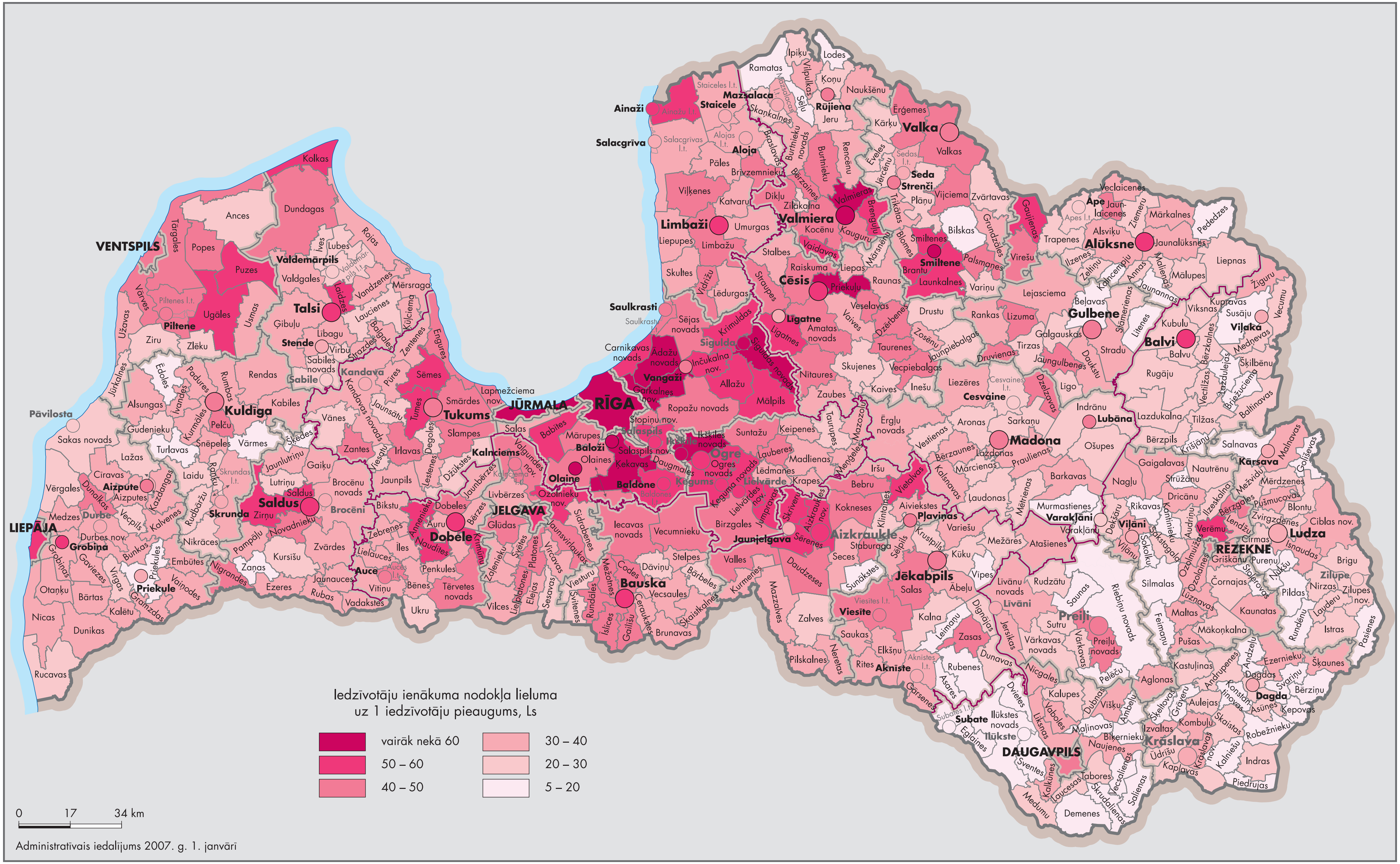

50. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju pārmaiņas pilsētās, pagastos un novados 2005. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2001.–2004. gadā

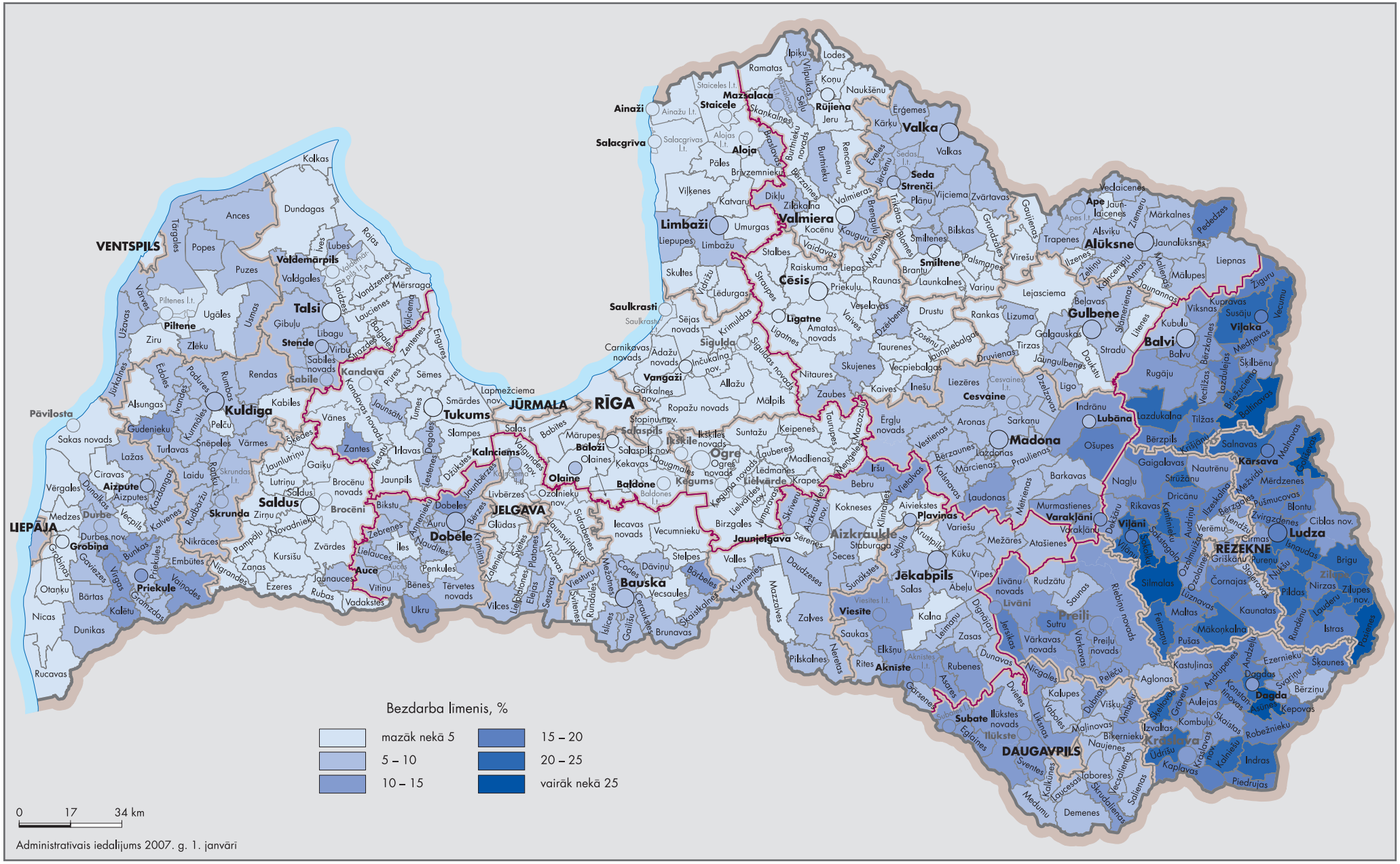

51. attēls. Bezdarba līmenis pilsētās, pagastos un novados 2006. gada sākumā

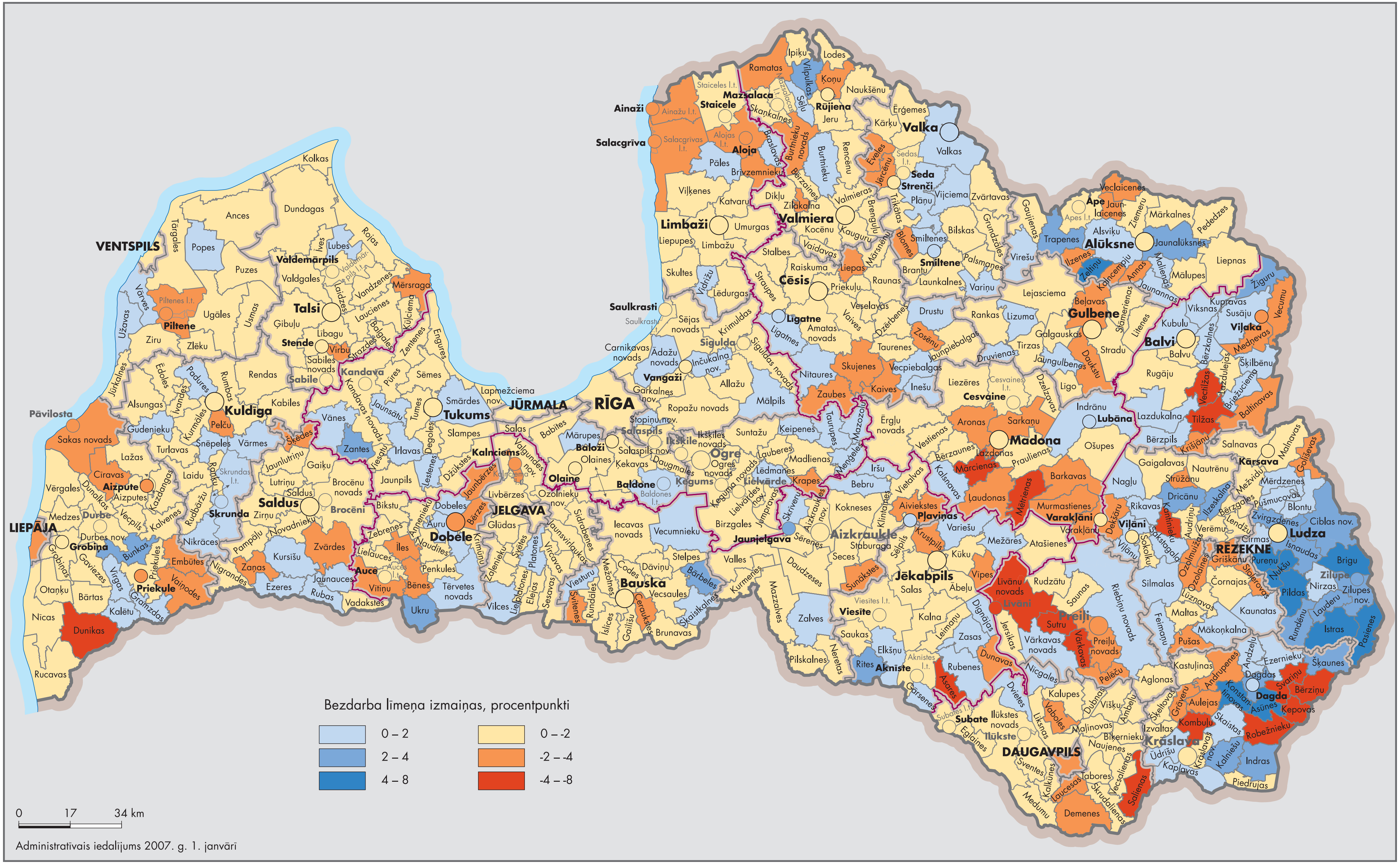
Bezdarba līmeņa izmaiņas, procentpunkti
0 – 2
2 – 4
4 – 8
0 – -2
-2 – -4
-4 – -8
0
17
34 km
Administratīvais iedalījums 2007. g. 1. janvārī
RĪGA
JŪRMALA
LIEPĀJA
VENTSPILS
JELGAVA
DAUGAVPILS
REZEKNE
Valka
Valmiera
Limbaži
Cēsis
Alūksne
Gulbene
Balvi
Madona
Ludza
Jēkabpils
Preiļi
Krāslava
Aizkraukle
Ogre
Bauska
Dobele
Tukums
Talsi
Kuldīga
Saldus

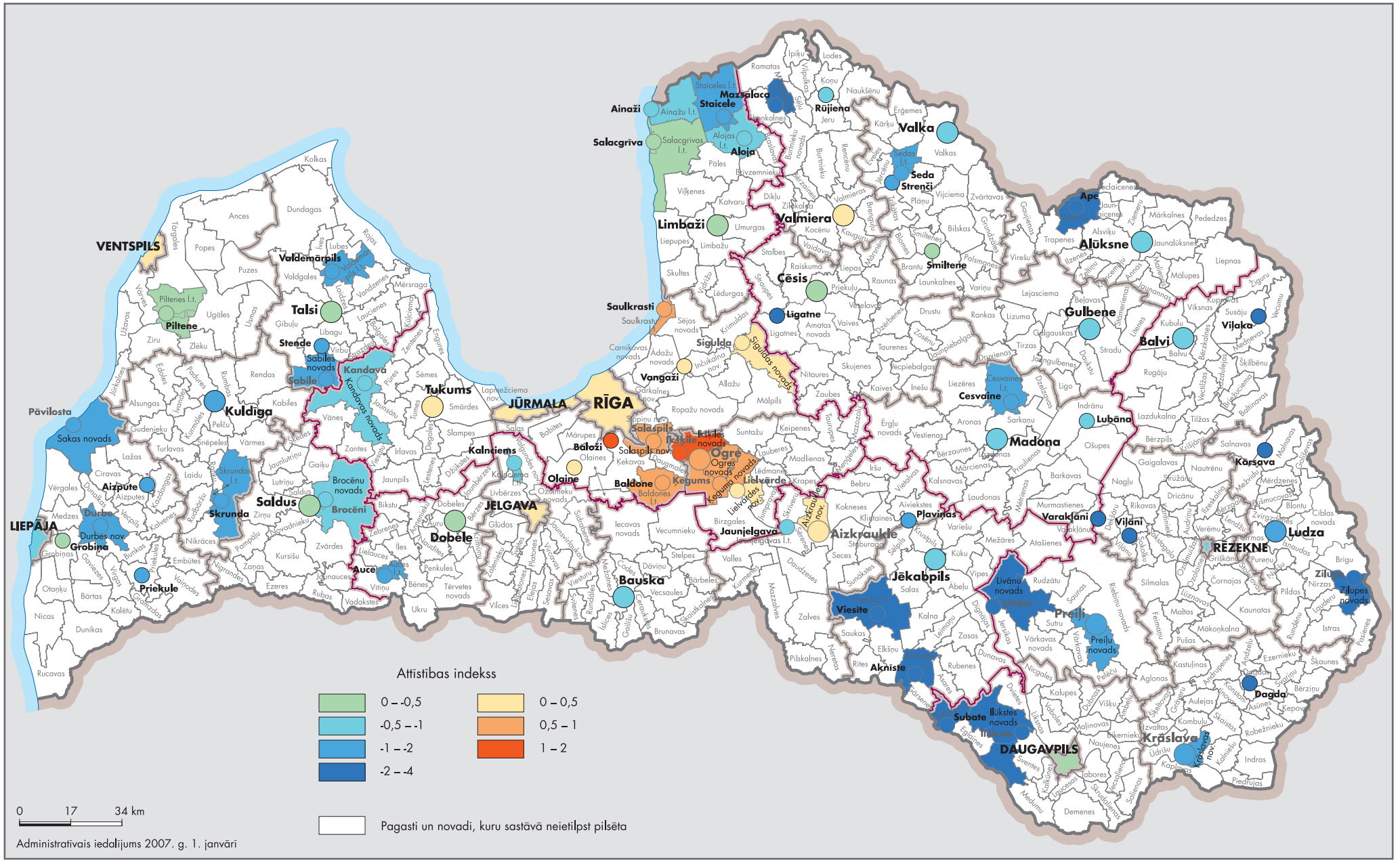

53. attēls. Pilsētu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

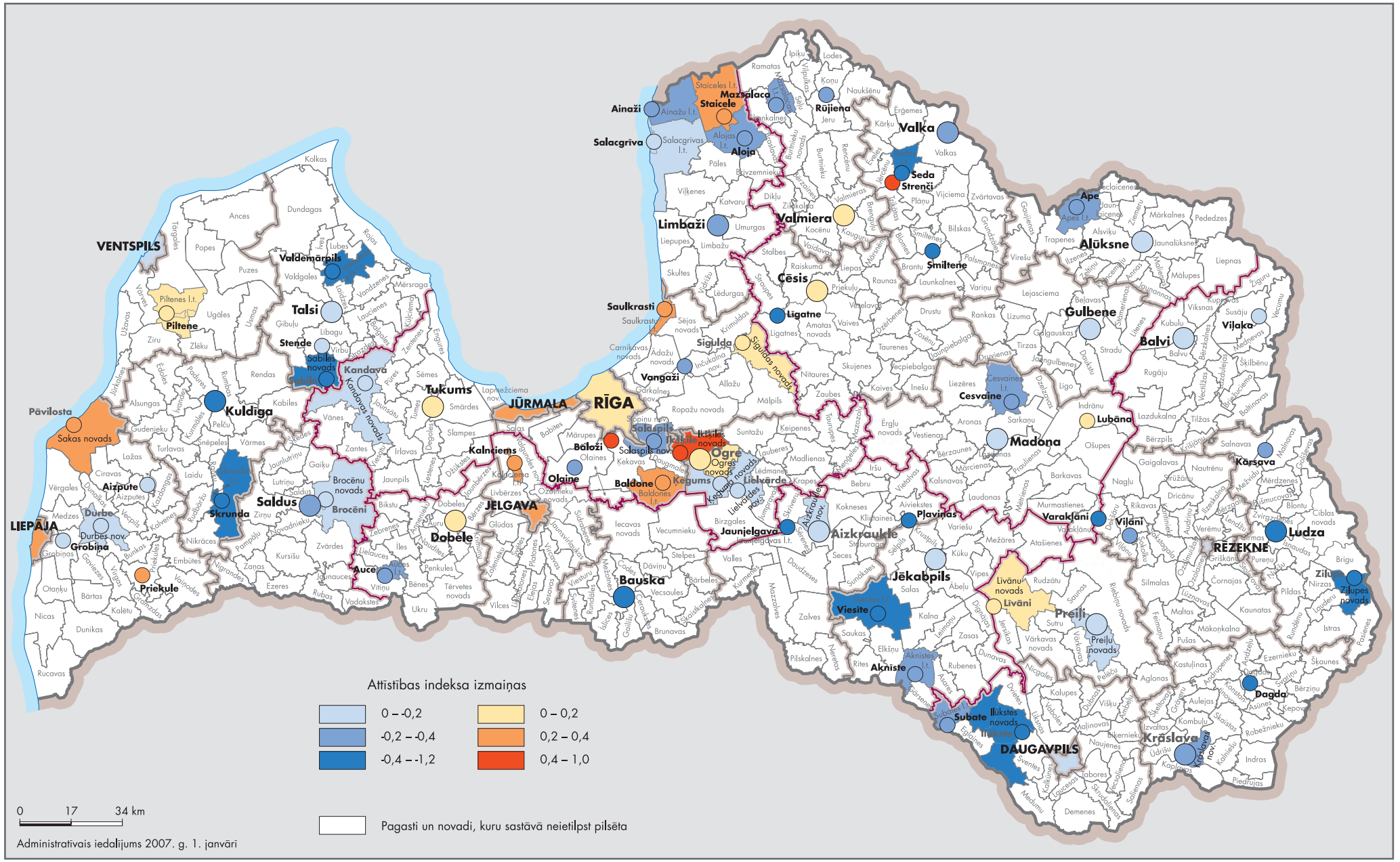

54. attēls. Pilsētu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indeksa pārmaiņas 2005. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2001.–2004. gadā

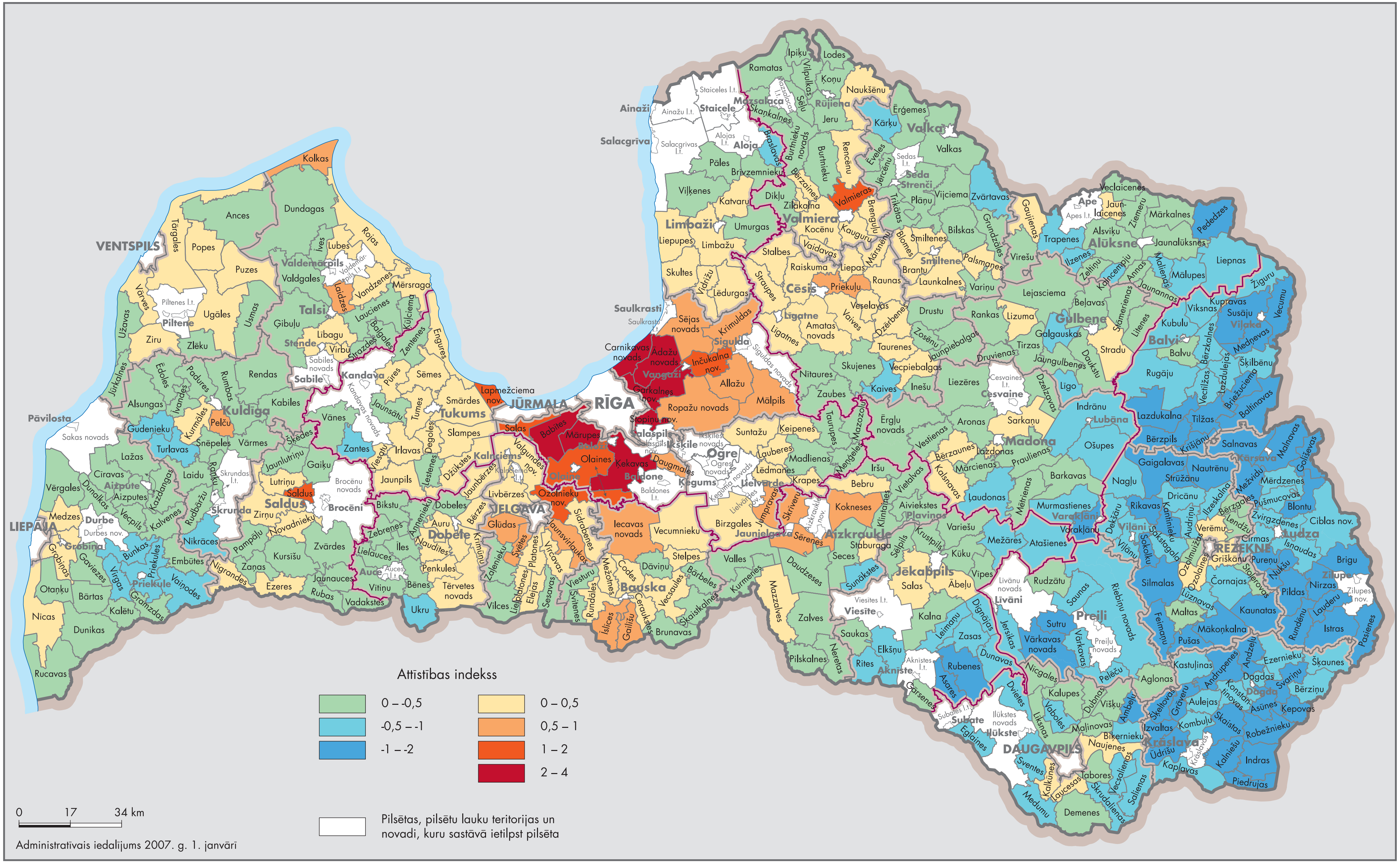

55. attēls. Pagastu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indekss pēc 2005. gada datiem

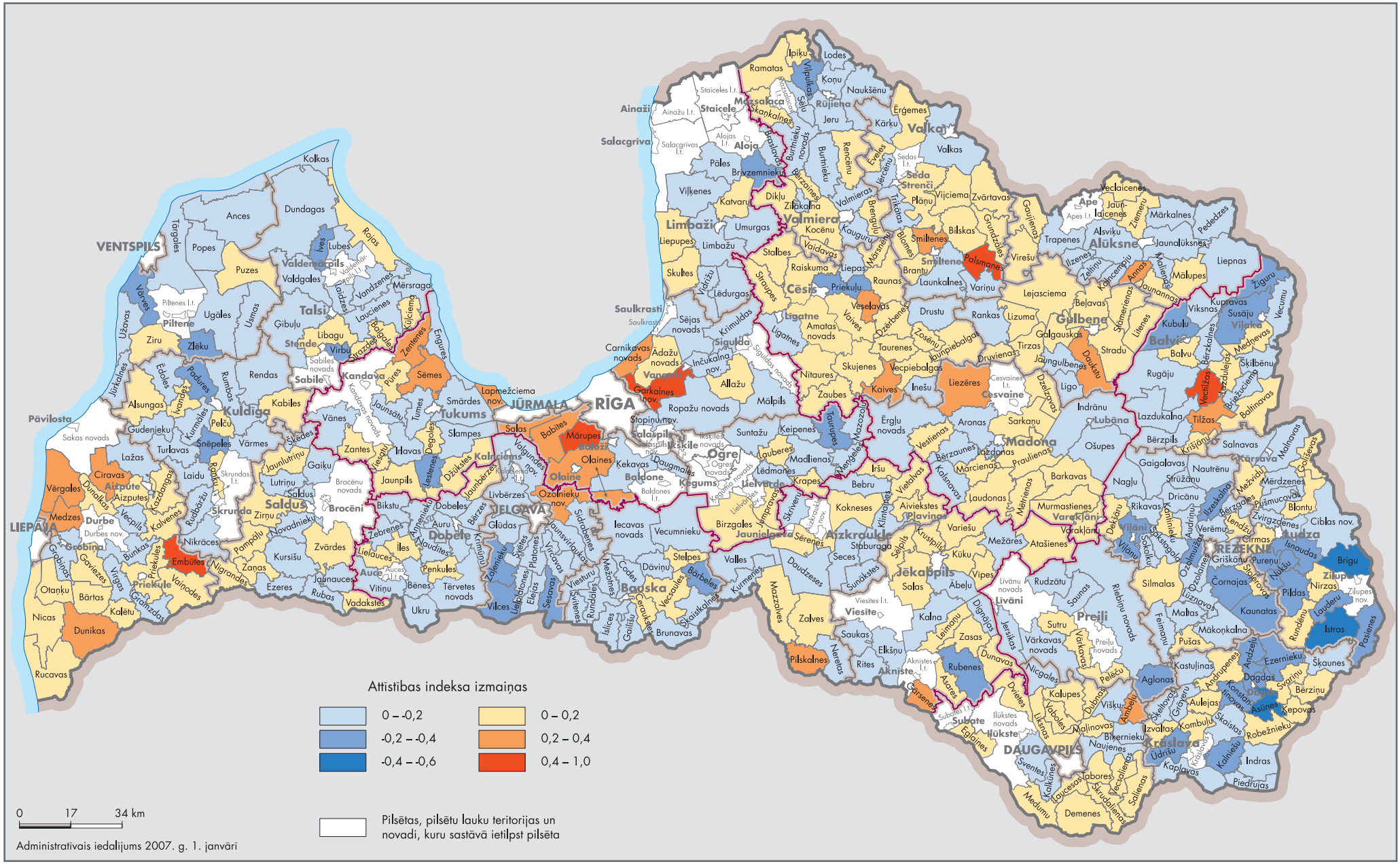

56. attēls. Pagastu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indeksa pārmaiņas 2005. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2001.–2004. gadā

PIELIKUMS

Plānošanas reģionu teritoriju attīstības indekss un rangs (2001.–2005. g.)

Plānošanas reģions	Attīstības indekss					Rangs				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas reģions	0,904	0,909	0,975	0,995	1,003	1	1	1	1	1
Kurzemes reģions	-0,300	-0,303	-0,429	-0,428	-0,431	2	2	2	2	2
Zemgales reģions	-0,477	-0,440	-0,469	-0,533	-0,590	3	3	3	3	3
Vidzemes reģions	-0,759	-0,835	-0,885	-0,895	-0,877	4	4	4	4	4
Latgales reģions	-1,270	-1,257	-1,310	-1,339	-1,346	5	5	5	5	5

Rajonu teritoriju attīstības indekss un rangs (2001.–2005. g.)

Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Rīgas rajons	1,777	1,671	1,797	1,886	1,838	1	1	1	1	1
Valmieras rajons	0,853	0,577	0,685	0,660	0,694	2	3	3	2	2
Saldus rajons	0,394	0,876	0,746	0,263	0,556	4	2	2	4	3
Ogres rajons	0,529	0,556	0,630	0,525	0,538	3	4	4	3	4
Ventspils rajons	-0,241	0,518	0,083	-0,245	0,311	15	5	9	15	5
Aizkraukles rajons	0,129	0,326	0,363	0,141	0,189	9	6	5	7	6
Cēsu rajons	0,244	0,254	0,176	0,180	0,161	5	7	7	5	7
Tukuma rajons	0,156	0,161	0,245	0,154	0,021	8	10	6	6	8
Valkas rajons	-0,123	-0,139	-0,115	0,009	0,016	11	13	12	9	9
Talsu rajons	0,236	0,171	0,151	0,026	-0,083	6	9	8	8	10
Bauskas rajons	0,216	0,204	-0,111	-0,013	-0,119	7	8	11	11	11
Jelgavas rajons	-0,216	-0,202	-0,116	-0,010	-0,136	14	14	13	10	12
Dobeles rajons	-0,188	0,011	-0,072	-0,106	-0,207	12	11	10	12	13
Madonas rajons	-0,548	-0,505	-0,557	-0,330	-0,220	19	18	18	17	14
Limbažu rajons	0,105	-0,079	-0,175	-0,190	-0,281	10	12	14	14	15
Gulbenes rajons	-0,259	-0,280	-0,311	-0,313	-0,321	16	16	15	16	16
Jēkabpils rajons	-0,279	-0,302	-0,373	-0,179	-0,399	17	17	17	13	17
Kuldīgas rajons	-0,208	-0,246	-0,358	-0,337	-0,437	13	15	16	18	18
Liepājas rajons	-0,807	-0,809	-0,664	-0,568	-0,521	21	21	20	19	19
Alūksnes rajons	-0,546	-0,664	-0,658	-0,621	-0,634	18	19	19	20	20
Preiļu rajons	-0,906	-0,905	-0,894	-0,882	-0,717	22	22	21	21	21
Balvu rajons	-1,237	-1,293	-1,227	-1,244	-1,093	23	24	24	23	22
Daugavpils rajons	-0,794	-0,794	-1,004	-1,081	-1,145	20	20	22	22	23
Ludzas rajons	-1,368	-1,452	-1,250	-1,332	-1,225	25	26	25	24	24
Krāslavas rajons	-1,278	-1,227	-1,180	-1,362	-1,341	24	23	23	25	25
Rēzeknes rajons	-1,441	-1,447	-1,515	-1,453	-1,359	26	25	26	26	26

Pilsētu grupas teritoriju attīstības indekss un rangs (2001.–2005. g.)

Pilsēta, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Baloži	Rīgas	0,859	1,016	1,153	1,682	1,986	2	2	3	1	1
Ikšķiles novads [1]	Ogres	0,699	0,789	1,183	1,528	1,620	4	3	2	2	2
Salaspils novads [2]	Rīgas	1,144	1,105	1,207	0,795	0,681	1	1	1	3	3
Ķeguma novads [3]	Ogres	0,646	0,557	0,677	0,615	0,583	6	6	5	5	4
Baldone ar l.t.	Rīgas	0,086	0,092	0,360	0,408	0,513	18	17	12	11	5
Ogres novads [4]	Ogres	0,543	0,404	0,399	0,619	0,509	8	10	11	4	6
Saulkrasti ar l.t.	Rīgas	0,064	0,023	0,248	0,345	0,504	19	19	16	14	7
Lielvārdes novads [5]	Ogres	0,415	0,525	0,705	0,531	0,494	10	7	4	7	8
Jelgava	-	-0,160	-0,029	-0,023	0,576	0,467	25	21	22	6	9
Rīga	-	0,396	0,399	0,422	0,430	0,427	11	11	10	9	10
Siguldas novads [6]	Rīgas	0,325	0,332	0,442	0,351	0,397	13	13	8	13	11
Ventspils	-	0,669	0,491	0,351	0,459	0,386	5	8	13	8	12
Olaine	Rīgas	0,469	0,712	0,651	0,425	0,364	9	4	6	10	13
Valmiera	Valmieras	0,096	0,071	0,176	0,310	0,278	17	18	17	16	14
Aizkraukles novads [7]	Aizkraukles	0,307	0,188	0,351	0,314	0,261	14	14	14	15	15
Vangaži	Rīgas	0,732	0,602	0,561	0,351	0,236	3	5	7	12	16
Jūrmala	-	-0,095	-0,156	0,015	0,184	0,221	24	25	21	18	17
Tukums	Tukuma	-0,050	-0,048	0,121	0,224	0,105	22	24	18	17	18
Cēsis	Cēsu	-0,287	-0,175	-0,105	-0,132	-0,116	29	27	24	21	19
Piltene ar l.t.	Ventspils	-0,355	-0,211	-0,149	-0,142	-0,206	33	28	25	22	20
Saldus	Saldus	-0,048	0,120	0,094	-0,116	-0,240	21	16	19	20	21
Dobele	Dobeles	-0,593	-0,353	-0,301	-0,173	-0,243	41	34	29	23	22
Grobiņa	Liepājas	-0,188	-0,048	-0,325	-0,012	-0,255	26	23	30	19	23
Limbaži	Limbažu	0,253	0,134	-0,080	-0,194	-0,327	15	15	23	24	24
Talsi	Talsu	-0,201	-0,172	-0,329	-0,274	-0,345	27	26	33	25	25
Daugavpils	-	-0,348	-0,269	-0,271	-0,533	-0,428	32	29	27	30	26

Pilsēta, novads	Rajons	Attīstības indekss 2001	2002	2003	2004	2005	Rangs 2001	2002	2003	2004	2005
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	0,117	-0,296	-0,328	-1,207	-0,470	16	31	32	49	27
Smiltene	Valkas	0,573	0,461	0,292	-0,392	-0,492	7	9	15	26	28
Madona	Madonas	-0,308	-0,275	-0,273	-0,510	-0,512	30	30	28	29	29
Bauska	Bauskas	-0,063	-0,033	0,062	-0,419	-0,524	23	22	20	27	30
Alūksne	Alūksnes	-0,371	-0,430	-0,516	-0,471	-0,525	34	36	36	28	31
Liepāja	-	-0,972	-1,001	-0,966	-0,720	-0,554	53	52	46	33	32
Gulbene	Gulbenes	-0,397	-0,299	-0,483	-0,554	-0,587	35	32	35	31	33
Ainaži ar l.t.	Limbažu	0,063	0,003	-0,240	-1,171	-0,649	20	20	26	48	34
Rēzekne	-	-0,643	-0,673	-0,653	-0,837	-0,730	43	44	41	38	35
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,659	-0,595	-0,648	-0,670	-0,743	46	39	39	32	36
Balvi	Balvu	-0,643	-0,655	-0,659	-0,775	-0,787	44	41	42	34	37
Kandavas novads [8]	Tukuma	-0,699	-0,662	-0,771	-0,811	-0,819	47	43	45	37	38
Valka	Valkas	-0,447	-0,320	-0,409	-0,797	-0,828	36	33	34	36	39
Brocēnu novads [9]	Saldus	-0,580	-0,694	-0,664	-1,055	-0,839	40	45	43	44	40
Rūjiena	Valmieras	-0,461	-0,497	-0,692	-0,879	-0,867	37	37	44	40	41
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	-1,283	-1,268	-1,262	-0,936	-0,873	58	56	56	42	42
Lubāna	Madonas	-0,936	-1,037	-1,107	-1,085	-0,887	51	53	52	45	43
Aloja ar l.t.	Limbažu	-0,648	-0,773	-0,326	-0,794	-0,905	45	47	31	35	44
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	0,353	0,338	0,438	-0,874	-0,955	12	12	9	39	45
Auce ar l.t.	Dobeles	-0,321	-0,728	-1,067	-0,895	-1,080	31	46	50	41	46
Kuldīga	Kuldīgas	-0,245	-0,356	-0,653	-1,221	-1,086	28	35	40	50	47
Preiļu novads [10]	Preiļu	-0,911	-0,870	-0,979	-1,019	-1,110	50	48	47	43	48
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	-0,476	-0,527	-0,563	-1,128	-1,188	38	38	37	47	49
Stende	Talsu	-0,805	-1,082	-1,067	-1,378	-1,226	48	54	51	53	50
Pļaviņas	Aizkraukles	-0,641	-0,615	-0,636	-1,101	-1,269	42	40	38	46	51
Cesvaine ar l.t.	Madonas	-0,944	-0,957	-1,052	-1,224	-1,345	52	50	49	51	52
Krāslavas novads [11]	Krāslavas	-1,232	-1,116	-1,174	-1,305	-1,442	56	55	54	52	53
Strenči	Valkas	-2,141	-2,340	-2,457	-1,420	-1,555	70	69	70	54	54
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	-0,900	-0,973	-1,219	-1,676	-1,637	49	51	55	55	55
Aizpute	Liepājas	-1,396	-1,506	-1,548	-1,848	-1,687	60	61	58	61	56
Durbes novads [12]	Liepājas	-1,553	-1,473	-1,561	-1,707	-1,708	63	60	59	56	57
Sakas novads [13]	Liepājas	-1,867	-1,858	-1,957	-1,836	-1,763	66	66	63	60	58
Staicele ar l.t.	Limbažu	-1,898	-2,342	-2,090	-2,266	-1,821	67	70	67	70	59
Seda ar l.t.	Valkas	-0,981	-0,657	-1,152	-1,950	-1,826	54	42	53	62	60
Ludza	Ludzas	-1,254	-1,347	-1,539	-1,730	-1,937	57	57	57	57	61
Sabiles novads [14]	Talsu	-1,075	-1,398	-1,840	-1,763	-1,989	55	58	61	58	62
Priekule	Liepājas	-2,417	-2,509	-2,145	-2,005	-1,993	74	74	68	63	63
Līgatne	Cēsu	-0,484	-0,925	-0,980	-2,037	-2,107	39	49	48	66	64
Ilūkstes novads [15]	Daugavpils	-1,425	-1,685	-1,805	-1,786	-2,118	61	62	60	59	65
Līvānu novads [16]	Preiļu	-2,371	-2,094	-2,035	-2,211	-2,119	72	67	65	69	66
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	-1,524	-1,455	-1,841	-2,011	-2,229	62	59	62	65	67
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	-1,749	-1,823	-2,086	-2,130	-2,264	64	65	66	67	68
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	-1,860	-1,803	-2,028	-2,137	-2,341	65	64	64	68	69
Ape ar l.t.	Alūksnes	-1,284	-1,763	-2,710	-2,355	-2,397	59	63	72	71	70
Dagda	Krāslavas	-1,983	-2,174	-2,370	-2,009	-2,556	68	68	69	64	71
Subate ar l.t.	Daugavpils	-2,129	-2,504	-2,577	-2,398	-2,614	69	73	71	72	72
Viļaka	Balvu	-2,835	-3,116	-2,735	-2,517	-2,999	77	77	73	73	73
Varakļāni	Madonas	-2,402	-2,441	-2,798	-2,773	-3,051	73	71	74	75	74
Kārsava	Ludzas	-2,601	-2,927	-2,918	-3,046	-3,255	75	75	76	77	75
Viļāni	Rēzeknes	-2,684	-2,997	-2,987	-3,003	-3,295	76	76	77	76	76
Zilupes novads [17]	Ludzas	-2,188	-2,488	-2,847	-2,596	-3,316	71	72	75	74	77

Piezīme. Šajā tabulā iekļauti novadi, kuru sastāvā ietilpst pilsēta.

Attīstības indekss novadiem laikā pirms to izveidošanas rēķināts, izmantojot visu novadā vēlāk ietilpstošo administratīvo vienību datus.

[1] Ikšķiles novads izveidots 2004. gadā no Ikšķiles ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [2] Salaspils novads izveidots 2004. gadā no Salaspils ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [3] Ķeguma novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Ķegumam ar lauku teritoriju un Rembates pagastam. ◆ [4] Ogres novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Ogrei un Ogresgala pagastam. ◆ [5] Lielvārdes novads izveidots 2004. gadā no Lielvārdes ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [6] Siguldas novads izveidots 2003. gadā, apvienojoties Siguldai, Mores pagastam un Siguldas pagastam. ◆ [7] Aizkraukles novads izveidots 2001. gadā, apvienojoties Aizkrauklei un Aizkraukles pagastam. ◆ [8] Kandavas novads izveidots 1995. gadā, apvienojoties Kandavai, Cēres pagastam un Kandavas pagastam. 1997. gadā Kandavas novadam pievienojās Matkules un Zemītes pagasti. ◆ [9] Brocēnu novads izveidots 2001. gadā, apvienojoties Brocēniem ar lauku teritoriju, Blīdenes pagastam un Remtes pagastam. ◆ [10] Preiļu novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Preiļiem, Aizkalnes pagastam un Preiļu pagastam. ◆ [11] Krāslavas novads izveidots 2001. gadā, apvienojoties Krāslavai un Krāslavas pagastam. ◆ [12] Durbes novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Durbei ar lauku teritoriju un Tadaiķu pagastam. ◆ [13] Sakas novads izveidots 2004. gadā, apvienojoties Pāvilostai un Sakas pagastam. ◆ [14] Sabiles novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Sabilei un Abavas pagastam. ◆ [15] Ilūkstes novads izveidots 2003. gadā, apvienojoties Ilūkstei, Bebrenes pagastam, Pilskalnes pagastam un Šēderes pagastam. ◆ [16] Līvānu novads izveidots 1997. gadā, apvienojoties Līvāniem, Rožupes pagastam un Turku pagastam. ◆ [17] Zilupes novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Zilupei un Zaļesjes pagastam.

Pagastu grupas teritoriju attīstības indekss un rangs (2001.–2005. g.)

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Stopiņu novads [1]	Rīgas	3,782	3,754	3,998	3,883	3,807	1	1	1	1	1
Mārupes pagasts	Rīgas	2,113	2,037	2,149	3,213	3,308	4	6	6	2	2
Garkalnes novads [2]	Rīgas	2,050	2,066	2,461	2,517	2,735	5	5	2	4	3
Carnikavas novads [3]	Rīgas	2,155	2,070	2,235	2,616	2,470	3	4	5	3	4
Ādažu novads [4]	Rīgas	2,006	2,104	2,460	2,206	2,203	6	3	3	6	5
Ķekavas pagasts	Rīgas	2,264	2,305	2,262	2,285	2,152	2	2	4	5	6
Babītes pagasts	Rīgas	1,630	1,605	1,674	2,088	2,063	7	8	7	7	7
Ozolnieku novads [5]	Jelgavas	1,226	1,315	1,531	1,732	1,663	8	9	8	8	8
Olaines pagasts	Rīgas	0,979	1,053	1,227	1,343	1,400	14	13	12	11	9
Lapmežciema novads [6]	Tukuma	1,021	1,051	1,034	1,336	1,362	13	14	14	12	10
Salas pagasts	Rīgas	0,795	1,010	1,016	1,390	1,358	22	15	16	9	11
Inčukalna novads [7]	Rīgas	1,184	1,689	1,294	1,355	1,348	10	7	11	10	12
Saldus pagasts	Saldus	1,092	1,203	1,175	1,040	1,117	12	12	13	15	13
Valmieras pagasts	Valmieras	1,222	1,260	1,310	1,053	1,064	9	10	10	14	14
Priekuļu pagasts	Cēsu	1,106	1,217	1,330	1,070	0,941	11	11	9	13	15
Ropažu novads [8]	Rīgas	0,919	0,901	1,001	0,989	0,921	16	17	17	16	16
Laidzes pagasts	Talsu	0,932	0,873	0,883	0,746	0,813	15	19	20	21	17
Gailīšu pagasts	Bauskas	0,833	0,911	0,943	0,749	0,780	18	16	18	20	18
Krimuldas pagasts	Rīgas	0,784	0,800	0,720	0,813	0,766	24	21	34	17	19
Jumpravas pagasts	Ogres	0,680	0,666	0,672	0,780	0,746	26	32	35	19	20
Glūdas pagasts	Jelgavas	0,677	0,849	0,887	0,674	0,725	27	20	19	28	21
Mālpils pagasts	Rīgas	0,847	0,699	0,775	0,737	0,710	17	30	25	22	22
Iecavas novads [9]	Bauskas	0,785	0,784	0,776	0,656	0,679	23	23	24	30	23
Svētes pagasts	Jelgavas	0,816	0,791	1,023	0,785	0,674	19	22	15	18	24
Īslīces pagasts	Bauskas	0,798	0,899	0,846	0,691	0,672	21	18	21	25	25
Sējas novads [10]	Rīgas	0,659	0,637	0,744	0,723	0,657	29	34	29	23	26
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	0,670	0,782	0,772	0,633	0,619	28	24	26	31	27
Jaunsvirlaukas pagasts	Jelgavas	0,610	0,612	0,777	0,577	0,613	31	35	23	33	28
Pelču pagasts	Kuldīgas	0,345	0,437	0,615	0,627	0,611	68	51	38	32	29
Daugmales pagasts	Rīgas	0,801	0,713	0,735	0,683	0,606	20	29	32	27	30
Sērenes pagasts	Aizkraukles	0,262	0,456	0,551	0,505	0,567	82	47	45	37	31
Allažu pagasts	Rīgas	0,387	0,349	0,473	0,545	0,552	60	67	51	34	32
Kolkas pagasts	Talsu	0,512	0,530	0,732	0,689	0,543	43	39	33	26	33
Kokneses pagasts	Aizkraukles	0,316	0,368	0,398	0,488	0,516	73	64	63	40	34
Platones pagasts	Jelgavas	0,459	0,738	0,737	0,670	0,489	50	28	31	29	35
Naujenes pagasts	Daugavpils	0,535	0,590	0,599	0,508	0,461	39	37	40	36	36
Tumes pagasts	Tukuma	0,567	0,691	0,585	0,435	0,460	37	31	42	44	37
Liepas pagasts	Cēsu	0,599	0,496	0,559	0,454	0,454	34	43	43	43	38
Engures pagasts	Tukuma	0,585	0,591	0,619	0,715	0,435	36	36	37	24	39
Tārgales pagasts	Ventspils	0,652	0,649	0,605	0,416	0,434	30	33	39	47	40
Codes pagasts	Bauskas	0,610	0,586	0,737	0,465	0,417	32	38	30	42	41
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	0,420	0,443	0,490	0,413	0,417	54	50	49	50	42
Kauguru pagasts	Valmieras	0,380	0,415	0,514	0,415	0,413	62	56	46	48	43
Ceraukstes pagasts	Bauskas	0,359	0,348	0,400	0,380	0,411	65	68	61	53	44
Valgundes novads [11]	Jelgavas	0,405	0,437	0,632	0,498	0,410	57	52	36	39	45
Vārves pagasts	Ventspils	0,690	0,771	0,771	0,488	0,407	25	25	27	41	46
Launkalnes pagasts	Valkas	0,443	0,521	0,357	0,421	0,404	53	41	69	46	47
Vecumnieku pagasts	Bauskas	0,468	0,501	0,552	0,500	0,402	48	42	44	38	48
Auru pagasts	Dobeles	0,514	0,473	0,789	0,519	0,399	42	45	22	35	49
Vaidavas pagasts	Valmieras	0,249	0,299	0,458	0,422	0,396	84	76	52	45	50
Suntažu pagasts	Ogres	0,492	0,384	0,445	0,392	0,393	45	61	56	52	51
Novadnieku pagasts	Saldus	0,418	0,392	0,483	0,323	0,388	55	60	50	60	52
Amatas novads [12]	Cēsu	0,369	0,419	0,414	0,290	0,385	64	55	58	67	53
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	0,604	0,403	0,360	0,359	0,381	33	58	67	55	54
Slampes pagasts	Tukuma	0,458	0,382	0,501	0,413	0,374	51	62	47	49	55
Kocēnu pagasts	Valmieras	0,317	0,372	0,382	0,324	0,368	72	63	65	59	56
Medzes pagasts	Liepājas	0,037	0,100	0,127	0,247	0,361	144	121	111	73	57
Ziru pagasts	Ventspils	0,416	0,348	0,400	0,172	0,349	56	69	62	90	58
Nīgrandes pagasts	Saldus	0,248	0,264	0,334	0,276	0,344	85	82	76	68	59
Elejas pagasts	Jelgavas	0,385	0,491	0,757	0,351	0,338	61	44	28	57	60
Grobiņas pagasts	Liepājas	0,371	0,314	0,405	0,354	0,337	63	73	59	56	61
Rojas pagasts	Talsu	0,313	0,268	0,395	0,332	0,332	74	80	64	58	62
Sēmes pagasts	Tukuma	-0,103	0,067	0,045	0,108	0,328	188	135	135	108	63
Bērzes pagasts	Dobeles	0,549	0,530	0,404	0,298	0,316	38	40	60	64	64
Lazdonas pagasts	Madonas	0,475	0,453	0,446	0,220	0,316	47	48	55	81	65
Puzes pagasts	Ventspils	0,157	0,180	0,089	0,114	0,314	106	100	118	106	66
Rundāles pagasts	Bauskas	0,531	0,464	0,450	0,274	0,301	41	46	54	69	67
Līgatnes pagasts	Cēsu	0,402	0,289	0,358	0,309	0,299	58	78	68	61	68
Palsmanes pagasts	Valkas	-0,388	-0,302	-0,122	0,229	0,292	292	256	183	79	69
Lauberes pagasts	Ogres	0,166	0,185	0,167	0,362	0,289	102	98	99	54	70
Brantu pagasts	Valkas	0,104	0,229	0,206	0,235	0,279	124	88	92	78	71
Brenguļu pagasts	Valmieras	0,349	0,247	0,268	0,089	0,275	67	85	84	117	72
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	0,533	0,444	0,372	0,236	0,274	40	49	66	77	73
Zirņu pagasts	Saldus	0,139	0,259	0,142	0,191	0,272	112	83	106	85	74
Salas pagasts	Jēkabpils	-0,267	0,367	0,226	0,260	0,259	247	65	90	72	75
Virbu pagasts	Talsu	0,491	0,747	0,501	0,201	0,238	46	27	48	82	76
Skultes pagasts	Limbažu	0,198	0,171	0,149	0,304	0,235	94	104	105	63	77
Kupravas pagasts	Balvu	0,590	0,769	0,440	0,170	0,234	35	26	57	91	78
Smārdes pagasts	Tukuma	0,310	0,401	0,597	0,396	0,228	75	59	41	51	79
Smiltenes pagasts	Valkas	-0,006	-0,025	0,042	0,088	0,227	160	161	137	119	80
Lībagu pagasts	Talsu	0,123	0,193	0,299	0,162	0,221	116	96	80	93	81
Veselavas pagasts	Cēsu	-0,050	-0,150	-0,058	0,109	0,220	172	204	164	107	82
Lielplatones pagasts	Jelgavas	0,257	0,134	0,347	0,172	0,217	83	111	72	89	83
Verēmu pagasts	Rēzeknes	0,157	0,235	0,356	0,273	0,214	107	87	70	70	84
Penkules pagasts	Dobeles	-0,011	0,200	0,356	0,291	0,213	161	93	71	66	85
Limbažu pagasts	Limbažu	0,344	0,304	0,239	0,201	0,204	69	75	89	83	86
Kalsnavas pagasts	Madonas	0,454	0,411	0,167	0,173	0,202	52	57	98	88	87
Mežotnes pagasts	Bauskas	0,170	0,267	0,275	0,240	0,201	100	81	83	75	88
Raunas pagasts	Cēsu	0,246	0,172	0,202	0,145	0,201	86	103	93	100	89
Straupes pagasts	Cēsu	0,025	0,086	0,162	0,146	0,200	151	128	103	99	90

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Mērsraga pagasts	Talsu	0,512	0,423	0,199	0,305	0,195	44	54	94	62	91
Pūres pagasts	Tukuma	0,123	0,146	0,135	0,190	0,188	117	107	108	86	92
Taurenes pagasts	Cēsu	0,194	0,165	0,199	0,039	0,185	96	105	95	129	93
Gaujienas pagasts	Alūksnes	0,032	0,076	0,046	0,243	0,183	146	132	134	74	94
Ugāles pagasts	Ventspils	0,229	0,238	0,220	0,159	0,174	93	86	91	95	95
Stradu pagasts	Gulbenes	0,163	0,078	0,038	0,081	0,174	104	130	138	121	96
Nīcas pagasts	Liepājas	-0,003	0,033	0,059	0,196	0,174	159	139	127	84	97
Vecpiebalgas pagasts	Cēsu	0,011	-0,046	0,053	0,169	0,165	155	168	131	92	98
Lutriņu pagasts	Saldus	0,263	0,197	0,336	0,181	0,164	81	94	74	87	99
Ķeipenes pagasts	Ogres	0,392	0,353	0,334	0,297	0,164	59	66	75	65	100
Vidrižu pagasts	Limbažu	0,117	0,104	0,260	0,222	0,158	118	116	86	80	101
Viesatu pagasts	Tukuma	0,008	0,045	0,124	0,129	0,149	156	137	113	103	102
Vircavas pagasts	Jelgavas	0,325	0,434	0,452	0,114	0,148	71	53	53	105	103
Lēdmanes pagasts	Ogres	0,237	0,250	0,297	0,237	0,146	89	84	81	76	104
Vaives pagasts	Cēsu	0,036	-0,070	-0,022	-0,011	0,145	145	173	156	149	105
Rencēnu pagasts	Valmieras	0,138	0,141	0,124	0,094	0,141	113	109	112	115	106
Griškānu pagasts	Rēzeknes	0,269	-0,022	0,178	0,262	0,137	80	159	97	71	107
Irlavas pagasts	Tukuma	0,157	0,215	0,164	0,121	0,134	105	92	101	104	108
Naudītes pagasts	Dobeles	0,463	0,297	0,090	0,092	0,122	49	77	116	116	109
Krapes pagasts	Ogres	0,234	0,021	0,064	-0,040	0,117	90	145	125	158	110
Katvaru pagasts	Limbažu	0,081	0,039	0,024	0,063	0,112	132	138	144	124	111
Krimūnu pagasts	Dobeles	0,049	0,305	0,151	-0,001	0,110	138	74	104	148	112
Stelpes pagasts	Bauskas	0,040	-0,035	0,086	0,088	0,107	143	165	120	118	113
Vecsaules pagasts	Bauskas	0,029	0,089	0,044	0,027	0,106	149	127	136	134	114
Jaunpils pagasts	Tukuma	0,026	-0,028	0,067	0,140	0,103	150	163	124	101	115
Bebru pagasts	Aizkraukles	0,241	0,224	0,164	0,106	0,101	87	91	102	109	116
Blomes pagasts	Valkas	-0,244	0,007	-0,061	0,014	0,099	238	149	165	141	117
Birzgales pagasts	Ogres	0,164	0,100	0,021	0,039	0,082	103	122	145	130	118
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	0,195	0,341	0,341	0,095	0,080	95	70	73	114	119
Degoles pagasts	Tukuma	-0,119	0,079	0,048	0,048	0,079	191	129	133	127	120
Laucesas pagasts	Daugavpils	0,086	-0,020	0,133	0,005	0,077	131	158	109	144	121
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	0,014	-0,029	-0,133	0,148	0,066	152	164	190	98	122
Naukšēnu pagasts	Valmieras	0,105	0,101	0,028	0,047	0,065	122	119	142	128	123
Ezeres pagasts	Saldus	0,100	0,172	0,260	0,026	0,061	126	102	85	136	124
Bērzaunes pagasts	Madonas	0,144	0,178	0,031	-0,040	0,056	110	101	141	159	125
Raiskuma pagasts	Cēsu	0,049	0,009	-0,020	-0,013	0,054	139	148	155	150	126
Popes pagasts	Ventspils	0,181	0,228	0,306	0,162	0,049	99	90	78	94	127
Sarkaņu pagasts	Madonas	-0,036	-0,151	-0,262	-0,078	0,049	167	205	234	174	128
Zilākalna pagasts	Valmieras	0,126	0,092	-0,001	-0,030	0,040	115	126	148	154	129
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	-0,196	-0,196	-0,224	0,057	0,038	223	223	218	125	130
Vandzenes pagasts	Talsu	0,081	0,102	0,057	0,099	0,037	133	117	129	111	131
Liepupes pagasts	Limbažu	0,104	0,022	0,056	-0,054	0,037	123	144	130	166	132
Lizuma pagasts	Gulbenes	-0,121	-0,136	-0,111	-0,071	0,034	192	199	177	171	133
Lēdurgas pagasts	Limbažu	0,031	0,098	0,131	0,105	0,033	147	123	110	110	134
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	0,183	0,149	0,049	0,005	0,028	98	106	132	145	135
Staburaga pagasts	Aizkraukles	-0,001	0,096	0,079	0,014	0,025	158	124	121	140	136
Stalbes pagasts	Cēsu	-0,192	-0,275	-0,160	0,011	0,024	221	244	198	142	137

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Džūkstes pagasts	Tukuma	0,046	-0,011	0,034	-0,022	0,023	140	153	139	153	138
Bērzaines pagasts	Valmieras	-0,092	-0,081	0,116	0,027	0,019	182	177	114	135	139
Dzērbenes pagasts	Cēsu	-0,202	-0,159	-0,058	0,096	0,019	228	210	162	113	140
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	-0,197	0,028	0,071	-0,043	0,018	224	140	122	161	141
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	-0,061	-0,071	-0,175	0,035	0,015	175	174	201	132	142
Lubes pagasts	Talsu	-0,025	-0,113	0,062	0,158	0,015	164	188	126	96	143
Tērvetes novads [13]	Dobeles	0,230	0,229	0,165	0,035	0,008	92	89	100	131	144
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	-0,090	0,102	0,285	0,032	0,005	180	118	82	133	145
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	-0,123	-0,086	-0,009	0,002	-0,001	196	180	150	146	146
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	0,350	0,341	0,320	0,024	-0,005	66	71	77	138	147
Vilces pagasts	Jelgavas	0,189	0,288	0,250	0,049	-0,010	97	79	87	126	148
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	-0,082	-0,190	-0,080	-0,051	-0,011	178	220	167	164	149
Vērgales pagasts	Liepājas	-0,360	-0,249	-0,211	-0,092	-0,013	285	234	213	180	150
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	-0,326	-0,511	-0,337	0,074	-0,017	270	318	257	122	151
Užavas pagasts	Ventspils	0,276	0,022	0,243	0,130	-0,025	79	143	88	102	152
Gaviezes pagasts	Liepājas	-0,186	-0,134	-0,219	-0,213	-0,027	217	198	216	217	153
Rumbas pagasts	Kuldīgas	0,326	0,317	-0,087	-0,041	-0,029	70	72	169	160	154
Jaunpiebalgas pagasts	Cēsu	-0,044	-0,107	-0,118	-0,017	-0,033	169	186	180	152	155
Bēnes pagasts	Dobeles	0,063	0,009	0,009	-0,030	-0,034	136	147	147	155	156
Lielauces pagasts	Dobeles	-0,140	-0,125	-0,043	-0,075	-0,035	201	194	158	173	157
Ģibuļu pagasts	Talsu	0,141	0,127	0,058	-0,015	-0,038	111	113	128	151	158
Jeru pagasts	Valmieras	0,114	0,181	0,093	0,009	-0,040	119	99	115	143	159
Otaņķu pagasts	Liepājas	-0,328	-0,300	-0,194	-0,087	-0,047	272	255	209	178	160
Virešu pagasts	Alūksnes	-0,301	-0,197	-0,180	0,000	-0,058	260	224	204	147	161
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	-0,261	-0,184	-0,154	-0,126	-0,060	246	218	197	185	162
Variņu pagasts	Valkas	-0,134	-0,131	-0,113	0,149	-0,061	199	196	178	97	163
Zvārdes pagasts	Saldus	-0,025	-0,087	-0,129	-0,184	-0,063	165	181	187	208	164
Brunavas pagasts	Bauskas	-0,014	0,095	0,069	-0,039	-0,063	162	125	123	157	165
Madlienas pagasts	Ogres	0,145	0,111	0,087	0,021	-0,065	109	115	119	139	166
Dundagas pagasts	Talsu	0,097	0,072	-0,088	-0,052	-0,067	127	134	170	165	167
Īvandes pagasts	Kuldīgas	0,107	-0,076	-0,135	-0,212	-0,068	121	176	191	216	168
Viesturu pagasts	Bauskas	0,094	0,143	0,198	-0,049	-0,075	129	108	96	163	169
Pampāļu pagasts	Saldus	-0,187	-0,291	-0,191	-0,067	-0,075	218	251	208	170	170
Balgales pagasts	Talsu	-0,079	-0,043	-0,225	-0,079	-0,077	177	167	219	175	171
Nītaures pagasts	Cēsu	-0,046	-0,026	-0,097	-0,158	-0,080	170	162	171	198	172
Daukstu pagasts	Gulbenes	-0,321	-0,310	-0,291	-0,222	-0,081	266	259	245	223	173
Praulienas pagasts	Madonas	-0,152	-0,250	-0,179	-0,126	-0,083	203	236	203	186	174
Skaistkalnes pagasts	Bauskas	-0,033	0,027	-0,012	-0,059	-0,084	166	141	151	168	175
Mazozolu pagasts	Ogres	0,041	0,075	-0,066	-0,086	-0,087	142	133	166	177	176
Sesavas pagasts	Jelgavas	0,240	0,193	0,300	0,097	-0,091	88	97	79	112	177
Alsungas pagasts	Kuldīgas	-0,326	-0,256	-0,233	-0,168	-0,098	271	237	222	201	178
Gaiķu pagasts	Saldus	-0,070	-0,004	-0,114	-0,138	-0,107	176	152	179	188	179
Zentenes pagasts	Tukuma	-0,367	-0,297	-0,383	-0,307	-0,109	287	253	269	244	180
Cīravas pagasts	Liepājas	-0,366	-0,427	-0,274	-0,351	-0,112	286	296	237	259	181
Svitenes pagasts	Bauskas	0,043	-0,063	0,027	-0,203	-0,114	141	172	143	213	182
Annenieku pagasts	Dobeles	-0,099	-0,145	0,014	-0,124	-0,114	186	202	146	184	183
Krustpils pagasts	Jēkabpils	-0,101	-0,225	-0,217	-0,182	-0,116	187	229	214	206	184

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Meņģeles pagasts	Ogres	0,089	0,048	-0,051	-0,092	-0,119	130	136	160	179	185
Strazdes pagasts	Talsu	-0,164	-0,334	-0,017	-0,222	-0,120	210	267	152	222	186
Ķūļciema pagasts	Talsu	-0,261	-0,198	-0,517	-0,112	-0,120	245	225	300	183	187
Brīvzemnieku pagasts	Limbažu	0,298	0,117	-0,005	-0,109	-0,132	77	114	149	182	188
Zlēku pagasts	Ventspils	0,307	0,193	0,140	0,024	-0,134	76	95	107	137	189
Lestenes pagasts	Tukuma	0,127	0,100	0,089	0,069	-0,137	114	120	117	123	190
Usmas pagasts	Ventspils	0,012	-0,281	-0,102	-0,166	-0,145	154	246	174	200	191
Burtnieku novads [14]	Valmieras	-0,046	-0,047	-0,086	-0,045	-0,149	171	169	168	162	192
Zaņas pagasts	Saldus	-0,098	-0,227	-0,366	-0,286	-0,153	184	232	264	239	193
Litenes pagasts	Gulbenes	-0,278	-0,201	-0,292	-0,098	-0,157	250	226	246	181	194
Klintaines pagasts	Aizkraukles	0,094	0,006	-0,019	-0,148	-0,160	128	150	154	191	195
Rankas pagasts	Gulbenes	0,013	-0,017	-0,142	-0,222	-0,161	153	156	193	224	196
Vadakstes pagasts	Saldus	-0,083	-0,108	-0,347	-0,421	-0,166	179	187	259	280	197
Kalvenes pagasts	Liepājas	-0,355	-0,156	-0,271	-0,219	-0,166	279	209	236	221	198
Valdgales pagasts	Talsu	-0,164	-0,051	-0,145	-0,182	-0,171	211	171	195	205	199
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	-0,165	-0,274	-0,107	-0,085	-0,173	212	243	176	176	200
Liezēres pagasts	Madonas	-0,778	-0,573	-0,587	-0,148	-0,173	380	327	321	190	201
Dobeles pagasts	Dobeles	-0,160	-0,173	-0,056	-0,159	-0,175	206	214	161	199	202
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	-0,250	-0,018	-0,132	-0,198	-0,182	242	157	189	211	203
Dikļu pagasts	Valmieras	-0,159	-0,304	-0,309	-0,230	-0,187	205	258	253	225	204
Lodes pagasts	Valmieras	-0,122	0,127	-0,153	-0,219	-0,189	195	112	196	219	205
Kursīšu pagasts	Saldus	-0,122	-0,142	-0,127	-0,149	-0,189	194	201	186	193	206
Vilpulkas pagasts	Valmieras	0,154	-0,017	-0,019	-0,072	-0,193	108	155	153	172	207
Gramzdas pagasts	Liepājas	-0,111	-0,182	-0,178	-0,056	-0,198	189	217	202	167	208
Jaunannas pagasts	Alūksnes	-0,162	-0,259	-0,428	-0,266	-0,201	209	240	278	234	209
Vecpils pagasts	Liepājas	-0,134	-0,189	-0,280	-0,154	-0,203	200	219	242	195	210
Pāles pagasts	Limbažu	-0,099	-0,025	-0,101	-0,180	-0,205	185	160	172	204	211
Dunalkas pagasts	Liepājas	-0,187	-0,292	-0,362	-0,360	-0,205	219	252	263	264	212
Valkas pagasts	Valkas	-0,059	-0,125	-0,126	-0,149	-0,211	174	191	185	192	213
Jaungulbenes pagasts	Gulbenes	-0,090	-0,116	-0,170	0,084	-0,212	181	190	200	120	214
Alsviķu pagasts	Alūksnes	0,006	-0,072	-0,218	-0,137	-0,212	157	175	215	187	215
Padures pagasts	Kuldīgas	0,066	0,018	0,033	-0,062	-0,213	135	146	140	169	216
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	-0,355	-0,278	-0,142	-0,036	-0,215	282	245	192	156	217
Viļķenes pagasts	Limbažu	-0,039	-0,147	-0,246	-0,365	-0,218	168	203	226	266	218
Trikātas pagasts	Valkas	0,030	-0,094	-0,248	-0,384	-0,220	148	182	228	269	219
Valles pagasts	Aizkraukles	-0,183	-0,125	-0,297	-0,152	-0,234	216	193	249	194	220
Annas pagasts	Alūksnes	-0,559	-0,475	-0,307	-0,453	-0,234	331	309	252	290	221
Barkavas pagasts	Madonas	-0,354	-0,402	-0,458	-0,336	-0,235	278	290	290	257	222
Laucienes pagasts	Talsu	-0,172	-0,047	-0,130	-0,139	-0,236	213	170	188	189	223
Vijciema pagasts	Valkas	-0,293	-0,363	-0,279	-0,182	-0,237	257	277	240	207	224
Ķoņu pagasts	Valmieras	-0,215	-0,284	-0,255	-0,219	-0,246	232	247	232	220	225
Taurupes pagasts	Ogres	0,277	0,139	-0,046	-0,170	-0,247	78	110	159	202	226
Ziemeru pagasts	Alūksnes	-0,236	-0,267	-0,279	-0,315	-0,251	236	241	239	248	227
Īles pagasts	Dobeles	-0,637	-0,343	-0,299	-0,301	-0,254	351	269	251	243	228
Zebrenes pagasts	Dobeles	-0,195	-0,101	-0,101	-0,298	-0,255	222	184	173	242	229
Aizputes pagasts	Liepājas	-0,325	-0,315	-0,312	-0,244	-0,256	269	261	254	228	230
Kabiles pagasts	Kuldīgas	-0,385	-0,303	-0,436	-0,382	-0,256	291	257	281	268	231
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	-0,420	-0,446	-0,522	-0,388	-0,256	300	299	304	271	232
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	-0,480	-0,465	-0,238	-0,451	-0,259	310	306	223	288	233
Ērgļu novads [15]	Madonas	-0,150	-0,116	-0,204	-0,200	-0,260	202	189	212	212	234
Bilskas pagasts	Valkas	-0,399	-0,398	-0,400	-0,264	-0,263	298	288	273	233	235
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	-0,023	0,026	-0,232	-0,356	-0,265	163	142	221	262	236
Inešu pagasts	Cēsu	-0,237	-0,225	-0,287	-0,243	-0,266	237	230	244	227	237
Vārmes pagasts	Kuldīgas	0,101	-0,036	-0,102	-0,260	-0,267	125	166	175	231	238
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	-0,683	-0,624	-0,552	-0,465	-0,268	361	337	309	300	239
Burtnieku pagasts	Valmieras	0,069	-0,139	-0,188	-0,263	-0,279	134	200	207	232	240
Vānes pagasts	Tukuma	-0,292	-0,082	-0,143	-0,157	-0,280	256	178	194	197	241
Plāņu pagasts	Valkas	-0,384	-0,368	-0,348	-0,156	-0,283	290	280	261	196	242
Višķu pagasts	Daugavpils	-0,056	-0,130	-0,200	-0,279	-0,285	173	195	211	235	243
Aronas pagasts	Madonas	-0,292	-0,320	-0,126	-0,178	-0,286	255	264	184	203	244
Rubas pagasts	Saldus	-0,155	-0,155	-0,280	-0,357	-0,287	204	208	241	263	245
Dzelzavas pagasts	Madonas	-0,127	-0,366	-0,380	-0,328	-0,290	197	278	267	253	246
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	0,060	0,003	-0,058	-0,191	-0,292	137	151	163	210	247
Tabores pagasts	Daugavpils	-0,273	-0,343	-0,240	-0,427	-0,294	249	268	224	282	248
Umurgas pagasts	Limbažu	-0,177	-0,175	-0,168	-0,255	-0,297	215	215	199	230	249
Saukas pagasts	Jēkabpils	-0,115	-0,289	-0,199	-0,522	-0,301	190	250	210	317	250
Vītiņu pagasts	Dobeles	-0,190	-0,131	-0,298	-0,308	-0,302	220	197	250	245	251
Seces pagasts	Aizkraukles	-0,248	-0,171	-0,333	-0,289	-0,302	241	213	256	240	252
Druvienas pagasts	Gulbenes	-0,574	-0,325	-0,401	-0,465	-0,302	337	266	274	298	253
Zosēnu pagasts	Cēsu	-0,209	-0,373	-0,499	-0,337	-0,314	230	281	297	258	254
Bikstu pagasts	Dobeles	-0,293	-0,324	-0,183	-0,250	-0,319	258	265	205	229	255
Grundzāles pagasts	Valkas	-0,471	-0,557	-0,478	-0,319	-0,320	307	323	292	251	256
Kalna pagasts	Jēkabpils	-0,268	-0,175	-0,248	-0,312	-0,320	248	216	227	246	257
Vestienas pagasts	Madonas	-0,501	-0,534	-0,293	-0,317	-0,326	315	320	247	249	258
Ērģemes pagasts	Valkas	-0,346	-0,466	-0,489	-0,465	-0,326	276	307	295	299	259
Iršu pagasts	Aizkraukles	-0,355	-0,257	-0,398	-0,331	-0,328	281	239	271	255	260
Raņķu pagasts	Kuldīgas	-0,210	-0,419	-0,554	-0,459	-0,328	231	295	311	295	261
Tirzas pagasts	Gulbenes	-0,396	-0,344	-0,470	-0,430	-0,331	296	270	291	283	262
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	-0,355	-0,212	-0,221	-0,189	-0,334	280	228	217	209	263
Dāviņu pagasts	Bauskas	-0,095	-0,162	-0,244	-0,312	-0,338	183	211	225	247	264
Lendžu pagasts	Rēzeknes	-0,440	-0,429	-0,296	-0,215	-0,340	302	297	248	218	265
Kūku pagasts	Jēkabpils	-0,358	-0,393	-0,348	-0,335	-0,341	284	285	260	256	266
Aglonas pagasts	Preiļu	0,168	-0,017	-0,120	-0,239	-0,342	101	154	181	226	267
Šķēdes pagasts	Saldus	-0,198	-0,086	-0,184	-0,439	-0,354	226	179	206	285	268
Lažas pagasts	Liepājas	-0,251	-0,226	-0,250	-0,326	-0,356	244	231	230	252	269
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	-0,284	-0,269	-0,366	-0,207	-0,357	254	242	265	215	270
Ēveles pagasts	Valkas	-0,162	-0,257	-0,617	-0,548	-0,357	208	238	329	322	271
Rucavas pagasts	Liepājas	-0,618	-0,603	-0,516	-0,368	-0,361	349	334	299	267	272
Vīpes pagasts	Jēkabpils	-0,349	-0,598	-0,622	-0,421	-0,364	277	331	330	281	273
Embūtes pagasts	Liepājas	-1,084	-1,038	-0,965	-0,554	-0,366	415	406	402	325	274
Jaunsātu pagasts	Tukuma	-0,133	-0,196	-0,323	-0,204	-0,369	198	222	255	214	275
Mārcienas pagasts	Madonas	-0,525	-0,320	-0,439	-0,469	-0,371	322	263	284	303	276
Maļinovas pagasts	Daugavpils	-0,223	-0,413	-0,518	-0,392	-0,380	233	293	302	273	277
Jērcēnu pagasts	Valkas	-0,161	-0,171	-0,564	-0,523	-0,388	207	212	313	318	278

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Jaunauces pagasts	Saldus	-0,310	-0,099	-0,424	-0,549	-0,391	262	183	276	324	279
Rendas pagasts	Kuldīgas	-0,223	-0,249	-0,249	-0,452	-0,396	235	235	229	289	280
Beļavas pagasts	Gulbenes	-0,356	-0,467	-0,447	-0,399	-0,398	283	308	285	275	281
Dunikas pagasts	Liepājas	-1,138	-0,825	-0,642	-0,556	-0,398	422	389	338	327	282
Neretas pagasts	Aizkraukles	-0,397	-0,230	-0,226	-0,475	-0,400	297	233	220	304	283
Demenes pagasts	Daugavpils	-0,666	-0,416	-0,502	-0,492	-0,400	359	294	298	310	284
Sēļu pagasts	Valmieras	-0,281	-0,206	-0,120	-0,283	-0,401	252	227	182	236	285
Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes	-0,203	-0,348	-0,345	-0,285	-0,412	229	272	258	237	286
Līksnas pagasts	Daugavpils	-0,512	-0,552	-0,430	-0,436	-0,413	318	322	279	284	287
Lejasciema pagasts	Gulbenes	-0,435	-0,397	-0,479	-0,352	-0,414	301	287	293	260	288
Mētrienas pagasts	Madonas	-0,773	-0,634	-0,593	-0,392	-0,417	377	340	323	272	289
Nīcgales pagasts	Daugavpils	-0,378	-0,360	-0,453	-0,286	-0,421	288	274	288	238	290
Īves pagasts	Talsu	-0,121	0,078	-0,255	-0,317	-0,422	193	131	231	250	291
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	-0,528	-0,745	-0,635	-0,590	-0,427	323	364	334	334	292
Dubnas pagasts	Daugavpils	-0,244	-0,492	-0,593	-0,496	-0,430	239	313	322	312	293
Balvu pagasts	Balvu	-0,576	-0,639	-0,427	-0,409	-0,432	338	344	277	276	294
Bārbeles pagasts	Bauskas	0,109	-0,192	-0,353	-0,289	-0,432	120	221	262	241	295
Ances pagasts	Ventspils	-0,338	-0,153	-0,286	-0,361	-0,435	274	207	243	265	296
Drustu pagasts	Cēsu	-0,315	-0,361	-0,437	-0,580	-0,453	265	275	283	331	297
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	-0,521	-0,702	-0,553	-0,478	-0,461	321	356	310	306	298
Maltas pagasts	Rēzeknes	-0,395	-0,383	-0,276	-0,394	-0,464	295	283	238	274	299
Ramatas pagasts	Valmieras	-0,480	-0,390	-0,388	-0,671	-0,465	309	284	270	351	300
Rudzātu pagasts	Preiļu	-0,458	-0,449	-0,399	-0,456	-0,466	306	301	272	292	301
Variešu pagasts	Jēkabpils	-0,515	-0,286	-0,631	-0,527	-0,467	319	249	333	321	302
Zaubes pagasts	Cēsu	-0,537	-0,438	-0,612	-0,752	-0,479	324	298	328	362	303
Zalves pagasts	Aizkraukles	-0,500	-0,411	-0,436	-0,663	-0,479	313	291	282	349	304
Kazdangas pagasts	Liepājas	-0,501	-0,488	-0,584	-0,495	-0,481	314	311	320	311	305
Skujenes pagasts	Cēsu	-0,650	-0,497	-0,576	-0,527	-0,484	354	314	316	320	306
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	-0,223	-0,402	-0,372	-0,554	-0,485	234	289	266	326	307
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	-0,295	-0,348	-0,636	-0,478	-0,490	259	271	335	305	308
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	-0,202	-0,103	-0,027	-0,328	-0,490	227	185	157	254	309
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	-0,492	-0,456	-0,493	-0,568	-0,491	311	303	296	328	310
Bārtas pagasts	Liepājas	-0,281	-0,580	-0,653	-0,637	-0,492	251	329	344	344	311
Kalupes pagasts	Daugavpils	-0,390	-0,540	-0,694	-0,481	-0,496	294	321	355	307	312
Kalētu pagasts	Liepājas	-0,592	-0,657	-0,779	-0,625	-0,496	343	346	372	341	313
Laidu pagasts	Kuldīgas	-0,314	-0,376	-0,549	-0,627	-0,497	264	282	307	343	314
Ipiķu pagasts	Valmieras	-0,418	-0,594	-0,644	-0,515	-0,499	299	330	341	314	315
Ilzenes pagasts	Alūksnes	-0,307	-0,350	-0,636	-0,586	-0,500	261	273	336	332	316
Zvārtavas pagasts	Valkas	-0,585	-0,683	-0,449	-0,418	-0,502	341	352	286	277	317
Zantes pagasts	Tukuma	-0,681	-0,811	-0,707	-0,457	-0,505	360	384	358	294	318
Mežāres pagasts	Jēkabpils	-0,173	-0,152	-0,451	-0,467	-0,505	214	206	287	301	319
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	-0,572	-0,500	-0,454	-0,454	-0,516	336	316	289	291	320
Rites pagasts	Jēkabpils	-0,311	-0,502	-0,551	-0,521	-0,524	263	317	308	316	321
Trapenes pagasts	Alūksnes	-0,198	-0,361	-0,380	-0,448	-0,526	225	276	268	287	322
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	-0,248	-0,285	-0,518	-0,456	-0,534	240	248	303	293	323
Medumu pagasts	Daugavpils	-0,593	-0,618	-0,560	-0,519	-0,535	344	336	312	315	324
Turlavas pagasts	Kuldīgas	-0,389	-0,297	-0,419	-0,588	-0,540	293	254	275	333	325

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	-0,322	-0,491	-0,693	-0,685	-0,553	267	312	353	353	326
Zasas pagasts	Jēkabpils	-0,732	-0,449	-0,566	-0,481	-0,556	363	300	314	308	327
Kalncempju pagasts	Alūksnes	-0,560	-0,599	-0,690	-0,353	-0,557	332	332	352	261	328
Bunkas pagasts	Liepājas	-0,251	-0,367	-0,518	-0,384	-0,562	243	279	301	270	329
Atašienes pagasts	Jēkabpils	-0,657	-0,634	-0,843	-0,592	-0,565	357	341	385	335	330
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	-0,773	-0,668	-0,770	-0,668	-0,568	378	348	371	350	331
Cirmas pagasts	Ludzas	-0,541	-0,717	-0,758	-0,464	-0,572	325	361	368	297	332
Vaboles pagasts	Daugavpils	-0,599	-0,824	-0,718	-0,770	-0,574	345	388	361	365	333
Kaives pagasts	Cēsu	-0,856	-0,793	-0,833	-0,837	-0,576	390	379	383	380	334
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	-0,476	-0,752	-0,681	-0,419	-0,580	308	367	351	278	335
Kārķu pagasts	Valkas	-0,338	-0,312	-0,578	-0,490	-0,582	275	260	317	309	336
Vaiņodes pagasts	Liepājas	-0,648	-0,768	-0,680	-0,645	-0,584	353	372	350	346	337
Dvietes pagasts	Daugavpils	-0,745	-0,758	-0,715	-0,605	-0,584	368	369	359	338	338
Dunavas pagasts	Jēkabpils	-0,580	-0,713	-0,652	-0,707	-0,587	339	360	343	355	339
Vectilžas pagasts	Balvu	-1,172	-1,128	-1,050	-0,794	-0,603	425	414	411	370	340
Līgo pagasts	Gulbenes	-0,330	-0,626	-0,669	-0,619	-0,611	273	339	349	339	341
Galgauskas pagasts	Gulbenes	-0,583	-0,811	-0,820	-0,711	-0,618	340	385	381	356	342
Audriņu pagasts	Rēzeknes	-0,454	-0,458	-0,432	-0,569	-0,618	305	304	280	329	343
Virgas pagasts	Liepājas	-0,623	-0,454	-0,567	-0,421	-0,620	350	302	315	279	344
Priekules pagasts	Liepājas	-0,747	-0,838	-0,625	-0,573	-0,621	369	391	331	330	345
Mālupes pagasts	Alūksnes	-0,639	-0,749	-0,629	-0,725	-0,625	352	366	332	358	346
Bērzkalnes pagasts	Balvu	-0,546	-0,394	-0,270	-0,508	-0,626	326	286	235	313	347
Žīguru pagasts	Balvu	-0,282	-0,125	-0,262	-0,526	-0,636	253	192	233	319	348
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	-0,520	-0,776	-0,663	-0,695	-0,642	320	374	347	354	349
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	-0,617	-0,798	-0,610	-0,548	-0,644	348	382	327	323	350
Braslavas pagasts	Limbažu	-0,735	-0,702	-0,647	-0,460	-0,650	364	355	342	296	351
Malienas pagasts	Alūksnes	-0,506	-0,579	-0,605	-0,598	-0,652	316	328	325	336	352
Eglaines pagasts	Daugavpils	-0,657	-0,784	-0,766	-0,625	-0,653	358	377	370	342	353
Ļaudonas pagasts	Madonas	-0,828	-0,641	-0,811	-0,796	-0,659	386	345	379	371	354
Ezernieku pagasts	Krāslavas	-0,324	-0,317	-0,489	-0,443	-0,660	268	262	294	286	355
Jersikas pagasts	Preiļu	-0,769	-0,671	-0,525	-0,651	-0,670	374	349	305	348	356
Dekšāru pagasts	Rēzeknes	-0,766	-0,775	-0,728	-0,637	-0,672	373	373	363	345	357
Bērziņu pagasts	Krāslavas	-0,839	-0,756	-0,816	-0,815	-0,676	388	368	380	373	358
Nagļu pagasts	Rēzeknes	-0,786	-0,601	-0,584	-0,469	-0,696	382	333	319	302	359
Ciblas novads [16]	Ludzas	-0,382	-0,476	-0,653	-0,680	-0,725	289	310	345	352	360
Ukru pagasts	Dobeles	-0,563	-0,514	-0,546	-0,781	-0,731	333	319	306	367	361
Salienas pagasts	Daugavpils	-0,918	-0,933	-0,821	-0,788	-0,734	395	398	382	369	362
Dignājas pagasts	Jēkabpils	-0,784	-0,765	-0,737	-0,646	-0,747	381	371	365	347	363
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	-0,605	-0,764	-0,730	-0,734	-0,749	346	370	364	360	364
Lazdulejas pagasts	Balvu	-0,848	-0,695	-0,762	-0,824	-0,758	389	354	369	374	365
Rugāju pagasts	Balvu	-0,774	-0,689	-0,700	-0,826	-0,790	379	353	356	376	366
Pelēču pagasts	Preiļu	-0,825	-0,879	-0,957	-0,854	-0,804	385	392	400	382	367
Vārkavas pagasts	Preiļu	-0,742	-0,818	-0,962	-1,044	-0,827	366	387	401	403	368
Kubulu pagasts	Balvu	-0,557	-0,464	-0,580	-0,625	-0,829	330	305	318	340	369
Sventes pagasts	Daugavpils	-0,450	-0,624	-0,790	-0,813	-0,845	303	338	374	372	370
Pušmucovas pagasts	Ludzas	-0,997	-0,830	-0,796	-0,598	-0,855	406	390	376	337	371
Indrānu pagasts	Madonas	-0,507	-0,559	-0,750	-0,835	-0,855	317	324	366	379	372

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	-0,454	-0,781	-0,693	-0,865	-0,864	304	376	354	384	373
Murmastienes pagasts	Madonas	-0,967	-1,082	-0,898	-0,881	-0,867	402	411	393	386	374
Kombuļu pagasts	Krāslavas	-1,068	-0,917	-0,887	-0,937	-0,870	412	396	389	396	375
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	-0,742	-0,813	-0,836	-0,760	-0,872	365	386	384	363	376
Dricānu pagasts	Rēzeknes	-0,772	-0,705	-0,703	-0,857	-0,888	375	357	357	383	377
Biķernieku pagasts	Daugavpils	-0,612	-0,794	-0,943	-0,940	-0,896	347	380	399	397	378
Aulejas pagasts	Krāslavas	-1,054	-1,062	-0,891	-0,914	-0,901	411	409	390	393	379
Šķilbēnu pagasts	Balvu	-0,763	-0,635	-0,643	-0,826	-0,903	371	342	339	375	380
Ošupes pagasts	Madonas	-0,905	-0,810	-0,939	-0,900	-0,905	393	383	398	390	381
Čornajas pagasts	Rēzeknes	-0,551	-0,638	-0,658	-0,920	-0,910	327	343	346	394	382
Isnaudas pagasts	Ludzas	-0,569	-0,572	-0,643	-0,898	-0,911	334	326	340	389	383
Dagdas pagasts	Krāslavas	-0,589	-0,497	-0,600	-0,731	-0,911	342	315	324	359	384
Liepnas pagasts	Alūksnes	-0,816	-0,749	-0,933	-0,891	-0,915	384	365	397	388	385
Vīksnas pagasts	Balvu	-0,729	-0,711	-0,800	-0,832	-0,916	362	359	377	378	386
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	-0,879	-0,907	-0,868	-0,956	-0,916	392	395	387	399	387
Konstantinovas pagasts	Krāslavas	-0,497	-0,413	-0,717	-0,716	-0,917	312	292	360	357	388
Šķaunes pagasts	Krāslavas	-0,743	-0,705	-0,642	-0,827	-0,920	367	358	337	377	389
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	-0,569	-0,680	-0,723	-0,778	-0,924	335	350	362	366	390
Viļānu pagasts	Rēzeknes	-0,833	-0,563	-0,663	-0,782	-0,942	387	325	348	368	391
Mērdzenes pagasts	Ludzas	-0,906	-0,741	-0,790	-0,751	-0,961	394	362	373	361	392
Riebiņu novads [17]	Preiļu	-0,751	-0,776	-0,791	-0,910	-0,964	370	375	375	392	393
Kaplavas pagasts	Krāslavas	-1,113	-1,011	-0,802	-0,932	-0,969	419	405	378	395	394
Saunas pagasts	Preiļu	-0,812	-0,894	-0,974	-1,006	-0,972	383	394	403	402	395
Rubenes pagasts	Jēkabpils	0,233	-0,742	-1,040	-0,876	-1,001	91	363	408	385	396
Blontu pagasts	Ludzas	-0,949	-1,169	-1,073	-0,850	-1,010	399	421	412	381	397
Mežvidu pagasts	Ludzas	-1,320	-1,325	-1,176	-0,903	-1,024	436	436	421	391	398
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	-0,985	-1,048	-0,894	-1,078	-1,025	404	407	392	405	399
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	-0,651	-0,614	-0,607	-0,886	-1,034	355	335	326	387	400
Rikavas pagasts	Rēzeknes	-0,989	-0,990	-0,856	-0,762	-1,043	405	403	386	364	401
Andrupenes pagasts	Krāslavas	-1,151	-1,235	-1,017	-1,130	-1,044	423	429	404	411	402
Pušas pagasts	Rēzeknes	-1,133	-1,098	-1,318	-1,154	-1,058	421	413	432	412	403
Izvaltas pagasts	Krāslavas	-1,068	-1,069	-1,108	-1,113	-1,059	413	410	413	408	404
Asares pagasts	Jēkabpils	-1,072	-1,058	-1,041	-1,254	-1,063	414	408	409	423	405
Skaistas pagasts	Krāslavas	-0,924	-0,964	-0,916	-1,156	-1,064	396	400	395	413	406
Svariņu pagasts	Krāslavas	-1,322	-0,973	-1,033	-1,273	-1,070	437	402	407	426	407
Vārkavas novads [18]	Preiļu	-1,022	-0,941	-1,017	-1,059	-1,100	409	399	405	404	408
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	-0,984	-1,138	-1,201	-1,203	-1,132	403	416	424	418	409
Robežnieku pagasts	Krāslavas	-1,270	-1,230	-1,171	-1,179	-1,137	433	427	419	417	410
Varakļānu pagasts	Madonas	-1,330	-1,309	-1,235	-1,115	-1,145	438	435	427	409	411
Medņevas pagasts	Balvu	-1,025	-1,208	-1,175	-1,286	-1,149	410	425	420	430	412
Nirzas pagasts	Ludzas	-1,289	-1,349	-1,353	-0,969	-1,164	434	438	435	400	413
Andzeļu pagasts	Krāslavas	-0,764	-0,966	-0,893	-1,113	-1,166	372	401	391	407	414
Sutru pagasts	Preiļu	-1,229	-1,268	-1,183	-1,228	-1,166	431	431	422	420	415
Tilžas pagasts	Balvu	-1,806	-1,755	-1,444	-1,160	-1,172	449	448	439	414	416
Ņukšu pagasts	Ludzas	-0,773	-0,888	-0,904	-0,953	-1,177	376	393	394	398	417
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	-0,556	-0,681	-0,878	-1,176	-1,198	329	351	388	416	418
Bērzpils pagasts	Balvu	-1,290	-1,194	-1,114	-1,205	-1,207	435	422	414	419	419
Pureņu pagasts	Ludzas	-0,949	-0,925	-0,757	-0,974	-1,212	400	397	367	401	420
Piedrujas pagasts	Krāslavas	-1,182	-1,133	-1,137	-1,260	-1,219	426	415	416	424	421
Rundēnu pagasts	Ludzas	-1,208	-1,345	-1,229	-1,166	-1,221	429	437	426	415	422
Malnavas pagasts	Ludzas	-0,950	-1,095	-1,129	-1,096	-1,233	401	412	415	406	423
Grāveru pagasts	Krāslavas	-0,655	-1,283	-1,220	-1,238	-1,241	356	432	425	421	424
Ķepovas pagasts	Krāslavas	-1,632	-1,504	-1,370	-1,278	-1,259	446	443	437	427	425
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	-1,009	-1,227	-1,169	-1,123	-1,263	408	426	418	410	426
Lauderu pagasts	Ludzas	-0,858	-0,786	-1,187	-1,261	-1,305	391	378	423	425	427
Silmalas pagasts	Rēzeknes	-1,526	-1,138	-1,344	-1,336	-1,318	442	417	434	433	428
Ambeļu pagasts	Daugavpils	-1,525	-1,721	-1,624	-1,297	-1,325	441	447	447	431	429
Pededzes pagasts	Alūksnes	-0,943	-1,141	-1,368	-1,305	-1,327	398	418	436	432	430
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	-1,206	-1,154	-1,574	-1,378	-1,331	428	419	443	435	431
Istras pagasts	Ludzas	-0,555	-0,665	-1,029	-1,281	-1,335	328	347	406	428	432
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	-1,624	-1,611	-1,289	-1,245	-1,353	445	445	431	422	433
Lazdukalna pagasts	Balvu	-1,121	-1,250	-1,250	-1,350	-1,384	420	430	429	434	434
Kalniešu pagasts	Krāslavas	-1,185	-1,006	-1,048	-1,456	-1,396	427	404	410	440	435
Krišjāņu pagasts	Balvu	-1,719	-1,620	-1,398	-1,283	-1,405	448	446	438	429	436
Sokolku pagasts	Rēzeknes	-1,099	-1,287	-1,150	-1,535	-1,414	416	434	417	444	437
Indras pagasts	Krāslavas	-1,235	-1,164	-1,248	-1,421	-1,448	432	420	428	438	438
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	-1,153	-1,472	-1,502	-1,435	-1,538	424	441	440	439	439
Brigu pagasts	Ludzas	-0,935	-0,796	-0,919	-1,515	-1,557	397	381	396	443	440
Vecumu pagasts	Balvu	-1,529	-1,431	-1,667	-1,612	-1,580	443	439	448	447	441
Pildas pagasts	Ludzas	-1,009	-1,285	-1,339	-1,413	-1,585	407	433	433	437	442
Briežuciema pagasts	Balvu	-1,486	-1,784	-1,582	-1,458	-1,592	440	449	444	441	443
Salnavas pagasts	Ludzas	-1,401	-1,437	-1,620	-1,504	-1,601	439	440	446	442	444
Susāju pagasts	Balvu	-1,224	-1,196	-1,543	-1,536	-1,631	430	423	442	445	445
Asūnes pagasts	Krāslavas	-1,104	-1,197	-1,268	-1,394	-1,643	417	424	430	436	446
Golišēvas pagasts	Ludzas	-1,702	-1,490	-1,736	-1,942	-1,662	447	442	449	450	447
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	-1,589	-1,576	-1,607	-1,709	-1,671	444	444	445	448	448
Pasienes pagasts	Ludzas	-1,109	-1,231	-1,524	-1,552	-1,678	418	428	441	446	449
Baltinavas pagasts	Balvu	-1,890	-1,996	-1,946	-1,773	-1,823	450	450	450	449	450

Piezīme. Šajā tabulā iekļauti novadi, kuru sastāvā neietilpst pilsēta.

Pagasti un novadi apskatāmajā laika periodā ranžēti atbilstoši administratīvajam iedalījumam 2007. gada 1. janvārī (450 lauku pašvaldības). Attīstības indekss novadiem laikā pirms to izveidošanas rēķināts, izmantojot visu novadā vēlāk ietilpstošo pagastu datus.

[1] Stopiņu novads izveidots 2004. gadā no Stopiņu pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [2] Garkalnes novads izveidots 2006. gadā no Garkalnes pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [3] Carnikavas novads izveidots 2006. gadā no Carnikavas pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [4] Ādažu novads izveidots 2006. gadā no Ādažu pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [5] Ozolnieku novads izveidots 2003. gadā, apvienojoties Cenu pagastam un Ozolnieku pagastam. ◆ [6] Lapmežciema novads izveidots 2006. gadā no Lapmežciema pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [7] Inčukalna novads izveidots 2006. gadā no Inčukalna pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [8] Ropažu novads izveidots 2004. gadā no Ropažu pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [9] Iecavas novads izveidots 2003. gadā no Iecavas pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [10] Sējas novads izveidots 2006. gadā no Sējas pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [11] Valgundes novads izveidots 2006. gadā no Valgundes pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [12] Amatas novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Amatas pagastam un Drabešu pagastam. ◆ [13] Tērvetes novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Augstkalnes pagastam, Bukaišu pagastam un Tērvetes pagastam. ◆ [14] Burtnieku novads izveidots 2006. gadā, apvienojoties Matīšu pagastam un Vecates pagastam. ◆ [15] Ērgļu novads izveidots 2006. gadā, apvienojoties Ērgļu pagastam, Jumurdas pagastam un Sausnējas pagastam. ◆ [16] Ciblas novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Ciblas pagastam un Līdumnieku pagastam. ◆ [17] Riebiņu novads izveidots 2004. gadā, apvienojoties Galēnu pagastam, Riebiņu pagastam, Rušonas pagastam, Silajāņu pagastam, Sīļukalna pagastam un Stabulnieku pagastam. ◆ [18] Vārkavas novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Rožkalnu pagastam un Upmalas pagastam.